

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I
FONDOVA EUROPSKE UNIJE

STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020. GODINE

NACRT 03

ZAGREB, SRPANJ 2016.

Tehnička pomoć u izradi Strategije:

Ekonomski institut, Zagreb (EIZ) – Marijana Sumpor (voditeljica projekta izrade Strategije), Irena Đokić, Sandra Švaljek, Nenad Starc, Ljiljana Božić, Ivana Rašić Bakarić

Prethodno vanjsko vrednovanje postupka izrade Strategije:

Institut za međunarodne odnose i razvoj (IRMO) – Sanja Maleković (voditeljica projekta prethodnog vrednovanja procesa izrade Strategije), Sanja Tišma, Ana-Marija Boromisa, Helena Čermak

Strateška procjena utjecaja na okoliš (SPUO) Strategije:

Dvokut Ecro d.o.o. – Ivana Šarić (voditeljica projekta izrade SPUO), Mario Pokrivač, Tajana Uzelac Obradović, Gordan Golja, Konrad Kiš, Ines Rožanić, Ines Geci, Mirjana Marčenić, Marta Brkić, Marijana Bakula, Katarina Bulešić, Imelda Pavelić, Tomislav Hriberšek, Igor Anić, Daniela Klaić Jančijev, Jelena Fressl.

SAŽETAK

VIZIJA

HRVATSKA 2020.+ : Zemlja regija blagostanja i sretnih ljudi.

SADRŽAJ

SAŽETAK	3
SADRŽAJ	4
Popis tablica, slika, karti i okvira.....	6
Kratice i akronimi.....	7
1. UVOD	9
1.1 Metodologija izrade Strategije regionalnog razvoja RH.....	10
1.2 Regija u hrvatskom kontekstu	17
1.3 Politika regionalnog razvoja Republike Hrvatske	19
1.4 Potpomognuta područja i područja s razvojnim posebnostima	21
1.5 Urbana područja.....	25
2. ANALIZA	28
2.1 Makroekonomska kretanja Hrvatskog gospodarstva od 2006. do 2015. godine.....	28
2.2 Analiza stanja društvenog razvoja sa SWOT analizom	32
2.3 Analiza stanja razvoja prostora i okoliša sa SWOT analizom.....	41
2.4 Analiza stanja razvoja gospodarstva sa SWOT analizom.....	51
2.5 Analiza stanja sustava regionalnog upravljanja sa SWOT analizom.....	64
2.6 Novi koncepti za lokalni i regionalni razvoj Hrvatske	75
3. STRATEGIJA	84
3.1 Obuhvat Strategije i usklađenost s ključnim razvojnim dokumentima.....	84
3.2 Horizontalne teme politike regionalnog razvoja	89
3.3 Vizija, vrijednosti, strateški ciljevi i prioriteti	90
3.4 Opis mjera s pokazateljima ishoda i indikativnim financijskim okvirom.....	94
4. PROVEDBA.....	126
4.1 Nositelj Strategije i provedbene strukture	126
4.2 Instrumenti provedbe i provedbeni mehanizam Strategije	129
4.3 Sustav praćenja i izvještavanja	129
4.4 Sustav vanjskog vrednovanja Strategije, programa i projekata	133
4.5 Financijski okvir	134
5. ZAKLJUČAK	137

PRILOZI	139
PRILOG 1. Statistički prilog	139
PRILOG 2. Intervjui predstavnika institucija nacionalne razine i preporuke za SRR RH	182
PRILOG 3. Popis dionika, evidencija radionica i sastanaka.....	198
PRILOG 4. Provedbeni instrumenti - predlošci	214
PRILOG 5. Financijski okvir	219
PRILOG 6. Tablica pokazatelja	220
PRILOG 7. Vanjska usklađenost Nacrta SRR RH s EU i nacionalnim razvojnim dokumentima.....	221
PRILOG 8. Reference SRR RH	262
PRILOG 9. Sažetak izvještaja prethodnog vrednovanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske do kraja 2020. godine	264
PRILOG 10. Tablice Utjecaja mjera SRR RH na okoliš, stanovništvo i zdravlje, ekološku mrežu, otpad i akcidente	267
PRILOG 11. Izvještaj o e-savjetovanju	286
PRILOG 12. Pojmovnik.....	287
DODATCI	292
Dodatak 1. Analitička podloga Strategije regionalnog razvoja RH (2015.)	
Dodatak 2. SWOT analiza (cjelovit dokument)	
Dodatak 3. Izvještaj prethodnog vrednovanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske do kraja 2020. godine (cjelovit dokument)	
Dodatak 4. Izvještaj Strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske do kraja 2020. godine (cjelovit dokument)	
Dodatak 5. Komunikacijska strategija Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske do kraja 2020. godine s akcijskim planom	

Popis tablica, slika, karti i okvira

Tablica 1. Lokacija SWOT radionica	14
Tablica 2. Urbana područja	
Tablica 3. Projekcije osnovnih makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja, 2013.-2017.	31
Tablica 4. Zone onečišćenosti zraka na teritoriju RH	43
Tablica 5. Aglomeracije onečišćenosti zraka na teritoriju RH	43
Tablica 6. Ocjena onečišćenosti zona i aglomeracija po onečišćujućim tvarima, 2013.	44
Tablica 7. Prostorni razmještaj zaštićenih područja prirode, NUTS II i NUTS III, 2016.	46
Tablica 8. Županijske nejednakosti – odabrani pokazatelji	54
Tablica 9. Razvrstavanje županija prema vrijednosti indeksa razvijenosti	55
Tablica 10. Razvrstavanje gradova i općina prema vrijednosti indeksa razvijenosti	55
Tablica 11. Strateških ciljeva, prioriteta i mjera SRR RH	92
Slika 1. Proces izrade SRR RH	11
Slika 2. Model integriranog pristupa razvojnom upravljanju	13
Slika 3. Struktura strateškog dokumenta	16
Slika 4. Distribucija jedinica lokalne samouprave prema skupinama razvijenosti, 2013.	21
Slika 5. Distribucija stanovništva prema skupinama razvijenosti (000), 2013.	21
Slika 6. BDP, realna stopa rasta, Hrvatska i EU 28, 2006.-2015.	29
Slika 7. Zaposlene osobe (000) i registrirana stopa nezaposlenosti (%), Hrvatska, 2006.-2015.	29
Slika 8. BDP po stanovniku u tekućim cijenama prema paritetu kupovne moći, EU28, 2015.	30
Slika 9. Javni vodovod, količina zahvaćene vode po slivovima, 2008.-2014., tis. m ³	45
Slika 10. Javna kanalizacija, ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda po slivovima, 2008.-2014., tis. m ³	45
Slika 11. Javna kanalizacija, ispuštanje pročišćenih otpadnih voda po slivovima, 2008.-2014., tis. m ³	45
Slika 12. BDP po stanovniku, RH NUTS II i NUTS III, 2013.	52
Slika 13. BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, EU28 = 100, 2001., 2008. i 2013.	53
Slika 14. Indeks razvijenosti županija, 2010. i 2013.	55
Slika 15. Rangiranje županija prema konkurentnosti, 2013.	56
Slika 16. Gustoća poduzeća (broj poduzeća po st.), NUTS2 i NUTS3 regije, 2016.	58
Slika 17. Javna uprava u Republici Hrvatskoj	64
Slika 18. Izdaci jedinica lokalne i regionalne samouprave, RH i EU	67
Slika 19. Porezni prihodi i prihodi od pomoći JLP(R)S u RH, 2002. – 2014.	68
Slika 20. Od linearnog prema kružnom gospodarstvu	76
Slika 21. Institucionalna struktura Strategije regionalnog razvoja RH	126
Slika 22. Proces planiranja i praćenja razvojnog projekta	131
Slika 23. Izvještavanje o provedbi politike regionalnog razvoja	132
Slika 24. Razvojni ciljevi i prioriteta SRR RH	136
Karta 1. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	18
Karta 2. Statističke regije razina 2 (NUTS II), 2013.	18
Karta 3. Potpomognuta područja	21
Karta 4. Brdsko planinska područja	23
Karta 5. Pogranična područja	24
Karta 6. Sustav naselja	26
Karta 7. Prosječna starost stanovništva Hrvatske, po gradovima i općinama, Popis 2011.	32
Karta 8. Regionalna distribucija bolnica u Hrvatskoj, 2012.	35
Karta 9. Službena odlagališta otpada, stanje 2012.	42
Karta 10. Ekološka mreža RH (Natura 2000)	47
Okvir 1: Sažetak osnovne analize društvenog razvoja	37
Okvir 2: Sažetak osnovne analize razvoja prostora i okoliša	48
Okvir 3: Sažetak osnovne analize razvoja gospodarstva	59

Kratice i akronimi

AIK	Agencija za investicije i konkurentnost
APP	Aktivnosti, programi i projekti – elementi akcijskog plana
ARR	Agencija za regionalni razvoj
BDP	Bruto domaći proizvod
BPP	Brdsko-planinska područja
CEB	Razvojna banka vijeća Europe, engl. Council of Europe Development Bank
DGU	Državna geodetska uprava
DO	Državno odvjetništvo
DŠJU	Državna škola za javu upravu
DUUDI	Državni ured za upravljanje državnom imovinom
EIB	Europska investicijska banka
EK	Europska komisija
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
EU	Europska unija
EUROSTAT	Statistički ured Europske unije
HAMAG-BICRO	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvoj
HZPR	Hrvatski zavod za prostorni razvoj
IKT	Informacijska i komunikacijska tehnologija
ISU	Izravna strana ulaganja (engl. FDI – foreign direct investments)
JH	Jadranska Hrvatska
JLP(R)S	Jedinica lokalne i područne samouprave
KH	Kontinentalna Hrvatska
KKI	Kreativne i kulturne industrije
KN	Hrvatska kuna
LAG	Lokalna akcijska grupa
LRA	Lokalna razvojna agencija
MFIN	Ministarstvo financija
MGIPU	Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja
MINGO	Ministarstvo gospodarstva
MINPO	Ministarstvo poduzetništva i obrta
MINT	Ministarstvo turizma
MIZ	Ministarstvo zdravlja
MKUL	Ministarstvo kulture
MPPI	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture
MPRAVO	Ministarstvo pravosuđa

MPS	Ministarstvo poljoprivrede
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava
MRRFEU	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
MSP	Malo i srednje poduzetništvo
MSPM	Ministarstvo socijalne politike i mladih
MURH	Ministarstvo uprave
MZOS	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
NN	Narodne novine
NUTS	Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku /fran. Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques/
OCD	Organizacije civilnog društva
OP	Operativni program
OPG	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva
PPDS	Područja posebne državne skrbi
PV	Partnersko vijeće
PV JH	Partnersko vijeće Jadranske Hrvatske
PV KH	Partnersko vijeće Kontinentalne Hrvatske
QoG	Kvaliteta vlasti, engl. Quality of Government
SAFU	Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU
SRR RH /Strategija	Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske
SUMP	Sustainable urban mobility plans
UN	Ujedinjeni narodi
WB	World Bank/Svjetska banka
ZBPP	Zakon o brdsko-planinskim područjima
ZO	Zakon o otocima
ZORGV	Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara
ZPPDS	Zakon o područjima posebne državne skrbi
ZRP	Zajednički razvojni projekt
ZRR RH/ Zakon	Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske
ŽPV	Županijsko partnersko vijeće
ŽRA	Županijska razvojna agencija
ŽRS	Županijska razvojna strategija

1. UVOD

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (u nastavku teksta: MRRFEU) sukladno članku 12. st. 2. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, u nastavku teksta: ZRR RH) nositelj je izrade Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske (u nastavku teksta: SRR RH). Prva SRR RH donesena je u svibnju 2010. godine, a odnosila se na razdoblje 2011.-2013. godine te je u skladu sa Zakonom, potrebno donijeti SRR RH za razdoblje do 2020. godine.

Novom SRR RH namjerava se pridonijeti utvrđivanju prioritetnih aktivnosti usmjerenih prema jačanju razvojnog potencijala svih hrvatskih regija, smanjenju regionalnih razlika te jačanju i izgradnji razvojnog potencijala slabije razvijenih dijelova zemlje. SRR RH daje okvir i smjernice za daljnji razvoj politike regionalnog razvoja temeljem utvrđenih strateških ciljeva i prioriteta vodeći pri tome posebno računa o:

- doprinosu ukupnom razvoju stvaranjem uvjeta koji će omogućiti povećanje konkurentnosti svih regija/područja,
- smanjenju društvene i gospodarske razvojne nejednakosti među različitim područjima,
- uspostavi okvira za koordinirane (nacionalne, regionalne i lokalne) teritorijalne inicijative koje imaju za cilj unaprijediti gospodarski i društveni razvoj na regionalnoj i lokalnoj razini.

SRR RH uključuje provedbene instrumente potrebne za postizanje ujednačenog razvoja na razini države te smanjenje društveno-gospodarskih razvojnih razlika.

SRR RH sadrži sljedeće cjeline:

- **Analizu stanja** koja uključuje sažeti prikaz makroekonomskih i razvojnih stanja i trendova, analizu regionalnih razlika i razvojnih potencijala na NUTS II i NUTS III razini, analizu razvijenosti potpomognutih područja (određenih temeljem indeksa razvijenosti), analizu stanja na otocima kao Ustavom definiranog područja posebne zaštite te identifikaciju i analizu drugih područja s razvojnim posebnostima prikladnima za integrirani teritorijalni pristup,
- **SWOT analizu** lokalnih i regionalnih razvojnih potencijala i problema u razvojnim područjima društva, prostora i okoliša, gospodarstva i razvojnog upravljanja objedinjenih na razini NUTS II statističkih regija i naposljetku na razini Republike Hrvatske,
- **Nove koncepte i perspektive** za lokalni i regionalni razvoj u Hrvatskoj,
- **Strateške ciljeve, prioritete i mjere** regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj,
- **Provedbene mehanizme** uključujući razine odgovornosti i institucionalne strukture za upravljanje politikom regionalnog razvoja, financijski okvir, akcijski plan, sustav praćenja, izvještavanja i vrednovanja te informiranje i promidžbu.

Osim SRR RH, koja se izrađuje za područje cijele Republike Hrvatske, zakonska obveza izrade strateških dokumenata propisana je i za razinu županija (NUTS III razina). Osim toga, integrirane teritorijalne strategije uvjet su za provedbu teritorijalnog pristupa za korištenje EU sredstava. U ovaj tip strateških dokumenata uključene su: integrirane teritorijalne strategije posebno prepoznatih područja (npr. otoci, brdsko-planinska područja, ratom stradala područja, itd.), integrirane strategije održivog urbanog razvoja te strategije razvoja upravljanog od lokalne zajednice (eng. CLLD Strategies).

1.1 Metodologija izrade Strategije regionalnog razvoja RH

Prema Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, pod **regionalnim razvojem** se podrazumijeva dugoročni proces unapređenja održivog gospodarskog i društvenog razvoja nekog područja koji se ostvaruje kroz prepoznavanje, poticanje i upravljanje razvojnim potencijalnom tog područja. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) nadležno je za provedbu **politike regionalnog razvoja** koja označava cjelovit i usklađen skup ciljeva, prioriteta, mjera i aktivnosti usmjerenih na poticanje dugoročnog gospodarskog rasta i ukupno povećanje kvalitete života, sukladno načelima održivog razvoja dugoročno usmjerenog na smanjenje regionalnih razlika. Za provođenje politike potrebno je izraditi i provoditi **Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske**. Ona predstavlja temeljni planski dokument politike regionalnoga razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja Republike Hrvatske te način njihova postizanja, područja s razvojnim posebnostima, kao i međusobni odnos i aktivnosti tijela državne uprave i drugih sudionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu Strategije. Ekonomski institut, Zagreb stručno je podržao izradu SRR RH projektom tehničke pomoći Ministarstvu pri definiranju razvojnih prioriteta na razini statističkih (NUTS II) regija.

Metodologija izrade Strategije temelji se na suvremenom pristupu participativnog strateškog planiranja održivog razvoja. U osnovnoj analizi (Dodatak 1) obrađeni su propisi, faktografske informacije i kvantitativni (statistički) podaci kojima je trebalo dati i kvalitativnu dimenziju. U tu svrhu osmišljen je i proveden vrlo složen proces partnerskih konzultacija s ciljem izrade SWOT analize i formulacije Strategije. Tijekom izrade Strategije došlo se i do novih metodoloških spoznaja, čime je polučen i efekt učenja kroz proces participativnog planiranja. Utvrdili smo iskustveno da podaci osnovne analize često nisu dostatni za identifikaciju stvarnih problema jer su često zastarjeli, ne odražavaju stvarne probleme i teško je iz njih prepoznati uzroke aktualnih problema. Zato SWOT kao kvalitativna metoda na participativan način dopunjuje osnovnu analizu nalazima ključnih dionika. Povezivanjem rezultata analiza dobivamo cjelovitiju sliku o stanju. Iz ovoga također proizlazi nova spoznaja, da ne mogu svi nalazi SWOT analize proizlaziti iz osnovne analize i time također potvrđujemo komplementarnost primjene različitih analitičkih metoda. U tekstu Strategije predstavljeni su sažetci analize, statističke tablice nalaze se u prilogu, a cjeloviti analitički dokumenti dodatak su Strategiji. Prelazak iz faze analize odnosno identifikacije problema u fazu sinteze odnosno formulacije Strategije proveden je uz vodstvo stručnjaka. Na osnovi nalaza SWOT analize definirana je hijerarhija ciljeva, prioriteta i mjera uz poštivanje uzročno-posljedičnih veza te primjenom induktivnog i deduktivnog načina mišljenja. Nakon formulacije ciljeva i prioriteta, razrađene su mjere (načini ostvarenja ciljeva), potom definirane su nadležnosti i provedbeni procesi, zatim pokazatelji kojima se mjeri napredak i uspješnost u provedbi, proces praćenja, te mogući načini financiranja mjera. Cjelokupni proces planiranja i sadržaj strateškog dokumenta prošao je kroz proces prethodnog vrednovanja i strateške procjene utjecaja na okoliš što je dodatno doprinijelo kvaliteti i provedivosti razvojnog dokumenta.

Organizacija izrade Strategije temeljila se na timskom radu, aktivnom sudjelovanju svih partnera i uključivanju ključnih dionika u proces izrade Strategije. Nakon stručno pripremljenih analitičkih podloga uslijedio je proces konzultiranja stručne javnosti kako bi se osim prikupljenih i analiziranih faktografskih informacija identificirali realni razvojni problemi i potrebe, za što su provedeni intervjui, participativne radionice i stručne rasprave. Proces izrade SRR RH po fazama predstavljen je na Slici 1.

Slika 1. Proces izrade SRR RH

FAZA PRIPREME

(rujan 2014. - prosinac 2014.)

Pripremljena **Analitička podloga** za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske (Dodatak 1)

UVODNA FAZA 1

(listopad 2015. - studeni 2015.)

Pripremljeni **tematski sažetci** strateških dokumenata i studija

Provedeno 7 intervjua s ključnim dionicima na nacionalnoj razini – senzibilizacija i priprema za buduću koordinaciju regionalne politike (vidi Prilog 2)

Ex-post **analiza SRR RH 2011-2013/2015.** - interna radionica MRRFEU

Pregled analiza i studija s prijedlozima za utvrđivanje optimalnog obuhvata **prostornih cjelina** unutar NUTS II regija

FAZA 2 – KVALITATIVNA ANALIZA STANJA

(studeni 2015. – travanj 2016.)

Provedeno 20 **intervjua s ključnim dionicima** na nacionalnoj razini (vidi Prilog 2)

Analiziran **sustav financiranja kapitalnih projekata**

Predložen **optimalni prostorni obuhvat unutar NUTS II regija** za utvrđivanje razvojnih prioriteta pomoću participativnih radionica – određene lokacije za SWOT radionice (Tablica 1)

Provedene **radionice za pripremu sektorskih SWOT analiza – 5 radionica**, 4 tematska područja i predstavnici lokalne i regionalne razine izradili su 20 SWOT tablica. (vidi Prilog 3)

Formirana PV Kontinentalne i Jadranske Hrvatske (Vlada RH, veljača 2016.)

Provedene **2 radionice za pripremu sinteza SWOT analiza** (12 županija i Grad Zagreb za Kontinentalnu i 8 županija za Jadransku Hrvatsku) - integrirane SWOT tablice na razini NUTS II (vidi Prilog 3)

FAZA 3 – STRATEGIJA

(travanj – svibanj 2016.)

Interna radionica MRRFEU i EIZ u svrhu definiranja strukture Strategije: **identifikacija problema, definiranje ciljeva i određivanje obuhvata Strategije**

Provedba 2 radionice s članovima Partnerskih vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske: **Definiranje strateških ciljeva, prioriteta i mjera**

Provedba 9 međuresornih sastanaka s predstavnicima institucija na nacionalnoj razini: **Utvrđivanje strateških ciljeva, prioriteta i razrada mjera** (vidi Prilog 3)

Uključivanje stručnjaka za **prethodno vrednovanje i stratešku procjenu utjecaja na okoliš** u proces planiranja

FAZA 4 - PROVEDBENI MEHANIZAM

(lipanj 2016.)

Definirane **provedbene strukture** i sustav koordinacije

Definiran indikativni **financijski okvir** i izvori financiranja mjera

Definirani **instrumenti i mehanizam provedbe Strategije** (Akcijski plan, proračun, smjernice) (vidi Prilog 4)

Izrađen prijedlog sustava **praćenja i izvještavanja** (tablica pokazatelja i obrasci za izvještavanje o provedbi) (vidi Prilog 4)

Izrađen prijedlog sustava vanjskog **vrednovanja Strategije, programa i projekata**

FAZA 5 – NACRT STRATEGIJE I PRILOZI

(lipanj – srpanj 2016.)

Dizajniran nacrt SRR RH – **razrađen sadržaj i pripremljen dokument**

Provedena zajednička **sjednica partnerskih vijeća JH i KH** – prezentiran prvi nacrt strateških ciljeva, prioriteta i mjera, definiran prijedlog vizije i utvrđeni dodatni inovativni elementi Strategije

Završno prikupljanje komentara i mišljenja od svih dionika uključenih u proces te priprema konačne verzije nacrta Strategije

Obrađene preporuke iz izvještaja prethodnog vrednovanja i strateške procjene utjecaja na okoliš

FAZA IZRADE KONAČNOG PRIJEDLOGA

(srpanj-rujan 2016.)

Provedba obveznih postupaka koji prethode usvajanju Strategije od Vlade RH i Sabora RH:

- **Javna rasprava** putem postupka e-savjetovanja
- Izvještaj o obradi **komentara s e-savjetovanja**
- Prikupljanje **mišljenja od resornih tijela** na nacionalnoj razini prije upućivanja Strategije na usvajanje
- Priprema **konačnog prijedloga** Strategije

Inicijalni **vremenski horizont Strategije** trebao je biti usklađen sa sedmogodišnjim programskim razdobljem koje se koristi za programe na razini Europske unije. Time se želi povezati proces utvrđivanja nacionalnih razvojnih prioriteta s mogućnostima financiranja razvojnih aktivnosti, programa i projekata kroz ESI fondove. S obzirom na vrlo specifične i izrazito zahtjevne procese pripreme programskih dokumenata koji su obilježili ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju u srpnju 2013. godine, nije bilo moguće vremenski uskladiti početak izrade ove Strategije s procesom izrade operativnih programa za razdoblje 2014.-2020. Uslijed navedenog, moguće je produljenje provedbe ove Strategije na način da prati pravilo n+3 kojim se omogućuje iskorištenje alociranih sredstava do kraja 2023. godine iz prethodnog programskog razdoblja. Također, s obzirom na način na koji je ova Strategija koncipirana, ona ima sva obilježja dugoročnog razvojnog dokumenta i mogla bi imati vremenski horizont od deset godina.

SRR RH predstavlja dokument širokog obuhvata kojim se želi doprinijeti sveukupnom društveno-gospodarskom razvoju i konkurentnosti različitih područja Republike Hrvatske. Slijedom načela partnerstva, u izradu SRR RH uključeni su: MRRFEU kao nositelj i koordinator izrade, sektorska ministarstva i druga državna tijela, osobito ona zadužena za izradu strateških dokumenata kojima se utječe i na regionalni razvoj, Ministarstvo financija, Državni zavod za statistiku, tijela zadužena za prostorno planiranje, jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave te regionalni koordinatori, veliki gradovi, znanstvena zajednica, poslovna zajednica te civilni sektor. MRRFEU je tijekom izrade Strategije pokrenulo međuresornu suradnju te održalo partnerske konzultacije u ključnim fazama izrade SRR RH.

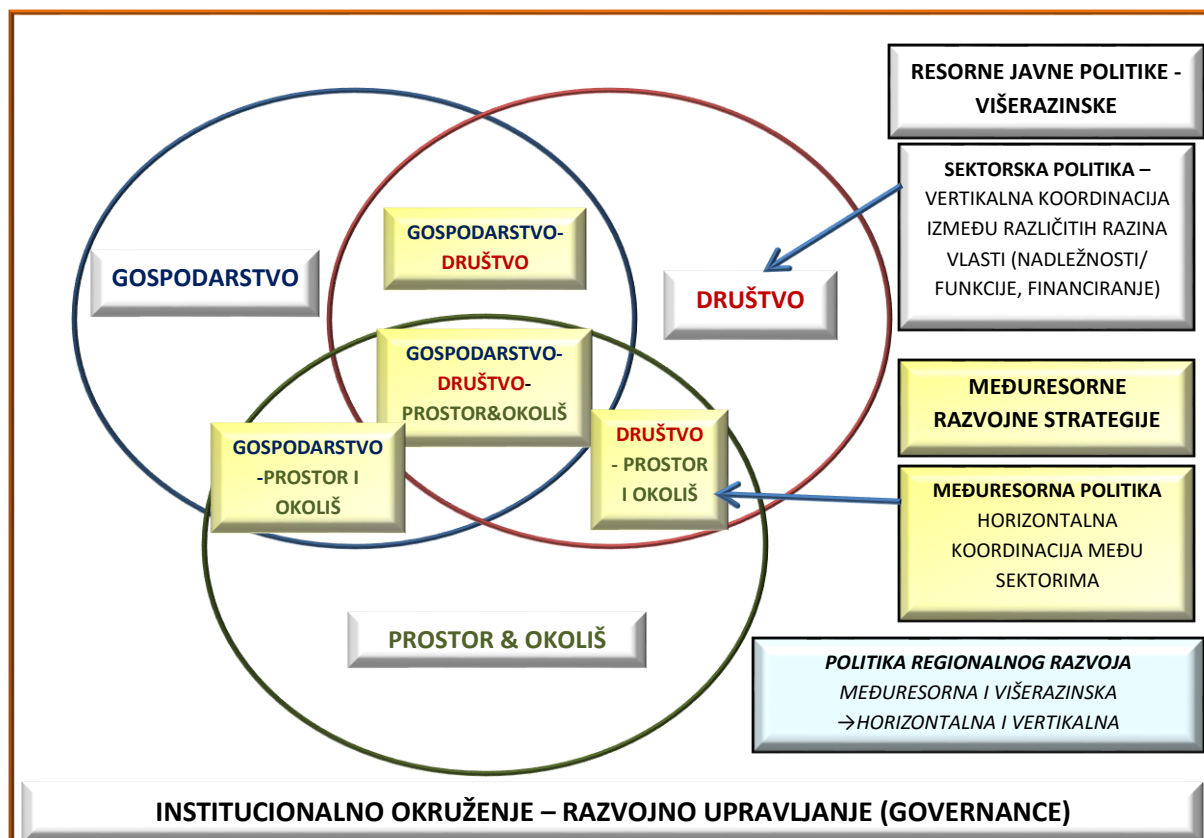
U pristupanju regionalnom razvoju korištena je kombinacija pristupa razvoju odozdo odnosno „bottom-up“ i pristup razvoju odozgo odnosno „top-down“. U užem smislu, priprema SRR RH predstavlja pristup odozgo, a izradom županijskih (ili drugih strategija na razinama nižim od nacionalne) osigurava se pristup razvoju odozdo. Međutim, interaktivnim partnerskim pristupom u izradi svih navedenih dokumenata nestaju stroge granice među pristupima. Pri tom su zadržani ključni elementi uspješnosti iz oba pristupa, a to su koordinacija odozgo bez koje nije moguće osigurati tijek procesa te uključenost svih zainteresiranih dionika (dio pristupa odozdo) bez koje se ne mogu postići maksimalni rezultati. U procesu definiranja regionalnih razvojnih prioriteta unutar NUTS II regija, a za potrebe izrade SRR RH, kombinirani pristup uključio je:

- korištenje temeljnih odrednica nastalih na razini EU i/ili definiranih tijekom izrade nacionalnih programskih dokumenata za ESI fondove,
- sudjelovanje razvojnih dionika s regionalne i lokalne kao i nacionalne razine u procesu definiranja razvojnih prioriteta, uključujući mogućnost sadržajnog doprinosa u svim fazama izrade,
- dostupnost izrađenih stručnih podloga i podataka dionicima na razinama ispod nacionalne.

Integriran pristup rješavanju složenih razvojnih izazova znači da se identificirani problemi i potrebe moraju rješavati koordinacijom aktivnosti u više resora - horizontalno. Odlazak na teren, prostorna organizacija nalaza prema lokacijama na kojima su se okupljali predstavnici iz određenog broja susjednih županija te kasnije u okviru partnerskih vijeća na NUTS II razini doprinosi kasnijoj razradi i konkretizaciji mjera kroz aktivnosti, programe i projekte i time provedbi uvažavajući zahtjevnost sustava višerazinskog upravljanja i višestrukih nadležnosti u određenim razvojnim pitanjima. Politika regionalnog razvoja je po prirodi višerazinska, međusektorska te traži integriran i koordiniran pristup

razvojnog upravljanju i temelji se na konceptu održivog razvoja (UN, WB) prema kojem se naglašava kako ekonomija, društvo i okoliš predstavljaju jednako važne dijelove „razvoja“ određene regije ili države (Dräger et al., 2003.). Konceptualni model integriranog pristupa razvojnog upravljanju (Slika 2.) korišten je za analizu integriranosti nalaza SWOT analize i definiranje Strategije.

Slika 2. Model integriranog pristupa razvojnog upravljanju

Izvor: EIZ, 2016.

Participativne radionice za izradu SWOT analiza organizirane su u suradnji s ključnim dionicima na regionalnoj i lokalnoj razini i primijenjena je metodologija participativnog strateškog planiranja. Postupak je participativan i podrazumijeva uključivanje dionika kroz konzultacijski postupak na svim razinama razvojnog upravljanja – nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Svrha radionica bila je uz pomoć SWOT metodologije raspraviti i utvrditi kvalitativne razvojne probleme i potrebe nakon pripremljene osnovne analize. Na radionicama se u radnim skupinama tematski raspravljalo o vlastitim razvojnim **snagama i slabostima (SW)** te vanjski uvjetovanim **prilikama i prijetnjama (OT)** u područjima gospodarstva, društva, prostora i okoliša te razvojnog upravljanja. Rezultati radionica poslužili su definiranju razvojnih problema s kojima se izravno suočavaju razvojni dionici na regionalnoj i lokalnoj razini, kao i identifikaciji razvojnih učinaka javnih politika u spomenutim područjima. Nalazi analize stanja u SWOT tablicama sintetizirani su na razini NUTS II regija te u konačnici na razini RH, kako bi se identificirali zajednički, ali i regionalno specifični razvojni problemi i potrebe koji se moraju rješavati na nacionalnoj razini kroz SRR RH. U tu svrhu organizirane su radionice s članovima Partnerskih vijeća Kontinentalne Hrvatske (KH) i Jadranske Hrvatske (JH). Cilj radionica bio je identificirati razvojne probleme uzrokovane s jedne strane sektorskim politikama koje nedovoljno

uzimaju u obzir razvojne posebnosti pojedinih područja u RH, i s druge strane razvojne potrebe takvih područja zbog razvojnih specifičnosti (geografija, insularnost, demografija, ekonomsko zaostajanje, povijesno nasljeđe, i dr.). Na osnovi nalaza prikupljenih na nivou cijele RH pripremljen je nacrt Strategije čijom provedbom će se doprinijeti rješavanju identificiranih problema i potreba na regionalnoj i lokalnoj razini, sukladno utvrđenim ciljevima i načelima upravljanja regionalnim razvojem u RH (ZRR RH, NN 147/14).

Prostorni obuhvat za provedbu sektorskih SWOT radionica definiran je na osnovi nalaza i preporuka recentnijih znanstvenih i stručnih radova koji su se bavili regionalizacijom Hrvatske u kontekstu pristupanja EU. Iako je prepoznato da su sadašnje županije relativno male za učinkovitije regionalno razvojno upravljanje, a statističke regije nedovoljno institucionalizirane, ne postoji jednoznačna preporuka za određenje optimalnog broja mogućih regija za potrebe razvojnog planiranja i upravljanja na razini iznad današnjih županija (NUTS III) i razini ispod statističkih regija (NUTS II). Ono što se jasno može prepoznati je *efekt glavnog Grada Zagreba* u kojem su koncentrirana nacionalna politička moć i upravna tijela kao sjedišta velikih gospodarskih subjekata. Učinci se izravno mogu prepoznati u statističkim pokazateljima, ali postoje i rezultati istraživanja koja ukazuju na još daleko veće indirektno učinke efekta glavnog Grada¹, koji s druge strane ukazuju na izrazite razvojne neravnoteže u državi. U okviru ovog projekta odlučeno je da se za potrebe konzultacijskog procesa prihvati radni prijedlog podjele na pet prostornih jedinica (vidi tablicu 1).

Tablica 1. Lokacija SWOT radionica

	NUTS II i prostorne cjeline unutar statističkih regije	Županije (NUTS III)	Županijska središta (lokacija i datum radionice)	
REPUBLIKA HRVATSKA	NUTS II KONTINENTALNA HRVATSKA (KH)	Sjeverna Hrvatska	KZŽ-Krapinsko-zagorska županija	Krapina (11.12.2015.)
			VŽ-Varaždinska županija	Varaždin
			MŽ-Međimurska županija	Čakovec
			KKŽ- Koprivničko-križevačka županija	Koprivnica
		Središnja Hrvatska	GZG-Grad Zagreb	Zagreb
			ZGŽ-Zagrebačka županija	Zagreb
			KŽ-Karlovačka županija	Karlovac
			BBŽ-Bjelovarsko-Bilogorska županija	Bjelovar (18.12.2015.)
			SMŽ-Sisačko-moslavačka županija	Sisak
		Istočna Hrvatska - Slavonija	VPŽ-Virovitičko-podravska županija	Virovitica
			PSŽ-Požeško-slavonska županija	Požega
			BPŽ-Brodsko-posavska županija	Sl. Brod (17.12.2015.)
			OBŽ-Osječko-baranjska županija	Osijek
			VSŽ-Vukovarsko-srijemska županija	Vukovar
			PGŽ-Primorsko-goranska županija	Rijeka (14.12.2015.)
	NUTS II JADRANSKA HRVATSKA (JH)	Istra, Lika i Primorje	LSŽ-Ličko-senjska županija	Gospić
			IŽ-Istarska županija	Pazin
			ZŽ-Zadarska županija	Zadar
		Južna Hrvatska - Dalmacija	ŠKŽ-Šibensko-kninska županija	Šibenik (15.12.2015.)
			SDŽ-Splitsko-dalmatinska županija	Split
DNŽ-Dubrovačko-neretvanska županija			Dubrovnik	

¹ Filipić P. (2016.a), Economic Effects of the Capital City, ERSA 2016. Rad pripremljen za konferenciju dostupan na poveznici: <https://www.researchgate.net/publication/298722939>

Izvor: EIZ, 2015.

Radionice su prema tome organizirane u pet gradova iz identificiranih prostornih jedinica (Rijeka i Šibenik za predstavnike Jadranske Hrvatske, te Krapina, Bjelovar i Slavonski Brod za predstavnike Kontinentalne Hrvatske). Cilj okupljanja razvojnih dionika s lokalne i regionalne razine na određenoj lokaciji bio je omogućiti raspravu o relativno bliskim problemima i potrebama, ali i prepoznavanju regionalnih razvojnih specifičnosti. Kompleksnost problema koje postojeći administrativno-teritorijalni ustroj stvara na svim razinama upravljanja tema je koja se raspravljala u okviru SWOT radionica. U tom kontekstu istaknuta je primjerice tema decentralizacije koja predstavlja mehanizam za raspoređivanje nadležnosti nad provedbom javnih politika (funkcije) na svim razinama upravljanja, kao i financiranja (porezni sustav, mehanizam fiskalnog izravnjanja). Navedeno predstavlja važnu temu koja je uzeta u obzir tijekom formuliranja ciljeva, prioriteta i mjera Strategije, kao i tijekom razrade provedbenog mehanizma SRR RH. Kontinuirana komunikacija i suradnja sa svim dionicima i nakon radionica i sastanaka važna je zbog stvaranja osjećaja vlasništva nad procesom i aktivnim uključivanjem u kasniju provedbu SRR RH. Podrška regionalnih koordinatora u procesu poticanja ključnih dionika na sudjelovanje bila je od velike važnosti i doprinijela je uspješnosti radionica i konzultacijskog procesa.

Partnerska vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske uspostavljena su Odlukama Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 17. veljače 2016. godine (NN 18/16), a konstituirana su kako slijedi:

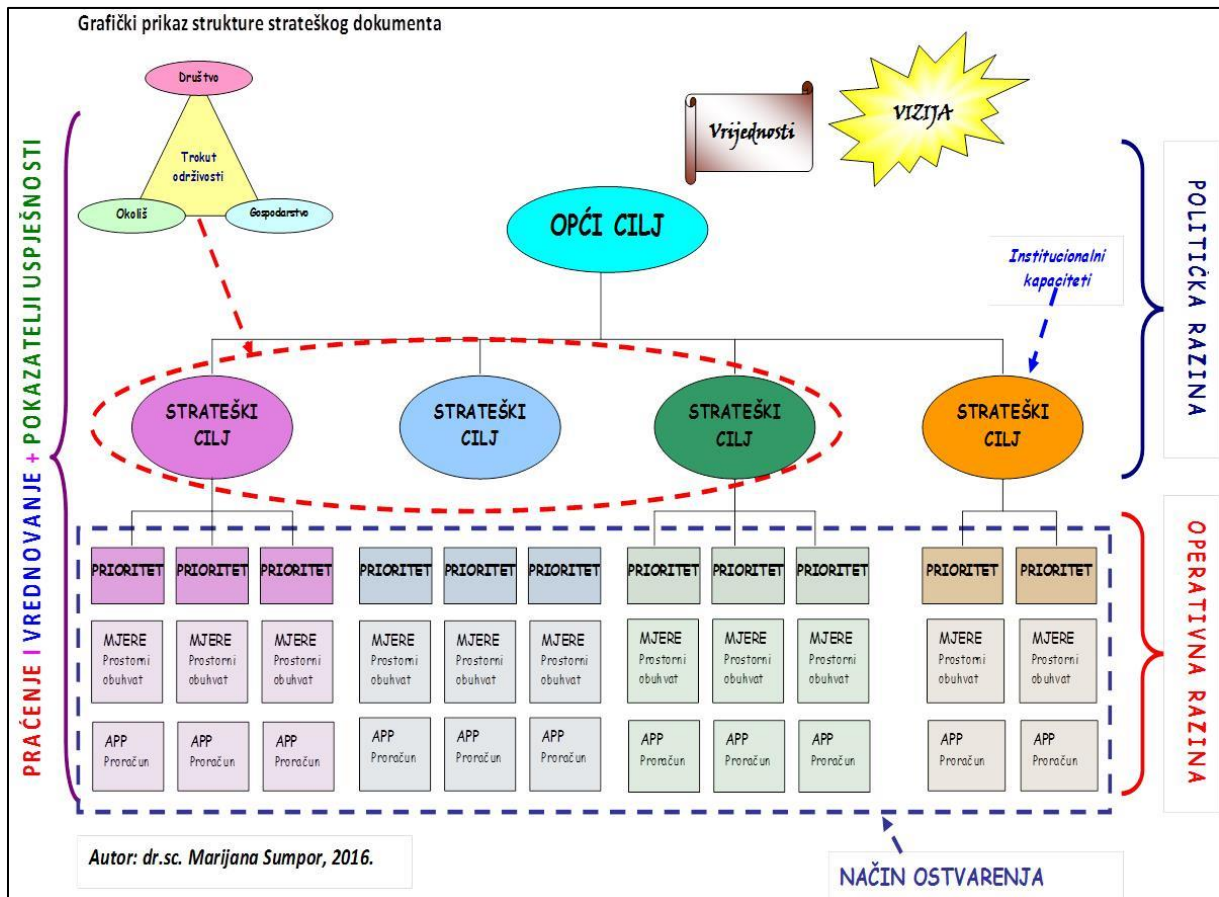
- Partnersko vijeće Kontinentalne Hrvatske (PV KH) konstituirano je 18.3.2016. godine. Sljedećih 13 županija i glavni grad RH obuhvaćeni su ovom statističkom (NUTS II) regijom: VŽ-Varaždinska županija, MŽ-Međimurska županija, KZŽ-Krapinsko-zagorska županija, KKŽ-Koprivničko-križevačka županija, BPS-Brodsko-posavska županija, OBŽ-Osječko-baranjska županija, PSŽ-Požeško-slavonska županija, VPŽ-Virovitičko-podravska županija, VSŽ-Vukovarsko-srijemska županija, BBŽ-Bjelovarsko-bilogorska županija, SMŽ-Sisačko-moslavačka županija, KŽ-Karlovačka županija, ZGŽ-Zagrebačka županija, te GZG – Grad Zagreb.
- Partnersko vijeće Jadranske Hrvatske (PV JH) konstituirano je 21.3.2016. godine. Sljedećih sedam županija obuhvaćeno je ovom statističkom (NUTS II) regijom: ZŽ-Zadarska županija, ŠKŽ-Šibensko-kninska županija, SDŽ-Splitsko-dalmatinska županija, DNŽ-Dubrovačko-neretvanska županija, PGŽ-Primorsko-goranska županija, IŽ-Istarska županija, te LSŽ-Ličko-senjska županija.

Podloga za rad članovima partnerskih vijeća bili su rezultati SWOT analiza izrađeni s predstavnicima lokalne i regionalne razine.² Zadatak im je bio raspraviti i potvrditi SWOT nalaze predstavnika lokalnih jedinica i županija na razini NUTS II regije. U Kontinentalnoj Hrvatskoj objedinjeni su nalazi s tri radionice na kojoj su sudjelovali predstavnici iz 13 županija i Grada Zagreba, a u Jadranskoj Hrvatskoj objedinjeni su nalazi s dvije radionice na kojoj su sudjelovali predstavnici iz sedam županija. Na NUTS II razini članovi PV-a imali su priliku raspraviti moguća suprotstavljena mišljenja nacionalne u odnosu na mišljenja lokalne i regionalne razine. Rasprava je stručno vođena, a zaključci su evidentirani i na temelju njih je pripremljen izvještaj sa sintezom SWOT nalaza za svaku NUTS II regiju (Dodatak 2). Kada se raspravljalo o snagama i slabostima u regionalnom razvoju kut gledanja je bio odozdo (lokalna i regionalna perspektiva), a kada se raspravljalo o prilikama i prijetnjama za regionalni razvoj kut gledanja je bio odozgo (nacionalna perspektiva). Sinteza SWOT-a nalazi se u poglavlju Analiza.

² Vidi Izvještaj o provedbi 1. Kruga SWOT radionica s predstavnicima lokalne i regionalne razine, radni materijal projekta MRRFEU.

U trećoj fazi izrade SRR RH proveden je niz sastanaka i radionica tijekom kojih je izrađena osnovna struktura strateškog dokumenta odnosno definirana je tzv. interventna logika. U tu svrhu korištena je metoda problemskog stabla i stabla ciljeva te su induktivno-deduktivnom metodom sortirani problemski nalazi SWOT analiza. Nalazi SWOT analiza su sintetizirani na sastancima Partnerskih vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske i u tom postupku je provedeno i određivanje obuhvata Strategije s naglaskom na opći cilj politike regionalnog razvoja. Na slici 3. prikazana je osnovna struktura strateškog dokumenta.

Slika 3: Struktura strateškog dokumenta

Opći cilj politike regionalnog razvoja, a time i Strategije definiran je Zakonom. *Strateškim ciljevima* konkretizirano je željeno buduće stanje na višoj razini razvoja i njihovo ostvarenje će se mjeriti na osnovi *razvojnih pokazatelja*. Ostvarenje ciljeva postiže se kroz realizaciju mjera u okviru definiranih prioriteta, a mjere se ostvaruju nizom konkretnih aktivnosti, programa i projekata (APP). Prioriteti i mjere u ovom kontekstu imaju svrhu tematskog objedinjavanja niza mogućih APP-ova te na određen način predstavljaju vrstu niže rangiranih ciljeva.³ Strateški ciljevi proizašli su iz postupka daljnje sinteze

³ Pojam „prioritet“ u kontekstu ove Strategije ne označava rang važnosti unutar strategije, već vertikalno gledano obilježava srednju razinu cilja unutar interventne logike. Ostvarenjem niza mjera ostvaruje se prioritet, a ostvarenjem niza prioriteta ostvaruje se strateški cilj. Pojam „mjere“ u kontekstu Strategije je na višoj razini općenitosti, te ne znači isto što i mjera u okviru aktivnosti koje se npr. provode za potpomognuta područja ili kada se govori o mjerama porezne politike. „Mjera“ na slici 3 ima slična obilježja kao i prioritet, jedino što je konkretnija u sadržajnom smislu od prioriteta i ostvaruje se nizom aktivnosti, programa i projekata.

nalaza i grupiranja prema tematskim područjima u skladu s konceptom održivog razvoja. Tijekom rasprava na radionicama članova partnerskih vijeća utvrđene su mogućnosti daljnje integracije razvojnih tema na razini strateških ciljeva. Prijedlog strateških ciljeva, prioriteta i mjera strukturiranih u skladu s interventnom logikom generiran na regionalnoj NUTS II razini od predstavnika lokalne, regionalne i nacionalne razine, raspravljen je dalje na sastancima tematskih radnih skupina na nacionalnoj razini. Međuresorne radne skupine sastojale su se od predstavnika tijela, organizacija, javnih poduzeća i udruga koji djeluju na razini Republike Hrvatske. U postupku konkretizacije sadržaja Strategije, predstavnici međuresornih tematskih radnih skupina organizirani su prema identificiranim razvojnim prioritetima i izravno su sudjelovali u specifikaciji i razradi razvojnih mjera unutar definiranih prioriteta. Time je u rješavanju regionalnih razvojnih prioriteta dan odgovor s nacionalne razine te se u budućoj provedbi razvojnih mjera očekuje aktivna suradnja dionika nacionalne razine. U procesu izrade konačnog nacrtu aktivno su sudjelovali članovi partnerskih vijeća, predstavnici tematskih radnih skupina na nacionalnoj razini te građani tijekom postupka e-savjetovanja.

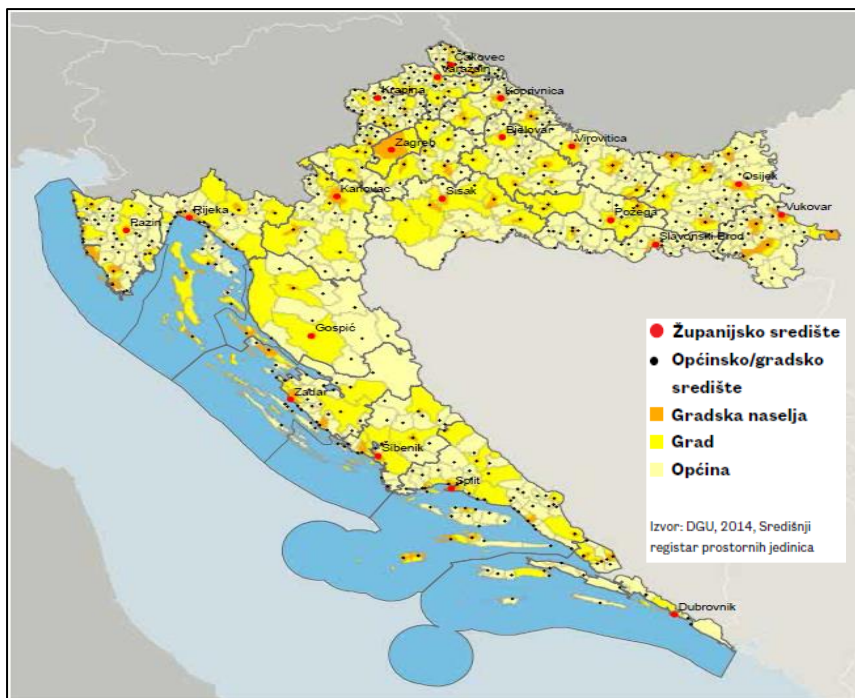
Nositelj SRR RH će nastaviti suradnju s dionicima nacionalne razine uključenima u procesu izrade Strategije te će u postupku izrade akcijskog plana nastaviti s konzultacijama kako bi se utvrdile zajedničke aktivnosti, programi i projekti čijom realizacijom će se na godišnjoj razini doprinijeti realizaciji mjera, prioriteta i strateških ciljeva. Provedbeni mehanizam i instrumenti opisani su u zasebnom poglavlju ovog dokumenta. Akcijski plan zajedno s konkretnim aktivnostima, programima i projektima, financijskim planom i definiranim pokazateljima rezultata pripremaju se odnosno ažuriraju godišnje te moraju biti usklađeni s proračunima nositelja i sunositelja mjera i APP-ova.

1.2 Regija u hrvatskom kontekstu

Tijekom procesa izrade SRR RH naglasak je stavljen na proces osvještavanja kompleksnosti razvojne problematike i nužnosti interdisciplinarnе suradnje među ključnim razvojnim dionicima. Već u prvom koraku izrade Strategije pojavile su se prepreke u razumijevanju tematike koje proizlazi iz razlike u razumijevanju ključnih pojmova kao što su regije, područja, teritoriji, mjesta, lokacije i sl. Govorimo o različitim perspektivama koje proizlaze iz činjenice da tim pojmovima barataju različite struke u svakodnevnoj razvojnoj praksi. Problemi koji se danas javljaju u regionalnom razvojnom kontekstu oslikavaju tradiciju slabe suradnje među strukama. Razvojni problemi su kompleksni i nije ih moguće rješavati linearno, jednodimenzionalno, nametljivo, bez propitivanja učinaka i procjene korisnosti i provjere razine zadovoljstva krajnjih korisnika javnih politika. Jasno, krajnji korisnici su građani, tvrtke, institucije i treba ih pitati za njihovo mišljenje i pokušati ih uključiti u razvojne procese koliko je god moguće.

Osnovne odrednice pojma regije ili područja vizualno su predstavljene različitim kartografskim prikazima u nacrtu Strategije prostornog razvoja RH (lipanj 2015.) s različitim obilježjima kao što su upravno-teritorijalna, statistička, prirodna ili društvena. Kako postoje različite perspektive javlja se potreba osvještavanja da jednoznačno određivanje pojma regije gotovo nije moguće i da ovisi o kontekstu u kojem se pojam regije ili područja upotrebljava. Bitno je širiti razumijevanje kako bi se omogućilo rješavanje regionalnih razvojnih problema i otvaranje prema potencijalima koji se pružaju suradnjom među strukama i kroz stvaranje sinergija u aktivnom zajedničkom djelovanju. Time se omogućava ostvarivanje kvalitetnijih, otpornijih i učinkovitijih razvojnih rješenja. Županije koje predstavljaju hrvatske regije kao upravno-teritorijalne jedinice prikazane su na karti 1.

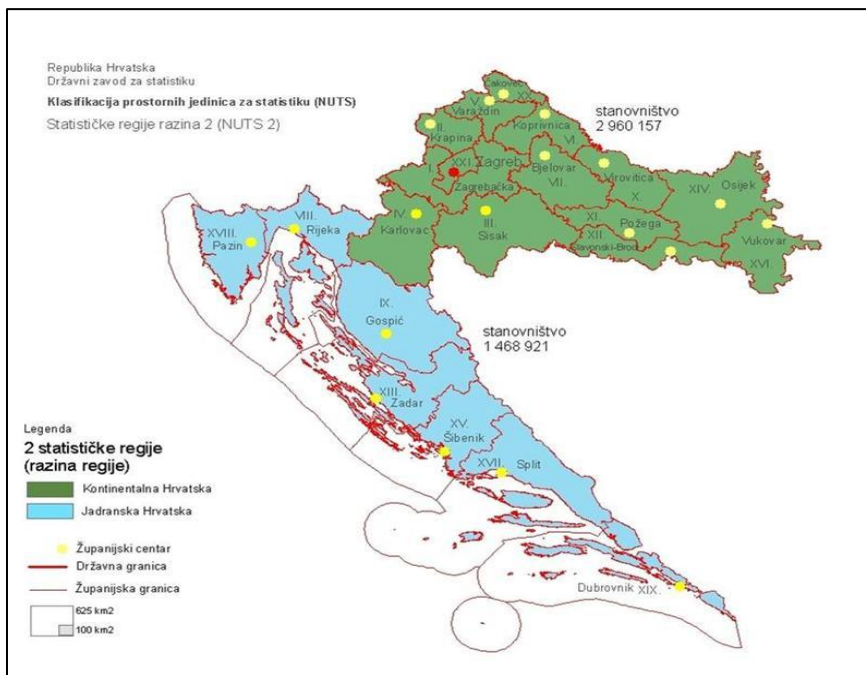
Karta 1. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NUTS III) razina

Izvor: Preuzeto iz Nacrta prijedloga Strategije prostornog razvoja RH, lipanj 2015.

Državni zavod za statistiku kao glavni nositelj sustava službene statistike RH novu je Nacionalnu klasifikaciju prostornih jedinica za potrebe statistike počeo primjenjivati od 1.1.2013. godine., a korištenje ove klasifikacije za potrebe Kohezijske politike počelo je od 1.7.2013. godine, odnosno nakon stupanja RH u članstvo EU. Karta 2. prikazuje hrvatske statističke regije.

Karta 2. Statističke regije razina 2 (NUTS II), 2013.

Izvor: DZS.

1.3 Politika regionalnog razvoja Republike Hrvatske

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske „*Opći cilj politike regionalnog razvoja je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.*“ Radi postizanja navedenog cilja politikom regionalnog razvoja posebno se nastoji osigurati: povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine te ciljevima kohezijske politike Europske unije; potpora slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala otklanjanjem uzroka razvojnih teškoća; odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području; poticanje teritorijalne suradnje te učinkovito korištenje sredstava Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondovi)) namijenjenih regionalnom i urbanom razvoju. Zakon predstavlja daljnji iskorak prema unaprjeđenju strateškog programiranja regionalnog razvoja. Kako bi se olakšalo planiranje specifičnih mjera i projekata u funkciji dostizanja temeljnih strateških ciljeva politike regionalnog razvoja, Zakonom je uvedena obveza donošenja *razvojnih programa namijenjenih poticanju regionalne konkurentnosti i urbanog razvoja te razvoju potpomognutih područja i drugih područja s razvojnim posebnostima*. Programi će se temeljiti na Strategiji, a predstavljat će programsku osnovicu za planiranje proračuna za središnje državno tijelo nadležno za regionalni razvoj.

Donošenjem Zakona ispunjen je jedan od temeljnih preduvjeta za povlačenje sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj namijenjenih **urbanom razvoju**. Jasno definiranje urbanih područja te izrada strategija urbanog razvoja usklađenih s metodološkim smjernicama pripremljenim od strane nositelja politike regionalnog razvoja predstavlja dugoročnu osnovicu za bolje planiranje urbanog razvoja i bolju pripremu razvojnih projekata, a s tim povezano i kvalitetnije korištenje sredstava ESI fondova. Jačanju urbane dimenzije svakako pridonosi i odredba Zakona kojom se od jedinica područne samouprave traži da u svojim strateškim dokumentima posebni naglasak stave na ulogu velikih gradova i gradova sjedišta županija u poticanju razvoja, a u cilju stvaranja jasne poveznice između strategija razvoja urbanih područja te županijskih razvojnih strategija (ŽRS).

Zakonom je uvedena puna primjena nove kategorizacije **potpomognutih područja** definiranih prema indeksu razvijenosti koja se temelji na društveno-gospodarskim obilježjima lokalnih i regionalnih samoupravnih jedinica. Ona podrazumijeva da se sve postojeće i nove poticajne mjere koje u sebi sadrže i dimenziju poticanja uravnoteženog regionalnog razvoja jasno povežu s indeksom razvijenosti kao temeljnim mjerilom stupnja razvijenosti jedinica lokalne, područne (regionalne) samouprave čime se nastoji postići učinkovitost trošenja sredstava iz državnog proračuna namijenjenih poboljšanju položaja slabije razvijenih područja.

Uvođenjem kategorije **područja s razvojnim posebnostima** koja zbog izuzetne prirodno-geografske raznolikosti te društveno-gospodarskih i demografskih specifičnosti značajno utječu na razvoj pojedinih područja, omogućeno je da se za pojedine prostore Republike Hrvatske izrade posebni teritorijalni razvojni programi neovisno o stupnju razvijenosti tih područja (npr. otoci, brdsko-planinska područja, demografski posebno ugrožena područja). Takva kategorizacija omogućuje da i druga područja, osim potpomognutih, imaju posebne povoljnosti kod sudjelovanja u programima financiranim od strane ESI fondova ili drugih izvora te kroz korištenje posebno kreiranih mjera za prevladavanje razvojnih izazova prilagođenih specifičnostima tako izdvojenih područja.

Kako bi se pospješilo korištenje ESI fondova upravo u onim **područjima RH koja najviše zaostaju** za prosjekom EU prema stupnju razvijenosti, uvedena je, kao trajna mjera, obveza sufinanciranja pripreme i provedbe projekata sukladno proračunskim mogućnostima. S namjerom poticanja razvoja potpomognutih područja, Zakon predviđa za najslabije razvijena područja i druge mjere kao što su ustupanje prihoda od poreza na dobit i naknade za iskorištavanje mineralnih sirovina te uvođenje naknade javnim ustanovama nadležnim za upravljanje zaštićenim prirodnim područjima, a koje ostvaruju značajne financijske prihode, koju su dužne uplaćivati JLS-ima za potrebe financiranja razvojnih projekata u području zaštite okoliša, gospodarskog razvoja i društvene infrastrukture.

U svrhu osnaživanja institucionalnog okvira za planiranje i praćenje rezultata politike regionalnog razvoja te za što učinkovitiju komunikaciju i suradnju središnje, regionalne i lokalne razine, Zakonom su postavljeni temelji za uspostavu Partnerskih vijeća na razini statističkih (NUTS II) regija. Prilikom izrade Strategije, **Partnerska vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske** pokazala su se vrlo učinkovitom platformom za suradnju sve tri razine vlasti, ali i za pružanje potpore regionalne i lokalne razine te gospodarskih subjekata, znanstveno-stručne zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnoga društva nositeljima politike regionalnoga razvoja na središnjoj razini.

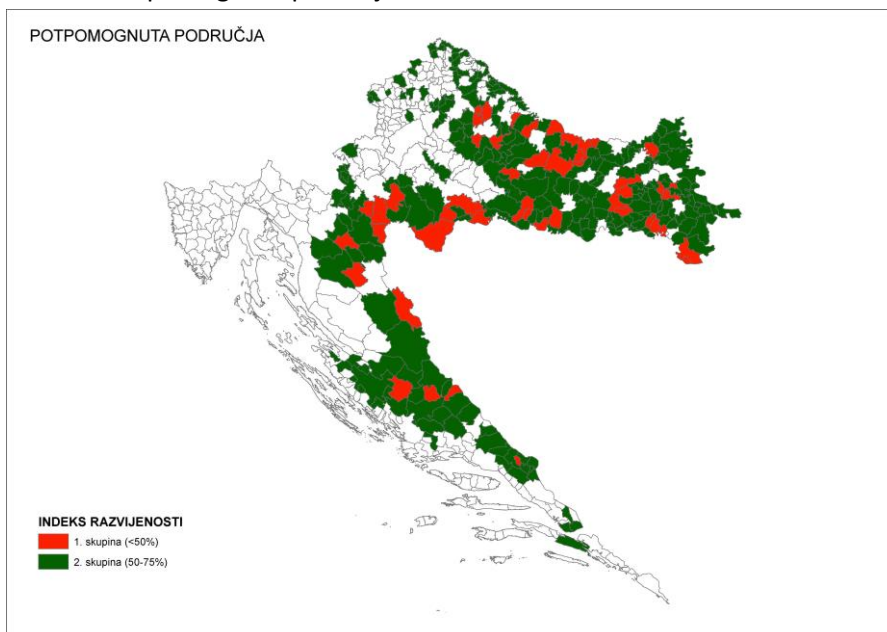
Za osiguranje aktivnog doprinosa predstavnika regionalne i lokalne razine te znanstveno-stručne zajednice formuliranju politike regionalnog razvoja te praćenju njenih rezultata i učinkovitosti, Zakonom je također predviđeno osnivanje i **Vijeća za regionalni razvoj**. Vijeće za regionalni razvoj trebalo bi postati trajno mjesto dijaloga sve tri razine vlasti te predstavnika znanstvenih i stručnih organizacija koje svojim djelovanjem mogu značajno pridonijeti daljnjem poboljšavanju nacionalne politike regionalnog razvoja. S obzirom na potrebu osnaživanja regionalnih koordinatora kao središta stručnosti i znanja koji će neposrednim djelovanjem u svom okruženju pospješiti planiranje i provedbu regionalnih strategija i projekata, Zakonom je, u tu svrhu postavljen pravni okvir. Uveden je mehanizam akreditacije koji će omogućiti transparentno i kontinuirano praćenje kvalitete njihovog rada te njihovo uključivanje u sustav upravljanja i kontrole korištenja sredstava ESI fondova. S obzirom na važnost **regionalnih koordinatora** za proces programiranja i provedbe regionalne politike, uočena je potreba da se jačanje njihove uloge i unapređenje njihovih kapaciteta potakne sa središnje razine. Upravo je, u cilju jačanja ljudskih potencijala u upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i županijskim razvojnim agencijama za bolju pripremu i provedbu razvojnih projekata prihvatljivih za financiranje iz pristupnih fondova Europske unije, odnosno ESI fondova, Ministarstvo pokrenulo potprogram „Jačanje ljudskih potencijala na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini za učinkovitu pripremu i korištenje fondova Europske unije“.

U svrhu daljnjeg unapređenja strateškog programiranja regionalnog razvoja, uvažavajući preporuke studije „Ocjena sustava strateškog planiranja i mogućnosti financiranja razvoja županija i lokalnih jedinica u kontekstu provođenja politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske“, (EIZ, 2012.), Ministarstvo je izradilo *Smjernice za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe te Smjernice za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje*. Smjernicama se nastojalo jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave pružiti detaljnije upute za izradu strateških dokumenata.

1.4 Potpomognuta područja i područja s razvojnim posebnostima

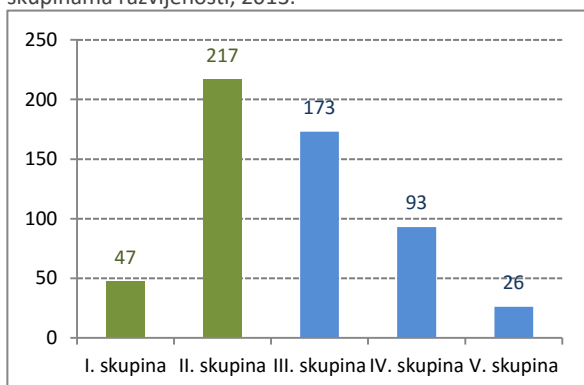
Potpomognuto područje je područje Republike Hrvatske koje je na temelju indeksa razvijenosti ocijenjeno kao područje koje prema stupnju razvijenosti zaostaje za nacionalnim prosjekom i čiji je razvoj potrebno dodatno poticati (karta 3.). Osnovni cilj poticanja razvoja potpomognutih područja je ravnomjerniji razvoj RH i smanjenje zaostajanja tih jedinica za ostalim područjima Republike Hrvatske. Radi se o područjima koja prema stupnju razvijenosti značajno zaostaju za prosjekom Republike Hrvatske te im je potrebna dodatna podrška u razvoju. Izdvajanje potpomognutih područja temelji se na izračunu indeksa razvijenosti, tako da status potpomognutog područja stječu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa manja od 75 posto državnog prosjeka (županije iz I. skupine te gradovi i općine iz I. i II. skupine). Distribucije JLS i stanovništva prema skupinama razvijenosti u 2013. prikazane su na Slikama 4. i 5.

Karta 3. Potpomognuta područja

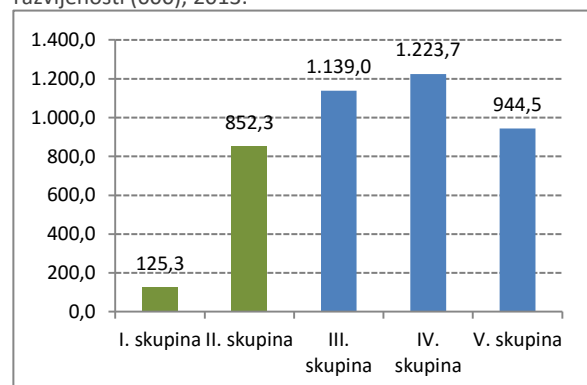
Izvor: Analitička podloga, MRRFEU, 2015.

Slika 4. Distribucija jedinica lokalne samouprave prema skupinama razvijenosti, 2013.

Izvor: EIZ i MRRFEU, 2016.

Slika 5. Distribucija stanovništva prema skupinama razvijenosti (000), 2013.

Izvor: EIZ i MRRFEU, 2016.

Poseban status Grada Vukovara reguliran je Zakonom o obnovi i razvoju Grada Vukovara (NN 40/01, 90/05, 80/08, 38/09, 148/13.). U Zakonu su istaknute poticajne mjere ubrzane obnove i razvoja grada Vukovara, kao i posebne poticajne mjere. Temeljem istog Zakona, Vlada RH je osnovala Fond za obnovu i razvoj grada Vukovara koji je započeo s radom 2002. godine. Fond treba ubrzati društveno i ekonomsko oživljavanje grada Vukovara s naglaskom na obnovu i izgradnju gospodarstva i prateće komunalne infrastrukture. Fond ima značajnu ulogu i u objedinjavanju potreba u gradu izradom Plana i Programa te koordiniranjem svih relevantnih sudionika njegove provedbe. Prema utvrđenom Planu i Programu svake godine se iz državnog proračuna na poziciju Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU zaduženog za obnovu i razvoj raspoređuju posebna sredstva za obnovu i razvoj grada Vukovara iz državnog proračuna. U ožujku 2009. godine usvojen je Pravilnik kojim su definirani način i rokovi izrade prijedloga Plana i Programa obnove i razvoja grada Vukovara koji se izrađuje na participativni način, uključivanjem predstavnika svih skupina relevantnih za obnovu i razvoj grada Vukovara. U Planu i programu obnove i razvoja grada Vukovara 2014. - 2020. Istaknuta su najvažnija područja obnove i razvoja Grada Vukovara: prostorno uređenje, graditeljstvo, okoliš, infrastruktura, promet, vodno gospodarstvo i zaštita okoliša; gospodarstvo, rad, poduzetništvo, poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo, ruralni razvoj i turizam; društvene djelatnosti (znanost, obrazovanje, šport i kultura); zdravstvo i socijalna skrb; te obitelj i branitelji.

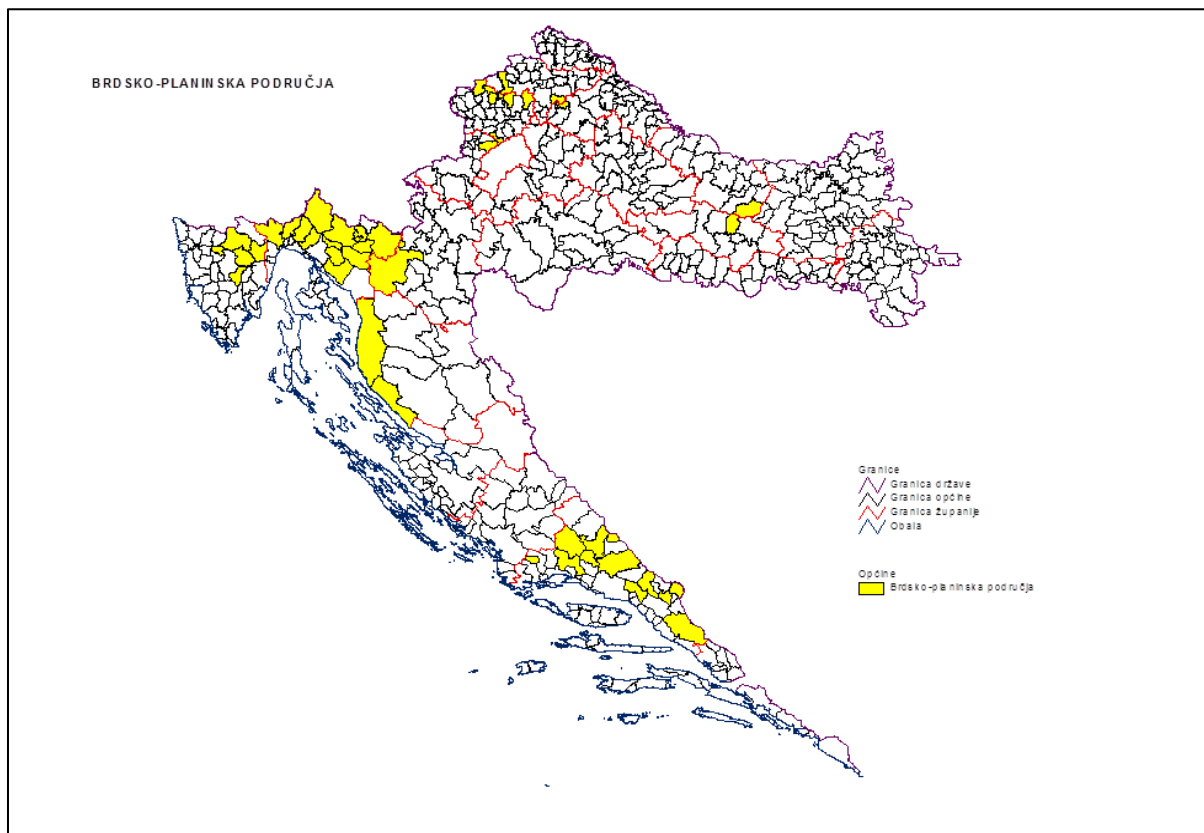
Područja s razvojnim posebnostima jesu geografska područja koja se prema svojim prirodno-geografskim te društveno-gospodarskim i demografskim obilježjima mogu izdvojiti od ostalih područja Republike Hrvatske te kao takva zahtijevaju poseban programsko-planski pristup od strane nositelja politike regionalnoga razvoja. Uvođenje kategorije područja s razvojnim posebnostima vezano je s činjenicom da na razvoj pojedinih područja utječu i izuzetne prirodno-geografske raznolikosti te različiti povijesni i drugi čimbenici. Primjerice, zanimljivo je da od ukupno 264 gradova i općina koje se nalaze u prve dvije razvojne skupine čak njih 99 nije bilo obuhvaćeno sustavom područja posebne državne skrbi i brdsko-planinskih područja te da ukupno 65 gradova i općina koji su bili obuhvaćeni sustavom područja PPDS-a i BPP-aimaju vrijednost indeksa razvijenosti veću od 75% što znači da ne ulaze u sustav potpomognutih područja (Prilog 1 – Tablica 2).⁴

U Analitičkoj podlozi za izradu SRR RH (MRRFEU, 2015.) prepoznata je problematika **depopulacije udaljenih (perifernih) ruralnih područja** koja su suočena s nizom demografskih izazova. Starenje i emigracija su vrlo ozbiljni problemi koji dovode do smanjenja operativnosti u poslovnoj zajednici. Nedostatak odgovarajuće radne snage, kako kvalitativno tako i kvantitativno, može odbiti potencijalne investicije. Udaljena ruralna područja suočit će se s depopulacijom i poteškoćama u zadržavanju dobne strukture pogodne za radnu funkciju kao i razine usluga i funkcija od općeg gospodarskog interesa. Radno aktivno stanovništvo, posebno ono mlado i bolje obrazovano, iseljava se u potrazi za boljim životnim i radnim prilikama. Ovi izazovi često su povezani s tendencijom koncentracije ljudi u vrlo urbaniziranim područjima, što povećava postojeću neravnotežu u gustoći naseljenosti. Ove demografske promjene ugrožavaju socijalnu i gospodarsku strukturu perifernih ruralnih područja. To u konačnici može dovesti do «začaranog kruga» i rizika od depopulacije u nekim ruralnim područjima. Često predlagana rješenja temeljena na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (npr. rad na

⁴ Detaljan popis JLS-ova sa statusom potpomognutog područja vidi Dodatak 1, Analitička podloga, str. 221-229.

daljinu, e-usluge) mogu tek dijelom popuniti nedostatak odgovarajućih radnih mjesta u lokalnoj zajednici.

Karta 4. Brdsko-planinska područja

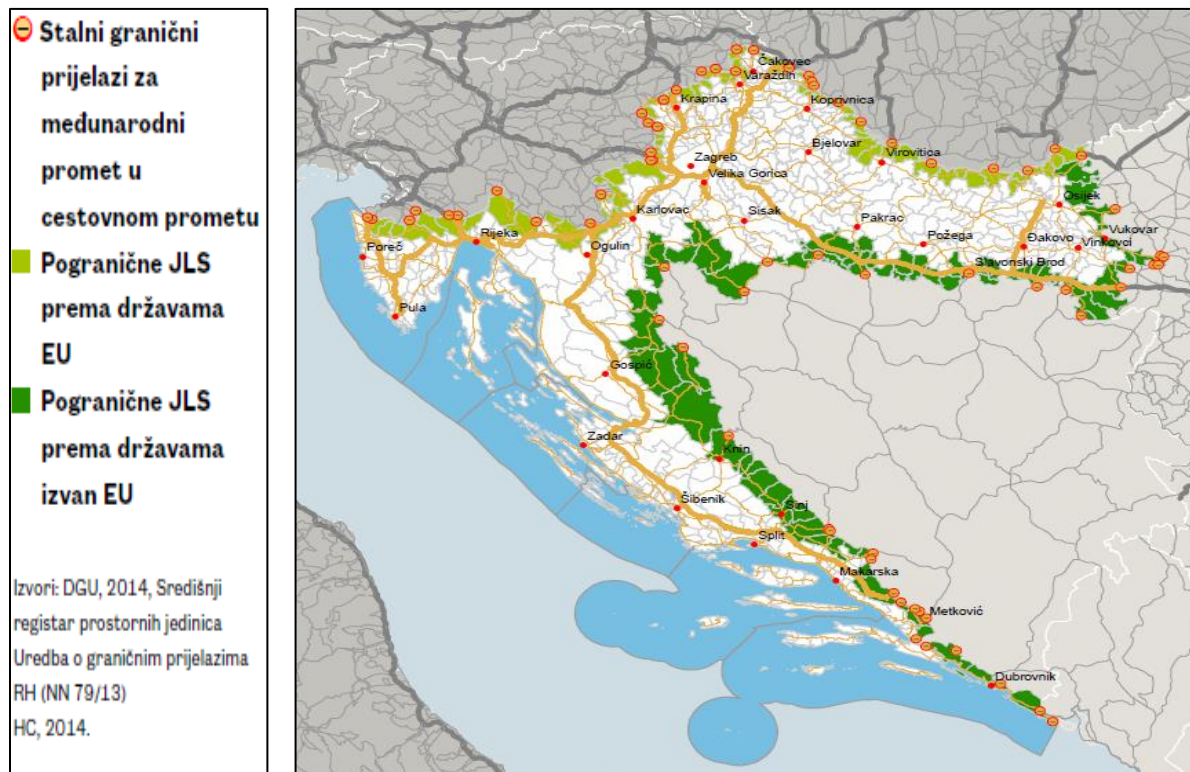

Izvor: MRRFEU, Analitička podloga, 2015.

Od 2003. godine se 12 gradova i 33 općine svrstava u **brdsko-planinska područja** (karta 4). Brdsko planinska područja vrednuju se na osnovi dvaju skupova pokazatelja: pokazatelja koji upućuju na brdsko-planinske posebnosti koje ostaju iste na svim razvojnim razinama i pokazatelja čije vrijednosti će s vremenom pokazati da li se ta područja razvijaju zahvaljujući razvojnim mjerama. Zona s primijećenom jačom depopulacijom je širi brdski i gorski pojas istočnog dijela središnje Hrvatske (prostor oko Bilogore) te zapadne Slavonije (prostor Papuka i Krndije). Razlozi su također slaba razvijenost prometne infrastrukture što dovodi do slabije ekonomske razvijenosti, a uzrok tome je veća energija reljefa koja onemogućuje laku i jeftinu izgradnju većih prometnih koridora te na taj način posljedično izolira spomenuta područja.

Indikativna je ugroženost i pojačano pražnjenje **pograničnih područja** (karta 5.) što može upućivati na njihove strukturne slabosti prouzrokovane prometnom izoliranošću (slaba povezanost sa širim prostorom, a posebice s većim gradskim središtima u okolici), slabom gospodarskom razvijenošću i lošim društveno-gospodarskim pokazateljima.

Karta 5. Pogranična područja

Izvor: Preuzeto iz Nacrta prijedloga Strategije prostornog razvoja RH, lipanj 2015.

Otoci spadaju uglavnom u kategoriju područja s razvojnim posebnostima. Republika Hrvatska ima 1.244 otoka koji se geografski dijele na 78 otoka, 524 otočića i 642 hridi (vrh iznad razine mora) i grebena (vrh ispod razine mora). Stalno je naseljeno 47 otoka i poluotok Pelješac, a prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine zabilježen je rast broja stanovnika na hrvatskim otocima (132.756 stanovnika, što je za 7.886 više u odnosu na 2001. godinu) koji žive u 344 naselja. Otoci zauzimaju oko 3.259 km², što čini 5,8% površine hrvatskog kopna. Ukupna duljina hrvatske morske obalne crte iznosi 6.278 km, od čega je duljina obalne crte otoka 4.398 km (70% ukupne morske obale). Naš najveći otok je Cres (405,7 km²), najviši je Brač (Vidova gora 778 m), najrazvedeniji je Pag, najduži otok je Hvar, a najnaseljeniji je otok Krk. Administrativno otoci pripadaju u sedam obalno-otočnih županija, 51 otočnom gradu/općini, te nekolicina malih otoka pripada u nadležnost sedam gradova na obali. Država u hrvatske otoke prosječno godišnje ulaže više od 1,2 milijarde kuna u izgradnju potrebne temeljne infrastrukture, subvencije i potpore.

Nacionalni program razvitka otoka (NPRO) usvojen je 1997. godine i nacionalni je razvojni dokument po kojem treba voditi otočnu razvojnu politiku. NPRO navodi slijedeća načela upravljanja otočnim razvojem: Otoci su razvojno jednakopravni dijelovi Hrvatske. Otok je sustav koji čine ekosustav otoka, čovjekove proizvodne, potrošne i prometne djelatnosti, te društvena zajednica koja na njemu obitava. Održivo i potpuno korištenje otočnog bogatstva. Zahvaljujući svojim komparativnim razvojnim prednostima otoci se mogu čuvati i očuvati samo ako se koriste u cijelosti i održivo. Na otocima stoga treba poticati ulaganja koja su ekološki (koriste i čuvaju okoliš), gospodarski (vraćaju uloženo),

tehnološki (ostvaruju predviđenu proizvodnju) i društveno (čuvaju i unapređuju otočnu zajednicu) održiva. Otok je razvojna zajednica čiji razvoj je prvenstveno briga otočana, a na državnoj i županijskoj razini osiguravaju se tek potrebni institucionalni uvjeti i uključivanje u nacionalne infrastrukturne i suprastrukturne sustave. Bitan je kontinuitet upravljanja razvojem otoka. Nositelji otočne razvojne politike trebaju do kraja ostvarivati programe koje su započeli te dugoročno odabirati, koristiti i mijenjati razvojne instrumente i mjere kojima će korisnike otočnih resursa usmjeravati prema potpunom i održivom korištenju. Slijedeći ova načela, održivi razvoj osnovni je cilj i svrha upravljanja otočnim gospodarstvom i ekosustavom nositelja otočne razvojne politike. Osnovni je cilj tako određen kao stalno i potpuno, gospodarski, ekološki, tehnološki i društveno održivo korištenje otočnog potencijala.

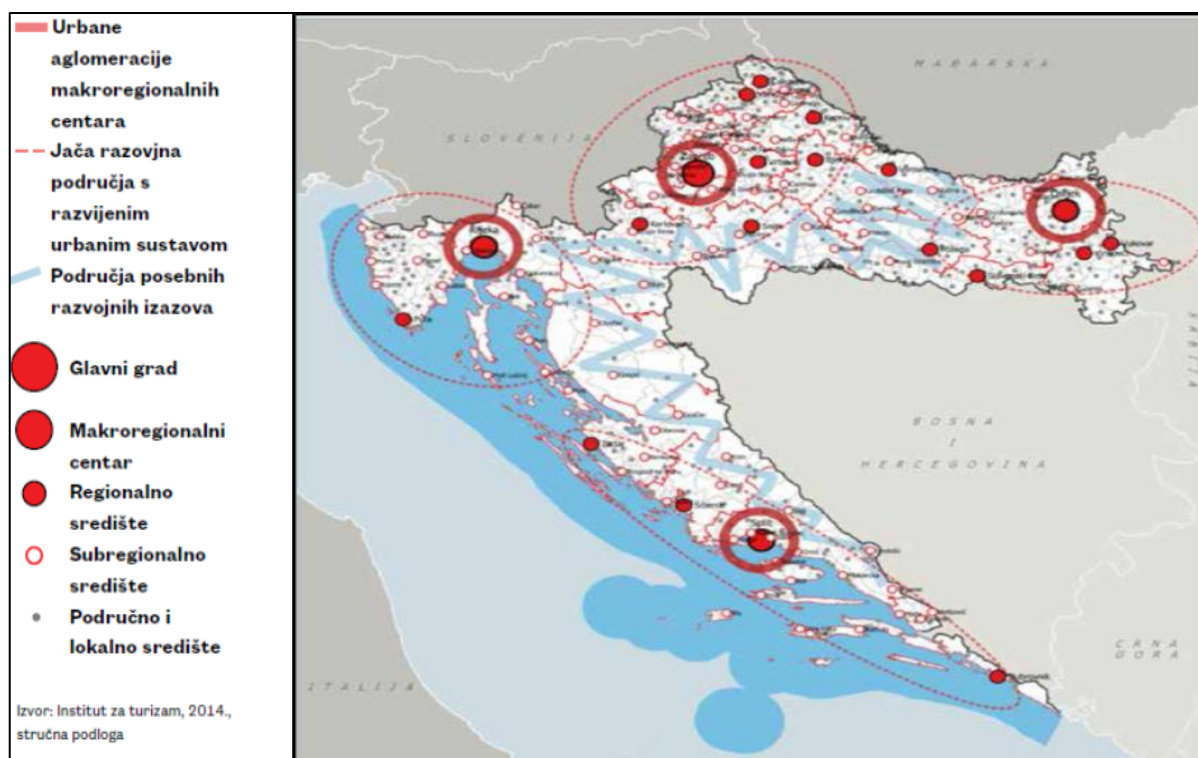
Usporedba otočne razvojne politike s krovnom regionalnom politikom pokazuje nedovoljnu povezanost i nedostatak vertikalne koordinacije provedbe krovnog i regionalnih zakona. Treba upozoriti da je pred usvajanjem Strategija prostornog razvoja RH, da je još 2012. ratificiran Protokol Barcelonske konvencije o integralnog upravljanju obalnim područjem te da RH kao članica EU mora izraditi Morsku strategiju. Ovi dokumenti moraju biti usklađeni s Nacionalnim programom razvoja otoka.

Postoji određen broj JLS-a koji su i u kategoriji područja s razvojnim posebnostima i u kategoriji potpomognutih područja. Kao što je istaknuto u Analitičkoj podlozi, među JLS-ima u kategoriji potpomognutih područja nalaze se samo deset od 45 brdsko-planinskih i tek jedna od 51 otočne JLS. Uz to, sve brdsko-planinske JLS i (polu)otočna općina Ston svrstane su u II. skupinu. S druge strane, od 264 potpomognute JLS, 142 su natprosječno stare (53,7 posto!) što govori o visokoj korelaciji nerazvijenosti i demografske ugroženosti, ali i o ravnomjernom razmještaju: starih JLS podjednako ima i među najnerazvijenijim i među najmanje nerazvijenim.

1.5 Urbana područja

Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske uvodi se kategorija **urbanih područja**. Naime, uočena je potreba da se za pojedine prostore RH izrade posebni teritorijalni razvojni programi bez obzira na stupanj razvijenosti tih područja. Kako problematika razvoja **urbanih područja** nije adekvatno zastupljena u postojećem normativnom okviru politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske, ZRR RH uvodi kategorije urbanih aglomeracija za šira područja utjecaja četiri najveća grada (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek) i kategorije većih odnosno manjih urbanih područja, s obvezom donošenja vlastitih strategija urbanog razvoja kao osnovice za planiranje projekata sufinanciranih iz ESI fondova i iz drugih izvora. Stoga planske dokumente politike regionalnog razvoja pored SRR RH i županijskih razvojnih strategija sada čine i strategije razvoja urbanog područja. Urbana područja ustrojena su kao urbane aglomeracije, veća urbana područja i manja urbana područja. Urbane aglomeracije su: urbana aglomeracija Zagreb sa sjedištem u Zagrebu, urbana aglomeracija Split sa sjedištem u Splitu, urbana aglomeracija Rijeka sa sjedištem u Rijeci, i urbana aglomeracija Osijek sa sjedištem u Osijeku. Gradovi Osijek, Rijeka, Split i Zagreb su kao sjedišta aglomeracija nositelji izrade strategije razvoja svojih urbanih aglomeracija koja će biti njihova osnova za daljnji rad, što uključuje i identificiranje projekata koji ispunjavaju uvjete za financiranje iz ESI fondova i koji su u interesu svih članova pojedine urbane aglomeracije. Sustav naselja prikazan je na karti 6.

Karta 6. Sustav naselja

Izvor: Preuzeto iz Nacrta prijedloga Strategije prostornog razvoja RH, lipanj 2015.

Urbana područja (urbane aglomeracije, veća i manja urbana područja) ustrojena su sa svrhom postizanja učinkovitijeg planiranja, usklađivanja i provedbe urbane dimenzije politike regionalnog razvoja te povlačenja sredstava iz ESI fondova namijenjenih urbanom razvoju. U tablici 2. popisani su gradovi po kategorijama urbanih područja, dok su pokazatelji društvenog i gospodarskog razvoja, uključujući i indeks razvijenosti za navedene gradove dani u Prilogu 1. (Tablice 2. i 3.).

Tablica 2. Urbana područja

Urbane aglomeracije	Zagreb, Osijek, Rijeka, Split
Veća urbana područja (gradovi s više od 35.000 stanovnika)	Zadar, Slavonski Brod, Pula, Karlovac, Sisak, Varaždin, Šibenik, Dubrovnik, Bjelovar i Vinkovci
Manja urbana područja (gradovi s manje od 35.000 stanovnika čija središnja naselja imaju više od 15.000 stanovnika i/ili su sjedišta županija)	Vukovar, Koprivnica, Solin, Zaprrešić, Požega, Đakovo, Petrinja, Metković, Čakovec, Virovitica, Gospić, Krapina, Pazin, Slatina, Kastav, Dugo Selo, Knin, Trogir, Križevci, Sinj, Nova Gradiška, Županja, Rovinj, Makarska, Kutina
Jedinstvena urbana područja	dva ili više urbanih područja koja neposredno graniče

Izvor: sistematizacija EIZ prema Zakonu o regionalnom razvoju RH (NN 147/14).

Jedan od ciljeva kohezijske politike EU za razdoblje 2014. - 2020. je i potaknuti integrirane strategije koje pospješuju **održiv urbani razvoj** te jačaju otpornost gradova. Kohezijska politika EU za razdoblje 2014. - 2020. prepoznaje gradove kao pokretače razvoja, inovativnosti i kreativnosti, mjesta u kojima se koncentriraju razvojni potencijali i izazovi. U tom smislu i nova Glavna uprava za regionalnu i urbanu

politiku⁵ u odlukama i kreiranju politike na razini EU-a veći naglasak stavlja na ulogu gradova i urbanih područja. Procjenjuje se da će tijekom financijskog razdoblja 2014. do 2020. godine barem 50% sredstava Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i to u iznosu od oko 80 do 90 milijardi uložiti u gradska područja. Također, predviđeno je da se najmanje 5% nacionalnih sredstava EFRR-a izdvaja za integrirani održivi urbani razvoj kako bi se osiguralo da to bude jedan od prioriteta svih država članica.

Najvećim urbanim centrima u Republici Hrvatskoj osigurano je 345,35 milijuna eura za provedbu aktivnosti namijenjenih održivom urbanom razvoju, putem integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU mehanizam). ITU mehanizam je novi mehanizam Europske unije koji se sastoji od skupa aktivnosti koje se u gradovima mogu financirati iz tri različita fonda - Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda te Europskog socijalnog fonda. ITU mehanizam provodi se u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014.-2020. te Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014.-2020. s ciljem jačanja uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja. Sukladno Sporazumu o partnerstvu, urbana područja, kandidati za financiranje aktivnosti kroz ITU mehanizam jesu sedam najvećih urbanih centara u Republici Hrvatskoj s najvećom koncentracijom stanovništva odnosno gradovi koji imaju više od 50.000 stanovnika u centralnim naseljima – Zagreb, Split, Rijeka, Osijek, Slavonski Brod, Zadar i Pula. Urbana područja koja su kandidati za financiranje aktivnosti putem ITU mehanizma trebaju definirati smjer svoga razvoja u strateškom dokumentu odnosno izraditi strategiju razvoja urbanog područja. MRRFEU je u rujnu 2015. godine donijelo Smjernice za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje, s metodologijom za izradu strategija koja treba obuhvaćati integrirane mjere za suočavanje s ekonomskim, okolišnim, klimatskim, demografskim i socijalnim izazovima.

⁵ Glavna uprava za regionalnu politiku Europske komisije 2012. preimenovana je u „Glavnu upravu za regionalnu i urbanu politiku“.

2. ANALIZA

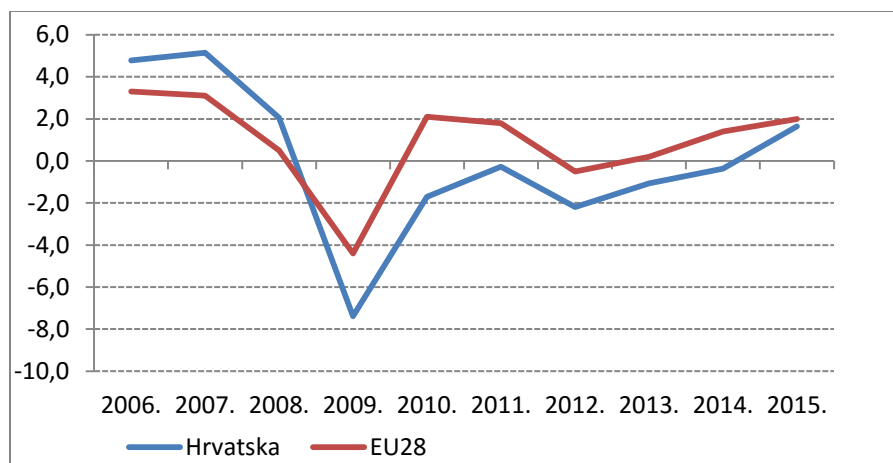
Analiza stanja prikazana u nastavku sastoji se od sažetka ažuriranih informacija i podataka predstavljenih u Analitičkoj podlozi (Dodatak 1.) koja je izrađena za potrebe ove Strategije te sažetak nalaza SWOT analize provedene u dva kruga radionica s predstavnicima lokalne i regionalne razine s članovima Partnerskih vijeća nakon osnivanja temeljem Odluka Vlade Republike Hrvatske u veljači 2016. godine. Cjelovita SWOT analiza nalazi se u Dodatku 2. U metodološkom dijelu (poglavlje 1.) opisana je SWOT metoda, a ovdje su sažeto predstavljeni ključni nalazi na nivou Republike Hrvatske s naznakom mogućih regionalnih specifičnosti. Nalazi SWOT analize ukazuju na višeslojnost i kompleksnost niza razvojnih pitanja. To se najviše očituje u ponavljanju određenih tema u SWOT analizi, kao što su imovinsko-pravni odnosi, demografski problemi, nedostatak suradnje i koordinacije. Navedeno potvrđuje važnost određene problematike i naglašava različita viđenja problema kao i mogućih rješenja. S obzirom da se često radi o kompleksnim problemima, potrebno ih je rješavati na više razina i suradnjom ključnih dionika različitih struka. U proces SWOT analize bili su uključeni prije svega *dionici lokalne i regionalne razine* te je naglasak stavljen na njihovo viđenje i razumijevanje razvojnih problema s kojima se izravno i svakodnevno suočavaju i kao stručnjaci u svom području i kao građani koji žive na određenom području i koriste usluge javnog sektora. Ovdje primijenjen pristup razvojnom planiranju poštuje mišljenje krajnjih korisnika i ključnih dionika na lokalnoj i regionalnoj razini. U rad partnerskih vijeća su uključeni i predstavnici nacionalnih institucija te su tijekom rasprava propitivani nalazi SWOT-a kako bi se u što većoj mjeri objektivizirali subjektivni dojmovi lokalnih dionika. Istovremeno, participativnim pristupom omogućeno je da se u proces planiranja uključe nositelji i sunositelji budućih razvojnih mjera na nacionalnoj razini. Postepeno se gradilo „osjećaj vlasništva nad procesom“, pokrenuti su mehanizmi uzajamnog učenja i produbljivalo se razumijevanje problema kako bi se u buduću mogli što lakše zajednički rješavati.

U nastavku su prikazani podaci i informacije o stanju makroekonomskih kretanja u Hrvatskoj, rezultati analize stanja sa SWOT analizom društvenog razvoja, razvoja prostora i okoliša, gospodarskog razvoja te stanje u regionalnom razvojnom upravljanju. Na kraju su predstavljeni novi razvojni koncepti za lokalni i regionalni razvoj Hrvatske koji mogu obogatiti buduću mjere, aktivnosti, programe i projekte regionalnog razvoja Hrvatske.

2.1 Makroekonomska kretanja Hrvatskog gospodarstva od 2006. do 2015. godine

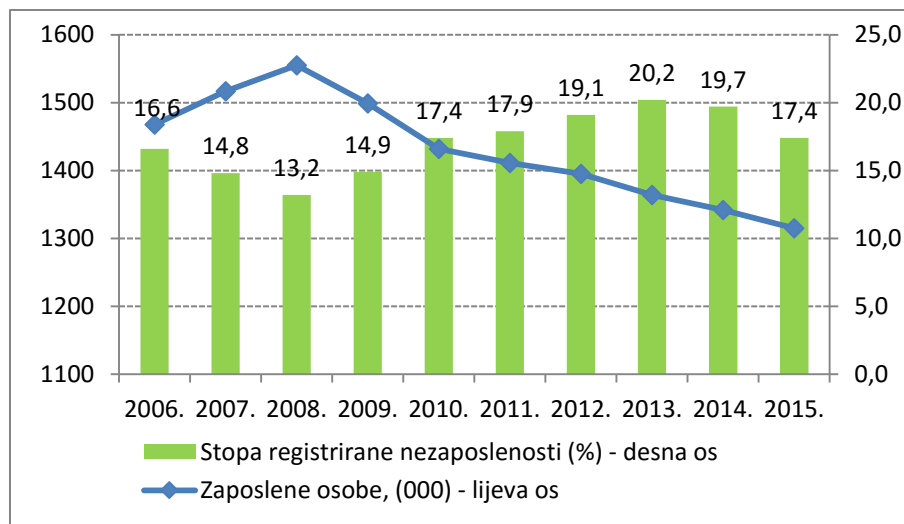
Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Republika Hrvatska je 2015. godine ostvarila ukupni bruto domaći proizvod (BDP) u iznosu od 334.219 milijuna kuna. Bruto domaći proizvod po stanovniku za Hrvatsku iste je godine iznosio 79.062 kune odnosno 10.390 eura. Nakon šest uzastopnih godina pada gospodarske aktivnosti, hrvatsko gospodarstvo u 2015. godini bilježi pozitivnu međugodišnju realnu stopu rasta BDP-a od 1%. Za usporedbu, na razini EU28 međugodišnji pad BDP-a zabilježen je samo u 2009. (-4,4%) i 2012. godini (-0,5%) (vidi slike 6. i 7.). Pozitivna gospodarska kretanja u 2015. godini ponajprije su bila potaknuta rastom izvoza roba i usluga te rastom domaće potražnje. Realni se izvoz roba i usluga u 2015. godini povećao za 9,2%, a uvoz za 8,6%. Od sastavnica domaće potražnje, najveće povećanje bilježi osobna potrošnja (međugodišnji rast od 1,2%), a blagi oporavak bilježe i državna potrošnja (međugodišnja stopa rasta od 0,6% i investicije (međugodišnja stopa rasta od 1,0%). Detaljan pregled osnovnih makroekonomskih pokazatelja gospodarstva Republike Hrvatske prikazan je u Tablici 1. u Prilogu 1.

Slika 6. BDP, realne stope rasta, Hrvatska i EU-28, 2006.-2015.

Izvor: obrada EIZ, Eurostat.

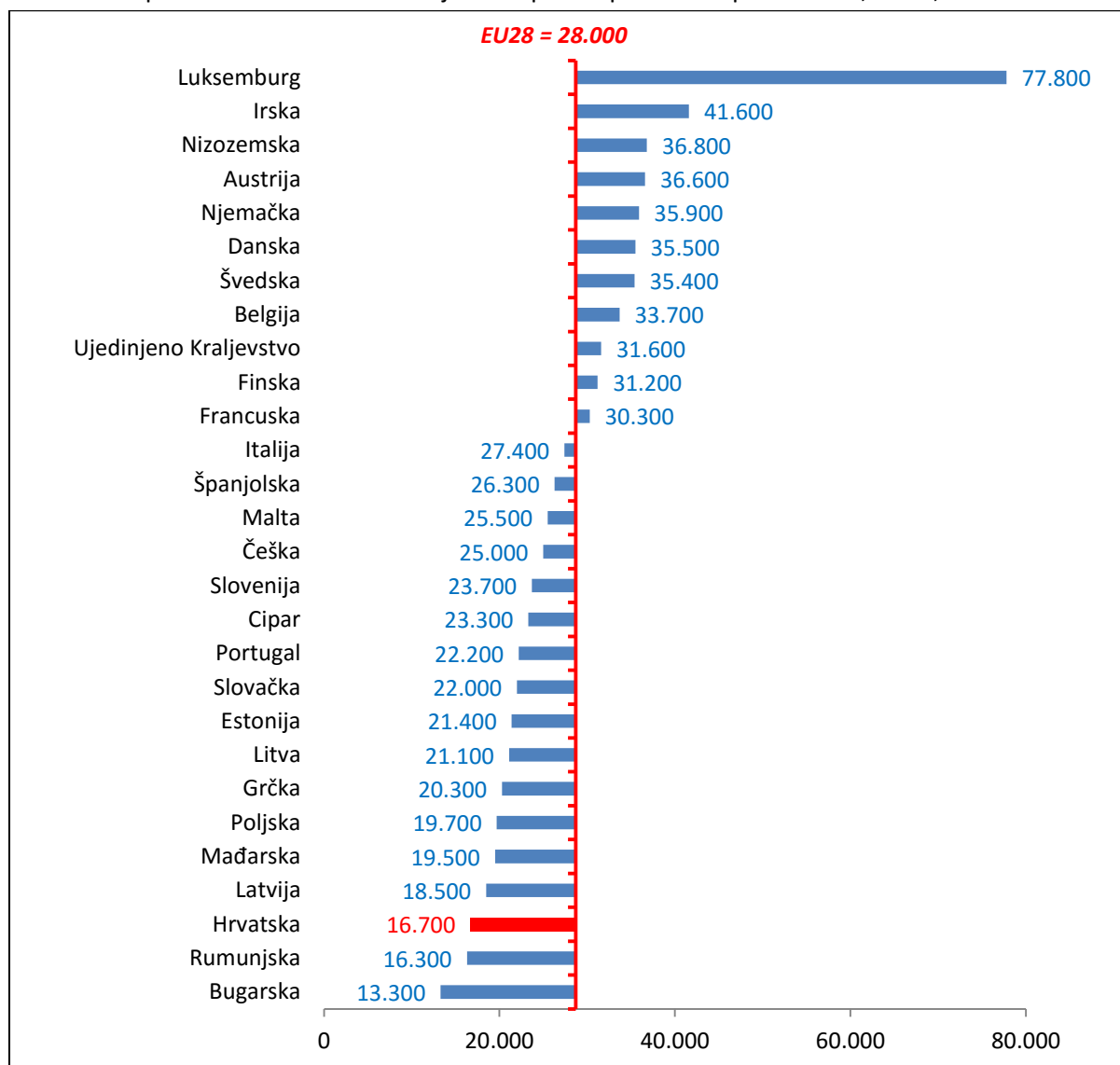
Slika 7. Zaposlene osobe (000) i registrirana stopa nezaposlenosti (%), Hrvatska, 2006.-2015.

Izvor: obrada EIZ, DZS.

Analizira li se kretanje bruto domaćeg proizvoda za Hrvatsku od 2006. do 2015. godine, mogu se uočiti dva razdoblja. Prvo razdoblje je razdoblje prije gospodarske krize, od 2006. do 2008. godine koje obilježava kontinuirani rast bruto domaćeg proizvoda BDP-a, dok drugo razdoblje recesijskih kretanja počinje sredinom 2008. te traje do 2014. godine. Okosnica snažnom rastu hrvatskog gospodarstva do 2008. godine bili su snažan priljev kapitala te izravna strana ulaganja (uključujući i prekogranične zajmove matičnih društva društvima kćerima). Međutim, priljev izravnih stranih ulaganja u manjoj je mjeri bio usmjeren u sektor razmjenjivih dobara, tako da je potaknuta domaća potražnja ponajprije pridonijela povećanju uvoza. U uvjetima tzv. upravljanoga fluktuirajućeg tečaja, povećali su se gubici troškovne konkurentnosti te su se pogoršali izvozni rezultati. Hrvatsko gospodarstvo je tako do 2008. ostvarilo deficit tekućeg računa u iznosu od 8,9% BDP-a, dug opće države od 39,6% BDP-a, dok je bruto vanjski dug iznosio 84,3% BDP-a.

Slika 8. BDP po stanovniku u tekućim cijenama prema paritetu kupovne moći, EU28, 2015.

Izvor: Eurostat, obrada EIZ, 2016.

Negativna gospodarska kretanja u Hrvatskoj u razdoblju od 2008. do 2014. godine bila su potaknuta globalnom financijskom krizom, a nastavila su se pospješena slabošću gospodarskog sustava, osobito njegovom niskom konkurentnošću. Usljed produljene recesije realni BDP se od 2008. do 2014. godine kumulativno smanjio za otprilike 12,5%, dok je stopa registrirane nezaposlenosti povećana s 13,2% u 2008. na 19,7% u 2014. godini. Stabilnost javnih financija ozbiljno je narušena, tako da je deficit opće države tijekom razdoblja od 2011. do 2014. godine u prosjeku iznosio 6% BDP-a. Dug opće države, koji je s 39,6% BDP-a u 2008. eskalirao na 86,7% u 2015. godine, postao je novi razlog za zabrinutost. Rastuća je zaduženost javnog i privatnog sektora za rast bruto vanjskog duga. Ukupni bruto inozemni dug je iznosio 46,7 milijardi eura krajem prosinca 2014. godine te je povećan za 6,07 milijardi eura u usporedbi s krajem 2008. godine. Izraženo u postotku BDP-a, bruto inozemni dug je povećan sa 84,3% BDP-a u 2008. na 108,4% BDP-a u 2014. godini. Promatrajući strukturu bruto inozemnog duga, najveći udio u ukupnom kraju 2014. imali su ostali domaći sektori (38,6%), a slijedi opća država (29,3%), druge monetarne financijske institucije (17,5%), dug nastao temeljem inozemnih izravnih ulaganja

(13,7%) te dug središnje banke (1%). U uvjetima visokog deficita i prekomjernog duga opće države, Vijeće Europe je 28. siječnja 2014. za Hrvatsku otvorilo *proceduru prekomjernog deficita* (PPD) i preporučilo smanjenje deficita na razinu od 2,7% BDP-a do 2016. Prema visini BDP-a po stanovniku izraženog u paritetu kupovne moći Hrvatska se nalazi na samom začelju ljestvice zemalja (Slika 8.). Nižu vrijednost BDP-a po stanovniku ostvaruju samo Rumunjska i Bugarska. U usporedbi s Luksemburgom koji bilježi najvišu razinu BDP-a po stanovniku Hrvatska u 2015. godini ostvaruje 4,66 puta niži BDP po stanovniku.

Prema prognozama EIZ-a očekuje se nastavak pozitivnih stopa rasta od 1,9% u ovoj te stopa rasta od 2,1% u 2017. godini (EIZ, 2016.)⁶ (tablica 3.). Pozitivne prognoze najvećim su dijelom zasnovane na oporavku domaće potražnje koja je nakon šest godina negativnog doprinosa, u 2015. zabilježila porast, povoljnim kretanjima industrijske proizvodnje, nastavku visokih stopa rasta izvoza, ali i na deflaciji koja realni rast BDP-a čini većim od nominalnog. Također, u naredne dvije godine očekuje se smanjenje proračunskog deficita, ali uz blagi porast državne potrošnje od 0,6% u ovoj i 0,9% u 2017. godini. Naime, proračunom za 2016. predviđeno je povećanje materijalnih rashoda i izdataka za zaposlene koji se ne bi trebali financirati povećanjem deficita, već korištenjem sredstava iz EU fondova. Očekuje se da bi deficit opće države za 2016. mogao pasti ispod razine od 3% BDP-a (2,9%). Iduće godine deficit bi se mogao dodatno smanjiti na 2,5%, što bi značilo da će Hrvatska tada i formalno izići iz procedure prekomjernog deficita. Očekuje se i nastavak rasta investicija od 2,5% u ovoj te 3,3% u 2017. godini. Vanjska trgovina bi prema prognozama EIZ-a trebala i dalje imati pozitivan doprinos rastu BDP-a, ali uz nešto niže stope rasta izvoza i uvoza. Tekući račun bilance plaćanja i dalje će biti u suficitu, ali nešto manjem, 3,9% BDP-a u ovoj i 2,8% BDP-a u sljedećoj godini. Pozitivan doprinos imat će priljevi iz EU fondova dok će oporavak profita banaka u inozemnom vlasništvu imati negativan učinak na bilancu plaćanja. U nadolazećem razdoblju očekuje se da će tržište rada slijediti trendove u ukupnom gospodarstvu, s daljnjim smanjenjem broja nezaposlenih i blagim rastom broja zaposlenih koji će se uglavnom generirati u privatnom sektoru. Očekuje se da će stopa nezaposlenosti pasti u 2016. godini na 16,5%, dok bi u 2017. ona mogla iznositi 16,1%.

Tablica 3. Projekcije osnovnih makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja, 2013.-2017.

	2016.	2017.
Rast realnog BDP-a, (u %)	1,9	2,1
Rast potrošnje kućanstava, (u %)	1,5	1,6
Rast državne potrošnje, (u %)	0,6	3,3
Rast realnih investicije u fiksni kapital, (u %)	2,5	4,2
Rast izvoza roba i usluga, stalne cijene, (u %)	5,2	4,2
Rast uvoza roba i usluga, stalne cijene, (u %)	4,8	4,4
Rast tekućeg računa bilance plaćanja (ESA 2010 definicija, u % BDP-a)	3,9	2,8
Registrirana stopa nezaposlenosti, (u %)	16,5	16,1
Javni dug, (ESA 2010 definicija, u % BDP-a)	87,2	87,0
Tečaj HRK/EUR	7,52	7,50
Potrošačke cijene, (postotna promjena)	-0,4	0,8

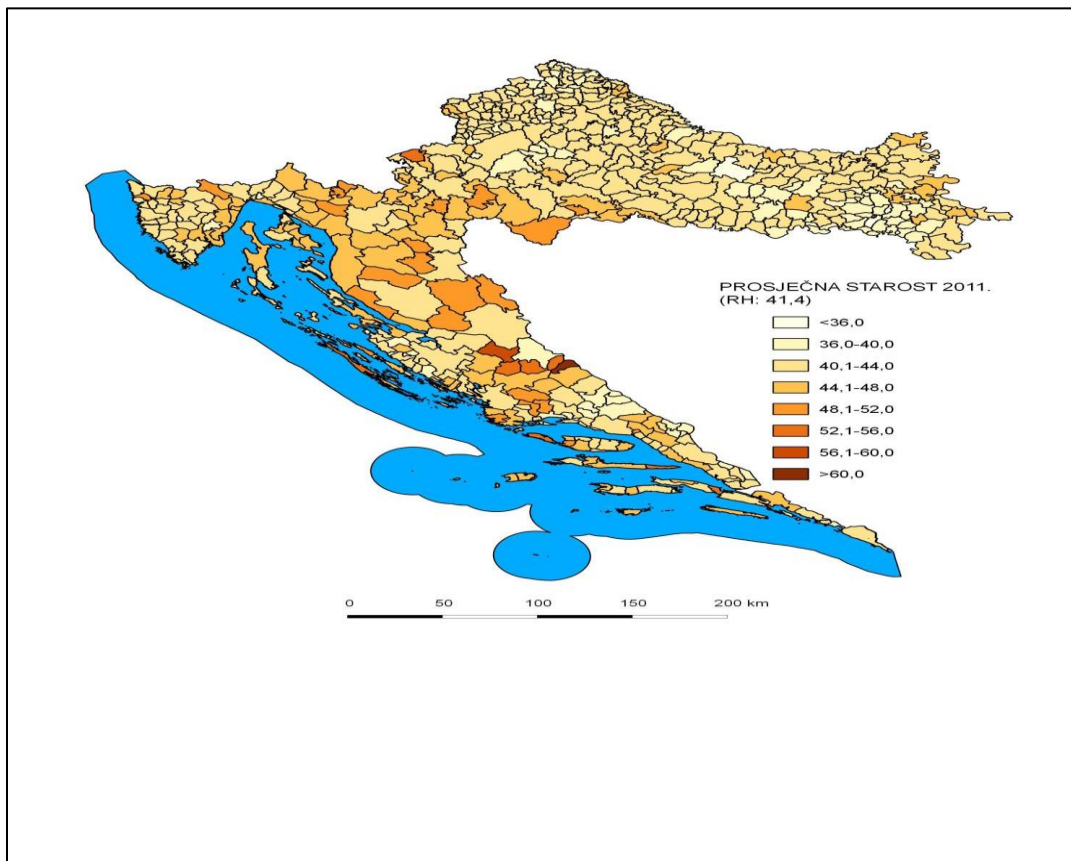
⁶ Preuzeto iz publikacije EIZ 2016., Croatian Economic Outlook Quarterly, br. 67., ožujak 2016.

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb.

2.2 Analiza stanja društvenog razvoja sa SWOT analizom

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Republici Hrvatskoj bilo je 4.284.889 stanovnika, odnosno 3,4% manje nego u prethodnom popisu iz 2001. U Jadranskoj Hrvatskoj je to smanjenje bilo nešto manje izraženo nego u Kontinentalnoj. Naime, u Jadranskoj je Hrvatskoj broj stanovnika smanjen 1,06%, a u Kontinentalnoj čak 4,57%. U desetogodišnjem razdoblju najveće smanjenje broja stanovnika dogodilo se u Vukovarsko-srijemskoj županiji (12,33%). Prema procjenama, broj stanovnika u godinama nakon popisa nastavio se smanjivati. Prema posljednjim podacima za 2014., sredinom godine broj stanovnika bio je 0,4% manji u odnosu na prethodnu godinu. Porast broja stanovnika zabilježen je samo u Istarskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji te Gradu Zagrebu (vidi Prilog 1. – Tablica 5.). Već je duže vrijeme u Republici Hrvatskoj prisutan prirodni pad. Stopa prirodnog pada u 2014. bila je -2,7 ‰. Pozitivan prirodni prirast u prošloj godini imali su samo Grad Zagreb, Međimurska i Dubrovačko-neretvanska županija. Županija s najvećim prirodnim padom 2014. bila je Osječko-baranjska županija (vidi Prilog 1. – Tablica 6.).

Karta 7. Prosječna starost stanovništva Hrvatske, po gradovima i općinama, Popis 2011.

Izvor: Čipin et al. (2014). citiran u Analitičkoj podlozi, vidi Dodatak 1.

U ovom dijelu treba istaknuti i problem demografskog starenja. Hrvatsko stanovništvo je među petnaest najstarijih svjetskih populacija. Nadalje, udio starijih u ukupnoj populaciji u stalnom je rastu. U Ličko-senjskoj, Karlovačkoj i Šibensko-kninskoj županiji udio osoba starijih od 65 veći je od 20%. U Ličko-senjskoj županiji je preko polovice stanovništva starije od 45 godina. Najmanji udio starije

populacije u ukupnoj imaju Međimurska, Zagrebačka i Splitsko-dalmatinska županija. Prosječna starost Hrvatskog stanovništva na lokalnoj razini prikazana je na karti 7.

Uz stopu prirodnog pada i starenje stanovništva, Hrvatska se suočava i s velikim iseljavanjem stanovništva u inozemstvo. U 2014. iz Hrvatske je u inozemstvo odselilo 20.858 stanovnika. U isto vrijeme, stanovništvo iz inozemstva se doseljava u manjoj mjeri nego što se iseljava. Migracijski saldo s inozemstvom 2014. godine bio je -10.220. Pozitivan migracijski saldo, odnosno više doseljavanja nego iseljavanja u 2014. zabilježile su samo Istarska i Dubrovačko-neretvanska županija (vidi Prilog 1. – Tablica 7.).

Kultura

Republika Hrvatska ima bogatu i raznovrsnu **kulturnu baštinu**, koju prema važećem Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara dijelimo na nepokretna, pokretna i nematerijalna kulturna dobra.⁷ Kulturna dobra upisuju se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske⁸, odnosno javnu knjigu koju vodi Ministarstvo kulture.⁹ Registar kulturnih dobara sastoji se od tri liste: Liste zaštićenih kulturnih dobara (Z), Liste kulturnih dobara nacionalnog značenja (N) i Liste preventivno zaštićenih dobara (P). Ukupan broj kulturnih dobara upisanih u Registar kulturnih dobara RH (stanje lipanj 2016.) je 9.077, od čega je nepokretnih kulturnih dobara 6.600, pokretnih kulturnih dobara (zbirke i pojedinačni predmeti) 2.329 te nematerijalnih kulturnih dobara 148. Od ukupnog broja nepokretnih kulturnih dobara zaštićeno je 6.099 pojedinačnih nepokretnih kulturnih dobara, 573 kulturno-povijesne cjeline te 12 kulturnih krajolika. Registar je aktivan sadržaj koji se mijenja i nadopunjuje svakodnevno s obzirom na nove postupke utvrđivanja svojstva kulturnog dobra, reviziju rješenja o zaštiti kulturnih dobara, brisanja iz Registra radi gubitka svojstava kulturnog dobra te promjene ostalih važnih podataka o dobrima (vidi Prilog 1. – Tablice 8. i 9.).

Iznimna vrijednost kulturne baštine na području RH potvrđena je upisom šest kulturnih dobara u Popis svjetske kulturne baštine UNESCO-a: Povijesni kompleks Splita i Dioklecijanova palača, Stari grad Dubrovnik, Kompleks Eufrazijeve bazilike u povijesnom središtu Poreča, Katedrala svetog Jakova u Šibeniku, Povijesni grad Trogir te Starogradsko polje na Hvaru.

Na UNESCO-ovu Listu nematerijalne baštine čovječanstva upisano je 13 nematerijalnih kulturnih dobara što čini značajnu bazu kulturno-turističkih resursa odnosno atrakcija: Čipkarstvo u Hrvatskoj, Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja, Festa sv. Vlaha, zaštitnika Dubrovnika, Godišnji proljetni ophod Kraljice ili Ljelje iz Gorjana, Godišnji pokladni ophod zvončari s područja Kastavštine, Procesija Za križen na otoku Hvaru, Umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka s područja Hrvatskog zagorja, Viteška igra Sinjska alka, Medičarski obrt na području sjeverne Hrvatske, Bećarac-vokalno - instrumentalni napjev s područja Slavonije, Baranje i Srijema, Nijemo kolo s područja Dalmatinske zagore, Klapsko pjevanje, te Mediteranska prehrana na hrvatskom Jadranu, njegovoj obali, otocima i dijelom zaleđa.

Najviše sredstava iz županijskih proračuna za kulturu izdvojili su 2014. godine Dubrovačko–neretvanska (8,97%) i Šibensko-kninska županija (8,73%). S druge strane, najmanji udio proračuna za kulturu u

⁷ NN 69/99, 151/03, 157/03 Ispravak, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15 - Uredba

⁸ Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (NN 89/11, 130/13)

⁹ Dostupno na web stranicama Ministarstva kulture RH <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31>.

županijskom proračunu iste godine zabilježen je u Krapinsko-zagorskoj (3,66%) i Koprivničko-križevačkoj županiji (3,60%) (vidi Prilog 1. – Tablica 10.).

Obrazovanje

U Kontinentalnoj su Hrvatskoj u pedagoškoj godini 2014./2015. bila 902 **dječja vrtića** koje je pohađalo ukupno 89.392 djece. U Jadranskoj Hrvatskoj u istom razdoblju bilo je 688 dječjih vrtića i 44.372 upisane djece. Broj upisane djece po odgojitelju i u Kontinentalnoj i u Jadranskoj Hrvatskoj bio je 7. Po broju djece koja dolaze na jednog odgojitelja najviše odstupaju Krapinsko-zagorska županija s 11 djece na odgojitelja, te Virovitičko-podravska i Brodsko-posavska s po desetero djece. Ukupan broj odgojitelja u Kontinentalnoj Hrvatskoj bio je 12.159. U isto vrijeme u Jadranskoj Hrvatskoj bilo je zaposleno 6.641 odgojitelja (prilog 1. – Tablica 11.).

Od 2.130 **osnovnih škola** na području Hrvatske, 1.404 njih djeluje u Kontinentalnoj. U tih je 1.404 osnovnih škola u školskoj godini 2014./2015. bilo 218.596 učenika i 21.741 učitelja. Prema tome, na jednog učitelja bilo je deset učenika. U Jadranskoj Hrvatskoj iste je školske godine bilo 726 osnovnih škola s ukupno 104.599 upisanih učenika. Kao i u Kontinentalnoj Hrvatskoj, na jednog učitelja dolazi 10 učenika. Broj učitelja u Jadranskoj Hrvatskoj bio je 10.875. Najmanji broj učenika na jednog učitelja je u Ličko-senjskoj županiji, njih osam (Prilog 1. – Tablica 12.).

Srednjih škola u školskoj godini 2014./2015. u Kontinentalnoj Hrvatskoj je bilo 449. Njih je pohađalo 121.318 učenika. Broj nastavnika bio je 17.254, a na jednog nastavnika dolazi sedam učenika. Broj učenika na jednog nastavnika u Jadranskoj Hrvatskoj nešto je manji i iznosi šest učenika. U Jadranskoj Hrvatskoj djelovale su 294 srednje škole u kojima je nastavu pohađalo 57.343 učenika (Prilog 1. – Tablica 12.).

Zdravstvo

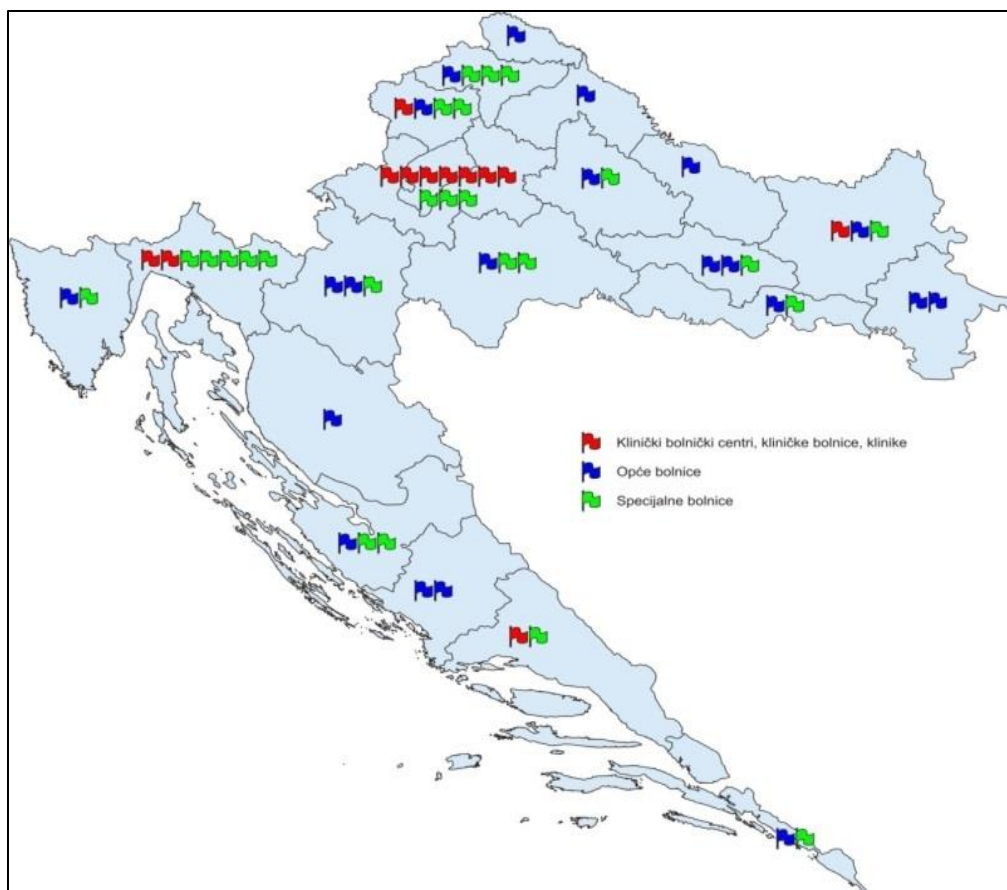
Sustav zdravstva skrbio je 2015. godine za 4.118.220 **osiguranika** u Republici Hrvatskoj. Od toga je 2.798.359 osiguranika na području Kontinentalne, a 1.319.861 na području Jadranske Hrvatske. Ukupan broj **timova opće medicine** u punom radnom vremenu te godine u Hrvatskoj bio je 2.300. Analizira li se broj timova opće medicine na razini županija, vidljive su značajne razlike. Najveći broj timova je u Gradu Zagrebu (440). Potom slijedi Splitsko-dalmatinska županija s 241 timom. Najmanje je timova opće medicine u Ličko-senjskoj (31) i Požeško-slavonskoj županiji (38) (Prilog 1. – Tablica 14.).

Hrvatska je 2015. godine imala 5,5 **bolničkih postelja** na 1.000 stanovnika. Međutim, među županijama postoje velike razlike u broju bolničkih postelja na 1.000 stanovnika. Najviše ih ima Varaždinska županija, čak 10,75. S druge strane, najmanje ima Zagrebačka županija, tek 0,78 bolničkih postelja. Čak 14 županija ima broj bolničkih postelja na 1000 manji od prosjeka Hrvatske. Po jednom bolničkom krevetu 2015. godine u Hrvatskoj je dolazilo u prosjeku 31,72 pacijenata. Daleko više pacijenata po bolničkom krevetu od nacionalnog prosjeka imaju Međimurska (54,23), Ličko-senjska (49,28) i Virovitičko-podravska (44,86). Više pacijenata po bolničkom krevetu od prosjeka imaju i Koprivničko-križevačka, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Šibensko-kninska i Grad Zagreb. Najmanji broj pacijenata po krevetu je u Zagrebačkoj županiji (9,32) (Prilog 1. – Tablica 15.).

Po broju **doktora** koji rade u stacionarnim ustanovama prednjači Grad Zagreb s 2.297 doktora što je 36% ukupnog broja doktora u stacionarnim ustanovama u Hrvatskoj. Na začelju liste po broju doktora u stacionarnim ustanovama su Zagrebačka (16) i Ličko-senjska županija (24). Podaci o broju svih doktora medicine u 2013. također ukazuju na razlike među županijama. Jedna trećina, preciznije 4.174,

ih je u Gradu Zagrebu. Slijede Splitsko-dalmatinska (1.276) i Primorsko-goranska (1.082). S druge strane, u Ličko-senjskoj županiji te je godine bilo samo 100 doktora medicine. Slična je situacija i kad je riječ o zubnim terapeutima. Njih 947 od ukupno 3.190 je u Gradu Zagrebu, a u Ličko-senjskoj županiji 27 (Prilog 1. – Tablica 16.).

Karta 8. Regionalna distribucija bolnica u Hrvatskoj, 2012. godina

Izvor: Vehovec, M. (ur.), O zdravstvu iz ekonomske perspektive, EIZ, 2014.

U Hrvatskoj na 100.000 stanovnika u 2012. godini dolazi 1,4 bolnica. Najmanja gustoća bolnica je u Splitsko-dalmatinskoj županiji (0,4 na 100.000 stanovnika). S 3,8 bolnica na 100.000 stanovnika Požeško-slavonska županija ima najveću gustoću bolnica.

Socijalna skrb

Stopa obuhvaćenosti stanovništva **pomoćima za uzdržavanje** u 2014. najviša je u bila u Šibensko-kninskoj županiji i iznosila je 5,4%. Iza nje slijedi Virovitičko-podavska županija sa stopom obuhvaćenosti stanovništva s pomoći za uzdržavanje od 5,3%. S druge strane, najmanje stope obuhvaćenosti stanovništva pomoćima za uzdržavanje imale su Istarska (0,6%), Dubrovačko-neretvanska (0,7%) i Primorsko-goranska županija (0,9%) (Prilog 1. – Tablica 17.).

Prema posljednjim dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku o socijalnoj skrbi na županijskoj razini, onima za 2010. godinu, u Hrvatskoj su ukupno 52 doma socijalne skrbi **za djecu**, 196 domova socijalne skrbi **za odrasle** i 49 domova **za tjelesno ili mentalno oštećene osobe** (djecu/odrasle). Najviše domova socijalne skrbi **za djecu** ima Grad Zagreb (deset dječjih domova i četiri doma za djecu i mlađe

punoljetne osobe s poremećajima u ponašanju). U Bjelovarsko-bilogorskoj, Virovitičko-podravskoj, Međimurskoj, Ličko-senjskoj i Šibensko-kninskoj županiji nema domova socijalne skrbi za djecu. U Republici Hrvatskoj je 2010. bilo 2.294 korisnika domova socijalne skrbi za djecu od čega je 67% smješteno u ustanove socijalne skrbi u četiri županije i to u Gradu Zagrebu (31%), Primorsko-goranskoj županiji (13%), Splitsko-dalmatinskoj županiji (12%), te Osječko-baranjskoj županiji (11%) (Prilog 1. – Tablica 18.).

Za razliku od domova socijalne skrbi za djecu, sve županije u Hrvatskoj imaju domove socijalne skrbi za **odrasle**. Od ukupno 196 domova socijalne skrbi za odrasle, 38 ih se nalazi u Gradu Zagrebu. Od 19.257 korisnika domova socijalne skrbi za odrasle, koliko ih je bilo 2010. u Republici Hrvatskoj, 24% ih je smješteno u domovima u Gradu Zagrebu. Domovi socijalne skrbi za odrasle s 5 ili više posto ukupnog broja korisnika nalaze se u Krapinsko-zagorskoj, Varaždinskoj, Osječko-baranjskoj, Međimurskoj, Primorsko-goranskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Istarskoj županiji (Prilog 1. – Tablica 19.).

Što se tiče domova za **tjelesno ili mentalno oštećene** osobe (djecu/odrasle), oni ne postoje u Sisačko-moslavačkoj, Koprivničko-križevačkoj, Virovitičko-podravskoj, Požeško-slavonskoj, Brodsko-posavskoj, Osječko-baranjskoj te Ličko-senjskoj županiji. Najviše domova ove vrste nalazi se u Gradu Zagrebu. U Republici Hrvatskoj je 2012. godine bilo 5.113 korisnika domova socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu/odrasle). Od ukupnog broja korisnika domova socijalne skrbi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu/odrasle) u 2010. godini, najveći broj je smješten u Gradu Zagrebu (27% ukupnog broja korisnika), Splitsko-dalmatinskoj županiji (17%), Zagrebačkoj županiji (13%) te Karlovačkoj županiji (10%) (Prilog 1. – Tablica 20.).

Organizacije civilnog društva u Hrvatskoj

Civilno društvo obuhvaća širu sferu društvenog života koja izravno ne pripada ni državnom ni privatnom, profitnom sektoru, odnosno, ono je arena djelovanja izvan obitelji, države i tržišta u kojoj se građani udružuju kako bi postigli zajedničke interese. Dakle, civilno društvo već samo po sebi – na različite načine – predstavlja aktivan odnos građanki i građana prema javnim politikama, službama i poslovima: od sudjelovanja u javnim raspravama i utjecaju na formiranje političke volje, preko konkretnih inicijativa usmjerenih na određene političke i pravne mjere, do preuzimanja dijela javnih poslova koje država i javne institucije ne mogu obaviti uopće, u potpunosti ili dovoljno kvalitetno. Zamah u razvoju organizacija civilnoga društva počeo je izgradnjom današnjega institucionalnog i zakonodavnog okvira krajem prošloga i tijekom cijelog prvog desetljeća ovog stoljeća, a okosnica su im institucije poput Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske (osnovan 1998.), Savjeta za razvoj civilnoga društva (osnovan 2002.) te Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva (osnovana 2003.). Osnutkom Zaklade "Kultura nova" 2011. godine stvoreni su uvjeti za promicanje i razvoj civilnoga društva na području suvremene kulture i umjetnosti, čime je dodatno prepoznata važnost javnih zaklada u rješavanju problema sustavnog financiranja specifičnih područja djelovanja civilnoga društva. Usvojen je niz zakona i strateških dokumenata, a posebno vrijedi istaknuti Zakon o volonterstvu 2007. godine, Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga donesen 2007. te Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona iz 2009. godine.

Prema podacima službenih evidencija i registara danas u Hrvatskoj djeluje više od 46.000 registriranih udruga, 181 zaklada, 12 fundacija i više od 500 sindikalnih udruga i udruga poslodavaca, 52 vjerske

zajednice i više od 2.000 pravnih osoba Katoličke crkve, 428 organizacijskih oblika Pravoslavne crkve, prema procjeni, više od 600 privatnih ustanova. Imajući u vidu da je oko 16.000 udruga registrirano u području sporta i rekreacije, gotovo 7.000 u području kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, više od 4.000 u različitim gospodarskim djelatnostima, gotovo 4.000 udruga djeluje u području tehničke kulture, u području socijalne i zdravstvene djelatnosti i okupljanja i zaštite djece, mladeži i obitelji ukupno više od 4.000 udruga, više je od 1.000 udruga proizašlih iz Domovinskog rata te više od 6.000 udruga djeluje u humanitarnim, ekološkim, hobističkim, odgojno-obrazovnim, znanstvenim, duhovnim odnosno područjima zaštite ljudskih prava i prava nacionalnih manjina, informacijskih i drugih djelatnosti, na toliki broj organizacija civilnoga društva treba gledati kao na nacionalno bogatstvo.

Republika Hrvatska ima razvijen sustav financijskih potpora za programe i projekte organizacija civilnoga društva na državnoj i lokalnim razinama, a prema podacima što ih redovito od 2007. godine prikuplja i obrađuje Vladin Ured za udruge, godišnje se programima i projektima organizacija civilnoga društva iz javnih izvora dodijeli prosječno oko 1,5 milijardi kuna pri čemu se trećina odnosi na državni proračun, a na proračune županija, gradova i općina preostale dvije trećine dodijeljenih bespovratnih sredstava. Važno je napomenuti da su udruge u Republici Hrvatskoj do sada iskoristile gotovo 100% raspoloživih sredstava fondova EU namijenjenih sektoru civilnoga društva, kojima su financirane edukacije svih sektora u društvu, pružanje različitih socijalnih usluga kada ih država nije mogla pružiti, zaštita okoliša, socijalno poduzetništvo, borba protiv korupcije i sl. Iz međunarodno usporedivih istraživanja provedenih u Hrvatskoj (npr. Civicus-indeks civilnog društva) razvidno je da je najkritičnije područje razvoja civilnoga društva u Hrvatskoj povezano s ograničenim prostorom za djelovanje, određenim kao zakonski, politički i sociokulturni okvir poticajan za razvoj civilnoga društva. Iako građani općenito imaju pozitivan stav prema organizacijama civilnoga društva (OCD), ipak još uvijek nisu dostatno uključeni u rad organizacija ili inicijativa civilnoga društva. To je izravno povezano s neodgovarajućim razvojem volonterstva te kulture davanja za projekte i programe od interesa za opće dobro. Tijekom prve polovice 2016. godine došlo je do velikih promjena u sustavu financiranja OCD, te su značajno smanjena sredstva iz državnog proračuna.

Okvir 1: Sažetak osnovne analize društvenog razvoja

Kretanje stanovništva

- kontinuirani trend smanjenja broja stanovnika u Hrvatskoj
- snažniji pad broja stanovnika u Kontinentalnoj Hrvatskoj (4,57 posto manje u 2011. nego u 2001.) u usporedbi s Jadranskom Hrvatskom (1,06 posto manje u 2011. nego u 2001.)
- najveće smanjenje broja bilježi Vukovarsko-srijemskoj županiji; najveći prirodni pad stanovništva bilježi Osječko-baranjska županija, dok je porast stanovništva zabilježen samo u Gradu Zagrebu, Međimurskoj i Dalmatinsko-neretvanskoj županiji
- proces iseljavanja prisutan je u većini županija, s iznimkom Istarske i Dubrovačko-neretvanske županije koje bilježe pozitivan migracijski saldo

Starenje stanovništva

- izrazito staro stanovništvo - Ličko-senjska, Karlovačka i Šibensko-kninska županiji, dok je povoljnija starosna struktura prisutna u Međimurskoj, Zagrebačkoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Kulturna baština

- veća koncentracija kulturnih dobara na području Jadranske Hrvatske; svih šest kulturnih dobara uvrštenih u Popis svjetske kulturne baštine UNESCO-a smješteno je u Jadranskoj Hrvatskoj.
- značajne razlike u visini javnih izdvajanja za kulturu; najviše sredstava iz županijskih proračuna za kulturu izdvajaju Dubrovačko–neretvanska i Šibensko-kninska županija, dok najmanji udio proračuna za kulturu u županijskom proračunu bilježe Krapinsko-zagorska (3,66 posto) i Koprivničko-križevačka županija

Zdravstvo

- među županijama su prisutne značajne razlike u kvaliteti pružanja usluga zdravstvene zaštite; razlike u pokrivenosti liječnika primarne zdravstvene zaštite mjerenoj brojem timova opće medicine kao i u broju bolničkih postelja na 1.000 stanovnika; najveći broj timova opće medicine je u Gradu Zagrebu i Splitsko-dalmatinskoj županiji, dok je najmanje timova u Ličko-senjskoj i Požeško-slavonskoj županiji; čak 14 županija ima broj bolničkih postelja na 1.000 stanovnika manji od prosjeka Hrvatske
- razlike su prisutne i s obzirom na gustoću bolnica mjerenu brojem bolnica na 100.000 stanovnika - najmanja gustoća bolnica je u Splitsko-dalmatinskoj županiji, a najveća u Požeško-slavonskoj županiji

Socijalna skrb

- značajne razlike među županijama s obzirom na udio socijalno ugroženog stanovništva - najveći udio socijalno ugroženog stanovništva zabilježen je u Šibensko-kninskoj i Virovitičko-podravskoj županiji, za razliku od Istarske, Dubrovačko-neretvanse i Primorsko-goranske županije koje imaju najpovoljniju strukturu stanovništva prema socijalnom statusu.

Civilno društvo

- građani još uvijek nisu dostatno uključeni u rad organizacija ili inicijativa civilnoga društva i to je izravno povezano s neodgovarajućim razvojem volonterstva te kulture davanja za projekte i programe od interesa za opće dobro
- tijekom prve polovice 2016. godine došlo je do velikih promjena u sustavu financiranja OCD-a te su značajno smanjena sredstva iz državnog proračuna

Sažetak SWOT analize društvenog razvoja

SWOT DRUŠTVO – SNAGE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Postojeći obrazovni sustav raspolaže kvalitetnim kadrovima, mrežom škola, institucija visokog obrazovanja i obrazovanja odraslih ○ Uspostavljena mreža primarne i sekundarne zdravstvene zaštite, s dobrom kvalifikacijskom strukturom zaposlenih i kvalitetnim obrazovanjem kadrova u zdravstvu ○ Zadovoljavajući broj i razmještaj obrazovnih institucija ○ Većina stanovništva pokrivena zdravstvenom zaštitom ○ Organizirano-civilno društvo s kvalitetnim programima ○ Iskustvo OCD-a u pripremi i provedbi EU projekata (osobito u području kulturne baštine) 	
SWOT DRUŠTVO – SNAGE (KH)	SWOT DRUŠTVO – SNAGE (JH)
<ul style="list-style-type: none"> • Lokalna partnerstva za zapošljavanje • Razvijena mreža ustanova u kulturi, značajan ljudski potencijal u institucijama, udrugama i pojedinci koji 	<ul style="list-style-type: none"> • Zadovoljavajuća razvijenost mreže vrtića u urbanim područjima

<p>stvaraju kulturu i nude bogate lokalne programe kulturnih manifestacija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stanovništvo prepoznaje vrijednost raznovrsnosti i bogatstva kulturno-povijesne baštine • Organizirani i rasprostranjeni oblici očuvanja tradicije i suvremene kulture kroz aktivnosti udruga • Uz postojanje sportsko-rekreativnih programa, postoji i visoka motivacija i entuzijazam za bavljenje sportom vrhunski sportski rezultati • Provođenje programa deinstitucionalizacije korisnika socijalne skrbi • Postojanje uređenog zakonskog okvira 	<ul style="list-style-type: none"> • Dobar obuhvat djece u odgojno-obrazovnom sustavu (predškolski odgoj, OŠ i SŠ) • Kvalitetan i stručan kadar u osnovnim i srednjim školama • Visoka (zadovoljavajuća) razina zadržavanja učenika koji završavaju OŠ i SŠ • Kultura planiranja zdravstvene zaštite i prevencije bolesti (plan zdravlja) • Ponuda kulturnih sadržaja, uključujući UNESCO-ovu zaštićenu materijalnu i nematerijalnu baštinu • Dostupnost knjižničarskih usluga • Bogata tradicija rekreativnog i profesionalnog sporta • Osigurana sredstva za potrebe socijalno osjetljivih skupina • Uključivanje privatnog sektora i civilnog društva u pružanje usluga socijalne skrbi • Velik broj OCD-a (PGŽ, IŽ) • Osnovana lokalna partnerstva za zapošljavanje
---	--

SWOT DRUŠTVO – SLABOSTI (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Neusklađenost programa obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada (tromost sustava) ○ Starenje stanovništva i velik broj zaposlenih u radno intenzivnim djelatnostima koja dugotrajno izazivaju fizička oboljenja posebno žena ○ Fragmentirana radna snaga i niska mobilnost radne snage ○ Deficit i migracija liječnika ○ Loša infrastruktura u zdravstvu ○ Neodgovarajući sustav utvrđivanja cijena usluga u zdravstvu i socijalnoj skrbi ○ Nedostatak kadra za pružanje usluga socijalne skrbi ○ Nedovoljna razvijenost izvaninstitucionalne socijalne skrbi ○ Nedovoljno razvijena palijativna skrb ○ Upravljanje kulturnom baštinom ne prati potrebe suvremenog tržišta ○ Nedovoljno povezivanje kulture, kulturne baštine i turizma ○ Neriješeni imovinsko pravni odnosi otežavaju održavanje i upravljanje objektima kulturno-povijesne baštine ○ Zapuštenost objekata kulturno-povijesne baštine na lokalnoj razini uslijed financijskih ograničenja i kompleksnosti postupaka obnavljanja ○ Nedovoljno razvijen sustav potpora za ravnomjerni razvoj sporta ○ Nedovoljna educiranost menadžmenta OCD-a, institucija, JLP(R)S-a, ustanova ○ Nedostatni institucionalni kapaciteti za pripremu i provedbu EU projekata 	
SWOT DRUŠTVO – SLABOSTI (KH)	SWOT DRUŠTVO – SLABOSTI (JH)
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna usklađenost djelovanja odgojno-obrazovnih institucija s potrebama i načinom života obitelji • Nema uvjeta za cjelodnevnu nastavu; nedostatna kvaliteta objekata infrastrukture i opreme te nedostatni kapaciteti za integraciju djece s poteškoćama u razvoju u predškolske ustanove • Velik udio stanovništva bez škole ili samo sa završenom OŠ te mali udio stanovništva sa završenim diplomskim i preddiplomskim studijem • Nezadovoljavajuća razina umrežavanja institucija, ustanova, dionika, a s ciljem razvoja ljudskih potencijala na županijskoj razini i provedbe aktivne politike zapošljavanja • Slaba potražnja za zapošljavanjem osoba iznad 50 g., posebno žene • Slaba potražnja za zapošljavanjem mladih osoba, pogotovo bez radnog iskustva 	<ul style="list-style-type: none"> • Nezadovoljavajuća mreža vrtića u ruralnim područjima • Nepovoljan omjer broja djece po odgajatelju (osobito u DNŽ, ZŽ i SDŽ) • Problem financiranja vrtića (nepotpuna decentralizacija) • Nepostojanje uvjeta za organizaciju jednosmjenske nastave (urbana područja) (u DNŽ manji problem) • Manjak stručnih suradnika predškolskog odgoja, edukacijsko-rehabilitacijskog profila OŠ, SŠ • Velika opterećenost nastavnika i profesora (visoko obrazovanje) • Nedostatak i neusklađenost obrazovnih programa (osobito strukovnih škola) za tržište/gospodarstvo i poljoprivredne djelatnosti • Nedovoljno razvijena kultura i sustav koji bi omogućio učinkovit transfer znanja i tehnologija • Nedovoljna zastupljenost programa OŠ, SŠ na jeziku i pismu za manjine (jaka talijanska manjina u IŽ)

<ul style="list-style-type: none"> • Nepovoljna obrazovna struktura nezaposlenih • Nemogućnost specijalizacije što djeluje na kvalitetu zdravstvenih usluga • Nedovoljna ponuda lokalnih preventivnih programa za očuvanje zdravlja i prevenciju zdravstvenih rizika te marginalizacija medicine rada • Zapuštenost objekata kulturno-povijesne baštine na lokalnoj razini uslijed financijskih ograničenja i kompleksnosti postupaka obnavljanja te ograničeni kapaciteti za razvoj projekata u području kulture za financiranje iz EU izvora. • Nedostatak sportskih objekata i zapuštenost postojećih sportskih objekata • Nedostatak financijskih sredstava za programe u sportu • Nedovoljno razvijena kultura bavljenja sportom za starije generacije i prevenciju bolesti • Nedovoljno razvijene usluge pružanja palijativne skrbi • Slabo razvijeni preventivni programi na lokalnoj razini usmjereni na karakteristične teškoće djece i mladih (poremećaji u ponašanju, ovisnost, vršnjačko nasilje, izlazak iz udomiteljskih obitelji i dr.) • Neujednačeno razvijeni programi izvaninstitucionalne skrbi za starije i nemoćne osobe i za osobe s invaliditetom • Nerazvijena izvaninstitucionalna socijalna skrb; ne promiče se razvoj socijalnih inovacija i pružanje novih oblika socijalnih usluga na lokalnoj razini • Slaba dostupnost socijalnih usluga u ruralnim područjima; nepostojanje mobilnih timova za pružanje socijalnih usluga • Nejasan sustav financiranja udruga – nedostatna financijska sredstva te velika ovisnost o financiranju iz javnih izvora • Nedovoljno razvijeni partnerski odnos i suradnja s javnim ustanovama • Nedovoljno razvijena praksa praćenja djelovanja udruga upisanih u registar udruga • Niža razina kvalitete življenja posebno u ruralnim područjima (SWOT Krapina i SWOT Slavonski Brod) • Loša opća društvena klima i osjećaj besperspektivnosti (SWOT Slavonski Brod) • Ubrzan razvoj medicinske tehnologije stvara probleme u korištenju i održavanju novih uređaja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna dostupnost, nedostatak smještajnih kapaciteta (za SŠ i visokoškolske institucije) • Nedovoljna opremljenost ustanova za obrazovanje (praktikumi i laboratoriji) • Nedostatak đачkih i studentskih domova • Cjeloživotno obrazovanje: slaba iskorištenost programa (ZŽ, SDŽ) i nedostatnost ustanova (DNŽ) • Otežan prijevoz (troškovi) učenika SŠ • Nejednaka dostupnost usluga zdravstvene skrbi na području dalmatinskih županija (ZŽ, ŠKŽ, SDŽ, DNŽ, otoci, BPP) • Nedostatan kadar za pružanje zdravstvene i socijalne skrbi (specijalisti određenih profila) • Zdravstveni sustav ne može prihvatiti povećan pritisak u turističkoj sezoni • Nedostatak heliodroma na otocima • Neiskorišteni potencijal za razvoj zdravstvenog turizma • Nedovoljna turistička valorizacija kulturne baštine • Nedostatak strateškog promišljanja u promicanju kulture • Slaba ponuda kulturnog sadržaja van sezone • Koncentrirana ponuda kulturnog sadržaja u urbanim sredinama • Nedostatna sredstva za revitalizaciju kulturno-povijesne baštine • Nedostatak infrastrukture za sport (osobito LSŽ i IŽ) te neravnomjerna raspoređenost sportske infrastrukture • Nedovoljno se potiče i nedostaje svijesti za bavljenje rekreativnim, amaterskim i profesionalnim sportom • Neujednačena teritorijalna pokrivenost uslugama socijalne skrbi; nedostatna i neodgovarajuća infrastrukturna opremljenost ustanova socijalne skrbi • Preskup i nedovoljan broj institucija koje skrbe za stare i nemoćne • Nepostojanje plana razvoja civilnog društva • Nedovoljna suradnja između javnog i civilnog sektora • Mala uključenost građana u razvoj svoje zajednice
---	--

SWOT DRUŠTVO – PRILIKE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Najavljena cjelovita kurikularna reforma ○ Rastući trend zdravstvenog turizma i korištenja prirodnih resursa ○ Dostupna telemedicinska tehnologija i podrška ○ Nacionalni program sporta ○ Razvoj volonterstva ○ Razvoj filantropije ○ Pokrivenost sektora strateškim dokumentima na nacionalnoj razini ○ Postojanje Strategije za razvoj ljudskih potencijala 2020. 	
SWOT DRUŠTVO – PRILIKE (KH)	SWOT DRUŠTVO – PRILIKE (JH)
<ul style="list-style-type: none"> • Uspostava programa prekalifikacije • Provedba Strategije razvoja zdravstva 2012.-2020. • Provedba plana razvoja ljudskih resursa u sustavu zdravstva 	<ul style="list-style-type: none"> • Postupna (daljnja) decentralizacija osnovnog školstva • Program razvoja strukovnog obrazovanja (racionalizacija mreže strukovnih škola, uspostava regionalnih centara kompetencija – mjesta izvrsnosti)

<ul style="list-style-type: none"> • Provedba lokalnih programa prevencije bolesti i očuvanja zdravlja • Financiranje projekata u kulturi i projekata održivog korištenja kulturnih dobara iz EU fondova • Rastuća potražnja za uslugama u području sporta i rekreacije • Privatne inicijative u sustavu socijalnih usluga • Mogućnost razvoja suradnje civilnog sektora i sustava socijalne skrbi • Razvoj izvaninstitucionalne socijalne skrbi kroz EU fondove • Razvoj socijalnog poduzetništva – prilika za socijalno uključivanje osoba s posebnim potrebama • Uključivanje civilnog sektora u razvojne aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, korištenje mehanizama za praćenje kvalitete strukovnog obrazovanja i korisnosti) • Kreiranje novih obrazovnih programa (ICT, Nova ekonomija, društveno poduzetništvo, DOP, društvene inovacije) • Širenje sveučilišnog kampusa (PGŽ) • Plan razvoja ljudskih resursa u sustavu zdravstva • Razvoj kulturnih i kreativnih industrija • Potreba filmske industrije za novim lokacijama (osobito ŠKŽ, DŽ) • Kulturno-povijesna baština - prilika za zapošljavanje • Stimuliranje izvaninstitucionalnog pružanja socijalnih usluga (pravno, financijski, stručno) • Razvoj socijalnog poduzetništva i socijalnih inovacija • Suradnja (za razvoj zajednice) OCD-i, institucije, ustanove • Mogućnost korištenja EU sredstava (osobito u cilju očuvanja kulturno-povijesne baštine i razvoja infrastrukture) • Izrada lokalnih i regionalnih programa za mlade (IŽ, LSŽ)
---	--

SWOT DRUŠTVO – PRIJETNJE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Upravna ograničenja u unapređenju postojećih i pokretanju novih obrazovnih programa (tromost nacionalne razine, krutost) ○ Regionalno neujednačena raspoloživost ljudskih resursa u zdravstvu - manjak i odljev zdravstvenih djelatnika ○ Odlazak stručnog medicinskog kadra u ostale zemlje EU ○ Neuređenost zakonodavnog okvira kojim bi se omogućila ponuda lepeze socijalnih usluga i podržao razvoj službe podrške životu u zajednici ○ Neriješeni imovinsko-pravni odnosi, osobito u području kulture ○ Velik odlazak mladih ○ Zakon o udrugama - prenormiranost za male udruge 	
SWOT DRUŠTVO – PRIJETNJE (KH)	SWOT DRUŠTVO – PRIJETNJE (JH)
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatna financijska sredstva i ulaganja u sustav obrazovanja • Neriješen sustav financiranja i sufinanciranja sporta uzrokuje neizvjesnost u razvoju sporta i sportske infrastrukture na lokalnoj razini • Zapuštena imovina - loš imidž zajednice 	<ul style="list-style-type: none"> • Osjetno veće potrebe za zdravstvenim kadrom tijekom turističke sezone • Nedovoljno razvijena javna svijest o potrebi očuvanja kulturne baštine • Nedostatak centara za razvoj civilnog društva • Depopulacija i starenje stanovništva • Nedostupnost i neobjedinenost podataka za donošenje odluka, planiranje • Odljev „mozgova“ • Zakonodavni okvir u području odgoja i obrazovanja nije uzeo dovoljno u obzir razvojne specifičnosti LSŽ (slaba naseljenost)

2.3 Analiza stanja razvoja prostora i okoliša sa SWOT analizom

Kad je riječ o investicijama i tekućim izdacima za zaštitu okoliša, postoje značajne razlike među županijama. U 2013. godini ukupne investicije u zaštitu okoliša iznosile su 2,1 milijarde kuna. Od toga su investicije u županijama Kontinentalne Hrvatske bile 1,6 milijardi kuna, a na području Jadranske Hrvatske 0,5 milijardi kuna.

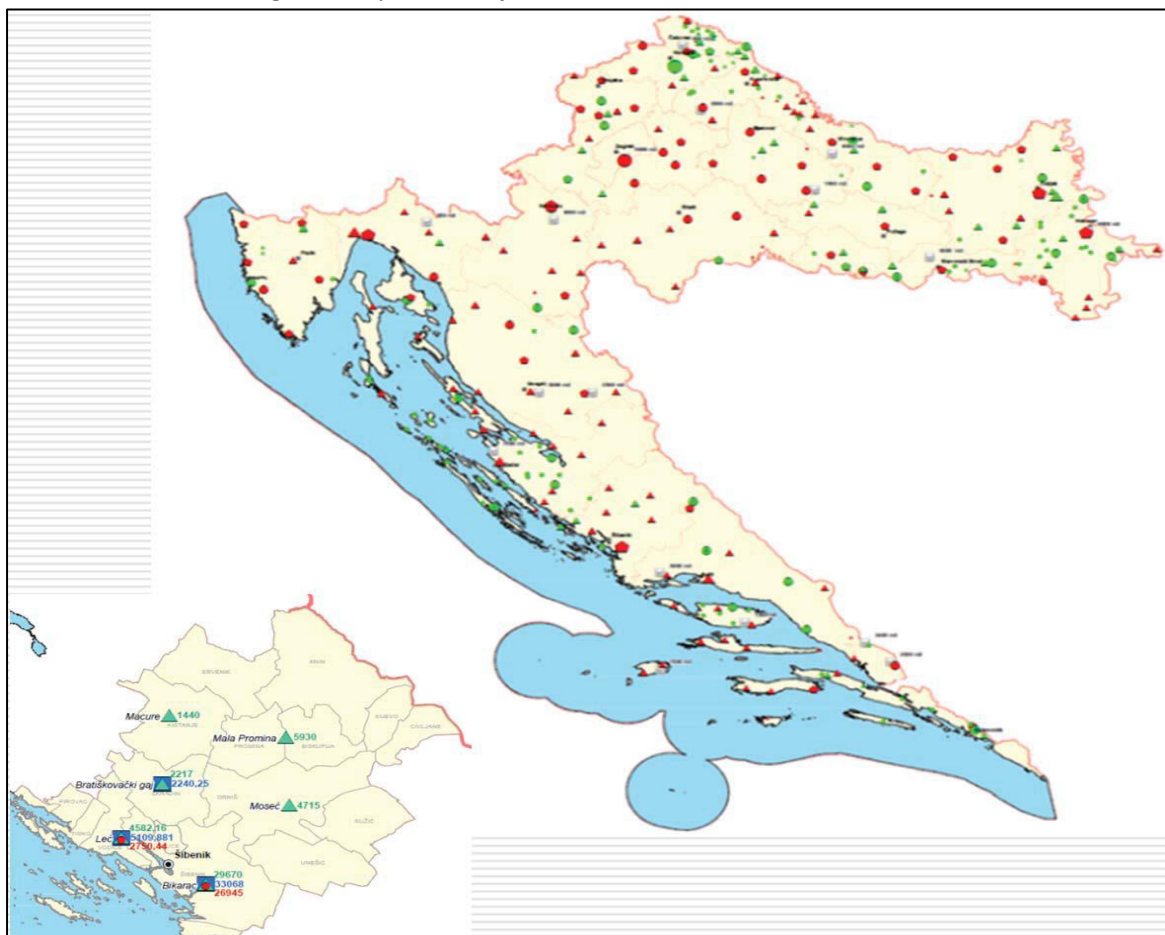
Najveće ukupne investicije u zaštitu okoliša 2013. godine imao je Grad Zagreb (0,97 milijardi kuna). Od županija Jadranske Hrvatske treba izdvojiti Primorsko-goransku županiju s 0,28 milijardi kuna ukupnih

investicija u zaštitu okoliša. S druge strane, najmanje iznose u zaštitu okoliše te godine uložile su Brodsko-posavska (716.000 kuna) i Ličko-senjska županija (847.000kuna). Treba također naglasiti kako iznosi ukupnih ulaganja u zaštitu okoliša variraju od godine do godine (vidi Prilog 1. – Tablica 21.)

Slična je situacija i u slučaju tekućih izdataka za zaštitu okoliša. Ukupni tekući izdaci za zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj 2013. godine iznosili su 1,59 milijardi kuna. U Kontinentalnoj Hrvatskoj iste godine iznosili su 0,96 milijardi kuna, a u Jadranskoj 0,62 milijardi kuna. Po visini tekućih izdataka za zaštitu okoliša ponovno se ističu Grad Zagreb s 0,53 milijardi kuna i Primorsko-goranska županija s 0,23 milijardi kuna. Najmanje tekuće izdatke za zaštitu okoliša imaju Brodsko-posavska i Ličko-senjska županija. Naime, tekući izdaci za zaštitu okoliša u 2013. u Brodsko-posavskoj županiji iznosili su 7,57 milijuna kuna, a u Ličko-senjskoj 2,1 milijun kuna (Vidi Prilog 1. – Tablica 22.)

Na karti 9. Prikazana su 146 aktivna odlagališta otpada, pri čemu je sanacija dovršena na 107 lokacija i u tijeku ih je na 48 lokacija. Ugovoreni su radovi za centre za gospodarenje otpadom u Istarskoj, Primorsko-goranskoj i Šibensko-kninskoj županiji. Dinamika izgradnje odlagališta otpada prikazana je u Prilogu 1. – Tablica 23.

Karta 9. Službena odlagališta otpada, stanje 2012.

Kvaliteta zraka

Kvalitetu zraka na području Hrvatske prati i ocjenjuje Agencija za zaštitu okoliša (AZO) sukladno Zakonu o zaštiti zraka (NN 130/11, NN 47/2014) i Pravilniku o praćenju kvalitete zraka (NN 3/13). Za potrebe

mjerenja razine onečišćenosti zraka na teritoriju RH određeno je pet zona (Tablica 4.) i četiri aglomeracije (Tablica 5.) (Uredba o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14)). Detaljni podaci o ocjeni kvalitete zraka prikazane su u Godišnjem izvještaju o praćenju kakvoće zraka na području RH za 2013. godinu kojeg objavljuje AZO¹⁰.

Tablica 4. Zone onečišćenosti zraka na teritoriju RH

Oznaka zone	Naziv zone	Obuhvat zone
HR 1	Kontinentalna Hrvatska	Osječko-baranjska županija (izuzimajući aglomeraciju HR OS), Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podavska županija, Vukovarsko-srijemska županija, Bjelovarsko-bilogorska županija, Koprivničko-križevačka županija, Krapinsko-zagorska županija, Međimurska županija, Varaždinska županija Zagrebačka županija (izuzimajući aglomeraciju HR ZG)
HR 2	Industrijska zona	Brodsko-posavska županija i Sisačko-moslavačka županija
HR 3	Lika, Gorski kotar i Primorje	Ličko-senjska županija, Karlovačka županija, Primorsko-goranska županija (izuzimajući aglomeraciju HR RI)
HR 4	Istra	Istarska županija
HR 5	Dalmacija	Zadarska županija, Šibensko-kninska županija, Splitsko-dalmatinska županija (izuzimajući aglomeraciju HR ST) i Dubrovačko-neretvanska županija

Izvor: AZO, 2014.

Tablica 5. Aglomeracije onečišćenosti zraka na teritoriju RH

Oznaka aglomeracije	Naziv aglomeracije	Obuhvat aglomeracije
HR ZG	Zagreb	Grad Zagreb, Grad Dugo Selo, Grad Samobor, Grad Sveta Nedjelja, Grad Velika Gorica, Grad Zaprešić
HR OS	Osijek	Grad Osijek
HR RI	Rijeka	Grad Rijeka, Grad Bakar, Grad Kastav, Grad Kraljevica, Grad Opatija, Općina Viškovo, Općina Čavle, Općina Jelenje, Općina Kostrena, Općina Klana, Općina Matulji, Općina Lovran, Općina Omišalj
HR ST	Split	Grad Split, Grad Kaštela, Grad Solin, Grad Trogir, Općina Klis, Općina Podstrana, Općina Seget

Izvor: AZO, 2014.

Razine onečišćenosti zraka se određuju prema donjim i gornjim pragovima procjene za sumporov dioksid (SO₂), dušikov dioksid (NO₂), lebdeće čestice (PM₁₀), benzen, benzo(a)piren, olovo (Pb), arsen (As), kadmij (Cd) i, nikal (Ni) u PM₁₀, ugljikov monoksid (CO), graničnim vrijednostima za ukupnu plinovitu živu (Hg), te dugoročnim ciljem za prizemni ozon (O₃) s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi.

¹⁰ Izvještaj preuzet s Internet stranice: file:///C:/Users/irasic/Downloads/Izvjescje_kvaliteta_zraka_2013.pdf, pristupljeno 16. srpnja 2016.

Nijedna zona i aglomeracije nisu ocjenjene kao onečišćene obzirom na vrijednosti sumporovog dioksida (SO₂), dušikovog dioksida (NO₂), ugljikovog monoksida (CO) i benzena. Sumarna ocjena onečišćenosti (nesukladnosti) zona i aglomeracija po onečišćujućim tvarima prikazana je u tablici 6.

Tablica 6. Ocjena onečišćenosti (nesukladnosti) zona i aglomeracija po onečišćujućim tvarima, 2013.

Onečišćujuća tvar	Ocjena onečišćenosti zona i aglomeracija
Sumpor dioksid - SO ₂	Nijedna zona i aglomeracija nije ocjenjena kao onečišćena. Aglomeracije Zagreb, Osijek i Split su neocijenjene.
Dušikov dioksida - NO ₂	Nijedna zona i aglomeracija nije ocjenjena kao onečišćena. Aglomeracija Split je neocijenjena.
Lebdeće čestice – PM ₁₀	Aglomeracije Zagreb i Osijek i Industrijska zona su ocjenjene kao onečišćene. Aglomeracija Rijeka ocjenjena je kao čista. Zone Kontinentalna Hrvatska, Lika, Gorski kotar i Primorje, Istra i Dalmacija nisu ocjenjene, kao ni aglomeracija Split.
Lebdeće čestice - PM _{2,5}	Industrijska zona ocjenjena je kao onečišćena. Aglomeracija Zagreb ocjenjena je kao čista. Aglomeracije Rijeka i Split, te zone Kontinentalna Hrvatska, Lika, Gorski kotar i Primorje, Istra i Dalmacija nisu ocjenjene.
Ozon – O ₃	Agglomeracija Rijeka ocjenjena je kao onečišćena. Aglomeracija Zagreb i Industrijska zona ocjenjene su kao čiste. Aglomeracija Split te zone Kontinentalna Hrvatska, Lika, Gorski kotar i Primorje, Istra i Dalmacija nisu ocjenjene.
Ugljikovo monoksid - CO	Agglomeracije Zagreb, Osijek i Rijeka su ocjenjene kao čiste. Aglomeracija Split nije ocjenjena. Sve zone su ocjenjene kao čiste.
Benzen	Agglomeracije Zagreb, Osijek i Rijeka su ocjenjene kao čiste. Aglomeracija Split nije ocjenjena. Sve zone su ocjenjene kao čiste.
Pb i Cd u PM ₁₀	Sve zone ocjenjene su kao čiste. Sve aglomeracije nisu ocjenjene.
Ni i As u PM ₁₀	Industrijska zona ocjenjena je kao čista. Ostale zone i sve aglomeracije nisu ocjenjene.
B(a)P u PM ₁₀	Agglomeracija Zagreb i sve zone ocjenjena su kao čiste. Aglomeracije Osijek, Rijeka i Split nisu ocjenjene.
Ukupna plinovita živa Hg	Direktive ne propisuju graničnu i/ili ciljnu vrijednost, te se ne može odrediti ocjena sukladnosti sa zahtjevima direktiva. Aglomeracija Zagreb ocjenjena je kao onečišćena u odnosu na hrvatske propise.

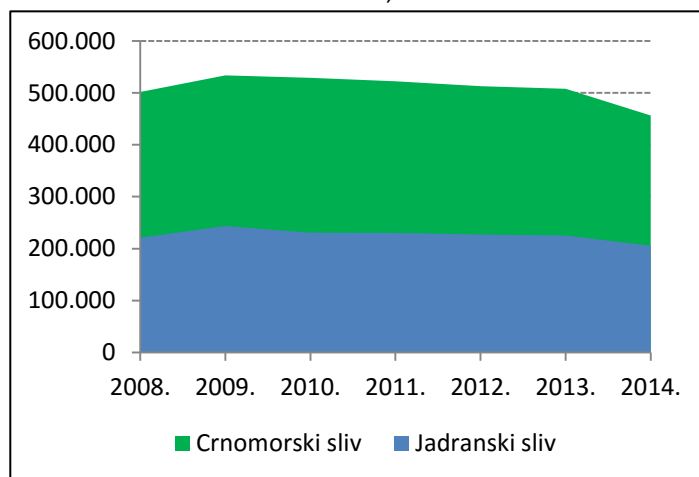
Izvor: sistematizacija EIZ prema AZO, 2016.

Vodoopskrba i odvodnja

Prema Zakonu o vodama (NN 153/09, 63/11, 130/11, 56/13, 14/14) **javna vodoopskrba** je djelatnost zahvaćanja podzemnih i površinskih voda namijenjenih ljudskoj potrošnji i njihova kondicioniranja te isporuka do krajnjega korisnika ili do drugoga isporučitelja vodne usluge ako se ti poslovi obavljaju putem građevina javne vodoopskrbe te upravljanje tim građevinama. Javna vodoopskrba je u nadležnosti jedinica lokalne (dijelom i područne) samouprave koje su dužne, samostalno ili u suradnji s drugima, osigurati njeno obavljanje na svom području. Za obavljanje djelatnosti mogu osnovati vlastito trgovačko društvo ili ustanovu ili, iznimno, mogu ju povjeriti drugoj pravnoj ili fizičkoj osobi na

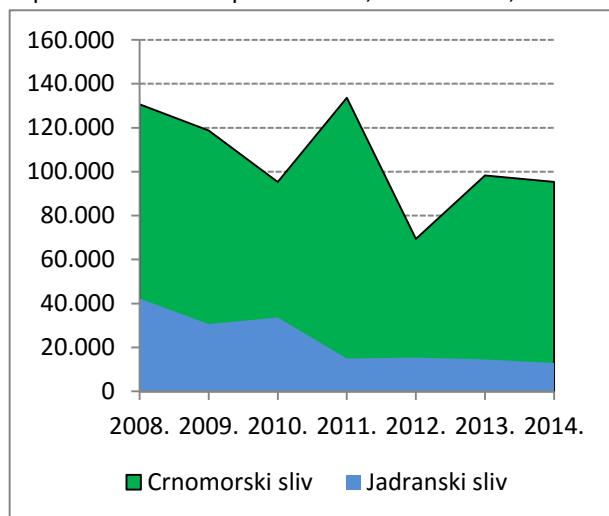
temelju ugovora o koncesiji. S druge strane, **javna odvodnja** je djelatnost skupljanja otpadnih voda, njihova dovođenja do uređaja za pročišćavanje, pročišćavanja i izravnoga ili neizravnoga ispuštanja u površinske vode, obrade mulja koji nastaje u procesu njihova pročišćavanja, ako se ti poslovi obavljaju putem građevina javne odvodnje te upravljanje tim građevinama.

Slika 9. Javni vodovod, količina zahvaćene vode po slivovima, 2008.-2014., tis. m³

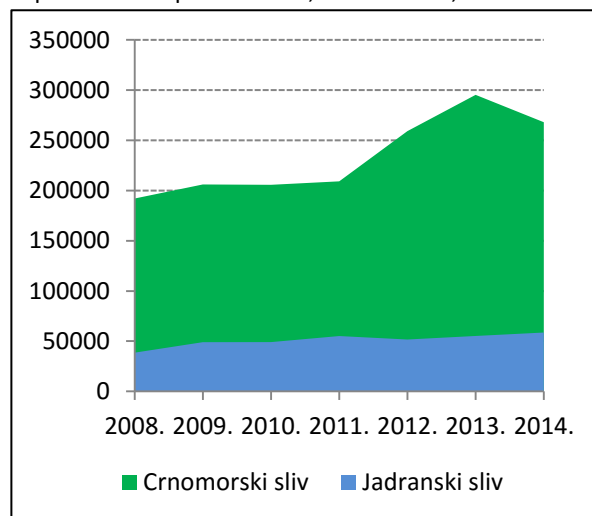
Izvor: obrada EIZ, DZS.

Slika 10. Javna kanalizacija, ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda po slivovima, 2008.-2014., tis. m³

Izvor: DZS, obrada EIZ.

Slika 11. Javna kanalizacija, ispuštanje pročišćenih otpadnih voda po slivovima, 2008.-2014., tis. m³

Izvor: DZS, obrada EIZ.

Javna odvodnja uključuje i crpljenje i odvoz otpadnih voda iz septičkih i sabirnih jama. Slika 9. prikazuje količinu zahvaćene vode sustavom javne vodoopskrbe u Hrvatskoj po slivovima za razdoblje od 2008. do 2014. godine (više vidi Tablicu 24. u Prilogu). Ukupno zahvaćena količina vode u Hrvatskoj se u promatranom razdoblju smanjila s od 501,7 milijuna m³ do 456,4 milijuna m³. U području Crnomorskog sliva u 2014. godini je bilo zahvaćeno 55% količine vode, dok ostatak zahvaćene vode otpada na Jadransko slivno područje. Količina otpadnih voda u sustavima javne odvodnje po slivovima prikazana je na Slikama 10. i 11. i to odvojeno za pročišćene i nepročišćene otpadne vode, dok su detaljni podaci dani u Tablicama 25. i 26. u Prilogu 1. U promatranom razdoblju iz sustava javne odvodnje ispušteno

je između 322,7 milijuna m³ (2008. godine) i 336 milijuna m³ otpadnih voda (2009. godine). Udio pročišćenih otpadnih voda u ukupno ispuštenim otpadnim vodama povećao se s 65,8% u 2008. godini na 73,8% u 2014. godini. Zanimljivo je vidjeti strukturu ispuštenih otpadnih voda u području Crnomorskog sliva i Jadranskom slivnom području. Prosječno je 80% otpadnih voda u području Crnomorskog sliva, a ostatak u jadranskom vodnom području. Primjetan je trend smanjivanja udjela nepročišćenih otpadnih voda u području Crnomorskog sliva sa 36,6% u 2008. godini na 28,2% u 2014. godini. Istovremeno u jadranskom vodnom području udio se nepročišćenih otpadnih voda u ukupnim otpadnim vodama iz sustava javne kanalizacije smanjio s 52 na 18%.

Prirodna baština

U Hrvatskoj je zaštićeno 41.715 područja razvrstanih u devet kategorija (Tablica 7.). Najvrjednija područja zaštićena su u osam nacionalnih parkova, 11 parkova prirode i dva stroga rezervata. Svih osam nacionalnih parkova (Plitvička jezera, Kornati, Brijuni, Mljet, Krka, Sjeverni Velebit, Paklenica i Risnjak) ukupne površine 967 km² smješteno je na prostoru Jadranske Hrvatske.

Tablica 7. Prostorni razmještaj zaštićenih područja prirode, NUTS II i NUTS III, 2016.

	Nacionalni parkovi (NP)	Parkovi prirode (PP) i strogi rezervati (SR)
Kontinentalna Hrvatska		5 PP i 1 SR
Grad Zagreb		PP Medvednica
Zagrebačka županija		PP Medvednica, PP Žumberak
Krapinsko-zagorska županija		PP Medvednica
Virovitičko-podravska županija		PP Papuk
Požeško-slavonska županija		PP Papuk
Osječko-baranjska županija		PP Kopački rit
Karlovačka županija		PP Žumberak; SR Bijele i Samarske stijene
Sisačko-moslavačka županija		PP Lonjsko polje
Jadranska Hrvatska	8 NP pov. 967 km²	6 PP i 2 SR
Primorsko-goranska županija	NP Risnjak	PP Učka; SR Bijele i Samarske stijene
Ličko-senjska županija	NP Plitvička jezera, NP Sjeverni Velebit NP Paklenica	SR Hajdučki i Rožanski kukovi
Zadarska županija		PP Telašćica, PP Vransko jezero
Šibensko-kninska županija	NP Kornati, NP Krka	PP Vransko jezero
Splitsko-dalmatinska županija		PP Biokovo
Istarska županija	NP Brijuni	PP Učka
Dubrovačko-neretvanska županija	NP Mljet	PP Lastovsko otočje
Republika Hrvatska	8 NP pov. 967 km²	11 PP 4.022 km², 2 SR

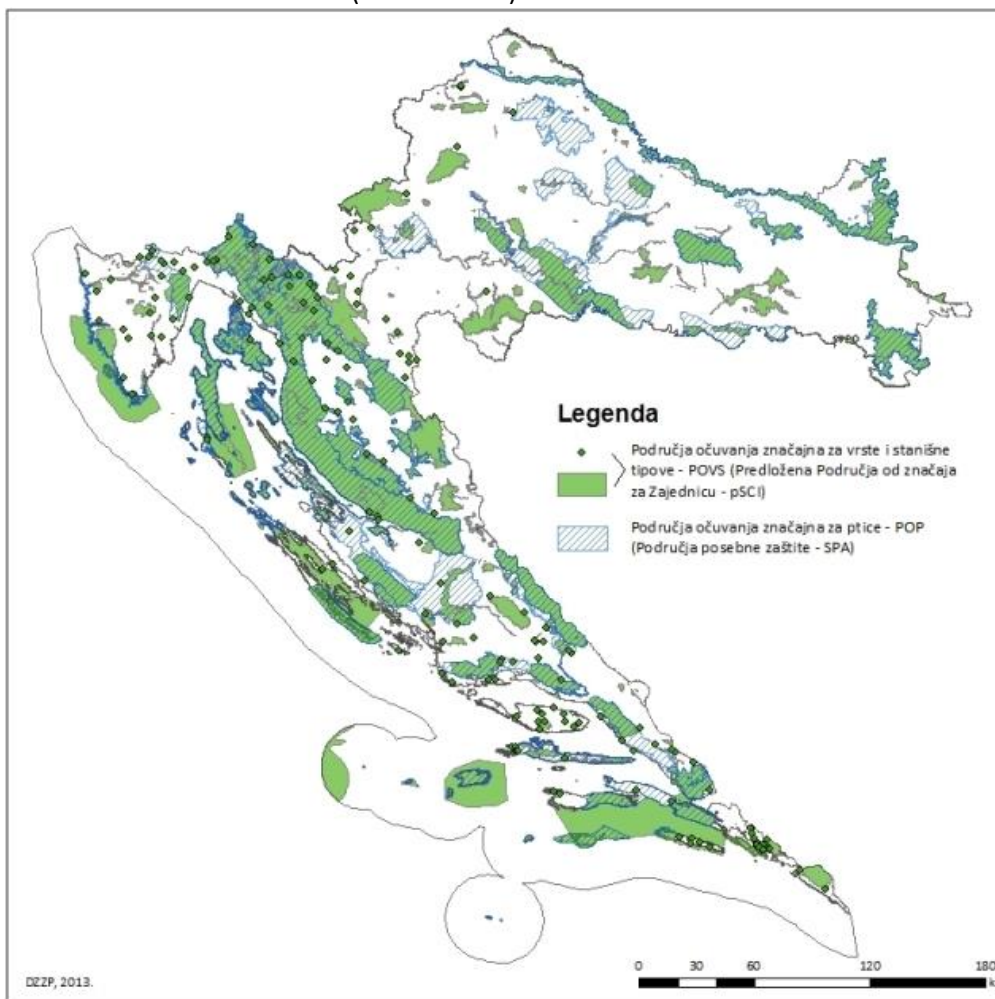
Izvor: sistematizacija EIZ prema MGIPU, 2015.

Od 11 parkova prirode ukupne površine 4.022 km², na prostoru Kontinentalne Hrvatske nalazi se pet parkova prirode (Kopački rit, Lonjsko polje, Medvednica, Papuk i Žumberak – Samoborsko gorje) i jedan strogi rezervat (Bijele i Samarske stijene), dok se šest parkova nalazi na prostoru Jadranske Hrvatske (Telašćica, Velebit, Vransko jezero, Učka, Lastovsko otočje, Biokovo te dva stroga rezervata Hajdučki i Rožanski kukovi i Bijele i Samarske stijene). Ostala zaštićena područja razvrstana u šest kategorija su: 77 posebnih rezervata, dva regionalna parka, 85 spomenika prirode, 85 značajnih krajobraza, 28 park-šuma te 121 spomenik parkovne arhitekture. Ukupna je površina svih zaštićenih područja u RH 7556 km², odnosno 8,6% ukupnog državnog teritorija. Nacionalni park Plitvička jezera

na UNESCO — ovu je Popisu svjetske prirodne baštine. Park prirode Velebit, na čijem su području i nacionalni parkovi Paklenica i Sjeverni Velebit, uvršteni je u Popis rezervata biosfere u sklopu UNESCO-ova znanstvenog programa Čovjek i biosfera – MAB kao i prekogranični rezervat biosfere Mura – Drava – Dunav između RH i Republike Mađarske, koji obuhvaća Regionalni park Mura – Drava te Park prirode Kopački rit. Parkovi prirode Kopački rit, Lonjsko polje, Park prirode Vransko jezero, Ornitološki rezervat Crna Mlaka i područje Delte Neretve uvršteni su u Popis međunarodno vrijednih močvara Konvencije o močvarama od međunarodnog značenja osobito kao staništa ptica močvarica (Ramsar). Zbog bogatstva ptičjeg svijeta uvršteni su i u Popis važnih ornitoloških područja Europe (IBA). (MGIPU, 2015.)

Ekološka mreža u sustavu prostornog uređenja – mreža Natura 2000
 Ekološka mreža RH dio je ekološke mreže očuvanih područja EU Natura 2000, a čine ju Područja očuvanja značajna za ptice (POP) i Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS).

Karta 10. Ekološka mreža RH (Natura 2000)

Izvor: DZZP, Internet stranica: <http://www.dzzp.hr/ekoloska-mreza/natura-2000-129.html>

Prema postotku teritorija unutar mreže NATURA 200, Ekološka mreža Republike Hrvatske obuhvaća 36,73% kopnenog teritorija i 15,42% obalnog mora, a sastoji se od 781 Područja očuvanja značajnih za

vrste i stanišne tipove (POVS) te 38 Područja očuvanja značajnih za ptice (POP)¹¹. RH je u samom vrhu Europske unije po postotku teritorija pokrivenog mrežom Natura 2000.

Okvir 2: Sažetak osnovne analize razvoja prostora i okoliša

Investicije u zaštitu okoliša

- značajne razlike među županijama u visini investicija i tekućih izdataka u zaštitu okoliša; najveće ukupne investicije i tekuće izdatke u zaštitu okoliša 2013. bilježe Grad Zagreb te Primorsko-goranska županija, dok najmanje sredstava u zaštitu okoliša izdvajaju Brodsko-posavska i Ličko-senjska županija.

Kvaliteta zraka

- onečišćenja zraka prisutna su u većoj mjeri na području Brodsko-posavske i Sisačko-moslavačke županije, a po pojedinim onečišćivačima i području aglomeracija Zagreb, Osijek i Rijeka
- relativno zadovoljavajuća kvaliteta zraka

Vodoopskrba i odvodnja

- u području Crnomorskog sliva zahvaćeno je 55 posto količine vode, dok ostatak zahvaćene vode otpada na Jadransko slivno područje
- prosječno je 80 posto otpadnih voda u području Crnomorskog sliva, a ostatak u jadranskom vodnom području.

Prirodna baština

- izrazito visoka pokrivenost zaštićenim područjima u Jadranskoj Hrvatskoj (svih osam nacionalnih parkova i 6 parkova prirode)
- relativno veći dio teritorija Jadranske Hrvatske pokriven je mrežom NATURA 2000

SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SNAGE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)

<ul style="list-style-type: none"> ○ Dobra pokrivenost prostornim planovima na svim razinama ○ Prostornim planovima predviđeno je i omogućeno uređenje i dobro opremanje poslovnih zona ○ Zadovoljavajuća elektroopskrba i dobra iskorištenost hidro-energetskog potencijala ○ Aktivno civilno društvo razvijeno u zaštiti okoliša ○ Postignut napredak u razminiravanju minskih područja 	
SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SNAGE (KH)	SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SNAGE (JH)
<ul style="list-style-type: none"> • Učinkovit postupak dobivanja građevinskih dozvola • Razvijena cestovna, željeznička i infrastruktura zračnog prometa • Izgrađene luke riječnog prometa • Zadovoljavajuća telekomunikacijska infrastruktura • Osviještenost potrebe za zaštitom prirode • Očuvana biološka i krajobrazna raznolikost (Ekološka mreža) • Uspostavljen sustav zaštite i očuvanja prirodne baštine • Područje Vukovarsko-srijemske županije u potpunosti očišćeno od zaostalih mina • Zadovoljavajuće vrijednosti pokazatelja kvalitete vode i kvalitete okoliša ukazuju na visoku razinu očuvanosti okoliša • Dobro gospodarenje javnim šumama • Uspostavljen sustav zaštite i očuvanja kulturne baštine • Definirane potrebe vodoopskrbe 	<ul style="list-style-type: none"> • Napredak u sustavu rješavanja prostorno-planske dokumentacije, sustav informiranja u prostornom planiranju • Regionalni identitet –specifični identiteti pojedinih prostornih cjelina • Blizina zračne luke (osim u LSŽ) • Razvijena cestovna infrastruktura unutar regije • Zadovoljavajuća razina lučke infrastrukture • Dobro upravljanje zaštićenim područjima

¹¹ Podatak preuzet s Internet stranice Državnog zavoda za zaštitu prirode. <http://www.dzzp.hr/ekoloska-mreza/natura-2000/ekoloska-mreza-rh-natura-2000-1300.html>, pristupljeno, 27. lipnja 2016.

SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SLABOSTI (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Nedostatne usluge lokalnog javnog prijevoza - nedostatak integriranog prijevoza u područjima koja gravitiraju velikim gradovima (osobito Zagrebu) ○ Neriješeni imovinsko-pravni odnosi ○ Nerazvijen široko-pojasni Internet osobito u ruralnim i udaljenim područjima ○ Loš pristup brzim cestama i autocestama, posebno za potrebe razvoja poslovnih zona ○ Podkapacitiranost ustanova za zaštitu okoliša na županijskoj razini ○ Neučinkovito upravljanje državnom imovinom te nedovoljna briga o napuštenim i nezavršenim objektima (industrijski, vojni, stambeni) ○ Nedovoljni prometni terminali ○ Nedovoljno uključivanje JLP(R)S-a u proces usklađivanja katastra i zemljišnih knjiga ○ Nedovoljna suradnja sektora poljoprivrede, šumarstva, prostornog planiranja, vodnog gospodarstva, turizma i sektora zaštite prirode u fazi planiranja i provođenja resornih strategija i upravljanja prostorom ○ Nedostatak ugibališta, pješačkih i biciklističkih staza ○ Nedovoljno korištenje obnovljivih izvora energije ○ Nezadovoljavajući sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda ○ Loša pokrivenost vodovodnom mrežom, zastarjela vodoopskrbna infrastruktura i veliki gubici u mreži ○ Nezadovoljavajuće gospodarenje otpadom, postojanje ilegalnih i neuređenih odlagališta ○ Nestručna obnova kulturne baštine (obnova bez nadzora) ○ Nezadovoljavajuće gospodarenje šumama u privatnom vlasništvu ○ Nedovoljna educiranost dionika o novijim trendovima u zaštiti okoliša i prirode što se očituje u nedostatnim strategijama i programima upravljača i korisnika prirodnih dobara RH ○ Nedovoljno iskorištavanje EU fondova u području (prostornog uređenja i) zaštite okoliša 	
SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SLABOSTI (KH)	SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – SLABOSTI (JH)
<ul style="list-style-type: none"> ● Loša prometna povezanost (Bjelovarsko-bilogorska županija, Požeško-slavonska županija, Podravski ipilon) kao posljedica smanjenja broja korisnika uslijed procesa depopulacije izvan većih gradskih središta ● Neiskorišten plovni potencijal rijeka, osobito u kontinentalnom dijelu Hrvatske ● Slaba iskorištenost i nedovršenost postojećih prometnih koridora ● Slaba željeznička infrastruktura i nerazvijen zračni promet (s izuzetkom Grada Zagreba) ● Nedostatak IT infrastrukture (širokopojasni pristup internetu) ● Nedostatak sustava za navodnjavanje i odvodnju ● Loše stanje pročelja zgrada ● Nedostatak financijskih sredstava za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara i ostalih građevina ● Neusklađenost raspoloživosti građevinskih zemljišta u prostornim planovima (predimenzioniranost) i stvarne potražnje za gradnjom (poslovne zone za koje nema interesa) ● Nedostatno upravljanje klizištima ● Nedovoljno uključivanje lokalne zajednice u planiranje i upravljanje prostorom i korištenje lokalnih prirodnih dobara ● Neodgovarajući sustav javnog prijevoza - neusklađenost različitih oblika prijevoza (autobus, željeznica) ● Nedovoljno iskorišteni kapaciteti zračnih luka (izuzev Zračne luke Zagreb) ● Neiskorištenost geoprometnog položaja (intermodalni transport) ● Nedovoljna iskorištenost vodnih resursa - plovnost rijeka i kanala 	<ul style="list-style-type: none"> ● Devastacija morske obale ● Napuštanje sela ● Nedovoljan stručni i administrativni kapacitet JLS-a za prostorno planiranje i zaštitu okoliša ● Nedostatak upravljanja destinacijom (neprimjereno planiranje vršnih opterećenja u turističkoj sezoni) ● Specifičnosti prostora ne uzimaju se dovoljno u obzir prilikom izrade prostornih planova (tradicijiska naselja nisu zaštićena zakonom) ● Nema planova upravljanja kulturnom baštinom (županije južne Hrvatske) ● Unatoč ratificiranom Protokolu o integralnom upravljanju obalnim područjem, on se ne provodi i nema sustavnog integralnog upravljanja obalnim područjem ● Neujednačenost prometne infrastrukture ● Loša cestovna infrastruktura unutar regije (nerazvrstane i lokalne ceste) ● Nezadovoljavajući javni prijevoz u naseljima i između njih (intermodalni promet) ● Prometna izoliranost otoka i nedovoljna međuotočna povezanost, posebno van turističke sezone ● Problem odvodnje u starim gradskim jezgrama ● Neizgrađena odvodnja oborinskih voda ● Prekomjerno korištenje prirodnih resursa (riblji fond) ● Prekomjerno korištenje kulturne baštine u turističke svrhe ● Neučinkovito upravljanje i korištenje potencijala biološke i krajobrazne raznolikosti ● Nedovoljno razvijena svijest o zaštiti okoliša - neodgovorno ponašanje u okolišu

<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno razvijena svijest o zaštiti okoliša • Nedovoljno korištenje prirodnih resursa - porast neobrađenog i zapuštenog poljoprivrednog zemljišta, nedovoljno korištenje vodnih resursa (termalne vode) • Nedovoljna opremljenost i osposobljenost operativnih snaga civilne zaštite te zastarjela infrastruktura za sustave ranih upozoravanja i obavještanja • Nedovoljni kapaciteti stručnjaka za prijavu projekata za EU fondove u području prostornog uređenja, zaštite okoliša te kulturne baštine 	<ul style="list-style-type: none"> • Neosviještenost stanovništva o važnosti očuvanja tradicijske baštine
--	--

SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRILIKE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Povećana turistička potražnja za kulturnim dobrima i ostalih vrijednih građevina, industrijske, vojne i druge arhitekture ○ Revitalizacija/regeneracija kulturne baštine i ostalih vrijednih građevina, industrijske, vojne i druge arhitekture u turističke i druge svrhe ○ Razvojni potencijali ruralnih područja ○ Mogućnosti financiranja projekata uspostave zadovoljavajućeg sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, osuvremenjivanja sustava vodoopskrbne infrastrukture te korištenja obnovljivih izvora energije kroz EU fondove ○ Prepoznata važnost rješavanja problema gospodarenja otpadom prvenstveno u županijskim središtima ○ Bogata prirodna i raznolika kulturna baština ○ Velik udio iznimnog krajolika – prirodni, kulturni i turistički potencijal ○ Prekogranična i transnacionalna suradnja 	
SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRILIKE (KH)	SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRILIKE (JH)
<ul style="list-style-type: none"> • Povoljan geoprometni položaj Kontinentalne Hrvatske (osim PSŽ) i koridori X, Vb, Vc i VII • Dobra prometna povezanost s velikim središtima u širem okružju (osim PSŽ) • Plovnost rijeka • Prostorne pretpostavke za višenamjenski kanal Dunav-Sava • Pogodan smještaj za gospodarske djelatnosti uz koridore • Hidro-energetski potencijal za male elektrane • Potencijali očuvanih prirodnih resursa (rezerve vode) te očuvane prirodne i kulturne baštine • Potencijal korištenja zapuštenog poljoprivrednog zemljišta za tradicijsku, ekstenzivnu i/ili ekološku poljoprivrednu proizvodnju koja čuva zdrav okoliš, biološku raznolikost i suzbija strane invazivne vrste • Velika površina pod NATURA-om 2000 	<ul style="list-style-type: none"> • Geoprometni položaj - koridori Vc i Jadransko-jonski pravac • Veliki nenaseljeni prostor • Planovi prometnih terminala • EU fondovi za integrirani promet – Master plan prometa • Potencijali iskoristivih obnovljivih izvora energije • Natura 2000 • Visoka pokrivenost zaštićenim područjima • Očuvani prirodni resursi • Izrada krajobrazne osnove za cijelu Hrvatsku za učinkovitije planiranje prostora i razvoja • Osigurana sredstva za projekt boljeg prepoznavanja rasprostranjenosti stanja i vrsta staništa pomoću karte • Privlačna obala i more za razvoj turizma • Veliki potencijal zaleđa za razvoj poljoprivrede i turizma • Pogodne klimatološke razlike unutar regije

SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRIJETNJE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)
<ul style="list-style-type: none"> ○ Visoki troškovi i dugotrajnost postupka rješavanja imovinsko-pravnih odnosa, te posljedično propadanje i urušavanje objekata, ugrožena tradicijska etno-baština i sl. ○ Usitnjenost posjeda ○ Poteškoće u revitalizaciji napuštenih i nezavršenih objekata u državnom vlasništvu ○ Nedovoljna koordinacija razvojnih aktera u prostornom planiranju (s nacionalne prema lokalnoj i regionalnoj razini) ○ Neujednačena kvaliteta cestovne i željezničke infrastrukture, zastarjela i nedostatna željeznička mreža i putnički vozni park ○ Smanjenje državnih sredstava za financiranje županijskih i lokalnih cesta ○ Neujednačena infrastruktura prostornih podataka

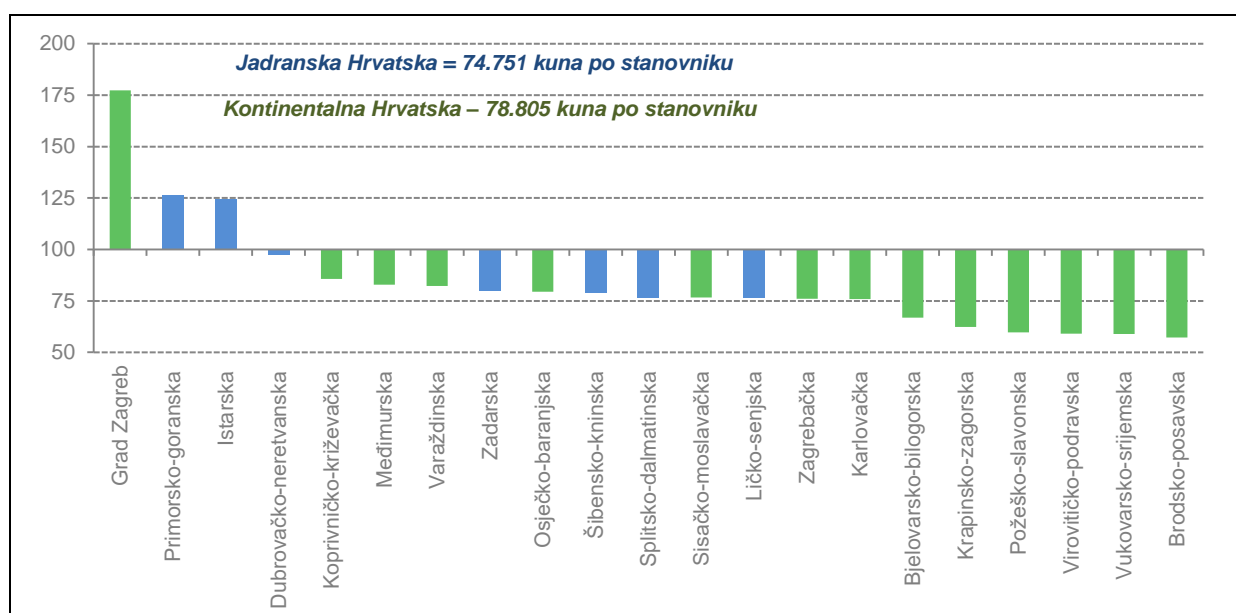
<ul style="list-style-type: none"> ○ Nedovoljno sektorsko integriranje upravljanja prostorom ○ Nepostojanje kontinuiteta u regulativi vezanoj uz gospodarenje otpadom te nedosljednost u provođenju ili nepostojanje propisa o gospodarenju otpadom te spor, skup postupak dobivanja dozvola za gospodarenje otpadom ○ Elementarne nepogode (obilne padaline, klimatske nepogode), klimatska varijabilnost i klimatske promjene ○ Nezadovoljavajuće gospodarenje državnim šumama ○ Prevelika autonomija nacionalnih subjekata u gospodarenju prirodnim resursima (javna poduzeća, ne slijede partnerski pristup i nisu otvoreni za dvosmjernu suradnju) ○ Prekogranična onečišćenja pograničnih područja (tlo i vode, more, a posebno zrak) ○ Neusklađenost sektorskih i nacionalnih politika i regionalnih zakona ○ Nezadovoljavajuća koordinacija u izgradnji velike infrastrukture ○ Slaba međusektorska i međuinstitucionalna suradnja na području očuvanja kulturne baštine i održivog gospodarskog korištenja kulturnih dobara ○ Starenje stanovništva u ruralnim područjima ○ Minirana i minski sumnjiva područja 	
SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRIJETNJE (KH)	SWOT PROSTOR I OKOLIŠ – PRIJETNJE (JH)
<ul style="list-style-type: none"> ● Ukidanje važnih željezničkih linija ● Brojnost klizišta ● Neusklađenost politike gospodarenja vodama s europskim trendom davanja prostora rijekama i vraćanja riječnih staništa u izvorno stanje ● Ograničavajući propisi za izgradnju potrebne kritične infrastrukture za obranu od ugroza (posebice rješavanje imovinsko-pravnih odnosa za izgradnju nasipa) ● Nekontrolirano i neprimjereno korištenje kulturne baštine uslijed vanjskih pritisaka ● Napuštanje tradicijske poljoprivrede koja je u službi zaštite biološke raznolikosti, zdravog okoliša i proizvodnje zdrave hrane 	<ul style="list-style-type: none"> ● Zapuštenost poljoprivrednog zemljišta (nastanak fosiliziranog agrarnog pejzaža) ● Poteškoće u utvrđivanju granice pomorskog dobra ● Depopulacija stanovništva na otocima i Gorskom kotaru, u udaljenim područjima i selima ● Neujednačena prometna povezanost s velikim središtima u okružju ● Odsječenost Dubrovačko-neretvanske županije od hrvatskog i europskog teritorija ● Nedostupnost širokopojasnoj mreži u ruralnim područjima i na otocima ● Zaštita prirode prema NATURA-i 2000 u već izgrađenim područjima ● Šumski požari i požari makije ● Zagađenost mora ● Istraživanje ugljikovodika na moru i druge eksploatacije mora ● Zasljanjivanje i onečišćenje pesticidima poljoprivrednih površina ● Masovni i neodrživi oblici turizma

2.4 Analiza stanja razvoja gospodarstva sa SWOT analizom

Regionalni bruto domaći proizvod

Bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku Republike Hrvatske iznosio je u 2013. godini 77.465 kuna. Najveći dio BDP-a pri tom se ostvaruje u Kontinentalnoj Hrvatskoj, čak 68,1% (189,397 milijardi kuna), dok Jadranska Hrvatska sudjeluje s 31,9% (88,645 milijardi kuna). Samo se u Gradu Zagrebu ostvaruje jedna trećina ukupnog BDP-a Republike Hrvatske (33,1%) odnosno gotovo polovica (48,7%) BDP-a Kontinentalne Hrvatske. S druge strane, čak je 53,1% BDP-a Jadranske Hrvatske ostvareno u dvije županije: Primorsko-goranskoj (27,4%) i Splitsko-dalmatinskoj županiji (25,7%). S obzirom na ostvareni BDP po stanovniku, statističke regije ne odstupaju značajno od državnog prosjeka. BDP po stanovniku iznosio je 2013. godine za Kontinentalnu Hrvatsku 78.805 kuna (10.405 eura), što je 1,7% iznad nacionalnog prosjeka. Jadranska Hrvatska imala je 74.751 kuna (9.870 eura) BDP-a po stanovniku, što je 3,5% ispod nacionalnog prosjeka.

Slika 12. BDP po stanovniku, RH NUTS II i NUTS III, (RH=100) 2013.

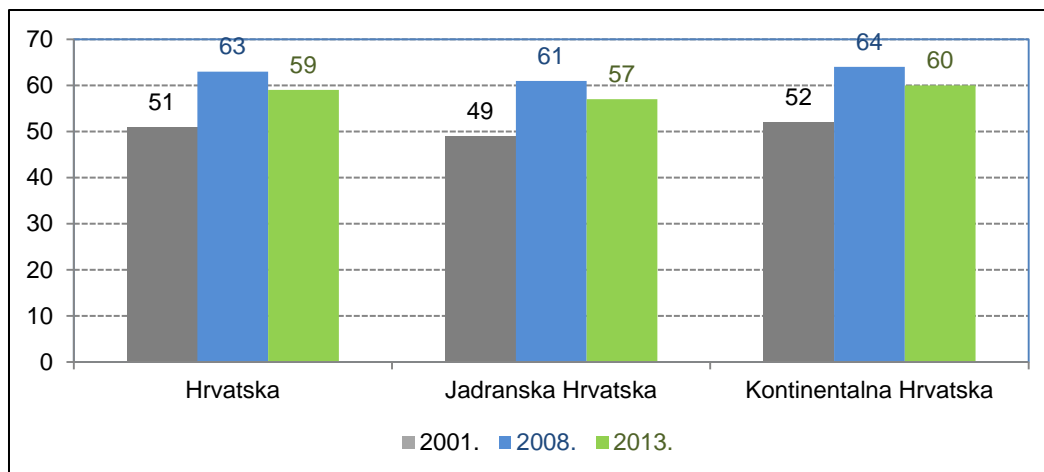

Izvor: DZS, obrada EIZ.

Za razliku od statističkih regija, među županijama su prisutne značajnije razlike u vrijednosti BDP-a po stanovniku. Ispodprosječni BDP po stanovniku 2013. godine zabilježen je u čak osamnaest županija (Slika 12.). Županije s najnižim BDP-om po stanovniku 2013. godine bile su Brodsko-posavska s 57,3%, Vukovarsko-srijemska s 58,9% i Virovitičko-podravska županija s 59,1% nacionalnog prosjeka. Osim Grada Zagreba, koji je sa 137.321 kunu (18.132 eura) BDP-a po stanovniku bio za 77,3% iznad nacionalnog prosjeka, iznadprosječni BDP po stanovniku ostvarile su još samo dvije županije, Primorsko-goranska (26,2% iznad nacionalnog prosjeka) i (24,3% iznad nacionalnog prosjeka). Iz opisanog se izvodi zaključak da razlikama u visini BDP-a županija najvećim dijelom pridonose ekstremne vrijednost zabilježene u Gradu Zagrebu (vidi Prilog 1. – Tablica 27.)

Gospodarska kriza negativno se odražava i na kretanje regionalnog bruto domaćeg proizvoda i na regionalne nejednakosti. Analizom kretanja bruto domaćeg proizvoda po stanovniku za Hrvatsku, NUTS II i NUTS III regije od 2001. do 2013. godine, uočavaju se dva razdoblja. Razdoblje od 2001. do 2008. godine obilježilo je rast BDP-a po stanovniku na razini cjelokupnog gospodarstva i NUTS II i NUTS III regija. BDP po stanovniku Jadranske Hrvatske je pri tome rastao po prosječnoj nominalnoj godišnjoj stopi od 8,8%, a Kontinentalne Hrvatske po stopi od 8,6 posto (rast na državnoj razini bio je 8,6%). Na razini županija najbrži nominalni rast bilježile su Ličko-senjska (10,3%), Dubrovačko-neretvanska (10,2%) te Zadarska i Šibenska županija (10,1%). S druge strane, od početka gospodarske krize odnosno od sredine 2008. godine pa do 2013. godine, primjetne su oscilacije u kretanju BDP-a po stanovniku. BDP po stanovniku Jadranske Hrvatske se od 2008. do 2013. godine u prosjeku godišnje smanjivao za 1,0%, Kontinentalne Hrvatske za 0,7%, dok je BDP po stanovniku Hrvatske zabilježio prosječnu godišnju stopu pada od 0,8%. Najbrži pad BDP-a po stanovniku ostvaren je u Ličko-senjskoj (2,6% godišnje), Zadarskoj te Virovitičko-podravskoj županiji (2,5%), dok samo Šibensko-kninska županija bilježi pozitivnu prosječnu godišnju stopu rasta BDP-a po stanovniku od 0,1%.

Slika 13. BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, EU28 = 100, 2001., 2008. i 2013.

Izvor: Eurostat, obrada EIZ i MRRFEU, 2016.

U pogledu brzine konvergencije prema gospodarstvu EU, kao posljedica gospodarske krize, u razdoblju od 2008. do 2013. godine dolazi do povećanja jaza između BDP-a po stanovniku statističkih NUTS II regija i EU28. BDP po stanovniku Jadranske Hrvatske je 2008. bio za 39% niži od prosječnog BDP po stanovniku na razini EU28, dok se 2013. godine ta razlika povećala na 43% (Slika 13.). Kontinentalna Hrvatska 2008. godine bilježi BDP po stanovniku na razini 64% prosjeka EU, a 2013. pada na razinu od 60% EU28. U razdoblju od 2001. do 2008. godine, zabilježena je konvergencija i cjelokupnog hrvatskog gospodarstva i NUTS II regija prema prosjeku EU28.

Regionalne nejednakosti – odabrani pokazatelji

Osim prema BDP-u po stanovniku, velike razlike među županijama zabilježene su i prema drugim uobičajenim pokazateljima regionalnih razlika. Raspon vrijednosti odabranih pokazatelja na razini županija prikazan je u Tablici 8., a detaljni podaci po županijama dani su u tablicama u Prilogu 1. Gustoća naseljenosti uvelike se razlikuje od županije do županije. Najveća gustoća naseljenosti prisutna je u Gradu Zagrebu, i to 8,0 puta veća nego u sljedećoj najgušće naseljenoj županiji – Međimurskoj, 16,6 puta veća od državnog prosjeka te čak 37 puta veća nego u najrjeđe naseljenoj, Ličko-senjskoj županiji (9,1 stanovnik po kilometru kvadratnom). Udio obrazovanog stanovništva u ukupnom stanovništvu u dobi od 16-65 godina pokazatelj je kvalitete ljudskog kapitala pojedine županije. U 2011. godini najvišu vrijednost ovog pokazatelja bilježe Grad Zagreb (86,9 posto) i Primorsko-goranska županija (85,0%), dok je najniža vrijednost ovog pokazatelja zabilježena u Koprivničko-križevačkoj županiji (62,5%).

Promotre li se razlike u visini neto plaća, vidljivo je da su na županijskoj razini u 2013. godini najniže prosječne mjesečne neto plaće isplaćene u Varaždinskoj županiji (4.429 kuna), dok najviše prosječne mjesečne neto plaće ostvaruju zaposleni na području grada Zagreba (6.437 kuna). Još su izraženije razlike u nezaposlenosti, tako da je u ožujku 2016. godine najviša stopa nezaposlenosti od 32,6 posto zabilježena u Virovitičko-podravskoj županiji, a najniža stopa nezaposlenosti zabilježena je u Gradu Zagrebu (8,6%) i Istarskoj županiji (8,9%). Slično, prema podacima HZMO-a na zaposleno stanovništvo otpada više od polovice stanovništva grada Zagreba (54,1%) te 38% stanovništva Istarske županije, dok u Vukovarsko-srijemskoj županiji zaposleni čine tek 22,5% ukupnog stanovništva. Podaci se nalaze u tablicama 27.-32. i 36 u Prilogu 1.

Tablica 8. Županijske nejednakosti – odabrani pokazatelji

	Županije		Raspon	Državni prosjek
	Najmanja vrijednost	Najveća vrijednost		
Gustoća naseljenosti (st/km ²), 2014.	9,1	1.245,6	136,9	74,9
Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu 16-65 godina, 2011.	62,5%	86,9%	1,4	77,7%
Stopa nezaposlenosti, ožujak 2016.	8,6%	32,6%	3,8	17,4%
Stopa zaposlenosti stanovništva, ožujak 2016.*	22,5%	54,1%	2,4	33,6%
Neto plaće u kunama, 2013.	4.429	6.437	1,5	5.507
Indeks razvijenosti, 2013.	186,4	5,6	33,3	100
Udio nezaposlenih mladih osoba (15-24) u ukupnom broju nezaposlenih osoba, ožujak 2016.	12,4%	23,9%	1,9	16,9%
Stopa nezaposlenosti mladih, 2011.	53,3%	28,3%	1,9	39,3%
Štedni depoziti kućanstva u eurima, mil. 2012.	132,8	5.383,3	40,3	885,34

Napomena: Procjena na temelju broja stanovnika iz 2014. godine

Izvor: DZS, HZMO, obrada EIZ i MRRFEU, 2016., Filipić, 2016.b.

Razvrstavanje županija prema vrijednosti indeksa razvijenosti

Temeljem Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske iz 2009. godine (NN 153/2009; u nastavku teksta: Zakon) Vlada Republike Hrvatske je 29. travnja 2010. godine donijela Uredbu o izračunu indeksa razvijenosti (NN 63/2010). Indeks razvijenosti izračunava se i za županije i za jedinice lokalne samouprave, a koristi se radi njihovog razvrstavanja u razvojne skupine i utvrđivanja potpomognutih područja (čl. 24 i čl. 25. Zakona). Vrijednost indeksa razvijenosti za svaku jedinicu lokalne i područne (regionalne) samouprave izračunava se kao ponderirani prosjek odstupanja standardiziranih vrijednosti pet pokazatelja od državnog prosjeka. Pokazatelji koji ulaze u izračun su: stopa nezaposlenosti (s ponderom od 30% u izračunu indeksa), dohodak po stanovniku (s ponderom od 30% u izračunu indeksa), proračunski prihodi jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku (s ponderom od 15% u izračunu indeksa), opće kretanje stanovništva (s ponderom od 15% u izračunu indeksa) te stopa obrazovanosti (s ponderom od 15% u izračunu indeksa). Vrijednosti indeksa se objavljuju na Internet stranicama nadležnog ministarstva (MRRFEU), a do sada su objavljeni izračuni u 2010. i 2013. godini.

Status potpomognutog područja stječu one JLP(R)S čija je vrijednost indeksa manja od 75 posto državnog prosjeka (županije iz I. skupine te gradovi i općine iz I. i II. skupine). Prema vrijednostima indeksa razvijenosti objavljenima 2013. godine čak se 12 županija nalazi u prvoj skupini i stječe status potpomognutog područja. S druge strane, samo su tri županije u najrazvijenijoj skupini, Grad Zagreb, Primorsko-goranska i Istarska županija, s vrijednošću indeksa razvijenosti iznad 125 posto državnog prosjeka. Po tri županije nalaze se u III. i u II. razvojnoj skupini (Prilog 1. – Tablica 33.).

Sukladno članku 24. Zakona županije se prema vrijednosti indeksa razvijenosti svrstavaju u četiri, a jedinice lokalne samouprave razvrstavaju u pet razvojnih skupina:

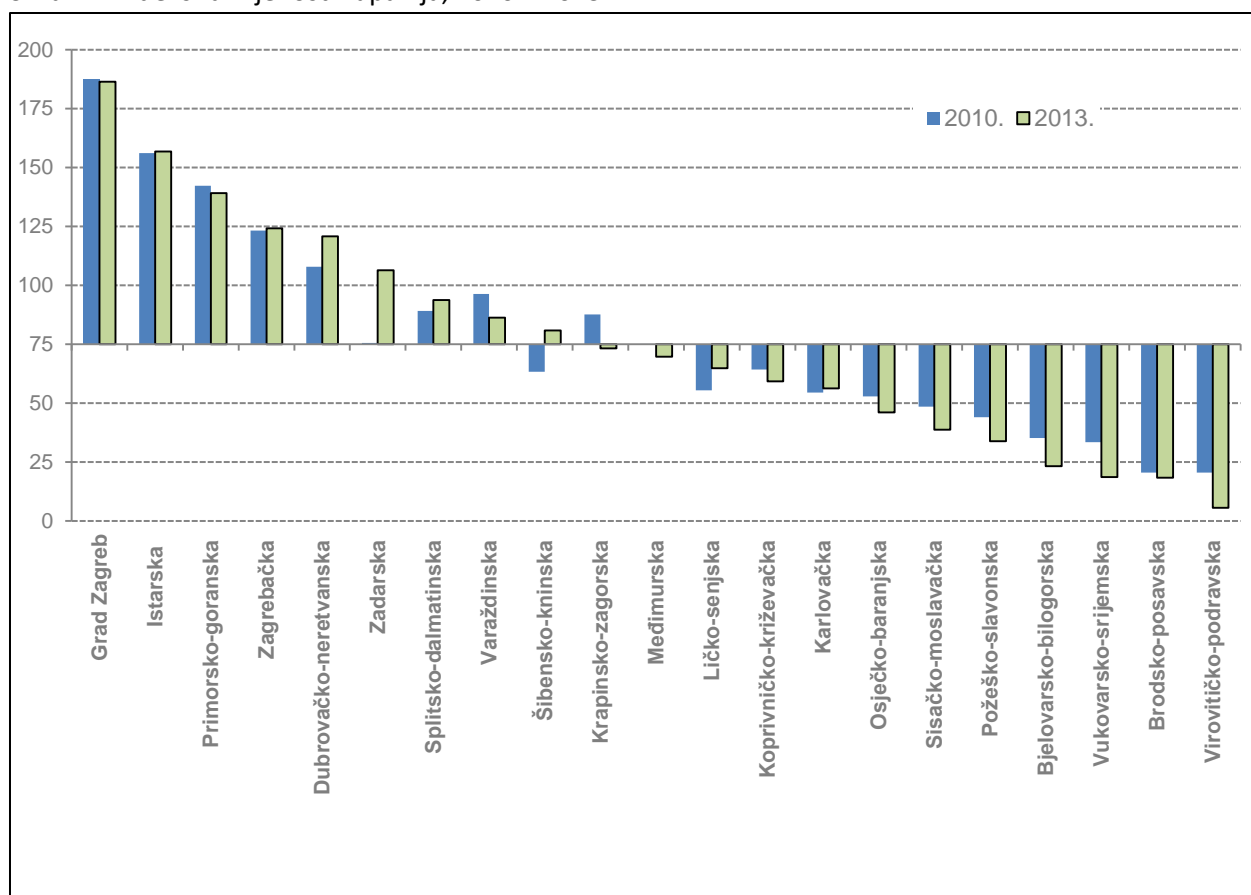
Tablica 9. Razvrstavanje županija prema vrijednosti indeksa razvijenosti

Razvojna skupina	Vrijednosti indeksa razvijenosti
I. Skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75% prosjeka RH
II. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka RH
III. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka RH
IV. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti iznad 125% prosjeka RH

Tablica 10. Razvrstavanje gradova i općina prema vrijednosti indeksa razvijenosti

Razvojna skupina	Vrijednosti indeksa razvijenosti
I. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti manja od 50% prosjeka RH
II. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti između 50% i 75% prosjeka RH
III. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka RH
IV. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka RH
V. skupina	Vrijednost indeksa razvijenosti iznad 125% prosjeka RH

Slika 14. Indeks razvijenosti županija, 2010. i 2013.

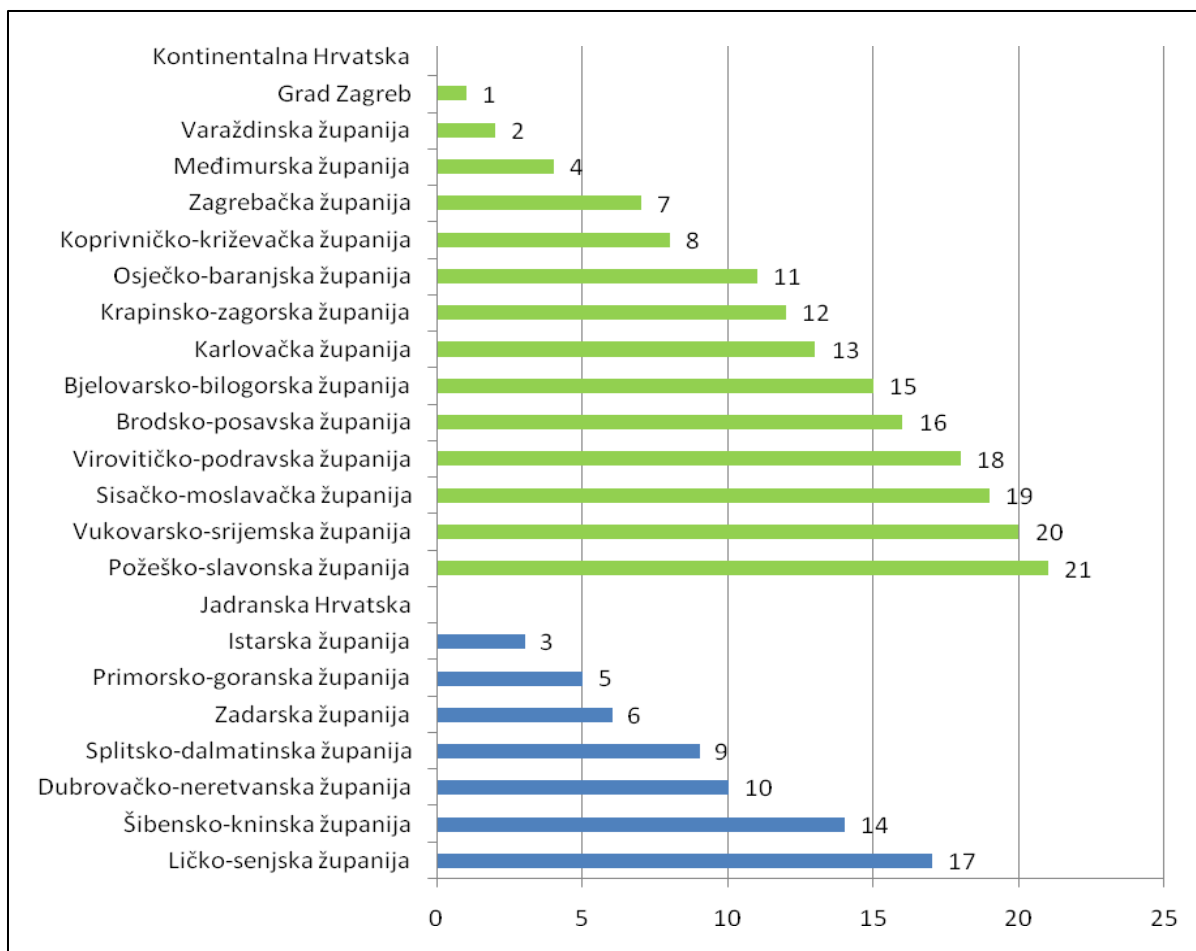

Izvor: MRRFEU, 2013., obrada EIZ, 2016.

Regionalni indeks konkurentnosti (RIK)

Analiza konkurentnosti županija (NUTS III regija) utemeljena je na nalazima istraživanja „Regionalni indeks konkurentnosti Republike Hrvatske 2013.“ (Nacionalno vijeće za konkurentnost, 2013.) provedenog u trogodišnjim razmacima, 2007., 2010. i 2013. godine¹².

Slika 15. Rangiranje županija prema konkurentnosti, 2013.

Izvor: obrada EIZ, Nacionalno vijeće za konkurentnost, 2013.

Regionalni indeks konkurentnosti temelji se na definiciji konkurentnosti koju koristi Svjetski gospodarski forum: *konkurentnost je skup institucija, politika i faktora koji određuju razinu produktivnosti u nekoj zemlji* i na definiciji Europske Unije prema kojoj je *regionalna konkurentnost sposobnost kreiranja atraktivnog i održivog okruženja za poslovanje i življenje* (RIK, str.13.). Istraživanje se temelji na metodologiji Svjetskog gospodarskog foruma (WEF) i Instituta za razvoj menadžmenta (IMD). Regionalna konkurentnost mjeri se pomoću kvantitativnih (statistički pod-indeks) i kvalitativnih

¹² Od 2010. godine istraživanje provodi istraživački tim Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Instituta za međunarodne odnose (IRMO). 2007. godine istraživanje je provodilo Nacionalno vijeće za konkurentnost u suradnji s UNDP-em.

podataka (anketni pod-indeks) o poslovnom sektoru (poduzeća) i poslovnom okruženju. Statistički pod-indeks sastoji se od 8 stupova¹³, a anketni od 9 stupova konkurentnosti¹⁴.

Premda se kao najkonkurentnije županije ističu Grad Zagreb i Varaždinska županija, obje smještene u Kontinentalnoj Hrvatskoj, čak se devet županija ove NUTS II regije nalazi u donjem dijelu ljestvice konkurentnosti. Vrlo dobru konkurentsku poziciju zauzimaju i Istarska, Primorsko-goranska i Splitsko-dalmatinska županija. Poslovno okruženje u najkonkurentnijim županijama (Grad Zagreb, Varaždinska, Istarska, Međimurska i Primorsko-goranska) obilježava pozitivni migracijski saldo (osim Međimurske i Varaždinske županije), značajnija uloga poduzetničkih zona (osim Grada Zagreba), povoljnija obrazovna struktura stanovništva (osim Međimurske i Varaždinske županije). Najkonkurentnije županije obilježava i veća gustoća poslovnih dionika, veći broj zaposlenih po stanovniku, bolji odnos broja zaposlenih u malim i srednjim poduzećima i broja stanovnika te veći broj obrta po stanovniku. Nasuprot tome, poslovno okruženje u najmanje konkurentnim županijama (Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska, Sisačko-moslavačka, Virovitičko-podravska i Ličko-senjska) obilježava značajno iseljavanje stanovništva, manji broj poduzetničkih zona (osim Virovitičko-podravske i Ličko-senjske županije) te nepovoljnija obrazovna struktura stanovništva. Usporedi li se konkurentnost županija u 2013. godini s konkurentnošću u 2010. može se uočiti jačanje konkurentnosti u Osječko-baranjskoj (s 14. na 11. mjesto), Krapinsko-zagorskoj (s 15. na 12 mjesto) i Zadarskoj županiji (s 9. na 6. mjesto). Istovremeno, konkurentski su oslabile dvije županije: Bjelovarsko-bilogorska (s 11. na 15. mjesto) i Sisačko-moslavačka županija (s 16. na 19. mjesto).

Zanimljivo je uočiti da se rangiranje županija prema konkurentnosti poklapa s rangiranjem županija prema vrijednosti BDP-a po stanovniku i prema vrijednosti indeksa razvijenosti. Također, svih sedam najmanje konkurentnih županija ujedno su županije s najnižim indeksom razvijenosti, ispod 75 posto prosjeka RH.

Poduzetništvo kao aspekt konkurentnosti

Jedan od osnovnih pokazatelja konkurentnosti je i broj poduzeća koji ukazuje na postojeći potencijal za provođenje poduzetničke aktivnosti. Prema podacima za 2016. godinu u Hrvatskoj je u prosjeku aktivno 2,3 poduzeća po km². Pri tome u Kontinentalnoj Hrvatskoj po kilometru kvadratnom ima nešto više poduzeća, 2,6, dok Jadranska Hrvatska broji svega 2,0 poduzeća na kilometar kvadratni. Na županijskoj razini, Grad Zagreb odskaka s čak 70 poduzeća po km², a najmanja gustoća poduzetništva zabilježena je u Ličko-senjskoj županiji s 0,2 poduzećem po km².

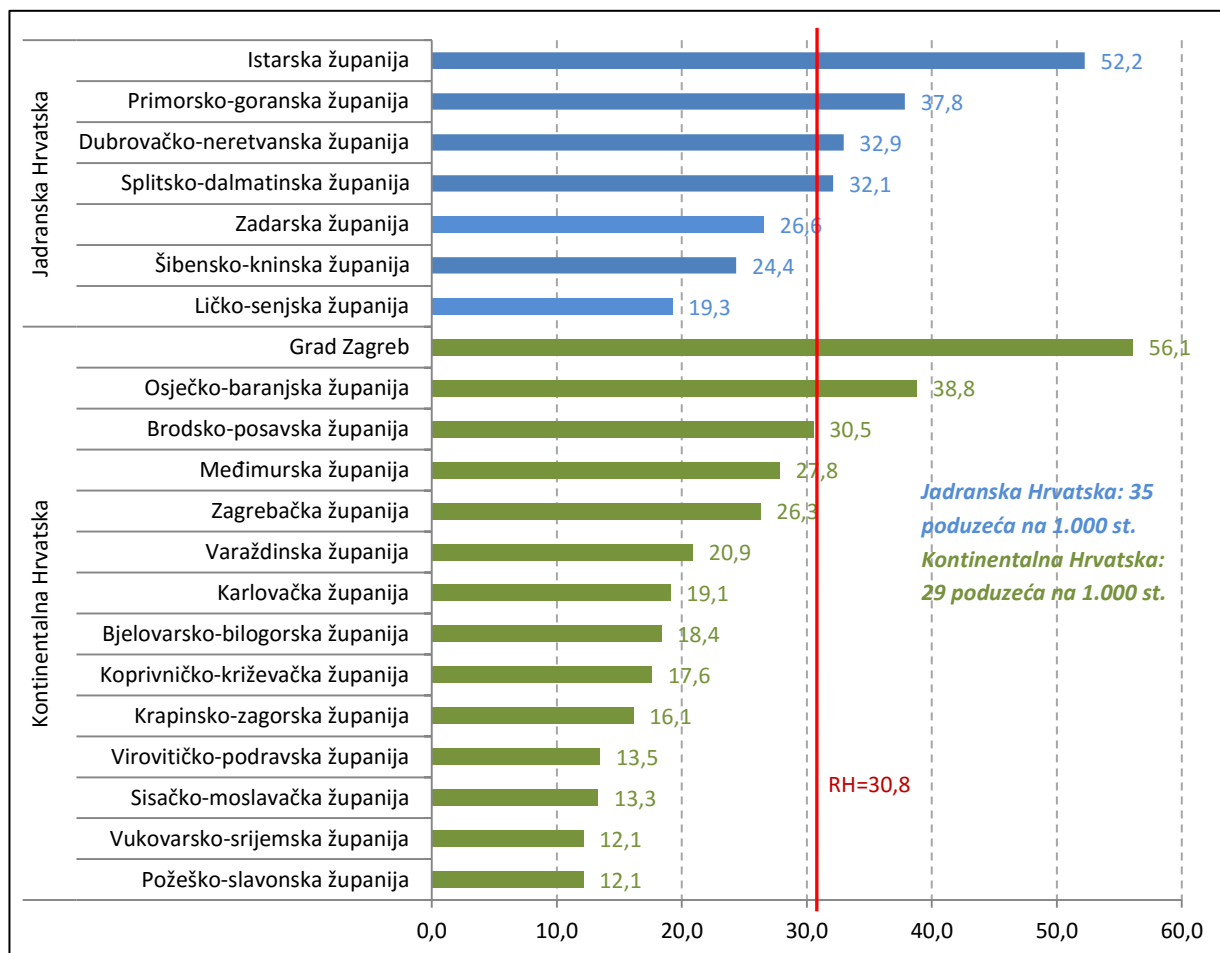
Gledano u odnosu na broj stanovnika, najveći broj poduzeća na 1.000 stanovnika u 2016. godini bilježe Grad Zagrebu, 56,1 poduzeće (82% iznad državnog prosjeka) i Istarska županija (52,2 poduzeća na 1.000 stanovnika), dok najmanje, 12,1 poduzeća na 1.000 stanovnika ima Vukovarsko-srijemska i Požeško-slavonska županija. Jadranska Hrvatska se prema vrijednosti ovog pokazatelja nalazi iznad državnog prosjeka (34,7 poduzeća na 1.000 stanovnika). Visoke vrijednosti bilježe Istarska, Primorsko-

¹³ Statistički podindeks čine pokazatelji koji mjere 8 područja: Demografija, zdravlje i kultura; Obrazovanje; Osnovna infrastruktura i javni sektor; Poslovna infrastruktura; Investicije i poduzetnička dinamika; Razvijenost poduzetništva; Ekonomski rezultati – razina; Ekonomski rezultati – dinamika. Spomenuta područja su mjerena pomoću 116 pokazatelja.

¹⁴ Perceptivni podindeks se sastoji od 9 podstupova: Lokacijske prednosti; Lokalna uprava; Infrastruktura; Vladavina prava; Obrazovanje; Financijsko tržište i lokalna konkurencija, Tehnologija i inovativnost, Klasteri te Marketing i menadžment. Spomenuti stupovi su opisani putem 68 anketnih indikatora.

goranska, Dubrovačko-neretvanska i Splitsko-dalmatinska županija. S druge strane, Kontinentalna Hrvatska se s 29 poduzeća na 1.000 stanovnika nalazi ispod državnog prosjeka, što je posljedica ispodprosječnih vrijednosti pokazatelja u svim županijama ove NUTS regije (s iznimkom Grada Zagreba koji ima 56,1 poduzeća na km²). Rezultati su prikazani na Slici 16., a detaljni podaci o broju poduzeća na 1.000 stanovnika po županijama dani su u Prilogu1. - Tablici 34.

Slika 16. Gustoća poduzeća (broj poduzeća po stanovniku), NUTS II i NUTS III regije, 2016.

Izvor: obrada prema podacima Poslovne Hrvatske.

Aktivnost poduzetnika tijekom prvih pet mjeseci 2016. godine

Prema podacima tvrtke Bisnode u razdoblju od siječnja do svibnja ove godine u Hrvatskoj je osnovano 6.221 novih poslovnih subjekata, pri čemu nešto više od polovice, 55,6% čine jednostavna trgovačka društva („tvrtke za 10 kuna“). Istovremeno, ugašeno je 3.513 poslovnih subjekata, što znači da se na jedno ugašeno poduzeće otvaralo 1,77 novih. Gledano na razini županija, prednjači Grad Zagreb s 1.953 novoosnovana poslovna subjekta, iza kojeg slijede Splitsko-dalmatinska županija s 646 te Šibensko-kninska sa 151 novoosnovanih poslovnih subjekata. Zahvaljujući izrazito niskom broju ugašenih subjekata (18 ugašenih subjekata), Šibensko – kninska županija bilježi i najpovoljniji omjer ugašenih i osnovanih poduzeća, u prvih pet mjeseci ove godine se na svaki ugašeni poslovni subjekt otvaralo čak osam novih subjekata. Povoljan omjer bilježi i Splitsko-dalmatinska županija u kojoj se na jedan ugašeni poslovni subjekt otvaralo 2,51 novih.

Poduzetnička infrastruktura

Poduzetničku infrastrukturu čine poduzetničke zone¹⁵ i poduzetničke potporne institucije¹⁶. Prema podacima iz Jedinstvenog registra poduzetničke infrastrukture u Republici Hrvatskoj na dan 21. lipnja 2016. bilo je ukupno 118 poduzetničkih zona. Usporedi li se Kontinentalnu i Jadransku Hrvatsku, uočava se da je u županijama Kontinentalne Hrvatske više poduzetničkih zona, i to njih 86 u odnosu na 32 u Jadranskoj Hrvatskoj. Među županijama značajne su razlike u broju poduzetničkih zona. U Gradu Zagrebu i Zadarskoj županiji ne nalazi se niti jedna poduzetnička zona. S druge strane, u Međimurskoj ih je županiji deset, a u Sisačko-moslavačkoj, Karlovačkoj, Koprivničko-križevačkoj i Splitsko-dalmatinskoj po devet. Od ukupno 105 poduzetničkih potpornih institucija u RH, 76 ih se nalazi u Kontinentalnoj Hrvatskoj. Najveća koncentracija poduzetničkih potpornih institucija je u Gradu Zagrebu gdje ih se nalazi 15. U Krapinsko-zagorskoj županiji postoji samo jedna poduzetnička potporna institucija dok u Splitsko-dalmatinskoj ne djeluje niti jedna (vidi Prilog 1. – Tablica 35.).

Okvir 3: Sažetak osnovne analize razvoja gospodarstva

- izrazite međužupanijske nejednakosti s obzirom na vrijednosti osnovnih pokazatelja društvenog i gospodarskog razvoja (obrazovna struktura stanovništva, nezaposlenost, zaposlenost, plaće, indeks razvijenosti, konkurentnost, razvijenost poduzetništva, devizna štednja kućanstava); najpovoljnije vrijednosti pokazatelja društvenog i gospodarskog razvoja bilježe Grad Zagreb, Primorsko-goranska i Istarska županija, dok najnepovoljnije vrijednosti pokazatelja društvenog i gospodarskog razvoja najčešće bilježe Vukovarsko-srijemska, Virovitičko-podravska i Brodsko-posavska županija.
- rangiranje županija prema konkurentnosti poklapa se s rangiranjem županija prema vrijednosti BDP-a po stanovniku i vrijednosti indeksa razvijenosti; svih sedam najmanje konkurentnih županija ujedno su županije s najnižim indeksom razvijenosti (ispod 75 posto prosjeka RH)
- poslovno okruženje u najkonkurentnijim županijama (Grad Zagreb, Varaždinska, Istarska, Međimurska i Primorsko-goranska) obilježava pozitivni migracijski saldo, značajnija uloga poduzetničkih zona (osim Grada Zagreba) te povoljnija obrazovna struktura stanovništva
- dodatno, utvrđena je negativna veza između konkurentnosti županija te iseljavanja stanovništva, manjeg broja poduzetničkih zona (Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska, Sisačko-moslavačka, Virovitičko-podravska i Ličko-senjska)
- poduzetnička aktivnost je nešto izraženija u županijama Jadranske Hrvatske, koja bilježi iznadprosječan broj poduzeća na 1.000 stanovnika (35 naspram državnog prosjeka od 31 poduzeća na 1.000 stanovnika)
- poduzetnička infrastruktura razvijenija je u županijama Kontinentalne Hrvatske u kojima ima više poduzetničkih zona u odnosu na Jadransku Hrvatsku.

¹⁵ Poduzetničke zone su infrastrukturno opremljena područja definirana prostornim planovima, namijenjena obavljanju određenih vrsta poduzetničkih aktivnosti.

¹⁶ Poduzetničke potporne institucije su gospodarski subjekti usmjereni na stvaranje kvalitetnog poduzetničkog okruženja koje provode programe usmjerene na razvoj poduzetništva. U njih se ubrajaju razvojne agencije, poduzetnički centri, poslovni inkubatori, poduzetnički akceleratori, poslovni parkovi, znanstveno-tehnološki parkovi i centri kompetencije.

SWOT analiza razvoja gospodarstva

SWOT GOSPODARSTVO – SNAGE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Tradicijske poljoprivredne prakse koje čuvaju biološku raznolikosti i osiguravaju proizvodnju zdrave i ekološki prihvatljive hrane ○ Lokalne i županijske poticajne mjere 	
SWOT GOSPODARSTVO – SNAGE (KH)	SWOT GOSPODARSTVO – SNAGE (JH)
<ul style="list-style-type: none"> • Tradicija industrije, obrtništva i poduzetništva • Operativni proizvodni kapaciteti u prerađivačkoj industriji, osobito u proizvodnji hrane i pića, tekstila i odjeće, metala i proizvoda od metala, proizvodnji strojeva i uređaja, proizvodnji kože i proizvoda od kože i preradi drva i proizvoda od drva • Izvozna orijentacija i konkurentnost dijela prerađivačke industrije • Razmjerno razvijen IT sektor i postojanje obrazovanih kadrova u IT • Razmjerno razvijeni kontinentalni turizam, osobito zdravstveni turizam (toplice) • Rastući broj malih poljoprivrednih gospodarstava • Visoka koncentracija kvalitetnih visokoškolskih ustanova i učilišta za obrazovanje odraslih • Podrška obrtničkih komora u provedbi programa strukovnog obrazovanja • Razmjerno obrazovana i motivirana radna snaga • Dobra cestovna povezanost (osim Bjelovarsko-bilogorske i Požeško-slavonske županije) • Razvijena poslovna infrastruktura (primjer: Panonski drvni centar kompetencija u Virovitičko-podravskoj županiji, Tehnološki park u Varaždinu, Poduzetnički inkubator BIOS u Osijeku, brojne poduzetničke zone) i dostupnost potpornih institucija uključujući mrežu županijskih gospodarskih i obrtničkih komora te razvojne agencije • Lokalna i regionalna vlast prepoznaje važnost povoljne poduzetničke klime i potiče ju (županije sjeverozapadne Hrvatske) • Otvorenost stranim ulaganjima 	<ul style="list-style-type: none"> • Tradicija turizma, koji se temelji na prirodnim ljepotama te destinacijskog i zdravstvenog turizma • Kulturni turizam u povijesnim obalnim i priobalnim gradovima • Velik broj i prepoznata kvaliteta autohtonih prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda te vina • Tradicija ribarstva i novije djelatnosti marikulture s izvoznom perspektivom • Tradicija obrtništva i industrije (brodogradnja, prerada metala) • Tradicija pomorstva i brodarstva • Obrazovna infrastruktura – srednjoškolske i visokoobrazovne ustanove • Određen broj razvijenih poslovnih zona doprinosi lokalnom i regionalnom razvoju
SWOT GOSPODARSTVO – SLABOSTI (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Nedovoljno upravljanje razvojem turizma i izrazita sezonalnost turizma ○ Nepovezanost poljoprivrede i turizma, kao i drugih gospodarskih subjekata ○ Nedovoljno korištenje energije voda i ostalih obnovljivih izvora energije vodi u ovisnost o fosilnim gorivima ○ Slaba povezanost znanosti i gospodarstva ○ Nespecijalizirane i neadekvatno infrastrukturno opremljene poduzetničke zone ○ Učestala pojava „rada na crno“ zbog neučinkovite primjene zakonodavstva 	
SWOT GOSPODARSTVO – SLABOSTI (KH)	SWOT GOSPODARSTVO – SLABOSTI (JH)
<ul style="list-style-type: none"> • Nisko profitabilno gospodarstvo i niska primanja zaposlenih u prerađivačkoj industriji (tekstil, koža, drvo) • Nedovoljno iskorišteni turistički potencijali, manjak kvalitetnih turističkih programa i proizvoda od šireg regionalnog značenja • Nedovoljna umreženost i klasterizacija poslovnih subjekata, posebno u sektorima poljoprivrede i u području zaštite prirode i turizma • Nekonzistentnost poljoprivredne proizvodnje i poteškoće u zadovoljavanju potreba tržišta 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno domaćih proizvoda u ukupnoj turističkoj ponudi • Orijentiranost nabave velikih turističkih subjekata na uvoz zbog nedostatne ponude prehrambenih proizvoda • Visok udio turizma u BDP-u čini gospodarstvo osjetljivim na vanjske poremećaje • Dominantna usmjerenost gospodarstva na razvoj turizma uz zanemarivanje drugih djelatnosti • Nedovoljno korištenje kulturno-povijesne baštine u turističke svrhe

<ul style="list-style-type: none"> • Propadanje poljoprivrednog zemljišta zbog zapuštenosti uzrokovanom depopulacijom i starenjem stanovništva te nepopularnost poljoprivrede kao zanimanja među mladima • Nedovoljna potpora malim tradicijskim poljoprivrednicima, čuvarima biološke raznolikosti, okoliša, tradicije te proizvođačima hrane s dodatnom ekološkom i zdravstvenom vrijednošću; nedostatak brendiranja tradicijskih poljoprivrednih proizvoda s dodanom ekološkom vrijednosti • Neiskorištenost lovnog potencijala (Karlovačka županija) • Povećavanje udjela staračkih domaćinstava što otežava razvoj poljoprivrede • Orijentacija dijela poduzetnika isključivo na domaće tržište, ne i na izvoz • Niska akumulativnost lokalnih poduzetnika • Nestajanje obrta i malih i srednjih poduzetnika • Poduzetnici i poljoprivrednici nedovoljno koriste poticajne mjere zbog administrativne zahtjevnosti i uvjeta dodjele • Razvojni dionici su nedovoljno educirani o čuvanju biološke raznolikosti, prirodne baštine i okoliša • Područja su neravnomjerno razvijena uslijed koncentracije poslovnih subjekata i gospodarskih aktivnosti u većim gradovima • Poduzetnici i radnici nisu dovoljno osvijestili koristi daljnijeg obrazovanja, usavršavanja i osobnog razvoja • Slaba suradnja gospodarstva i gospodarskih asocijacija i sustava obrazovanja u školovanju za zanimanja u kojima nedostaje radne snage • Otpor djelatnika škola prema novinama koje bi školske programe prilagodile potrebama tržišta rada • Slaba mobilnost radnika i stanovništva otežava popunjavanje stručnih radnih mjesta u udaljenijim naseljima i ruralnim krajevima države • Nedovoljna povezanost znanosti i gospodarstva - Poslovni sektor nedovoljno ulaže u istraživanje i razvoj; niska razina znanja o upravljanju i korištenju intelektualnog i industrijskog vlasništva • Velik broj nefunkcionalnih, nedovoljno komunalno opremljenih i nedovoljno specijaliziranih poduzetničkih zona • Nedostatak odgovarajućih ljudskih kapaciteta na lokalnoj razini za kvalitetnije upravljanje poslovnim zonama; nedostatak stručnjaka za podršku poduzetnicima • Parcele u poslovnim zonama premalene za potrebe većih investitora (Karlovačka županija) • Nedostatak specifičnih znanja za pružanje kvalitetnih usluga u gospodarskim potpornim institucijama (npr. nedostaje znanje o upravljanju projektnim ciklusom) • Uz postojeće uspješne gospodarske potporne institucije nema dovoljno tehnoloških parkova, inkubatora i klusterski usmjerenih centara kompetencije; nedostaju potporne institucije kojima bi glavna djelatnost bila poticanje poljoprivredne proizvodnje i domaće trgovine poljoprivrednim proizvodima (npr. veletržnice i burze poljoprivrednih proizvoda) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nekonkurentno gospodarstvo – poduzetništvo iz nužde, a ne iz prilike • Nedostatak inovativnih proizvoda • Zastarjele tehnologije u prerađivačkoj industriji • Male površine poljoprivrednog zemljišta • Nedovoljna iskorištenost poljoprivrednog zemljišta • Iznadprosječna starost stanovništva (opadanje radno-aktivnog stanovništva) • Nedostatak visokoškolskog obrazovanja u STEM područjima • Nedostatak interesa za obrtničko obrazovanje i deficitarna zanimanja općenito • Premala ulaganja u istraživanje i razvoj • Neujednačena prometna povezanost • Nedostatak intermodalnog prijevoza • Nedostatak energetske infrastrukture za obnovljive izvore energije • Nepostojanje prerađivačkih i skladišnih kapaciteta za poljoprivredu i ribarstvo • Nedostatak ribarskih luka • Nedovoljno razvijene poduzetničke potporne institucije • Nedovoljno korištenje državnih poticajnih mjera • Neprilagođeni kriteriji za poticajne mjere – mikro i mali poduzetnici često ih ne mogu zadovoljiti
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno razvijena sposobnost privlačenja stranih ulagača na lokalnoj i regionalnoj razini • Nekorištenje dijela poticajnih sredstava za poduzetnike • Neučinkovita borba protiv sive ekonomije koja je osobito prisutna u uslužnim djelatnostima 	
---	--

SWOT GOSPODARSTVO – PRILIKE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
--	--

<ul style="list-style-type: none"> ○ Mogućnost proizvodnje energije iz obnovljivih izvora (sunce, vjetar, hidropotencijal, biomasa) ○ Resursi za energetska tranziciju/dekarbonizaciju gospodarstva ○ Državne potpore razvoju zelene ekonomije, cirkularne ekonomije i održive ekološke proizvodnje ○ Prednosti geostrateškog i prometnog položaja ○ Revitalizacija neiskorištene vojne infrastrukture i industrijskih objekata ○ Slobodan pristup velikom tržištu Europske unije ○ Dostupnost ESI fondova i sredstava programa Europske unije

SWOT GOSPODARSTVO – PRILIKE (KH)	SWOT GOSPODARSTVO – PRILIKE (JH)
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Neiskorišteni poljoprivredni potencijali • Prilika za razvoj poljoprivrede (melioracije) nakon razvoja sustava navodnjavanja i odvodnje • Širenje poduzetničkih potpornih institucija u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji • Bogata prirodna baština pogodna za daljnji razvoj lovnog, zdravstvenog, gastro i cikloturizma • Bogata kulturno-povijesna baština pogodna za daljnji razvoj kulturnog turizma • Dobra sirovinaska osnova za daljnji razvoj drveno-prerađivačke industrije (Slavonski hrast) • Razvoj potaknut povezivanjem gospodarskih subjekata u klastere i proizvođačke organizacije • Iskoristivi obnovljivi izvori energije (geotermalni izvori u Karlovačkoj županiji, hidro potencijal rijeke Drave, drvena biomasa i dr.) • Za brendiranje pogodni proizvodi tradicijske poljoprivrede u Hrvatskoj koji doprinose razvoju biološke raznolikosti • Postojanje obnovljivih izvora energije s potencijalom ekonomskog iskorištavanja u proizvodnji toplinske i električne energije (npr. geotermalni, drvena biomasa) • Sačuvano, nezagađeno, kvalitetno poljoprivredno zemljište pogodno za ekološku poljoprivredu te voćarstvo, povrtlarstvo i vinogradarstvo • Dosljedna provedba Strategije razvoja obrazovanja, znanosti i tehnologije (učenje na radnom mjestu, centri kompetencija, regionalni kooperacijski odbori) • Daljnji razvoj prometne infrastrukture, željezničke infrastrukture i uređenje plovnosti rijeke Save (razmatraju se alternative sukladno potencijalnim potrebama prijevoza robe i ljudi) • Mogućnost stavljanja u funkciju zračne luke u Varaždinu za poslovne i turističke svrhe • Intenzivnije korištenje postojeće poslovne infrastrukture • Trend povratka proizvodnje iz Kine • Trend osnivanja Implementacija europskih politika i legislative koji podržavaju razvoj mikro poduzetništva te malog i srednjeg poduzetništva, obiteljskog poduzetništva i samozapošljavanja inovativnih MSP • Postojeće državne poticajne mjere financiranja poduzetnika 	<ul style="list-style-type: none"> • Potencijali ruralnih područja za proizvodnju proizvoda visoke dodane vrijednosti (vino, med, masline itd.) • Mogućnost korištenja mineralnih sirovina (kamen i arhitektonsko-građevni kamen) • Prilike za održivi razvitak koji se temelji na očuvanom okolišu • Turistička potražnja za poljoprivrednim proizvodima u ruralnim područjima • Potencijal teritorijalnog brendiranja (npr. prehrambeno-poljoprivredni proizvodi), brendiranja destinacije i brendiranja Hrvatske na globalnoj razini • Mogućnost produženja turističke sezone selektivnim oblicima turizma • Potencijal korištenja bogate i raznolike kulturno-povijesne i prirodne baštine u turizmu • Mogućnost daljnjeg razvoja zdravstvenog i socijalnog turizma • Raspoloživost sredstava za financiranje razvoja cjeloživotnog obrazovanja iz Europskog socijalnog fonda • Prilike za ulaganja u istraživanje i razvoj kroz bolju suradnju znanosti, gospodarstva i javnog sektora • Dodatna mogućnost razvoja putem ulaganja u IT infrastrukturu (razvoj širokopojasnog pristupa internetu) • Razmjerno povoljan geostrateški i prometni položaj (paneuropski koridor Vc, Jadransko-jonska autocesta/Plavi koridor) • Dostupnost državnih poticajnih mjera • Potencijal jačeg korištenja poticajnih mjera uz uvjet njihova usklađivanja i nadopunjavanja te prenošenje nadležnosti za dio provedbe mjera na jedinice lokalne i regionalne samouprave • Funkcionalna i fiskalna decentralizacija
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Mogućnost korištenja alternativnih načina rješavanja sporova korištenjem postojećih kapaciteta pri asocijacijama poduzetnika 	
--	--

SWOT GOSPODARSTVO – PRIJETNJE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
--	--

<ul style="list-style-type: none"> ○ Odljev mladog, visokoobrazovanog stanovništva u veće urbane sredine (Grad Zagreb) i inozemstvo ○ Neriješeni imovinsko-pravni odnosi i njihovo složeno i dugotrajno rješavanje; poseban problem imovinsko-pravnih odnosa s državom u slučaju napuštenih vojnih i industrijskih kompleksa ○ Usitnjenost posjeda ○ Nekoherentnost javnih politika i njihovo donošenje bez zadovoljavajućih priprema i analiza kao i naknadnih evaluacija njihovih učinaka te bez dovoljnog uključivanja ključnih dionika. ○ Nedovoljna koordinacija tijela državne i lokalne te regionalne vlasti stvara prepreku ulaganjima ○ Neplaćanja i kašnjenje u plaćanjima te nedjelotvornost institucija u sprečavanju i kažnjavanju neplaćanja ○ Izostanak sustavne i kvalitetne horizontalne i vertikalne komunikacije među tijelima državne i lokalne te regionalne samouprave kao i s partnerskim institucijama ○ Prevelika reguliranost, preklapanje nadležnosti institucija, česte promjene i složenost zakonodavnog okvira, dugotrajnost sudskih sporova ○ Niska razina stranih izravnih ulaganja zbog birokratiziranosti poslovanja ○ Poteškoće u provedbi poticajnih mjera zbog nedovoljnog administrativnog kapaciteta na nacionalnoj razini ○ Nepostojanje strategije povezivanja turizma i poljoprivrede na nacionalnoj razini
--

SWOT GOSPODARSTVO – PRIJETNJE (KH)	SWOT GOSPODARSTVO – PRIJETNJE (JH)
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Začarani krug kontinuiranog pada gospodarske aktivnosti i pada udjela radno-aktivnog stanovništva; posljedični odljev radne snage uslijed nedostatka radnih mjesta • Stavljanje kulturne baštine u gospodarsku funkciju iziskuje veća financijska sredstva s obzirom na zakonski propisane mjere zaštite i očuvanja • Nepostojanje strategije povezivanja turizma, zaštite prirode i tradicijske poljoprivrede na nacionalnoj razini • Visoka stopa nezaposlenosti s nepovoljnom strukturom nezaposlenih • Neadekvatan sustav poticaja suradnje znanosti i gospodarstva • Neusklađenost obrazovne strukture s potrebama gospodarstva – višak osoba sa završenim obrazovanjem društveno-humanističkog područja, manjak radnika tehničke struke - nefleksibilnost sustava obrazovanja i dugotrajni postupci odobravanja novih obrazovnih programa • Izostanak sustavnog povezivanja i suradnje svih poduzetničkih potpornih institucija te neuvrštavanje HOK i HGK u poduzetničke potporne institucije (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture NN 93/13, 114/13, 41/14) • Nespremnost poduzetnika na pojačanu izloženost konkurenciji iz svih zemalja EU-a nakon ulaska RH u EU • Konkurencija susjednih država u privlačenju stranih ulaganja • Otpori reformama u sustavu javne uprave i pravosuđa • Loše funkcioniranje javnih službi na svim razinama, zbog izostanka edukacije na različitim razinama javne uprave i pravosudnih dužnosnika • Česte promjene stručnih osoba u tijelima državne uprave, izostanak kriterija za ocjenu učinkovitosti i motivaciju zaposlenih • Nepostojanje jedinstvene metodologije za projekte za koje natječaje raspisuju različita ministarstva 	<ul style="list-style-type: none"> • Konflikt gospodarskih djelatnosti kao što je turizam i održivog korištenja prostornih resursa • Nemogućnost razvoja gospodarstva na minski sumnjivim područjima • Sustav obrazovanja ne odgovara potrebama tržišta rada • Nepostojanje instrumenata koji bi poticali aktiviranje imovine • Nedovoljan stupanj fiskalne i funkcionalne decentralizacije i prenaplaćena uloga središnje države • Nemogućnost upravljanja resursima zbog centralizacije (šume, vode, državno poljoprivredno zemljište) • Složenost propisa koji reguliraju poslovanje poduzetnika i česte promjene poreznih propisa i visoko porezno opterećenje
---	---

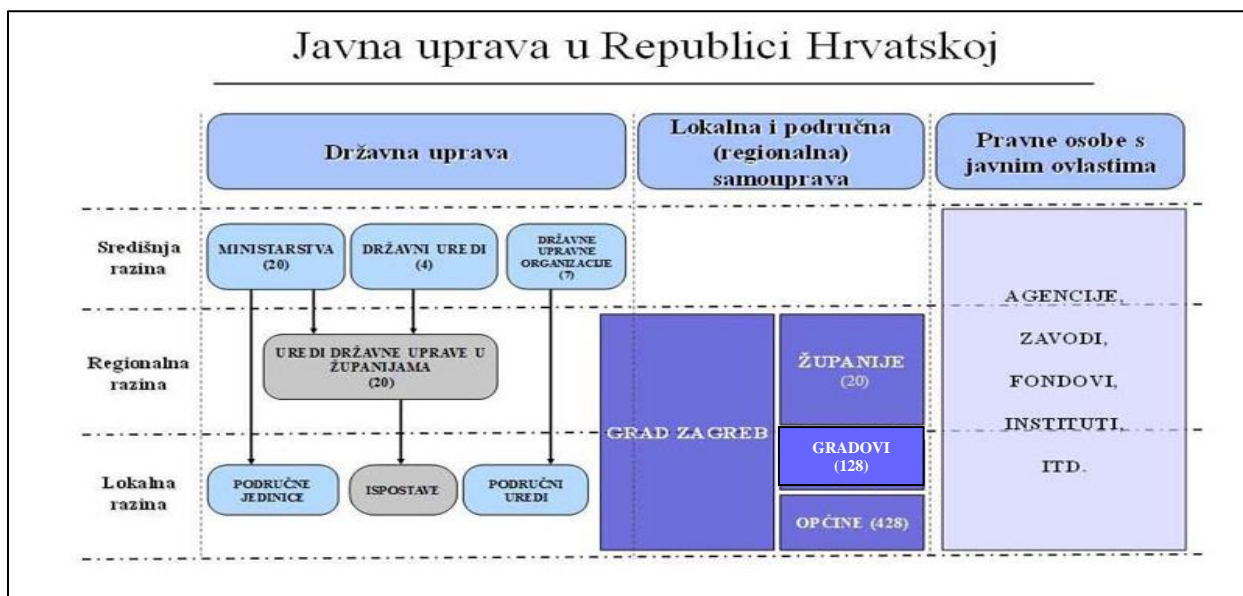
<ul style="list-style-type: none"> • Nepovoljna podjela RH na dvije NUTS II statističke regije - Grad Zagreb je daleko razvijeniji od ostatka Kontinentalne Hrvatske te povećava prosječnu razvijenost cijele te NUTS II regije što može nepovoljno utjecati na korisnike onih poticajnih mjera koje uvažavaju stupanj razvijenosti • Veličina javnog sektora i velik broj jedinica lokalne samouprave predstavlja prijetnju u smislu rastućih izdataka gospodarstvenika za funkcioniranje države • Administrativne prepreke poslovanju poduzetnika; nesustavan i nejednak pristup institucija različitim gospodarskim subjektima (ovo je osobito problem kod obrta i OPG-ova) • Prekomjerno porezno opterećenje i otežan pristup financiranju poduzetnika te neadekvatni poticaji za poljoprivrednu proizvodnju • Neadekvatan sustav fiskalnog izravnanja za JLP(R)S • Neadekvatna raspodjela poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu • Neadekvatna savjetodavna potpora i zaštita interesa malih poljoprivrednika 	
--	--

2.5 Analiza stanja sustava regionalnog upravljanja sa SWOT analizom

Sustav javne uprave u Republici Hrvatskoj

Na Slici 17. je predstavljena shema javne uprave u Hrvatskoj na kojoj su prikazane tri razine javnog upravljanja – središnja, regionalna i lokalna. Horizontalno su prikazane tri skupine institucija – državna uprava, lokalna i područna (regionalna) samouprava) i pravne osobe s javnim ovlastima koje provode javne politike, programe i aktivnosti po prostornoj vertikali.

Slika 17. Javna uprava u Republici Hrvatskoj¹⁷

Izvor: Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020. godine, MURH (NN 70/15).

¹⁷ Broj gradova je povećan sa 127 na 128, jer je Popovača stekla status grada 2013. godine.

Iz Slike je razvidno da mnoštvo institucija djeluje unutar svake skupine institucija i provodi aktivnosti na nekom određenom području Republike Hrvatske. Kao što je bilo uvedeno prezentirano, područja se različito određuju, tako da osim administrativno-teritorijalnog ustroja i političkih institucija, djeluje mnoštvo institucija kroz dekoncentrirane urede različitog prostornog obuhvata (školstvo, sudstvo, unutarnji poslovi i sl.) i različito definiranih prostornih cjelina na primjer određeno prirodnim resursom za kojeg je tijelo ili pravna osoba zadužena (vode, šume, struja i sl.).

Kompleksnost sustava javne uprave Republike Hrvatske proizlazi iz niza nedorečenosti propisa u provedbenim dijelovima za različite javne politike, nejasnoće vezane uz nadležnosti za pojedina pitanja i nedovršen proces političke, funkcionalne i fiskalne decentralizacije. Uz problematiku javne uprave vežu se problemi horizontalne koordinacije među resorima na nacionalnoj razini, nedefinirane nadležnosti po vertikali državne uprave uključujući dekoncentrirana tijela na nižim razinama uprave, lokalne i područne samouprave i pravne osobe s javnim ovlastima s vlastitim sustavima regionalne organizacije poslovanja.

Problemi javne uprave s kojima se RH nosi godinama prepoznata su i u Izvješću Europske komisije za Hrvatsku 2016. godine gdje je istaknuto nekoliko problema koji se izravno odnose na upravljanje lokalnim i regionalnim razvojem u Hrvatskoj:

- Investicijski planovi poduzeća u državnom vlasništvu za 2015. sveukupno su bili znatno skromniji nego protekle dvije godine. Ti podaci upućuju na nedostatke u strateškom planiranju ulaganja u nekim poduzećima u državnom vlasništvu. Među preprekama ulaganjima poduzeća u državnom vlasništvu koje je utvrdio Centar za praćenje poslovanja energetskog sektora i investicije (CEI) jesu rješavanje pitanja vlasništva, dugački postupci eksproprijacije imovine, neusklađenost katastra, zemljišnih knjiga i stvarne situacije, različita administrativna obrada istih pitanja u različitim tijelima javne uprave te nesigurnost postupaka javne nabave zbog žalbi koje dovode do znatnih zakašnjenja (str. 62)
- Slabo poslovno i administrativno okruženje također ometa ulaganja poduzeća u državnom vlasništvu i privatnih korporacija. Štoviše, ulaganja poduzeća u državnom vlasništvu ometaju nedostaci u strateškom planiranju i koordinaciji (str. 74)
- Ekstenzivno je opisana problematika vertikalne i horizontalne rascjepkanosti u javnoj upravi. (str.75 i dalje)
- Sadašnji sustav teritorijalne organizacije uzrokuje velike nejednakosti. Sadašnji ustroj obilježen je nepotpunom decentralizacijom, u kojoj je jedinicama lokalnih tijela vlasti formalno dodijeljen niz funkcija i odgovornosti, iako se one u velikom dijelu i dalje financiraju iz središnjeg proračuna. S obzirom na to da je glavni izvor prihoda jedinica lokalne uprave porez na dohodak, jedinice iz najmanje razvijenih dijelova Hrvatske imaju najslabiji financijski kapacitet, što stvara velike regionalne nejednakosti u pružanju javnih usluga (str. 77)
- U Strategiji razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020. godine i Nacionalnom programu reformi 2015. opširno se raspravlja o glavnim slabim točkama sustava javne uprave te predlažu opsežni planovi reformi. U oba dokumenta uviđa se da je učinkovitost pružanja javnih usluga i obavljanja javnih funkcija slaba zbog vrlo rascjepkanog sustava, a posebice na razini lokalnih tijela vlasti, no također i zbog pretjerane krutosti organizacijskih struktura. U Strategiji se ističe da je tijekom posljednjih nekoliko desetljeća nekoliko puta povećan broj jedinica lokalne uprave, što je prouzrokovalo smanjenje kapaciteta tih jedinica za obavljanje javnih funkcija (str. 78).

U okviru projekta „Potpora jačanju regionalne i teritorijalne dimenzije u programskim dokumentima za EU fondove 2014. – 2020.“ izrađena je analiza nadležnosti središnje, područne (regionalne) i lokalne razine vlasti za provedbu infrastrukturnih i drugih projekata (MRRFEU, 2014.).¹⁸ Na osnovi prikazanih nadležnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i središnje države stječe se dojam da u mnogim područjima postoje preklapanja nadležnosti. Izgradnja infrastrukturnih projekata u pravilu je povjerena svim razinama vlasti, odnosno pojedinoj razini uglavnom nije dodijeljena isključiva nadležnost nad provedbom određenih infrastrukturnih projekata. Jedinice lokalne samouprave najčešće nemaju dovoljan fiskalni niti administrativni kapacitet za financiranje i provedbu infrastrukturnih projekata, osobito ne za tako veliki obuhvat projekata kako je to omogućeno postojećim propisima. Bilo bi poželjno da se točno odrede nadležnosti pojedine razine vlasti za provedbu konkretnih infrastrukturnih projekata, pri čemu te nadležnosti treba odrediti na temelju postojećih fiskalnih i administrativnih kapaciteta pojedine razine državne vlasti. Višim razinama vlasti osim nadležnosti za provedbu projekata treba dodijeliti i nadležnost za njihovo planiranje na osnovi objektivnih sadašnjih i procijenjenih budućih potreba, kako ne bi dolazilo do nepotrebnog multipliciranja objekata.

Dionici nacionalne razine vlasti prema resorima

Za potrebe analize dionika na nacionalnoj razini, provedeno je ukupno 27 intervjua i analiziran je niz strateških razvojnih dokumenata različitih resora. U **Prilogu 2.** je predstavljen sažet pregled komentara intervjuiranih predstavnika nacionalne razine vezano uz lokalni i regionalni razvoj u Hrvatskoj i komentari stručnjaka EIZ-a.

Nakon devet održanih sastanaka s predstavnicima nacionalnih institucija tijekom prve faze projekta, provedeno je još 19 sastanaka s predstavnicima ministarstava, tijela državne uprave i javnih poduzeća tijekom druge faze. Institucije su odabrane na osnovi iskustava međuresorne suradnje i identificirane buduće potrebe za suradnjom u području regionalne razvojne politike. Nakon uvodnih orijentacijskih sastanaka utvrđeno je, da ovaj način pristupanja ključnim nositeljima različitih razvojnih politika ima višestruke pozitivne učinke na proces planiranja. Pouka u ovom procesu je da je dobro u ranoj fazi planiranja senzibilizirati buduće sunositelje razvojnih mjera i aktivnosti te će se sve strane lakše sporazumjeti u kasnijim fazama izrade Strategije, kao i kasnijoj provedbi pojedinih aktivnosti. Ovakav pristup je proaktivan, izgrađujući i daje dionicima mogućnost da pravovremeno reagiraju i aktivno sudjeluju u procesu planiranja. Takav pristup značajno doprinosi izgradnji osjećaja vlasništva nad procesom koji je nužan uvjet za uspješnu provedbu strateških dokumenata i planova. Očekuje se da će ovaj pristup omogućiti bolje sagledavanje institucionalnih kapaciteta, posebice za razvojnu suradnju na različitim razinama upravljanja.

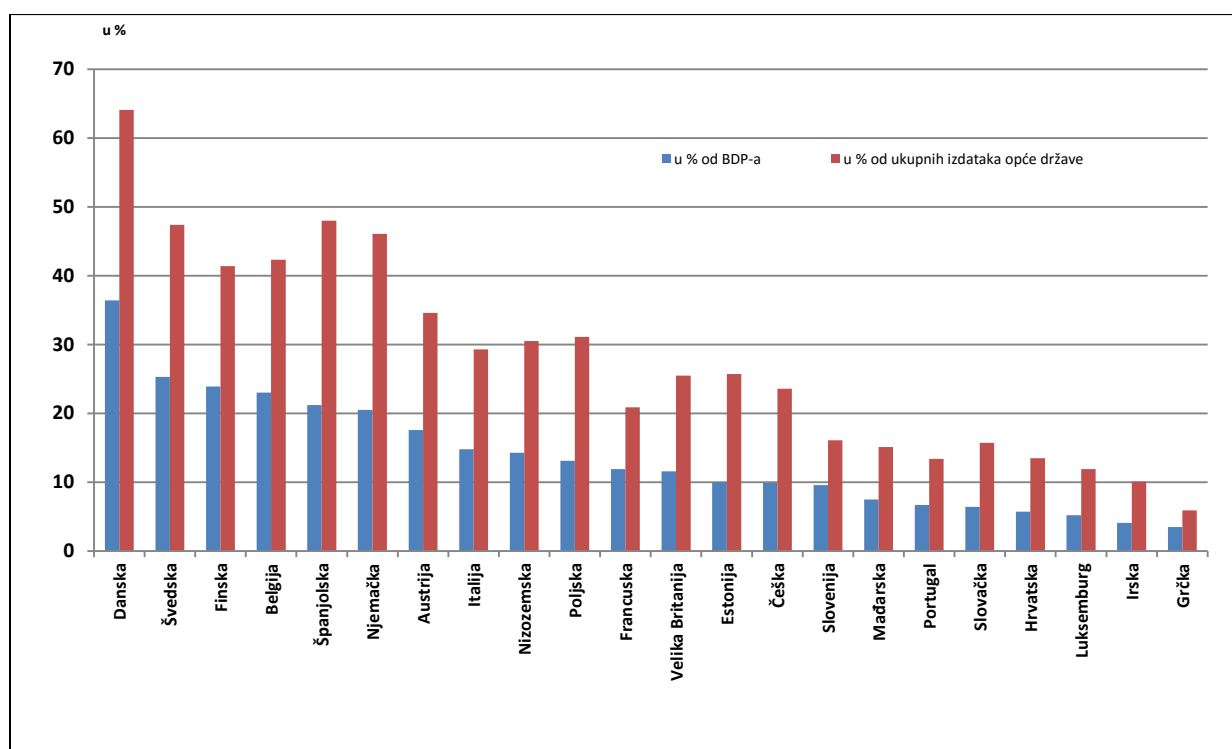
Predstavnici institucija nacionalne razine članovi su Partnerskih vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske, dok su predstavnici onih institucija koje su identificirane tijekom procesa planiranja kao potencijalni sunositelji određenih regionalnih razvojnih aktivnosti uključeni u rad međuresornih tematskih radnih skupina. Pristup radu u radnim skupinama bio je fokusiran na konkretne teme koje su proizišle iz rasprava na sastancima Partnerskih vijeća.

¹⁸ Dokument se nalazi na web stranici Ministarstva: <https://razvoj.gov.hr/djelokrug-1939/eu-fondovi/financijsko-razdoblje-eu-2007-2013/projekti/projekt-potpورا-jacanju-regionalne-i-teritorijalne-dimenzije-u-programskim-dokumentima-za-eu-fondove-2014-2020/185>.

Decentralizacija u Hrvatskoj

U studiji EIZ (2016.) objašnjeno je da decentralizacija podrazumijeva prenošenje prava na odlučivanje o pitanjima od interesa za građane s najviše razine državne vlasti na neku nižu razinu. Decentralizacija dakle, u *političkom smislu*, znači slabljenje političke moći središnje države i jačanje moći države na lokalnoj ili regionalnoj razini, što implicira i veću participaciju građana u donošenju odluka. Kako bi se mogla provesti decentralizacija u političkom smislu, nužno je da središnja država dodijeli nižim razinama pravo odlučivanja o određenim pitanjima, odnosno da na njih prenese nadležnost za određene javne usluge ili funkcije države. To prenošenje nadležnosti na niže razine vlasti zove se *funkcionalna decentralizacija*. Niže razine vlasti ne mogu izvršavati poslove koje su joj dane u nadležnost u procesu funkcionalne decentralizacije, ako ne mogu upravljati lokalnim javnim financijama. Stoga funkcionalna decentralizacija zahtijeva i *fiskalnu decentralizaciju*, odnosno prijenos prava na određivanje visine i strukture rashoda kao i prava na prikupljanje poreza i određivanje visine poreza na niže razine vlasti.

Slika 18. Izdaci jedinica lokalne i regionalne samouprave, RH i EU

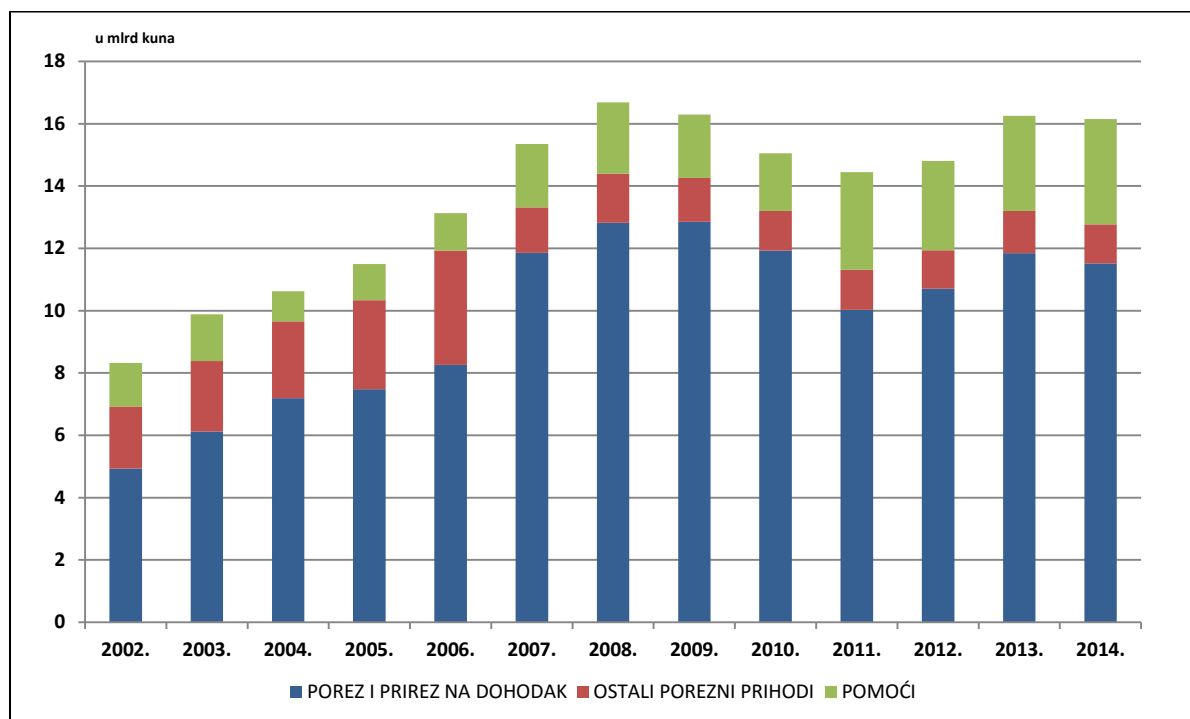
Napomena: * članice Europske unije bez Bugarske, Cipra, Latvije, Litve, Malte i Rumunjske.

Izvor: OECD, Ministarstvo financija RH, Državni zavod za statistiku.

Razina decentralizacije u Hrvatskoj niska je u usporedbi s drugim članicama EU (Slika 18.). Udio izdataka jedinica lokalne i regionalne samouprave u ukupnim izdacima opće države iznosio je 2013. godine 13,5%. Izdaci jedinica lokalne i regionalne samouprave u BDP-u u Hrvatskoj iste su godine iznosili 5,7%, pa je Hrvatska prema tom pokazatelju stupnja decentralizacije bila među zemljama s najmanjim stupnjem decentralizacije u EU. Osim niske razine rashoda nad kojima upravljaju JLP(R)S, problem predstavlja i činjenica da su dominantan izvor sredstva za pokriće tih rashoda porezi, prije svega porez na dohodak. U Hrvatskoj su regionalne razlike u stopi zaposlenosti kao i razlike u visinama dohodaka

zaposlenih značajne, što utječe na nejednakost fiskalnog kapaciteta jedinica lokalne i regionalne samouprave. Financiranje rashoda JLP(R)S ponajprije porezima, a tek manjim dijelom pomoćima koji proizlaze iz sustava fiskalnog izravnanja dovodi do razlika u opskrbljenosti lokalnim javnim dobrima i uslugama u različitim dijelovima zemlje (Slika 19.). Drugim riječima, sustav fiskalnog izravnanja ne uspijeva bitno utjecati na ujednačavanje regionalne razvijenosti u Hrvatskoj.

Slika 19. Porezni prihodi i prihodi od pomoći JLP(R)S u RH, 2002. – 2014.

Izvor: Ministarstvo financija.

Fiskalni kapaciteti županija

U Analitičkoj podlozi (MRRFEU, 2015.) predstavljeni su rezultati analize koju su proveli Bajo, Primorac, Sopek i Vuco (2015). Analizirali su neto fiskalnu poziciju županija koja označava razliku ukupnih prihoda i rashoda poslovanja na području županije¹⁹. Praćenje neto fiskalnih pozicija po županijama je važno za provedbu regionalne politike jer jasno pokazuje fiskalne kapacitete (sposobnosti prikupljanja prihoda) i potrebe lokalnih jedinica na području županija.

Ukupni prihodi proračuna opće države od 2011. do 2013. prosječno su se kretali oko 136,4 mlrd. kuna (41,2% BDP-a), a rashodi oko 156,9 mlrd. kuna (47,4% BDP-a). U sklopu proračuna opće države, proračuni svih lokalnih jedinica iznose 15,5 mlrd. kuna, odnosno tek oko 10% proračuna opće države. Stoga se u istraživanju prišlo analizi i rasporedu prihoda i rashoda proračuna opće države po županijama u iznosu od 129 mlrd. kuna (prema lokacijskoj pripadnosti po županijama). To su prihodi i rashodi lokalne i središnje države (državni proračun i izvanproračunski fondovi), prikazani po županijama. Rashodi proračuna opće države podijeljeni su po razinama vlasti na kojima se troše.

¹⁹ Prihodi koji se prikupljaju na području županije ne podrazumijevaju samo prihode koji se evidentiraju u proračunima JLP(R)S, već sve prihode koji lokacijski pripadaju području određene županije (čak i one koji se evidentiraju u proračunu središnje države). Isto vrijedi i za rashode.

Rashodi državnog proračuna detaljno su podijeljeni oslanjajući se na funkcijsku klasifikaciju. Unutar funkcija su prikazane pripadajuće organizacijske cjeline (ministarstva, uredi, službe itd.) čiji rashodi najvećim dijelom pripadaju u navedenu funkcijsku klasifikaciju²⁰. Raspodjela rashoda državnog proračuna po županijama obavljena je detaljnije – po programima tih organizacijskih cjelina. Pored državnog proračuna, posebna podjela rashoda je napravljena za rashode JLP(R)S i izvanproračunske fondove. Iz analize su isključene pojedine stavke rashoda i izdataka: rashodi za nabavu nefinancijske imovine, rashodi za subjekte unutar općeg proračuna, izdaci za financijsku imovinu i zaduživanja, rashodi i izdaci subjekata javnog sektora koji nisu uključeni u obuhvat opće države. Rashodi JLP(R)S analizirani su po ekonomskoj namjeni (primjerice naknade zaposlenima, subvencije, pomoći itd.).

Zbog isključivanja stavki povezanih s transakcijama na nefinancijskoj imovini, na prihodnoj i rashodnoj strani te primitaka od izdataka za financiranje (financijska imovina i zaduživanje), *izračunatu neto fiskalnu poziciju Republike Hrvatske ne treba miješati sa službenom mjerom viška/manjka proračuna opće države*. Najveći udio u rashodima po županijama ima iznos prosječne mirovine i broja umirovljenika, što se koristi kao ključ za raspodjelu rashoda Zavoda za mirovinsko osiguranje koji čine 28% promatranih rashoda. S udjelom od 17% slijede podaci o broju pregleda liječnika (u ordinaciji i u kući) i upućivanja na specijalistički pregled koji su korišteni za raspodjelu rashoda povezanih sa zdravstvom – Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, dio Ministarstva zdravlja te program zaštite, očuvanja i unapređenja zdravlja. Na trećem su mjestu podaci o pojedinačnim stavkama rashoda JLP(R)S (ukupno 14%). S udjelom od 13% ukupno promatranih rashoda slijede rashodi koji su po županijama podijeljeni po ključu broja stanovnika, a odnose se na čak 72 proračunska korisnika (uglavnom usluge od općeg javnog interesa i svih građana poput Vlade RH, Hrvatskog sabora, Državnog inspektorata, Ministarstva uprave, Ustavnog suda itd.).

Prosječna neto fiskalna pozicija na razini Republike Hrvatske je pozitivna i iznosi 383 mil. kuna. Analiza po županijama pokazuje, međutim, zabrinjavajuće rezultate. Od 21 županije, samo četiri su u razdoblju 2011.-2013. zabilježile pozitivnu neto fiskalnu poziciju. Najbolju prosječnu godišnju neto fiskalnu poziciju ima Grad Zagreb (13,7 mlrd. kuna) te Istarska (795 mil. kuna), Primorsko-goranska (731 mil. kuna) i Zagrebačka županija (134 mil. kuna). Ostale županije bilježe negativne neto fiskalne pozicije od čega najslabije imaju Vukovarsko-srijemska (1,69 mlrd. kuna) i Osječko-baranjska županija (1,67 mlrd. kuna) (idi Prilog 1. - Tablice 37.-38.). Metodologijom za lokacijsku klasifikaciju prihoda i rashoda po odabranim ključevima razrađenom u Institutu za financije moguće je utvrditi neto fiskalni položaj svake županije (prihodi koji se prikupljaju prema rashodima koji se troše na području pojedine županije) i pružiti okvir za procjene vladinih politika i reformi usmjerenih prema regionalnom razvoju, ali i ocijeniti njihov utjecaj na prihode i rashode. Rezultati analize ukazali su na određene neučinkovitosti u postojećem regionalnom ustroju. Takav model regionalnog ustroja u kojemu se na području većine županija troši više od uplata nije dugoročno održiv.

²⁰ Zbog razlika u metodologiji razrade prihodne i rashodne strane proračuna nije moguće jednoznačno raspoznati neto učinke po izvorima ili funkcijama – prihodi se ne mogu jednoznačno upariti s rashodima. Primjerice, na prihodnoj strani se pojavljuju doprinosi od mirovinskog osiguranja, a na rashodnoj cijeli rashod HZMO-a koji uključuje isplatu mirovina, ali i rashode za zaposlene i materijalne rashode Zavoda.

U Analitičkoj podlozi (MRRFEU, 2015.) predstavljeni su rezultati analize koju je proveo Ekonomski institut, Zagreb 2013. godine²¹. Provedeno je istraživanje u kojem su analizirani prihodi i rashodi proračuna svih jedinica lokalne samouprave i izračunati fiskalni kapaciteti općina, gradova i županija u 2011. godini. Analize su ukazale na značajne razlike u fiskalnim kapacitetima županija, gradova i općina i to i na prihodnoj i na rashodnoj strani proračuna. Županije imaju daleko manji fiskalni kapacitet mjeren prosječnom razinom ukupnih prihoda i ukupnih rashoda po stanovniku od gradova i općina. Također se može primijetiti velika ovisnost županija, gradova i općina o primljenim pomoćima koji su im nužni za pružanje javnih usluga. Prosječno su županije u 2011. godini ostvarivale 455 kuna, gradovi 3.050 kuna, a općine 2.323 kune po stanovniku prihoda bez pomoći. Takve razine prihoda bez pomoći bile su 2011. godine dovoljne za financiranje: 45,9% ukupnih rashoda ostvarenih u županijama; 83,4% ukupnih rashoda ostvarenih u gradovima; te 77,3% ukupnih rashoda ostvarenih u općinama.

Iskustva izrade županijskih razvojnih strategija

U kontekstu pokretanja procesa uspostave i jačanja administrativnih i institucionalnih kapaciteta za strateško planiranje i upravljanje regionalnim razvojem kako na nacionalnoj tako i na regionalnoj razini, donesen je Pravilnik o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 53/10; u nastavku teksta: Pravilnik), koji je predstavljao osnovu za pokretanje sustavnog procesa programiranja odnosno izrade strateških razvojnih dokumenata na županijskoj razini. Temeljem postavljenih zakonskih okvira, u svim županijama u Republici Hrvatskoj izrađena je prva generacija županijskih razvojnih strategija za razdoblje 2011.-2013. Proces izvještavanja o provedbi politike regionalnog razvoja na županijskoj razini prema MRRFEU pokrenut je 2012. godine. Na osnovi informacija iz izvješća za razdoblje od 2011. do 2015. godine županije su izdvojile slijedeće probleme i izazove u provedbi ŽRS-a:

- *nedostatna financijska sredstva* i neizvjesna financijska perspektiva s obzirom da su tijekom izvještajnih razdoblja zabilježeni mnogobrojni negativni trendovi u pogledu brojnih makroekonomskih pokazatelja. Višegodišnja recesija, zajedno s rastućom inflacijom doprinijela je izazovima u realizaciji ciljeva postavljenih unutar ŽRS-eva. Nadalje, smanjenje prihoda državnog proračuna, manjak u državnom proračunu kao i pad kredita poslovnih banaka doveo je do smanjenja raspoloživih financijskih sredstva i do rasta nelikvidnosti. Sukladno tome, zabilježene su poteškoće u provedbi određenih projekata i projektnih aktivnosti;
- *nepostojanje zakonske obaveze za izvještavanjem* izravno uključenih dionika u provedbu ŽRS-a (JLP(R)S, ustanove, organizacije, institucije) kao i ključnih dionika u privatnom i nevladinom sektoru;
- *nedovoljno poznavanje procesa strateškog planiranja od strane glavnih dionika* uključenih u proces s obzirom da jedinice lokalne samouprave te javne institucije nisu u dovoljnoj mjeri bile upoznate sa strateškim planiranjem kao i samim sadržajem ŽRS-a koja bi trebala predstavljati ishodišni dokument razvoja, što je rezultiralo neusklađenošću razvojnih planskih dokumenata. Uočena je potreba za dodatnom edukacijom dionika te nositelja provedbe ŽRS-a na području strateškog programiranja;

²¹ Ekonomski institut, Zagreb (2013): Istraživačke podloge za raspravu o prijedlozima mjera za funkcijsku, fiskalnu i administrativnu reformu i za ostvarivanje ciljeva decentralizacije u Republici Hrvatskoj: Analiza izvršenja lokalnih proračuna i ciljevi decentralizacije, Ekonomski institut, Zagreb, lipanj.

- *nepovezivanje proračuna sa strateškim dokumentima* (ŽRS, planovi ukupnog razvoja JLS-a, akcijski planovi i sl.), odnosno izvršenje proračuna s provedbom mjera strateških dokumenata. Problemi su se prije svega odnosili na nepostojanje propisanog sustava planiranja tj. obaveze planiranja proračuna za JLP(R)S u skladu sa ŽRS-ima, odnosno akcijskim planom ŽRS-a;
- *nemogućnost utvrđivanja rezultata temeljenih na pokazateljima*. Razvojni učinci provedenih mjera nisu se mogli kvalitetno i jednoobrazno mjeriti i iskazati jer nisu bili jasno definirani isti pokazatelji za iste aktivnosti (te je stoga vrlo teško iskazati djelovanje provedenih mjera u realnom sektoru), a uz to svaka JLS te ostali dionici razvoja vodili su različite evidencije;
- *administrativne prepreke u provedbi ŽRS-a* - riječ je o birokracijskim poteškoćama prilikom pribavljanja potrebnih odobrenja, dozvola i potvrda za pokretanje određene investicijske aktivnosti. Administrativna neefikasnost zajedno s nedostatnim i neprikladnim informiranjem o otvorenim nacionalnim, europskim i međunarodnim natječajima za financiranje i/ili sufinanciranje projekata, doprinijelo je poteškoćama u ostvarenju ciljeva ŽRS-a.

Upravljanje i raspolaganje nekretninama u vlasništvu lokalnih i regionalnih jedinica²²

Potkraj 2014. godine lokalne i regionalne jedinice upravljale su i raspolagale s 22.425 **poslovnih prostora** površine 3.613.966 m², 18.371 **stanom površine** 933.762 m² i s građevinskim zemljištem površine 338.174.458 m² te su temeljem upravljanja i raspolaganja tim nekretninama od 2012. do 2014. godine ostvarile **prihode** u visini 2.811.466.915,00 kn (detaljniji podaci po županijama dani su u Prilogu 1. - Tablice 39. – 41.). Državni ured za reviziju je upravljanje i raspolaganje nekretninama ocijenio učinkovitim za sedam županija (Karlovačka, Koprivničko-križevačka, Međimurska, Primorsko-goranska, Virovitičko-podravska, Vukovarsko-srijemska i Zagrebačka), 19 gradova (Buzet, Čakovec, Duga Resa, Gospić, Karlovac, Kastav, Ivanec, Labin, Ludbreg, Opatija, Ozalj, Prelog, Senj, Slavonski Brod, Slunj, Umag-Umago, Vinkovci, Virovitica i Zaprešić) i šest općina (Domašinec, Kotoriba, Nedelišće, Orehovica, Rakovica i Sveti Martin na Muri). U slučaju preostale 541 jedinice lokalne i područne (regionalne) raspolaganje i upravljanje nekretninama ocijenjeno je neučinkovitim.

Revizijom učinkovitosti upravljanja i raspolaganja nekretninama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je, između ostalog, utvrđeno da lokalne jedinice ne raspolažu podacima o stvarnom stanju imovine kojom upravljaju i raspolažu ili bi trebale upravljati i raspolagati i da nisu uspostavile registar imovine. Utvrđeno je da lokalne jedinice nisu definirale namjenu nekretnina kojima upravljaju i raspolažu te da ne vode evidenciju o prihodima i rashodima ostvarenim na temelju upravljanja i raspolaganja nekretninama po svakoj jedinici nekretnine. Dodatno, revizijom je ustanovljeno da lokalne jedinice nisu donijele strategiju upravljanja i raspolaganja nekretninama, godišnji plan upravljanja i raspolaganja te da nisu propisale način izvještavanja o njihovom ostvarenju. Također, prilikom stjecanja nekretnina nisu obavljene analize s ciljem utvrđivanja ekonomske opravdanosti odabranog oblika stjecanja nekretnine te mogućnosti korištenja postojećih nekretnina lokalnih jedinica. Tako je krajem 2014. godine čak 3.473 poslovnih prostora i 1.979 stanova bilo izvan

²² Cjelovitost podataka o nekretninama na razini lokalnih i regionalnih jedinica, normativno uređenje upravljanja i raspolaganja nekretninama kao i ocjena učinkovitosti upravljanja nekretninama detaljno su prikazani u Izvješću o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja i raspolaganja nekretninama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave Državnog ureda za reviziju (Državnog ureda za reviziju, 2016.). Revizija je obuhvaćala poslovanje nekretninama (poslovni prostori, stanovi i građevinska zemljišta) u svim lokalnim i regionalnim jedinicama u Republici Hrvatskoj od 2012. do 2014. godine.

upotrebe i nije poduzeto dovoljno radnji za njihovo stavljanje u funkciju. Provedenom revizijom ustanovljeno je kako su pojedini poslovni prostori davani u zakup bez provedbe postupka javnog natječaja i bez zaključivanja ugovora o zakupu. S pojedinim korisnicima stanova nisu zaključeni ugovori o najmu i nije obračunavana i naplaćivana najamnina. Utvrđeno je da lokalne jedinice nisu propisanim procedurama detaljno utvrdile postupke i aktivnosti u vezi s upravljanjem i raspolaganjem nekretninama.

U cilju povećanja učinkovitosti upravljanja i raspolaganja nekretninama Državni ured za reviziju u Izvješću navodi *niz preporuka* usmjerenih na uklanjanje utvrđenih slabosti i propusta u sustavu upravljanja i raspolaganja nekretninama lokalnih jedinica:

- *lokalne jedinice moraju biti upoznate sa stvarnim stanjem imovine* kojom upravljaju i raspoložu, upravljati i raspolagati nekretninama u skladu sa zakonima i drugim propisima te provjeravati upis vlasničkih prava u zemljišnim knjigama,
- sva imovina za koju su riješeni imovinskopravni odnosi mora se popisati u poslovnim knjigama i iskazati u financijskim izvještajima, dok je za imovinu za koju nisu riješeni imovinskopravni odnosi nužno započeti *rješavanje imovinsko-pravnih odnosa* i evidentiranje u poslovnim knjigama; lokalne jedinice moraju nad nekretninama koje im pripadaju pokrenuti postupak upisa prava vlasništva u svoju te uskladiti podatke u zemljišnim knjigama i katastru,
- *registar imovine* valja se ustrojiti i na način i s podacima propisanim za registar državne imovine, kako bi se osigurali podaci o cjelokupnoj imovini s kojom lokalne jedinice raspoložu te stvorili osnovni preduvjeti za učinkovito upravljanje i raspolaganje nekretninama i za donošenje planskih dokumenata,
- prema Izvješću potrebno je i *utvrditi namjenu nekretnina* s kojim lokalna jedinica upravlja i raspoložu te ustrojiti evidenciju o ostvarenim prihodima i rashodima od upravljanja i raspolaganja nekretninama po svakoj jedinici nekretnine, kako bi se mogla utvrditi i pratiti učinkovitost upravljanja i raspolaganja nekretninama,
- lokalne jedinice bi svakako trebale donijeti *strategiju upravljanja i raspolaganja nekretninama*, koja će sadržavati definirane srednjoročne ciljeve i smjernice upravljanja i raspolaganja (uz uvažavanje gospodarskih i razvojnih interesa lokalne jedinice) te godišnji plan s kratkoročnim ciljevima i smjernicama upravljanja i raspolaganja nekretninama; s tim povezano potrebno je i propisati način izvještavanja o upravljanju i raspolaganju nekretninama, odnosno o ostvarenju strategije i plana upravljanja i raspolaganja,
- izvješće također daje naputak lokalnim jedinicama prema kojem *stjecanju nekretnina treba prethoditi analiza ekonomske opravdanosti* odabranog oblika stjecanja nekretnine, a koja bi između ostalog ispitala mogu li se djelatnosti zbog kojih se nekretnine kupuju odnosno uzimaju u zakup obavljati koristeći postojeće nekretnine lokalne jedinice (za poslovne prostore i stanove koji nisu u funkciji valjalo bi poduzeti aktivnosti za njihovo stavljanje u funkciju prema utvrđenoj namjeni),
- prije gradnje nekretnina nužno je riješiti *imovinskopravne odnose i utvrditi ukupnu vrijednost ulaganja s izvorima financiranja* te osigurati potrebna financijska sredstva,
- potrebno je donijeti odnosno doraditi *pisane procedure* vezane uz poslove upravljanja i raspolaganja nekretninama te ovlasti i nadležnosti zaposlenika za obavljanje i kontrolu navedenih poslova kako bi se unaprijedilo njihovo obavljanje.

SWOT Analiza regionalno razvojnog upravljanja

SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – SNAGE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Iskustvo i motiviranost djelatnika lokalne i regionalne samouprave i potpornih institucija u pripremi i provedbi projekata ○ Dobra suradnja JLS i županija i kvalitetna koordinacija razvojnih dionika (LAG, LRA, poduzetnički centri, inkubatori) ○ Regionalni koordinatori dobro povezuju razvojne dionike ○ Dobra vertikalna suradnja regionalnih koordinatora i MRRFEU ○ Iskustvo u strateškom planiranju na regionalnoj razini i vidljiv napredak u razvojnom planiranju – ŽRS 	
SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – SNAGE (KH)	SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – SNAGE (JH)
<ul style="list-style-type: none"> • Ojačani razvojno-upravljački kapaciteti regionalnih koordinatora i drugih ključnih dionika vezano za pripremu i provedbu EU projekata • Ojačani financijski kapaciteti u uvjetima kada je u provedbi više projekata (županije u istočnom dijelu Hrvatske) • Bolja informiranost o EU fondovima • Međusobno usklađeno djelovanje regionalnih koordinatora županija • Razvijena partnerstva i međuinstitucionalna suradnja 	<ul style="list-style-type: none"> • Dobra komunikacija županijskih uprava i regionalnih koordinatora • Sinergija akademske zajednice s JLS-ima i potpornim institucijama • Identificirane razvojne potrebe u regionalnim i lokalnim dokumentima • Dobra iskustva u projektima prekogranične suradnje

SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – SLABOSTI (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Nedovoljna koordinacija i preklapanje ingerencija institucija na lokalnoj i regionalnoj razini ○ Nedostatak sustavnog upravljanja ljudskim potencijalima ○ Nedovoljno razvijeni ljudski kapaciteti lokalne i regionalne samouprave u pripremi i provedbi razvojnih projekata ○ Nedovoljna suradnja javnog, privatnog, znanstvenog sektora i sektora civilnog društva u planiranju razvoja, kao i nedostatak multidisciplinarnog pristupa pripremi razvojnih projekata ○ Nedovoljno razvijeni kapaciteti strateškog planiranja i upravljanja na lokalnoj i regionalnoj razini ○ Nedovoljno razvijena praksa u vođenju programske klasifikacije u proračunima JLP(R)S što otežava usklađivanje strateških dokumenata i proračuna ○ Vrlo slabi fiskalni kapaciteti JLS i nedostatak financijskih sredstava za pripremu tehničke dokumentacije projekata, problemi s financijskim upravljanjem projekata ○ Neusklađenost investicijskih planova javnih poduzeća, razvojnih planova županije i JLS ○ Neadekvatni kriteriji i nedosljednost u alokaciji sredstava za razvojne projekte ○ Baze projekata na regionalnoj i lokalnoj razini nisu dovoljno popunjene projektima spremnim za financiranje ○ Nedostatno razvijena primjena IKT u radu JLP(R)S ○ Nedovoljno razvijeni kontrolni mehanizmi za potrebe učinkovitog nadzora JLP(R)S nad poduzećima u vlasništvu naročito u dijelu dodjele subvencija, transfera, pomoći i sl. ○ Nekoordinirano upravljanje prirodnim, kulturnim i povijesnim vrijednostima 	
SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – SLABOSTI (KH)	SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – SLABOSTI (JH)
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak menadžerskih znanja i vještina čelnika/ključnih dužnosnika, donositelja odluka JLP(R)S • Nema redovite horizontalne međužupanijske koordinacije regionalnih koordinatora • Nedovoljno razvijeno upravljanje rizicima na lokalnoj razini (primjer elementarne nepogode) • Izražen utjecaj političkih struktura na razini stručnog djelovanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Jadranska regija nije uspjela realizirati niti jedan zajednički razvojni projekt • Nedovoljna participacija i zainteresiranost javnosti o strateškom planiranju • Predugi i nepotrebno složeni administrativni postupci javnih institucija

SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – PRILIKE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Novi zakonski okvir o regionalnom razvoju omogućuje bolju suradnju JLS i središnje vlasti i <u>bolje planiranje</u> ○ Zakonski propisano trogodišnje planiranje proračuna potiče jačanje srednjoročne razvojne perspektive ○ Mogućnosti financiranja razvojnih aktivnosti i projekata kroz EU fondove, programe zajednice kao i: <ul style="list-style-type: none"> - nove financijske instrumente (JASPERS i sl.) - ITU mehanizam za urbani razvoj nakon uspostave urbanih aglomeracija i urbanih područja prema Zakonu o regionalnom razvoju RH - programe transnacionalne i prekogranične suradnje hrvatskih regija i regija susjednih država ○ Zapošljavanje dodatnih ljudi na projektima ○ Uspostava Središnje elektroničke baze razvojnih projekata RH (SEBRP) omogućit će učinkovitije planiranje, provedbu i praćenje provedbe politike regionalnog razvoja ○ Mogućnost pripreme projekata na hrvatskom jeziku ○ E-savjetovanje - prilika za utjecanje na zakone, propise, strategije ○ Aktiviranje državne imovine u funkciji lokalnog i regionalnog razvoja – revitalizacija kroz projekte ○ Novi propisi - Zakon o proračunu i Zakon o sustavu unutarnjih kontrola omogućuju bolje upravljanje rizicima ○ Državna poduzeća svojim strateškim planiranjem sudjeluju u regionalnom razvoju ○ Definiranje strateškog usmjerenja upravljanja prirodnim resursima (Hrvatske vode, Hrvatske šume, HEP) ○ Unapređenje sustava upravljanja kritičnom infrastrukturom (DUZS, novi propisi vezani uz npr. protu-poplavne kanale, skladišta za obvezne rezerve naftnih derivata i sl.) – novi propisi 	
SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – PRILIKE (KH)	SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE - PRILIKE (JH)
<i>Nisu istaknute regionalno specifične prilike, već su sistemske prirode i odnose se na cjelokupni teritorij RH.</i>	

SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – PRIJETNJE (SVE REGIJE REPUBLIKE HRVATSKE)
<ul style="list-style-type: none"> ○ Administrativni kapaciteti na nacionalnoj razini nisu dostatni za korištenje EU fondova za financiranje infrastrukturnih projekata ○ Nedostatak sustava financiranja regionalnih koordinatora od strane države ○ Nedovoljna vertikalna i horizontalna komunikacija; nedovoljna međuresorne komunikacije na <u>nacionalnoj razini</u> ○ Nedostatna koordinacija nacionalnih tijela zaduženih za razvoj i <u>regionalnih koordinatora</u>, kao npr. određivanje i donošenje dugoročnih prioriteta bez sudjelovanja JLP(R)S ○ Visok stupanj centralizacije u donošenju strateških odluka/projekata ○ Nedostatak komunikacije i razvojne suradnje uprava nacionalnih parkova i općina, gradova i županija u čijem su prostoru ○ Baze projekata na nižim upravnim razinama nisu usklađene na nacionalnoj razini ○ Nejasno razlikovanje regionalnih i nacionalnih razvojnih projekata ○ Pravna nesigurnost uslijed čestih zakonskih izmjena te administrativna zahtjevnost novih propisa donesenih bez procjene učinaka propisa, otežana realizacija projekata zbog složenog zakonodavstva ○ Nedorečenost zakona o korištenju/ upravljanju prirodnim resursima (moćnosti i zabrane nisu jasno definirane) te dodatni postupci uvjetovani zaštitom prirodne i kulturne baštine usporavaju projekte i poskupljuju provedbu ○ Projekti financirani iz državnog proračuna ne slijede u cijelosti proračun projekta ○ Izostanak kontrolnih mehanizama u provedbi razvojnih projekata, što otvara prostor za korupciju i ekonomsku štetu za društvo u cjelini ○ Postojeći izvori financiranja projekata nisu dovoljno dostupni zbog naglašenog problema garancija / jamstava ○ Nedovoljna sredstva za financiranje projekata civilnog sektora i svih sektora koji sudjeluju u prekograničnim i transnacionalnim programima ○ Centralizacija sredstava i ovisnost o nacionalnim izvorima financiranja sprječava odgovarajući razvoj javnih usluga u području obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi na lokalnoj razini ○ Složenost i sporost decentralizacije stvara neizvjesnost u planiranju 3-godišnjih proračuna za pojedine decentralizirane funkcije (vatrogastvo) ○ Netransparentan tijek informacija o formalnim obvezama i mogućnostima JLP(R)S ○ Dugotrajan i kompliciran postupak javne nabave ○ Nedostatak i neadekvatni kriteriji alokacije sredstava za razvojne projekte ○ Nedostatak službenih statističkih podataka za lokalnu i regionalnu razinu, nedostupnost javnih podataka ○ Potencijalne sigurnosne prijetnje - negativni utjecaj na turizam ○ Nezadovoljavajuće djelovanje Državne uprave za upravljanje državnom imovinom (DUUDI) ○ Hrvatske vode ne održavaju kanale, jaruge i jarke; sustav dojava ne funkcionira ○ Zastarjela metodologija procjena šteta; nefunkcionalna aplikacija prijave šteta u poljoprivredi izazvanih elementarnim nepogodama te nedostaje kultura upravljanja kritičnom infrastrukturom

<ul style="list-style-type: none"> ○ Otežano novo zapošljavanje u javnom sektoru zbog zakonskih ograničenja ○ Indeks razvijenosti ne uzima u obzir unutar-županijske razvojne razlike te je izrazita razlika između Grada Zagreba i ostalih hrvatskih regija 	
SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE – PRIJETNJE (KH)	SWOT REGIONALNO RAZVOJNO UPRAVLJANJE - PRIJETNJE (JH)
<ul style="list-style-type: none"> • Statističke regije (NUTS II) neprihvatljive istočnom dijelu Kontinentalne Hrvatske zbog „efekta glavnog grada“ na zajedničke razvojne pokazatelje • Državne potpore: kompliciran sustav i nepravedna raspodjela državnih potpora po regijama 	<ul style="list-style-type: none"> • Neusklađenost nacionalnih propisa (ribarstvo i ruralni razvoj) sa zahtjevima razvojnih programa i projekata

2.6 Novi koncepti za lokalni i regionalni razvoj Hrvatske

Tijekom analize pojavila se potreba za dopunom sadržaja analitičkog dijela i to upravo pojašnjenima određenih razvojnih koncepata koji su spomenuti tijekom stručnih rasprava, a nisu potkrijepljeni podacima iz osnovne analize, jer ne postoje. S obzirom da se radi o relativno novim konceptima koji se u razvojnoj praksi tek moraju dokazati, ovdje su ukratko pojašnjeni kako bi se mogli integrirati u strategiju, opise mjera kao i buduće aktivnosti, programe ili projekte. Kako se radi o konceptima iz međunarodne razvojne prakse, tek ih treba istražiti, prihvatiti i prevesti u hrvatski razvojni kontekst. Određena iskustva po pojedinim pitanjima postoje na projektnoj razini, ali ih treba jasno identificirati i pokrenuti procese transfera znanja i spoznaja. Opisi pojmova u nastavku su sažeti i vjerojatno će se s vremenom unaprjeđivati kako u formalnom tumačenju tako i kroz razvojnu praksu.

Lokacijski pristup razvoju (engl. place-based development approach)

Fabrizio Barca (2009.)²³ kao začetnik nove paradigme lokalnog i regionalnog razvoja naglašava identifikaciju i mobilizaciju unutarnjih potencijala, to jest sposobnosti mjesta da rastu oslanjajući se na vlastite resurse, a posebice ljudske potencijale i inovativne kapacitete. Ovaj pristup ima za cilj razviti lokalni osjećaj vlasništva nad strategijom kako bi mogli iskoristiti neiskorišteni gospodarski potencijal u svim regijama što predstavlja osnovu za strategije održivog razvoja i ostvarivanje ljudskog blagostanja. Takvi procesi zahtijevaju snažne i prilagodljive lokalne institucije, kao što su regionalne razvojne agencije. Istodobno, takvi pristupi zahtijevaju uključivanje širokog raspona dionika i mehanizme za prepoznavanje resursa u lokalnom gospodarstvu koji mogu biti osnova za lokalne strategije rasta.²⁴

Kružno gospodarstvo

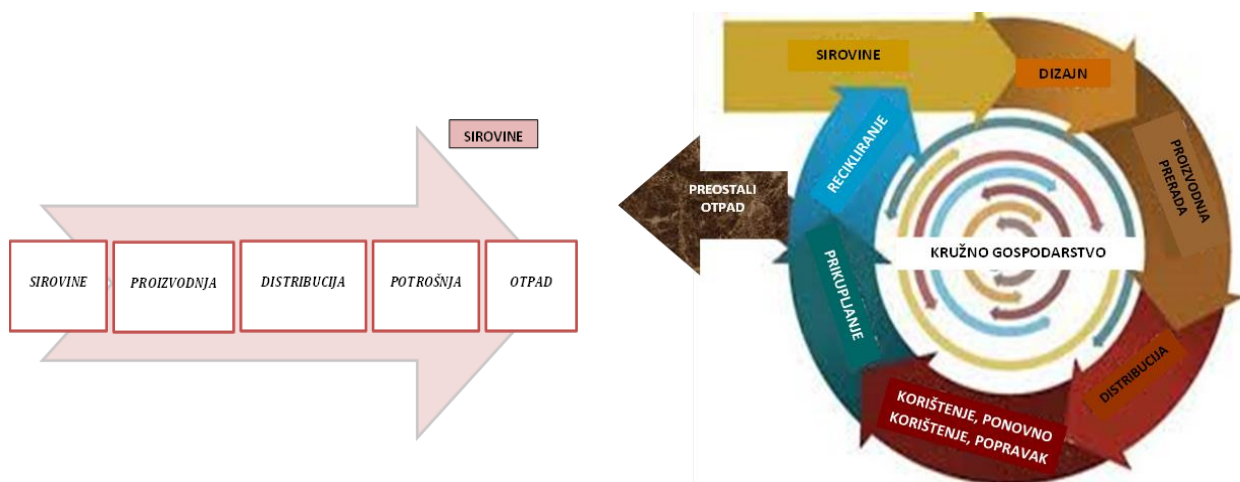
Kružno gospodarstvo predstavlja svojevrsnu alternativu istrošenom modelu linearnog gospodarstva vođenog načelima „uzmi, izradi, konzumiraj, baci“ i nova je uzdanica EU-a za pametan, održiv i uključiv rast. Temeljne postavke takvog sustava obilježava težnja prema učinkovitom korištenju, uporabi, recikliranju i ponovnom korištenju resursa kako bi se ograničili negativni ekološki otisci europskog gospodarstva, ali ujedno i smanjili troškovi u gospodarskim aktivnostima s ciljem gospodarskog rasta. Kružno gospodarstvo je industrijski sustav koji će imati različite posljedice za različite europske regije.

²³ Barca, Fabrizio (2009.) An Agenda for a reformed Cohesion Policy. A Place-based approach to meeting European Union challenges and expectations. Brussels: DG Regio, European Commission.

²⁴ Tomaney, John, (2010.) Place-based approaches to regional development: global trends and Australian implications, Centre for Urban and Regional Development Studies, Newcastle University (UK) Institute of Regional Studies, Monash University, A report for the Australian Business Foundation.

Eko-inovacije koje potiču prijelaz, javljaju se i različito se šire na različitim lokacijama. Regionalna perspektiva je bila jedna od najmanje istraženih perspektiva tog pomaka prema novom ekonomskom modelu. Uzimajući u obzir različita područja koja su posebno važna za razumijevanje dinamike tranzicije, posebice za promjene ponude i vrijednosnih lanaca. Značajnije širenje novih rješenja i poslovnih modela ovisit će o apsorpcijskom kapacitetu i inovacijskom potencijalu europskih regija i gradova. Kružno gospodarstvo slijedit će različite putanje u regijama s različitim industrijskim i poslovnim profilima svojih gospodarstava. Kako se putovi prema kružnom gospodarstvu razlikuju među regijama tako se razlikuju i mjere javne politike koje mogu biti korištene u potpori te tranzicije. Slika 20. prikazuje prijelaz s linearnog na kružno gospodarstvo.

Slika 20. Od linearnog prema kružnom gospodarstvu

Izvor: HRPSOR, 2015.

Postoje razne aktivnosti kojima se regije mogu upustiti u potpori kružnom gospodarstvu. Gotovo bilo koja lokalna i regionalna mjera javne politike, u rasponu od izravne potpore tvrtkama do javne nabave i lokalnog oporezivanja, može se koristiti za potporu tom prijelazu. Regionalne razvojne potporne agencije i savjetodavne institucije mogu podržati energetske i materijalne učinkovitost u malim i srednjim poduzećima kroz pružanje specijaliziranih savjeta i informacija. Regionalni programi inovacija mogu podupirati eko-inovacije i zelene poslovne modele. Javna nabava može postati 'nabava uspješnosti' na temelju kriterija koji pogoduju onim izvođačima koji isporučuju robe i usluge na energetske učinkovit način te nisko-ugljične robe i usluge. Lokalni porezni sustav može se koristiti za poticanje energetske učinkovitosti zgrada, ponovno korištenje i recikliranje, kao i obeshrabriti - ili zabraniti odlaganje vrijednih materijala na odlagalištima otpada. Regionalne i lokalne vlasti imaju brojne alate na raspolaganju kako bi podržale pomak prema kružnom gospodarstvu.²⁵

²⁵ Više o kružnoj ekonomiji vidi Circular Economy Strategy http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm; HRPSOR, Gospodarstvo i održivost, ožujak 2015. http://www.hrpsor.hr/admin/uploads/article/files/gio_41_web.pdf; Thematic paper „Regions in transition towards a circular economy“, 2014. https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/sites/default/files/report/RIM%20Plus_Circular%20Economy_Thematic_Paper%204.pdf

Otpornost regija (engl. resilient regions)

Biti otporan postalo je itekako važno otkako je globalna kriza pokazala svoju snagu i moć, šireći (uglavnom) negativne učinke u gospodarstvima velikog broja zemalja u svijetu. U regionalnoj ekonomici izraz *regional resilience* označava otpornost regija na različite vrste izvanjskih šokova. Prevladava percepcija da su globalizacijski procesi učinili regije, mikroregije pa i pojedina mjesta podložnijim različitim utjecajima. Zašto neke regije uspijevaju prebroditi nepovoljne ekonomske okolnosti i održati visoku kvalitetu života ljudi koji u njoj žive, dok drugima to ne uspijeva? Ovo pitanje treba sagledati iz perspektive različitih disciplina i regionalnih promjena, preispitati značenje termina *regija* te uzeti u obzir vrijeme, prostor, institucije i razvojne dionike. Otpornost regija može se promatrati kroz ekvilibrijske pristupe, pri čemu se vrijeme mjeri ovisno o trenutku (prije šoka, šok i nakon šoka), a regija je „spremnik“ različitih djelovanja pomoću kojih se suprotstavlja drugim regijama, zadržavajući vlastiti smjer. Jedna skupina autora smatra da je prostor izgrađen čovjekovim aktivnostima i društvenim odnosima, a regije su manifestacija tih aktivnosti i u stalnom procesu tranzicije. Politički i ekonomski procesi u srži su otpornosti regija, jer utječu na razvoj kapaciteta i određuju ranjivost regije. Postoje i gledišta da treba uvažiti i povijesni kontekst te dugoročno gledano regionalnu prilagodbu, nastojeći razumjeti i interpretirati uzroke koji dovode do sustavnog šoka. Može se stoga zaključiti da je razumijevanje uzroka nepovoljnog događaja od presudne važnosti za uspješnu prilagodbu ili otpornost regije.

Zeleni gradovi

Zeleni gradovi usmjereni su na unaprjeđenje urbanog okoliša i razvoja u smjeru zdravih i održivih područja za življenje. To su gradovi koji nastoje poboljšati kvalitetu življenja svojih građana i smanjenja utjecaja na globalni okoliš, podizanjem/postavljanjem visokih standarda u okolišu u cilju ostvarenja zelenije budućnosti. Svake godine Europska komisija dodjeljuje nagradu Europski zeleni glavni grad, gradovima koji promiču te su praksama u urbanom planiranju i provedbi izrazito usmjereni na očuvanje okoliša i održivog korištenja zelenih površina. Inicijativu za dodjelu nagrade pokrenulo je 15 europskih gradova prije 10 godina u Tallinu (Estonija), a prvi puta je dodijeljena 2010. godine gradu Stockholmu. Ove godine Europski zeleni glavni grad je Ljubljana, 2017. titulu Europskog zelenog grada ponijet će njemački Essen, dok je za 2018. godinu odabran nizozemski Nijmegen. Economist Intelligence Unit (u suradnji sa Siemens-om) razvila je metodologiju mjerenja indeksa zelenog grada (Green City Index). Gradovi obuhvaćeni mjerenjem indeksa neovisno su odabrani prema veličini i važnosti (uglavnom glavni gradovi, središta velikog broja stanovnika ili poslovna središta), kako bi se osigurala vjerodostojnost i usporedivost. U izračun indeksa ulazi otprilike 30 pokazatelja svrstanih u osam do devet kategorija ovisno o regiji i dostupnosti podataka. Pokazatelji se odnose na emisiju ugljičnog dioksida, energiju, zgrade/građevine, korištenje zemljišta, transport, vodu i zdravstvo, gospodarenje otpadom, kvalitetu zraka i upravljanje okolišem (oko polovine pokazatelja su kvantitativni, uobičajeno prikupljeni iz službenih javnih izvora). Od hrvatskih gradova, u izračun vrijednosti indeksa ušao je Zagreb te je u ukupnom poretku (uzevši sve indikatore u izračun) na 26.-om mjestu od 30 europskih gradova obuhvaćenih indeksom²⁶.

²⁶ Osim pametnih i zelenih gradova u literaturi se spominju i zdravi gradovi. U Hrvatskoj postoji Hrvatska mreža zdravih gradova, koja okuplja više od 20-tak gradova i županija koji provode projekte i aktivnosti vezane za unaprjeđenje zdravlja pojedinca i društva u cjelini.

Pametni gradovi

Pametnan grad usmjeren je na razvoj grada visoke kvalitete ljudskog života i pozitivan odnos prema prirodnoj okolini. Pametni grad definira se i kao grad koji zadovoljava sve potrebe svojih građana u potpunosti i efikasno, u skladu sa ili iznad standarda i ciljeva koje postavljaju lokalni, nacionalni i međunarodni standardi održivosti. Građani sa svojom kreativnošću, znanjem i vještinama, zajedno s umreženom gradskom infrastrukturom te uslugama usmjerenim prema korisniku, predstavljaju glavne prednosti suvremenih gradova u kontekstu postizanja gospodarskog rasta i bolje kvalitete života. (<http://lider.media/smartcities-2016/>, preuzeto 24. lipnja 2016.)

Koncept pametnog grada temelji se na upotrebi pametnih mreža (smart grid), snažnijem uvođenju informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT), internetskim povezivanjem svih objekata (Internet of Things – IoT) primjenom M2M (Machine to Machine) komunikacija, smanjenju onečišćenja okoliša kroz uvođenje inteligentnih transportnih sustava, ali i povećanju energetske učinkovitosti kroz primjenu pametnog mjerenja i uvođenjem inovativnih rješenja u građevinarstvu. Korištenjem pametnih rješenja nastoji se bolje upravljati gradskom imovinom – unaprjeđivanjem informativnih sustava škola, knjižnica, transportnih sustava, bolnica, pogona za električnu energiju, sustava opskrbe vodom, gospodarenja otpadom, primjene zakonskih rješenja i drugih sustava pružanja usluga građanima. Cilj izgradnje pametnog grada je poboljšanje kvalitete života korištenjem tehnologije kako bi se poboljšala učinkovitost pružanja usluga i zadovoljavanje potreba stanovnika. IKT omogućuje gradskim službenicima da izravno komuniciraju s lokalnom zajednicom i službama zaduženima za gradsku infrastrukturu kako bi se pratila zbivanja u gradu, razvoj grada te omogućila bolja kvaliteta života.

Postoje i koncepti slični konceptu pametnog grada pod nazivima digitalni grad, fleksibilni grad, informatički grad, inteligentni grad, grad utemeljen na znanju, tele grad i sl.

Socijalne inovacije

Socijalna inovacija je novo rješenje nekog društvenog problema, efektivnije, efikasnije, održivije ili naprosto bolje od postojećeg rješenja. Novo rješenje donosi korist društvu u cjelini, a ne pojedincima osobno²⁷. Socijalne inovacije mogu se definirati kao nove ideje (proizvodi, usluge, modeli) koje istovremeno zadovoljavaju potrebe društva i stvaraju nove odnose i suradnju. Takve inovacije smatraju se dobrima za društvo i omogućuju veće uključivanje društva u pružanje socijalnih usluga²⁸. Obilježava ih sposobnost odgovaranja na potrebe društva koje tradicionalne javne politike ne uspijevaju riješiti; osnaživanje skupina i pojedinaca i spremnost na promjene društvenih odnosa. Socijalnim inovacijama povećava se kvaliteta socijalnih usluga i troškovna efektivnost te nude istovjetni ili čak napredniji ishodi unatoč značajnim proračunskim ograničenjima. Mogu se pojavljivati unutar države, profitnog i neprofitnog sektora ili u institucionalnim i sektorskim međuprostorima. Često su rezultat socijalnih i političkih izazova koje promiču socijalni pokreti i koji se bave (po)micanjem socijalnih, političkih i mentalnih barijera; izgradnjom identiteta zajednica, mobilizacijom i društveno-političkim akcijama.

²⁷ Stanford Graduate School of Business, <https://www.gsb.stanford.edu/faculty-research/centers-initiatives/csi/defining-social-innovation>, (pristupljeno 20. rujna 2015.)

²⁸ Robin Murray, Julie Caulier-Grice i Geoff Mulgan, 2010, *The Open Book of Social Innovation*, London: The Young Foundation i NESTA, <http://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/The-Open-Book-of-Social-Innovation.pdf>

Prepoznato je da društva s niskom razinom povjerenja i niskom razinom socijalnog kapitala teško uvode i primjenjuju inovacije. U njima nema prostora za raspravu o socijalnim inovacijama i postoji strah od socijalnih inovacija kao što su strah od gubitka moći, položaja, utjecaja u društvu i sl. Novija interdisciplinarna istraživanja upozorila su na važnost ove teme za održivi lokalni i regionalni razvoj. Tu se prije svega misli na inovacije u socijalnoj ekonomiji, što uključuje strategije za zadovoljavanje ljudskih potreba, inovacije u smislu transformacije i/ili održivosti društvenih odnosa te odnosa u razvojnom upravljanju na regionalnoj i lokalnoj razini. Istražuje se uloga društva u gospodarstvu u smislu inovacija u društvenim praksama i društvenim odnosima na lokalnoj i regionalnoj razini. Socijalne inovacije predstavljaju proces i strategije za brigu o ljudskom razvoju kroz solidarnost, suradnju i kulturološku raznolikost.

Kreativne i kulturne industrije i regionalni i lokalni razvoj

U posljednjih dvadeset godina u Europskoj uniji (EU) raste svijest o važnosti kreativnih i kulturnih industrija (KKI)²⁹. Osim što su pokretači kulturne raznolikosti u Europi, kreativne i kulturne industrije jedan su od najdinamičnijih sektora gospodarstva Europske unije. Značaj kreativnih i kulturnih industrija potvrđuje i podatak da one izravno ili neizravno zapošljavaju oko 7 milijuna ljudi odnosno 3,3% aktivnog stanovništva EU-a te čine 4,2 posto bruto domaćeg proizvoda (Ernst i Young, 2014). Na važnost kreativne i kulturne ekonomije u Hrvatskoj³⁰ ukazuju podaci prema kojima KKI sektor u ukupnom bruto domaćem proizvodu hrvatskog gospodarstva sudjeluje s 2,3% (2012.) te čini 8,9% ukupne zaposlenosti (124.304 zaposlene osobe u 2014. godini, što uključuje zaposlene u sektoru kreativnih i kulturnih industrija te zaposlene u kreativnim i kulturnim zanimanjima u ostatku gospodarstva).

Kreativne i kulturne industrije su na razini politika EU prepoznate kao jedan od pokretača društvene i teritorijalne kohezije, kreativnosti i inovacija, s pozitivnim učincima prelijevanja na ostatak ekonomije i društva u cjelini. Kreativne i kulturne djelatnosti često generiraju pozitivne eksternalije na područjima na kojima su smještene, njihova otvorenost i interakcija s ostalim djelatnostima podupire rast aglomeracija i učinke klastera te daju značajni doprinos ostvarenju dodane vrijednosti lokalnog gospodarstva. Intervencije i inicijative usmjerene na sektor kulturnih i kreativnih industrija sve više postaju sastavni dio teritorijalnih razvojnih politika (lokalnih i regionalnih) i programa koji se oslanjaju na endogene potencijale i resurse, sve u cilju promoviranja tradicionalne kulturne baštine, poticanja rada kreativnih tvrtki, ulaganja u infrastrukturu i ljudski kapital te postizanja pozitivnih učinaka prelijevanja na šire područje lokalnog gospodarstva. Sukladno Strategiji Europa 2020. za rast i radna mjesta, Europska komisija zadužena je za podupiranje kulturnog i kreativnog sektora, a s ciljem povećanja njegova doprinosa zaposlenosti i gospodarskom rastu na području Europske unije. Europska komisija surađuje s nacionalnim, regionalnim i gradskim vlastima kako bi se međusobno razmijenili primjeri najbolje prakse u kulturnom i regionalnom razvoju. Financiranje regija i gradova dostupno je

²⁹Najveća zasluga promoviranju koncepta kreativnih industrija pripisuje se britanskom Uredu za kreativne industrije Odjela za kulturu, medije i sport (eng. The Department for Culture, Media & Sport - DCMS), koji je 1998. godine objavio dokument *Creative Industries Mapping* koji sadrži prvu definiciju kreativnih industrija: „one djelatnosti koje proizlaze iz kreativnosti, vještina i talenata pojedinaca, a koje imaju potencijale za stvaranje bogatstva i radnih mjesta kroz proizvodnju i eksploataciju intelektualnog vlasništva“.

³⁰ Sektor KKI sastavljen je od 12 pod-sektora: muzeji, knjižnice i baština; umjetnost; glazba i izvedbene umjetnosti; dizajn; film; fotografija; zanati (umjetnički obrti); arhitektura; računalni programi, igre i novi mediji, elektronički mediji; izdavaštvo te oglašavanje i tržišno komuniciranje.

putem brojnih EU programa, uključujući i potporu kulturi u regionalnom razvoju (*ERDF, ESF, Creative Europe*).

Brendiranje regija i lokalnih jedinica

Među problemima koji otežavaju razvoj određenih područja Hrvatske (regija ili lokalnih jedinica) spominju se nedovoljna ulaganja, nedostatak obrazovane radne snage koja ima potrebne kvalifikacije i kompetencije za razvoj određene djelatnosti. Privlačenju i zadržavanju investitora i talentiranih pojedinca, kao i posjetitelja uvelike može doprinijeti brendiranje regije odnosno lokalne jedinice. Ono se odnosi na stvaranje i komuniciranje imidža po kojem je ta regija specifična i drugačija od drugih prema ciljnoj publici. Radi se o procesu koji mora biti dobro osmišljen i planiran, a čija realizacija zahtjeva uključenosti i predanost velikog broja aktera. U konačnici, on za rezultat ima poboljšanje standarda i kvalitete života stanovništva na tom području. U brendiranju regije, odnosno lokalne jedinice poruke se komuniciraju različitim skupinama ciljne publike koja obuhvaća međunarodne investitore i investitore iz drugih gradova i regija, poslovne i turističke posjetitelje kao i pojedince koje se želi privući za doseljavanje na to područje. Prepoznatljiv imidž i identitet određenog područja stvara osnovu za plasiranje na tržište prepoznatljivih proizvoda i njihovu bolju prodaju.

Za identificiranje primjera uspješnog stvaranja imidža i njegovog komuniciranja mogu poslužiti rangiranja poput „European Cities and Regions of the Future“. Kao primjer uspješnog brendiranja prema međunarodnim ulagačima u Hrvatskoj može se istaknuti Međimurska županija koja se 2010. godine našla na trinaestom mjestu vodećih 25 europskih regija po najbolje provedenoj strategiji izravnih stranih ulaganja³¹. U novije vrijeme treba istaknuti primjere Ivanca i Jastrebarskog koji su rangirani na prvom, odnosno sedmom mjestu vodećih deset mikro europskih gradova budućnosti 2016./2017. po strategiji izravnih stranih ulaganja. Zagreb je među deset gradova na jugu Europe (na devetom mjestu) te među deset velikih europskih gradova budućnosti prema ljudskom kapitalu i životnom stilu (na četvrtom mjestu)³².

Prilike za nove djelatnosti i zapošljavanje

U razdoblju obuhvaćenom SRR RH može se očekivati daljnji razvoj novih, a već sada poznatih gospodarskih koncepata kao i pojavljivanje gospodarskih trendova koje je iz današnje perspektive nemoguće predvidjeti. Ti će novi koncepti i trendovi zahtijevati spremnost za usvajanje novih znanja i vještina. Za predvidjeti je da će sve veće značenje imati zelena ekonomija, kružna ekonomija, socijalna ekonomija i socijalno poduzetništvo te sijeda (srebrna) i bijela ekonomija. Ovdje objašnjavam značenje ovih, i drugih s njima povezanih pojmova.

Zelena ekonomija / zeleno gospodarstvo – gospodarstvo kojem je cilj smanjiti rizike po okoliš i oskudice resursa te ublažiti klimatske promjene. Smatra se da, za razliku od klasičnog gospodarstva, temeljno obilježje i cilj zelenog gospodarstva nije samo učinkovitost, nego i pravednost. Zeleno gospodarstvo mora osigurati da prelazak na nisko ugljično gospodarstvo, koje učinkovito koristi i upravlja svojim resursima, bude i socijalno uključiv.

³¹ „European Cities and Regions of the Future 2010/2011“ fDI Magazine, Financial Times.

³² „European Cities and Regions of the Future 2016/2017“ fDI Magazine, Financial Times.

Zeleni rast – rast gospodarstva koji uvažava potrebu za smanjivanjem neodrživih pritisaka proizvodnje i potrošnje na okoliš.

Zelene vještine – prelazak na zeleno gospodarstvo zahtijeva zelene vještine koje su potrebne za prelazak na održive načine proizvodnje i potrošnje. Prije svega, to su vještine potrebne za prilagodbu djelatnosti intenzivnih ugljikom održivijim načinima proizvodnje te vještine potrebne u zelenim djelatnostima i djelatnostima koje se mogu smatrati motorima ekoloških inovacija. *Djelatnosti intenzivne ugljikom* su poljoprivreda, ribarstvo, rudarstvo, proizvodnja električne energije i plina, proizvodnja naftnih derivata, koksa i nuklearnog goriva, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te ostalih nemetalnih minerala i dr. Unutar ovih djelatnosti, najviše je radnih mjesta u prometu i poljoprivredi. U tim se djelatnosti može očekivati s jedne strane smanjenje broja zaposlenih, a s druge strane njihova će transformacija rezultirati potražnjom za vještinama kojih nemaju oni koji su sada zaposleni u tim djelatnostima. *Zelene djelatnosti i motori ekoloških inovacija* su npr. energetska učinkovita gradnja i proizvodnja energije iz obnovljivih izvora. Zelene vještine nisu samo one vezane uz nove tehnologiju, već i upravljačke vještine i znanja potrebna za uvođenje tih tehnologija, komunikacijske vještine nužne da procesi transformacije proteku bez kriza, vještine koje su potrebne za organizaciju i podršku prelasku radnika iz djelatnosti intenzivnih ugljikom u nisko ugljične djelatnosti.

Ekološke ili eko-inovacije – razvoj novih proizvoda i procesa koji mogu pridonijeti održivom razvoju. Obuhvaćaju različite nove ideje, od onih koje dovode do tehnološkog napretka koji ne šteti okolišu, do onih koji pridonose društveno prihvatljivom ostvarivanju održivog razvoja.

Nisko ugljične djelatnosti - djelatnosti s niskom potrošnjom fosilnih goriva, odnosno djelatnosti koje zbog malog oslanjanja na energiju iz neobnovljivih izvora emitiraju minimalne količine stakleničkih plinova u okoliš, a osobito minimalne količine ugljičnog dioksida.

Čiste tehnologije – skup proizvoda, usluga i procesa koji iskorištavaju obnovljive materijale i izvore energije i na taj način smanjuju upotrebu prirodnih resursa te ne stvaraju ili bitno smanjuju stvaranje otpada i stakleničkih plinova. Čiste tehnologije obuhvaćaju uporabu, proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, informatičke tehnologije, zelene oblike prijevoza, električne motore, ekološki prihvatljivu proizvodnju kemijskih proizvoda, štedljivu rasvjetu, zelenu gradnju, organsku proizvodnju hrane i sl.

Čisti ili zeleni proizvod – da bi se neki proizvod (ili usluga) moglo smatrati čistim ili zelenim nije dovoljno da ne šteti okolišu u fazi krajnje potrošnje, već je nužno da i njegova proizvodnja bude čista ili zelena, da zbrinjavanje tog proizvoda nema neprihvatljive ekološke posljedice, da troškovi njegova transporta budu niski i da se uvažavaju veze s drugim proizvodima i uslugama kako bi se iskoristile prednosti kružne ekonomije.

Organska poljoprivreda – poljoprivreda i proizvodnja hrane koja se zasniva na upotrebi gnojiva organskog podrijetla i zabranjuje upotrebu mineralnih gnojiva, genetski modificiranih organizama, pesticida i drugih kemijskih preparata. Organska poljoprivreda zagovara se zbog stvarnih prednosti kao i percepcije da ona pridonosi održivosti, neovisnosti te zdravstvenoj ispravnosti i sigurnosti hrane.

Socijalna ekonomija – tzv. treći sektor gospodarstva, sektor koji se nalazi između privatnog i javnog. Obuhvaća organizacije kao što su udruge, neprofitne organizacije, zadruge, socijalna poduzeća, zaklade i dobrotvorne organizacije.

Socijalno poduzetništvo – poduzetništvo koje stvara inovativna rješenja za neriješene društvene probleme i da poboljša živote različitih skupina ljudi. Primarni cilj socijalnog poduzetništva nije iskoristiti tržišne prilike radi ostvarivanja dobiti, nego riješiti društvene probleme.

Socijalna poduzeća – privatna aktivnost koja se provodi u javnom interesu. Vođena je poduzetničkom strategijom, ali joj osnovni cilj nije maksimizacija dobiti nego postizanje određenog gospodarskog ili društvenog cilja i ponuda inovativnog rješenja za probleme poput socijalne isključenosti i nezaposlenosti.

Sijeda i bijela ekonomija – ekonomija koja se temelji na korištenju novih prilika koje nastaju promjenom demografske strukture populacije, a time i potrošača. Te se prilike pojavljuju zahvaljujući tome što rastuća populacija starijih radnika, mladih umirovljenika i starijih osoba ima specifične potrebe i znatnu kupovnu moć. Zahvaljujući tome, razvoj i poboljšanje novih proizvoda i usluga za osobe starije dobi smatra se važnim aspektom budućeg gospodarskog rasta i razvoja. Proizvodi i usluge namijenjeni starijim osobama obuhvaćaju one vezane uz turizam i rekreaciju (koji se još smatraju proizvodima *sijede* ili *srebrne* ekonomije) te proizvode i usluge vezane uz zdravstvenu skrb te skrb za starije i nemoćne osobe (koji se još smatraju proizvodima *bijele* ekonomije).

Kvaliteta vlasti

Prema istraživanju kojeg su proveli Charron et al. 2012. godine 'kvaliteta vlasti' (engl. quality of government - QoG) podrazumijeva nisku korupciju i visoku zaštitu vladavine prava, djelotvornosti i odgovornosti vlasti kako na nacionalnoj tako i na regionalnoj razini u 27 država članica EU.

Prvo, u istraživanju se procjenjuju postojeći podatci na nacionalnoj razini o QoG za države članice Europske unije, istaknuvši tri bitno različite klastera stanja koji se pojavljuju, i to u državama s visokom, srednjom i niskom razinom QoG. Procjena obuhvaća kontrolu korupcije, vladavinu prava, učinkovitost vlasti, mogućnosti participacije građana i odgovornosti vlasti. *Drugo*, u radu su prikazani izvorni podaci sub-nacionalne razine za 172 regija EU, na temelju ankete od 34.000 stanovnika u preko 18 država. (Za obuhvat najrelevantnije sub-nacionalne varijacije u QoG usredotočili su se na tri javne usluge koje se često financiraju, administriraju ili su u političkoj nadležnosti nižih razina vlasti, bilo na regionalnoj, županijskoj ili lokalnoj razini: obrazovanje, zdravstvo i provedba zakona. Pitali su ispitanike da ocijene ove tri javne usluge koje se odnose na tri povezana koncepta QoG - kvaliteta, nepristranost i razina korupcije navedenih usluga). Pet hipoteza o tome zašto neke regije imaju bolju kvalitetu vlasti (QoG): (1) Razine društveno-političkog razvoja bit će pozitivno povezana s EQI u regijama i državama diljem EU; (2) QoG unutar i između država u EU sustavno je povezano s veličinom regije ili države; (3) QoG pozitivno je povezana s društvenim povjerenjem unutar i između država u EU; (4) Veća razina političke decentralizacije bit će povezane s višim razinama unutar državne varijance QoG; (5) Veća razina političke decentralizacije sustavno će utjecati na razinu QoG na razini zemlje.

Navedena dva pristupa istraživanju QoG na nacionalnoj i regionalnoj razini kombiniraju se u pristupu računanja 'QoG Indeksa EU' (EQI), koji pokazuje značajne međuregijske varijacije: dok visoko razvijene regije u Italiji i Španjolskoj (npr. Bolzano i Pais Vasco) rangiraju među najboljim regijama EU, druge regije unutar iste države pokazuju ispod prosječnu uspješnost gospodarstva unutar EU-a. Osim toga, u istraživanju se koriste novi podaci za testiranje navedenih pet hipoteza o tome zašto neko državno uređenje ima višu razinu QoG od drugih. To pokazuje da je EQI visoko koreliran s regionalnim pokazateljima društveno-gospodarskog razvoja i razine socijalnoga povjerenja, ali je statistički

nepovezano s varijablama kao što su stanovništvo ili veličina područja. Konačno, podaci također pokazuju da politička decentralizacija nije dosljedno povezana s većim varijacijama u QoG unutar države ili višim razinama QoG. Zaključili su da regije s niskom QoG u EU neće moći koristiti sredstva kohezijske politike na učinkovit i djelotvoran način. Takvo područje može ostati zaglavljeno u uvjetima slabog rasta i niske ravnoteže QoG, dok regionalna vlada i dalje ostaje u određenoj mjeri zaštićena od financijskih posljedica niske QoG uslijed nastavka dobivanja potpore EU. To objašnjava zašto reforma kohezijske politike EU-a stavlja velik naglasak na stvaranje pravih uvjeta za razvoj kao važan preduvjet za dobivanje sredstva (Europska komisija, 2010b). Pronalaženje prave kombinacije poticaja i javnih politika koje poboljšavaju QoG u regijama koje zaostaju u razvoju moglo bi značajno doprinijeti većem rastu u tim regijama, a time i većoj konvergenciji među EU regijama. Istaknuli su da podaci i rezultati istraživanja kvalitete javnog upravljanja (vladanja) mogu poslužiti kao vrijedno mjerilo za praćenje promjena u upravljanju na nacionalnoj i regionalnoj razini u EU.³³

³³ Charron, Nicholas, Lapuente, Victor i Lewis Dijkstra, 2012. "Regionalno upravljanje je bitno: istraživanje regionalnih varijacija kakvoće vlasti u EU", radni papiri, Serija kratkih radova u regionalnim istraživanjima i pokazateljima koje proizvodi Glavna uprava za regionalnu politiku, WP 01/2012.

3. STRATEGIJA

3.1 Obuhvat Strategije i usklađenost s ključnim razvojnim dokumentima

Kako bi se mogao odrediti obuhvat Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine bilo je nužno steći pregled nad cijelim spektrom drugih razvojnih dokumenata od značaja za razvoj države. Dva osnovna pitanja je trebalo postaviti:

- Prvo, da li postoje krovni razvojni dokumenti u kojima su predviđeni ciljevi kojima treba doprinijeti resor regionalnog razvoja? Ako da, onda takve aktivnosti, programe i projekte treba predvidjeti u SRR RH
- Drugo, da li u okviru postojećih razvojnih dokumenata postoje pitanja koja nisu obuhvatila prostorno/regionalnu dimenziju? SRR RH u tom slučaju može ponuditi komplementarne aktivnosti, programe i projekte.

U procesu konzultacija i intervjuiranja ključnih dionika propitivala su se ova dva pitanja te su na osnovi uvida u dokumente i preporuke sugovornika identificirani razvojni dokumenti vezani uz pitanja Europske unije (Europa 2020, Sporazum o partnerstvu, operativni programi i Nacionalni program reformi), kao i nacionalni strateški dokumenti vezani za različite resore javnih politika. Preporuke generirane iz intervjua nalaze se u Prilogu 2.

Usklađenost s razvojnim ciljevima Europske unije

Pristupanjem Europskoj uniji, fondovi EU postali su važan element društveno-gospodarskog razvoja Republike Hrvatske. Novootvoreni pristup značajnim financijskim sredstvima predstavlja značajan razvojni potencijal za sve sektore i sve regije unutar Republike Hrvatske koji se ne smije i ne može zanemariti prilikom izrade bilo kojeg strateškog dokumenta.

Prema regulatornom okviru za europske strukturne i investicijske fondove (ESI fondove), države članice su, za razdoblje 2014.-2020., bile u obvezi izraditi Sporazum o partnerstvu te jedan ili više Operativnih programa. Sporazum o partnerstvu Republike Hrvatske Europska komisija je usvojila 30. listopada 2014. Partnerskim sporazumom utvrđeni su mehanizmi kojima se osigurava usklađenost sa Strategijom Unije za pametan, održiv i uključiv rast (Strategija Europa 2020.) te sa zadaćama za pojedine fondove EU u skladu s njihovim ciljevima koji se temelje na Ugovorima o pristupanju, uključujući ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju.

Europska komisija je u prosincu 2014. godine usvojila dva operativna programa Republike Hrvatske: Operativni program „Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.“ te Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.“ U svibnju 2015. godine Europska komisija usvojila je Program ruralnog razvoja, a u listopadu 2015. i Operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH 2014.-2020. Uz navedene programe, 13 je programa europske teritorijalne suradnje u kojima sudjeluje Republika Hrvatska u razdoblju 2014.-2020. (5 prekograničnih, 4 transnacionalnih i 4 međuregionalna programa). Pri izradi planskih dokumenata regionalnoga razvoja za novo programsko razdoblje potrebno je voditi računa o njihovoj usklađenosti sa sadržajem navedenih dokumenata za korištenje ESI fondova.

Financiranje iz ESI fondova u novoj financijskoj perspektivi usmjereno je na 11 tematskih ciljeva:

(1) Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija,

- (2) Jačanje pristupa i korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija,
- (3) Jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika, poljoprivrednog sektora (za Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj) te sektora ribarstva i akvakulture (za Europski ribarski fond),
- (4) Podrška približavanju prema ekonomiji temeljenoj na niskim emisijama CO₂ u svim sektorima,
- (5) Promicanje prilagodbe klimatskim promjenama, prevencija te upravljanje rizicima,
- (6) Zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa,
- (7) Promicanje održivog prometa te uklanjanje uskih grla na ključnoj infrastrukturi prometne mreže,
- (8) Promicanje zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage,
- (9) Promicanje socijalnog uključivanja i borba protiv siromaštva,
- (10) Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje,
- (11) Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovita javna uprava.

U okviru svakog tematskog cilja predviđeni su pojedinačni investicijski prioriteti koje države članice mogu odabrati te temeljem njih definirati specifična područja ulaganja i svoje specifične razvojne ciljeve.

Kako bi se uz sektorski usmjerene ciljeve ostvarila i teritorijalna koncentracija ulaganja, u cilju jačanja teritorijalne kohezije, EU je za tekuće financijsko razdoblje predložila i niz teritorijalnih pristupa (integrirane teritorijalne investicije, održivi urbani razvoj, razvoj upravljan od strane lokalne zajednice³⁴).

Nacionalni program reformi 2016. (NPR)

Nacionalni program reformi 2016. opisuje mjere koje Vlada Republike Hrvatske (u nastavku teksta: Vlada RH) poduzima za rješavanje strukturnih izazova s kojima se suočava Republika Hrvatska, sukladno preporukama Vijeća Europske unije iz srpnja 2015. U sklopu Europskog semestra države članice Europske unije podnose NPR do kraja travnja svake godine. Europski semestar je mehanizam nadzora u sklopu Strategije Europa 2020. koji objedinjava praćenje nacionalnih fiskalnih i strukturnih politika. NPR 2016. izradila je Međuresorna radna skupina za Europski semestar i Vlada RH je prihvatila dokument 28. travnja 2016.

Vlada RH je odredila dva glavna cilja strukturnih politika u 2016. i 2017. koje opisuje u NPR. To su:

- Povećanje održivosti duga opće države
- Promicanje rasta i zapošljavanja u hrvatskom gospodarstvu

U sklopu ovih glavnih ciljeva, ističu se četiri ključna reformska područja i osamnaest potpodručja, u kojima će biti koncentrirani naponi Vlade RH u idućih osamnaest mjeseci te na koja je stavljen naglasak u ovom NPR-u. To su:

1. Makroekonomska stabilnost i fiskalna održivost

Reformska potpodručja koncentrirana u ovom ključnom području provode se prvenstveno s ciljem smanjenja deficita i javnog duga te rizika povezanih s njihovim visokim razinama. Istovremeno želi se postići veća razina učinkovitosti, transparentnosti i pravednosti u potrošnji javnih sredstava, naročito sredstava na kojima počivaju veliki sustavi kao što su zdravstveni, mirovinski i sustav socijalne skrbi. Posebno potpodručje, koje zbog svog utjecaja na javne financije i potencijalne značajne uloge na

³⁴ investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju 2014.-2020.

gospodarski rast, privlači posebnu pažnju ove Vlade odnosi se na **javna poduzeća i bolje upravljanje odnosno raspolaganje istima**. Neke od reformi u ovom području već su započete, ali će u narednom razdoblju ući u intenzivniju fazu provedbe, a u slučaju pojedinih, npr. reforme mirovinskog sustava, dolazi do zaokreta.

- 1.1. Poboljšanje upravljanja javnim financijama i provedba fiskalne konsolidacije
- 1.2. Poboljšanje raspolaganja i upravljanja državnom imovinom
- 1.3. Smanjenje fiskalnih rizika zdravstvenog sustava
- 1.4. Poboljšanje održivosti mirovinskog sustava
- 1.5. Poboljšanje učinkovitosti sustava socijalnih naknada

2. Lakši uvjeti poslovanja i bolja investicijska klima

Poslovno okruženje u Hrvatskoj potrebno je maksimalno staviti u funkciju njegovih glavnih aktera - poduzetnika, i osigurati im uvjete koji ih potiču da rade brže, više i jače. Aktivnosti koje će se provoditi u dolje navedenim potpodručjima usmjerene su upravo tome da državne institucije učine partnerom poduzetnicima u njihovom poslovanju. Veliku ulogu u provedbi aktivnosti imat će Radna skupina za poslovnu klimu i investicije koja će postati središnje tijelo za dijalog između privatnog sektora i javnih tijela po pitanju identifikacije administrativnih, institucionalnih i financijskih prepreka s kojima se realni sektor susreće u svom svakodnevnom poslovanju. Njezina će uloga biti aktivan rad na smanjenju i uklanjanju istih. Realni sektor potrebno je obogatiti i diverzifikacijom izvora financiranja u pogledu čega će se aktivirati financijski instrumenti i EU fondovi za razvoj novih i konkurentnih proizvoda i usluga.

- 2.1. Poboljšanje poslovnog i investicijskog okruženja smanjenjem administrativnog opterećenja i troškova poslovanja
- 2.2. Olakšanje financiranja, razduživanja i restrukturiranja poduzeća
- 2.3. Povećanje ulaganja u istraživanje i razvoj u privatnom i javnom sektoru
- 2.4. Unaprijeđenje sustava katastra i zemljišnih knjiga te prostornog planiranja

3. Veća učinkovitost i transparentnost javnog sektora

Nužan preduvjet za učinkovitu provedbu reformi i maksimiziranje njihovih efekata na poduzetnike, građane i radnike, je i njihova kvalitetna priprema i pametno planiranje javnih politika. Isto je jedna od osnovnih zadaća javne uprave, institucija koje ju čine i ljudi koji u njoj rade. Upravo zato, reforma javne uprave sa svim njezinim aspektima, koja je i najveći dio ovog ključnog reformskog područja, čini temeljni stup NPR-a 2016. Sustav i poslove javne uprave potrebno je maksimalno pojednostaviti i modernizirati te učiniti razumljivima i jednako dostupnima svima. Isto će se provoditi reorganizacijom sustava, uključujući i pravosudnog, ali i uvođenjem noviteta u sustav upravljanja ljudskim resursima u javnoj upravi.

- 3.1. Racionalizacija sustava i poslova javne uprave
- 3.2. Poboljšanje upravljanja ljudskim resursima u javnoj upravi i javnim službama
- 3.3. Kvalitetne i informatizirane javne usluge
- 3.4. Ojačati strateško planiranje i koordinaciju politika te poboljšati kvalitetu zakonodavnog planiranja
- 3.5. Smanjenje korupcije u javnom sektoru
- 3.6. Unaprijeđen rad sudova

4. Bolje obrazovanje za tržište rada

Jedan od osnovnih problema hrvatskog obrazovnog sustava je nedovoljna komunikacija s tržištem rada koja se manifestira kroz obrazovne programe na svim razinama koji ne prate dinamiku razvoja potreba za novim znanjima i vještinama na tržištu. Zajednički cilj provedbe kurikularne reforme i daljnji razvoj Hrvatskog kvalifikacijskog okvira te modernizacija načina izvođenja školskih i obrazovnih programa su upravo osigurati radnu snagu koja će pronaći svoje mjesto na tržištu rada jer je obrazovana i koju njezine kvalifikacije čine zapošljivom.

4.1. Provedba kurikularne reforme

4.2. Usklađivanje obrazovnih programa s potrebama tržišta rada

4.3. Kvalitetnija provedba programa obrazovanja odraslih, cjeloživotnog učenja i shema za prekvalifikaciju radnika

Teritorijalna agenda EU 2020

Teritorijalna agenda je novi krovni dokument EU u području prostornog planiranja. Izrada Teritorijalne agende uslijedila je nakon donošenja i postepene implementacije Perspektive prostornog razvoja EU iz 1999. godine, vodećih smjernica za prostorni razvoj europskog kontinenta (CEMAT 2000. godine), uspješne realizacije niza projekata u okviru inicijative Interreg i istraživanja u okviru programa ESPON (Europska mreža opservatorija prostornog planiranja). Teritorijalna agenda je usklađena s dokumentima o urbanom razvoju i teritorijalnoj koheziji.

Zadaci prostornog razvoja EU definirani u Teritorijalnoj agendi su:

- jačanje teritorijalne kohezije,
- jačanje regionalnog identiteta i bolje korištenje raznolikosti (potencijala) prostora.

Ciljevi prostornog razvoja postavljeni u Teritorijalnoj agendi su:

- jačanje policentričnog razvoja i inovacija kroz umrežavanje gradova-regija i drugih gradova,
- novi oblici teritorijalnog upravljanja i partnerstva između ruralnih i urbanih područja,
- promocija konkurentnih i inovativnih regionalnih klastera u Europi - podrška jačanju transeuropskih mreža,
- promoviranje transeuropskog upravljanja rizicima, uključujući i rizike od utjecaja klimatskih promjena,
- jačanje ekološke strukture i kulturnih resursa kao dodatnih razvojnih vrijednosti.

Nacionalni strateški razvojni dokumenti od značaja za SRR RH

Osnovno načelo pri oblikovanju svih ciljeva, prioriteta i mjera SRR RH je postizanje komplementarnosti s ciljevima i prioritetima važećih nacionalnih razvojnih dokumenata čime će se osigurati doprinos provedbe SRR RH ostvarenju pojedinih sektorskih, a time i ukupnih razvojnih ciljeva Republike Hrvatske.

Strateški razvojni dokumenti na nacionalnoj razini s kojima je provjerena usklađenost SRR RH su slijedeći: Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020., Strategija upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske za razdoblje od 2013. do 2017. godine, Strateški plan Ministarstva kulture 2015.-2017., Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011.-

2020., Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje 2016.-2020., Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine, Strategija zaštite okoliša (2002.), Strategija i akcijski plan biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (2008.), Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.), Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti RH 2014.-2020., Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015.-2020., Strategija održivog razvitka RH (2009.), Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine, Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u RH 2016.-2020., Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020., Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u RH 2011.-2016., Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2030., Strategija upravljanja vodama (2009.), Strategija gospodarenja otpadom (2005.), Strategija energetskog razvoja RH (2009.), Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije do 2020. godine, Strategija poticanja inovacija RH 2014.-2020., Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine, Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.“, Operativni program „Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020.“, Program ruralnog razvoja 2014.-2020.

U Prilogu 6. nalazi se tablica unutar koje je istaknuta koherentnost svake pojedinačne mjere SRR RH s ključnim nacionalnim dokumentima kojima su definirani strateški ciljevi i razvojni prioriteti pojedinih gospodarskih sektora Republike Hrvatske.

Osvrt na prethodnu Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013.

Prvi zakonodavni i strateški okvir planiranja i upravljanja regionalnim razvojem postavljen je donošenjem prvoga Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske 2009. godine te na njemu utemeljene Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013. usvojene na Vladi Republike Hrvatske 2010. godine. Strategijom je po prvi puta definiran strateški, institucionalni i pravni okvir potreban za provedbu regionalne politike. Nastala je kao rezultat intenzivnih rasprava i konzultacija na središnjoj i regionalnoj razini uvažavajući načelo partnerstva. U primjenu je uveden novi model definiranja potpomognutih područja zasnovan na postupku ocjenjivanja i razvrstavanja teritorijalnih jedinica korištenjem jedinstvenog kriterija - indeksa razvijenosti. Uvođenjem jedinstvene kategorizacije potpomognutih područja iz primjene se počinje isključivati višedimenzionalno ocjenjivanje razvoja koje se temeljilo na područnim zakonima (brdsko-planinska područja, otoci, područja posebne državne skrbi, grad Vukovar). Obilježila je početak intenzivne suradnje središnje razine sa županijama, što je naročito došlo do izražaja tijekom konzultacijskog procesa u svrhu utvrđivanja regionalnih razvojnih prioriteta. Razvojni prioriteti na nižim razinama upravljanja trebali su se uklapati u prioritete identificirane u Strategiji čime je naglasak stavljen na važnost međusobne usklađenosti strateških dokumenata regionalnog razvoja, a u svrhu postizanja integriranosti u ostvarenju nacionalnih, regionalnih i lokalnih razvojnih ciljeva. Ocjenom provedbe ove Strategije identificirane su pojedine aktivnosti koje su uzete u obzir prilikom programiranja nove SRR RH, a u svrhu prevladavanja uočenih nedostataka. Kao najveći nedostaci prethodne Strategije prepoznati su: nepostojanje akcijskog plana kao provedbenog dokumenta Strategije, nepostojanje pokazatelja za praćenje ostvarenja postavljenih ciljeva (postignuća) te institucionalne organizacije za njezinu provedbu. Ciljevi nisu bili dovoljno konkretni da bi se mogli kvantificirati tj. nisu ispunjavali SMART kriterije (specifični, mjerljivi, dohvatljivi, realni, vremenski ograničeni). U nedostatku povezanosti ciljeva s pokazateljima teško je utvrditi njihovu učinkovitost i djelotvornost. S obzirom na nepostojanje akcijskog plana, provedba Strategije je bila parcijalna.

3.2 Horizontalne teme politike regionalnog razvoja

Uobičajene horizontalne teme koje se razmatraju u kontekstu doprinosa razvoju u različitim sektorima/aspektima su teme jednakih mogućnosti, održivog razvoja i zaštite okoliša, promicanja načela dobrog upravljanja, korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sl. U Strategiji regionalnog razvoja RH također je prepoznato nekoliko horizontalnih tema, čiji sadržaj je relevantan u okviru većine predloženih prioriteta i mjera u smislu praćenja ostvarenja učinaka povezanih s pojedinom horizontalnom temom. Ove su teme navedene u nastavku teksta.

Demografija

Tema koja se osobito nametnula tijekom procesa strateškog planiranja je vezana za različite demografske probleme. Problemi starenja stanovništva, nepovoljne stope nataliteta, nepovoljnih migracijskih procesa – unutar države i prema inozemstvu i brojni drugi negativni demografski učinci, rezultiraju nizom razvojnih problema na lokalnoj i regionalnoj razini. Kako bi u srednjem i duljem roku bio zabilježen napredak u smislu rješavanja demografskih problema, potrebno je provesti niz mjera te odgovarajućih aktivnosti, projekata i programa. Mjere koje je u tom smislu potrebno osmisliti i provoditi u okviru su nadležnosti različitih sektora. Stoga se u ovoj Strategiji aktivnosti, projekti i programi vezani za ispravljanje demografskih neravnoteža protežu kroz sva tri strateška cilja, kako bi se na problem djelovalo iz različitih perspektiva te omogućio nužan multidimenzionalan pristup rješavanju ovog složenog problema. Kombiniranim djelovanjem niza mjera, mogu se eventualno očekivati pozitivni pomaci u ovom segmentu.

Prostor i okoliš

Druga važna tema je tema vezana za prostor i okoliš. Dio mjera i s njima povezanih aktivnosti, projekata i programa imaju učinke na prostor i okoliš. U kontekstu prostornog utjecaja provedbe mjere SRR RH, ova Strategija uzima u obzir i relevantne informacije sadržane u prijedlogu Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske te na taj način nastoji osigurati usklađenost ovih dvaju dokumenata kako bi se provedbom mjera osigurao prostorno održiv razvoj.

Sastavni dio procesa izrade Strategije regionalnog razvoja je izrada Strateške studije procjene utjecaja Strategije na okoliš (u nastavku teksta: Strateška studija) kako bi se ustanovilo za koje mjere se očekuje da će imati utjecaj na okoliš te kakav je njihov očekivani utjecaj. Utjecaj je ocijenjen kvalitativno – ocjenom pozitivan, neutralan ili negativan. Za one mjere za koje se očekuje da će imati utjecaja na okoliš, Strateškom studijom dane su i odgovarajuće preporuke za unaprjeđenje predloženih mjera kako bi se smanjio ili neutralizirao negativan utjecaj te povećao pozitivan utjecaj provedbe pojedine mjere.

Digitalizacija i informatizacija

Suvremena strategija prepoznala je važnost digitalnih tehnologija te informatizacije cjelokupnog sustava. Ovo je također jedna od horizontalnih tema koja će biti ugrađena u provedbu većine mjera, ovisno o primjenjivosti teme u pojedinim područjima te administrativnih i financijskih mogućnosti nužnih za provedbu ove ambiciozne ideje.

3.3 Vizija, vrijednosti, strateški ciljevi i prioriteti

Vizija

Hrvatska 2020. +: Zemlja regija blagostanja i sretnih ljudi.

Vrijednosti

- Kontinuirano učenje i transfer znanja
- Participacija u odlučivanju
- Otpornost i održivost
- Aktiviranje lokalnih razvojnih potencijala
- Kultura sustavnog javnog upravljanja
- Socijalna osjetljivost

Proces strateškog planiranja i izrade Strategije izrazito je participativnog karaktera. Na temelju prikupljenih podataka i izrađene analitičke podloge, niza održanih participativnih radionica na kojima su sudjelovali predstavnici različitih razina upravljanja te kroz interne rasprave predstavnika timova EIZ i MRRFEU, poštujući faze procesa strateškog planiranja, identificirana su tri strateška cilja koja se ovom Strategijom namjeravaju ostvariti. Ciljevi su višedimenzionalni, integrativni i uzimaju u obzir načela održivog razvoja. U okviru prvog strateškog cilja očekuje se sinergija različitih aspekata razvoja društva, prostora i okoliša. Drugi strateški cilj podržava razvoj regionalnog i lokalnog gospodarstva. Treći strateški cilj sadrži različite aspekte regionalnog razvojnog upravljanja usmjerene na pružanje odgovarajućeg institucionalnog okruženja i podrške razvoju spomenutih tematskih područja. Za svaki od strateških ciljeva definirani su prioriteti, koji su potom razrađeni u niz odgovarajućih mjera kako bi se isti ostvarili. Svaki strateški cilj sadrži u sebi po tri definirana prioriteta, dok broj mjera po pojedinom prioritetu varira. Uspostavljena je jasna hijerarhija/poveznica na relaciji strateški cilj – prioritet - mjera. U nastavku su detaljniji opisi strateških ciljeva s prioritetima i pokazateljima učinka, dok će detaljniji opisi mjera biti prikazani u dijelu pod nazivom Opis mjera s pokazateljima ishoda i indikativnim financijskim okvirom, u kojem je naznačena i međusobna povezanost mjera kroz različite prioritete pa je u njihovoj provedbi posebno važna koordinacija aktivnosti i nositelja njihove provedbe. Strateški ciljevi i prioriteti s pokazateljima učinka su kako slijedi:

Strateški cilj 1: Povećanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja

Pokazatelj: Indeks razvijenosti na razini županija, gradova i općina

Prioritet 1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života:
U okviru Prioriteta 1.1. predložene mjere obuhvaćaju niz aktivnosti, projekata i programa vezanih za unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta, zatim podizanja razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života dok je dio aktivnosti usmjeren na pružanje podrške afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva.

Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture:
Kroz aktivnosti, projekte i programe predložene prioritetom 1.2. nastoji se razviti lokalna i regionalna infrastruktura u skladu s potrebama društva te održivo koristiti i vrednovati kulturna i prirodna baština. Poseban skup aktivnosti usmjeren je pružanju podrške u primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini usklađenih s nacionalnim politikama.

Prioritet 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima: Posebno mjesto u novoj SRR RH i dalje imaju potpomognuta područja i područja s razvojnim posebnostima, stoga su prioritetom 1.3. obuhvaćene i odgovarajuće mjere vezane za takva područja. Niz aktivnosti, projekata i programa usmjeren je na pružanje podrške razvoju potpomognutih područja, održivom otočnom razvoju te razvoju brdsko-planinskih područja. Osim navedenih područja predlaže se i značajan broj aktivnosti, projekata i programa usmjerenih na ublažavanje negativnih učinaka nekontroliranog širenja razvoja urbanih područja na kvalitetu življenja te stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima, kao područja s razvojnim posebnostima.

Strateški cilj 2: Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti

Pokazatelj: Regionalni indeks konkurentnosti

Prioritet 2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini: Ovaj prioritet usmjeren je na realizaciju nekoliko mjera koje obuhvaćaju definiranje i primjenu jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona, niz aktivnosti, projekata i programa usmjerenih na aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini te primjenu novih znanja, vještina i razvoj financijskih instrumenata za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine.

Prioritet 2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini: Mjere u okviru ovog prioriteta odnose se na jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija za razvoj lokalnog i regionalnog gospodarstva, pružanje kontinuirane podrške novim gospodarskim subjektima, kao i novim oblicima udruživanja gospodarskih subjekata. Dio aktivnosti, projekata i programa posebno je usmjeren na pružanje podrške aktivnim poduzetnicima u potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima kao i bolje iskorištavanje razvojnih potencijala zaštićenih područja prirode s naglaskom na nacionalne parkove i parkove prirode.

Prioritet 2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini: U okviru ovog prioriteta se kroz niz predviđenih aktivnosti, projekata i programa pruža potpora povećanju kvalitete radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini te će se poticati migracije prema područjima s nedostatkom radne snage kako bi se ujednačila ponuda i potražnja na tržištu rada. Aktivnosti obuhvaćene ovom mjerom izravno su povezane i s dijelom aktivnosti obuhvaćenih prioritetom 1.1. pa je posebnu pažnju potrebno posvetiti usklađivanju provedbe aktivnosti predviđenih ovim prioritetima.

Strateški cilj 3: Sustavno upravljanje regionalnim razvojem

Pokazatelj: Indeks kvalitete regionalnog razvojnog upravljanja na razini županija

Prioritet: 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti): U okviru ovog prioriteta niz je aktivnosti, projekata i programa usmjerenih na uređenje procesa planiranja, provedbe, praćenja i vrednovanja provedbe razvojnih politika na svim razinama upravljanja. Prioritetom je također obuhvaćeno unapređenje upravljanja projektima na svim razinama upravljanja regionalnim razvojem (vertikalna koordinacija), s obzirom da neometana provedba projekata uvelike može doprinijeti stabilnom okruženju za razvoj. Pored navedenog, aktivnosti unutar ovog prioriteta usmjerene su i na usklađivanje funkcionalne i fiskalne decentralizacije s mogućnostima pružatelja javnih usluga te povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja.

Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije): Aktivnosti u okviru ovog prioriteta usmjerene su na usklađivanje javnih politika i zakona na nacionalnoj i regionalnoj razini u svim sektorima, poboljšanje prije svega horizontalne koordinacije dionika u razvojnom upravljanju te unapređenje međusektorske suradnje u pripremi i provedbi regionalnih razvojnih projekata. Također kroz ovaj prioritet nastoji se uspostaviti i funkcionalni sustav koordinacije institucija nadležnih za civilnu zaštitu (stožeri).

Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini: Ovaj prioritet usmjeren je prije svega na dionike regionalne i lokalne razine i potrebu jačanja njihovih financijskih i administrativnih kapaciteta. Predviđa se niz aktivnosti usmjerenih na jačanje podrške regionalnoj i lokalnoj razini u provedbi propisa i financiranju projekata, funkcionalno i koordinirano upravljanje regionalnim razvojem te unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja.

Tablični pregled strateških ciljeva, prioriteta i mjera SRR RH predstavljen je u nastavku.

Tablica 11. Strateških ciljeva, prioriteta i mjera SRR RH

STRATEŠKI CILJ 1.	POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA
<i>Horizontalna pitanja</i>	Demografski učinci (obrazloženje u opisnom dijelu SRR s referencama na razne mjere koje imaju demografski učinak pod svim strateškim ciljevima); prostorni učinci i okolišni učinci
PRIORITET 1.1	Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života
<i>Mjera 1.1.1</i>	<i>Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu</i>
<i>Mjera 1.1.2</i>	<i>Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini</i>
<i>Mjera 1.1.3</i>	<i>Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva</i>
PRIORITET 1.2	Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture
<i>Mjera 1.2.1.</i>	<i>Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja</i>
<i>Mjera 1.2.2</i>	<i>Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja</i>
<i>Mjera 1.2.3</i>	<i>Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine</i>
<i>Mjera 1.2.4</i>	<i>Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini</i>
PRIORITET 1.3	Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima
<i>Mjera 1.3.1.</i>	<i>Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja</i>
<i>Mjera 1.3.2.</i>	<i>Pružanje podrške održivom otočnom razvoju</i>
<i>Mjera 1.3.3.</i>	<i>Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja</i>
<i>Mjera 1.3.4.</i>	<i>Unapređenje kvalitete življenja i razvoj urbanih područja</i>
<i>Mjera 1.3.5.</i>	<i>Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima</i>
Unaprijeđen „Indeks razvijenosti“ je funkcionalan alat za provedbu aktivnosti, programa i projekata te praćenje njihove provedbe u kontekstu ostvarenja ciljeva SRR RH, a posebno za praćenje strateškog cilja „Povećanje kvalitete življenja kroz održivi teritorijalni razvoj“.	

STRATEŠKI CILJ 2.	POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI
<i>Horizontalna pitanja</i>	Demografski učinci (obrazloženje u opisnom dijelu SRR s referencama na razne mjere koje imaju demografski učinak pod svim strateškim ciljevima); prostorni učinci i okolišni učinci
PRIORITET 2.1	Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini
<i>Mjera 2.1.1.</i>	<i>Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona</i>
<i>Mjera 2.1.2.</i>	<i>Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1., 3.1.4.)</i>
<i>Mjera 2.1.3.</i>	<i>Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1., 1.2.3., 3.3.1)</i>
PRIORITET 2.2	Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini
<i>Mjera 2.2.1.</i>	<i>Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija</i>
<i>Mjera 2.2.2.</i>	<i>Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima</i>
<i>Mjera 2.2.3.</i>	<i>Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini</i>
<i>Mjera 2.2.4.</i>	<i>Bolje iskorištavanje razvojnih potencijala zaštićenih područja prirode s naglaskom na nacionalne parkove i parkove prirode (veza mjera 1.2.3)</i>
<i>Mjera 2.2.5.</i>	<i>Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje</i>
PRIORITET 2.3	Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini
<i>Mjera 2.3.1.</i>	<i>Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini</i>
<i>Mjera 2.3.2.</i>	<i>Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage</i>
Unaprijeđen „Regionalni indeks konkurentnosti“ je funkcionalan alat za provedbu aktivnosti, programa i projekata te praćenje njihove provedbe u kontekstu ostvarenja ciljeva SRR RH, a posebno strateškog cilja „Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti“.	
STRATEŠKI CILJ 3.	SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM
<i>Horizontalna pitanja</i>	Demografski učinci (obrazloženje u opisnom dijelu SRR s referencama na razne mjere koje imaju demografski učinak pod svim strateškim ciljevima); prostorni učinci i okolišni učinci
PRIORITET 3.1	Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)
<i>Mjera 3.1.1.</i>	<i>Unapređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja</i>
<i>Mjera 3.1.2.</i>	<i>Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima</i>
<i>Mjera 3.1.3.</i>	<i>Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije</i>
<i>Mjera 3.1.4.</i>	<i>Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja</i>
PRIORITET 3.2	Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije)
<i>Mjera 3.2.1.</i>	<i>Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini</i>
<i>Mjera 3.2.2.</i>	<i>Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju</i>

PRIORITET 3.3	Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini
<i>Mjera 3.3.1.</i>	<i>Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata</i>
<i>Mjera 3.3.2.</i>	<i>Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja</i>
Razvoj indeksa za mjerenje kvalitete upravljanja regionalnim i lokalnim razvojem „Indeks kvalitete vlasti“ (QoG – Quality of Government) Europske komisije, Charron et al., 2012. „Regional Governance Matters: A Study on Regional Variation in Quality of Government within the EU“). Tim indeksom se može mjeriti napredak ostvarenja na razini strateškog cilja.	

3.4 Opis mjera s pokazateljima ishoda

U daljnjem tekstu slijedi detaljniji opis mjera. Opisi mjera sadrže informacije o ciljevima i prioritetima uz koje se pojedina mjera veže, te indikativni popis *aktivnosti, programa, projekata (u nastavku teksta: APP)* koji se predviđaju provoditi u okviru pojedine mjere. Detaljniji opis mjere sadrži i informacije o ulozi MRRFEU, glavnog nositelja Strategije, koja na razini provedbe mjere može biti naglašeno provedbenog i/ili koordinativnog karaktera s obzirom na međuresornu prirodu dokumenta. Također su navedene institucije s kojima je nužno surađivati u provedbi brojnih APP-ova u okviru budućeg provedbenog instrumenta – Akcijskog plana (vidi poglavlje 4. Provedba). Tablični prikaz mjere sadrži informacije i o pokazatelju ishoda, izvoru informacije o pokazatelju te završava ocjenom potencijalnog utjecaja na okoliš (vidi opise u Prilogu 9.) i preporukama na osnovi provedene strateške procjene utjecaja na okoliš (cjelovita studija nalazi se u Dodatku 4.).

Opisi mjera su indikativni i ne ograničavaju provoditelja da ih obogati APP-ima ukoliko doprinose ostvarenju mjera, prioriteta i ciljeva ove strategije. Opisi su osnova za daljnju konkretizaciju provedbe kroz Akcijski plan, a tijekom izrade posebno treba povesti računa o horizontalnim tema prepoznatim u Strategiji. Na temelju Akcijskog plana, bit će moguće procijeniti troškove provedbe pojedine mjere za dotično razdoblje provedbe. Financijski okvir predstavljen je u sljedećem poglavlju (Provedba) i poslužit će kao orijentacija u identifikaciji izvora financiranja pojedinih APP-ova na razini svake mjere.

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA				
Prioritet:	1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života				
Naziv mjere:	1.1.1. Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza sustava obrazovanja s razradom i mogućnostima nadogradnje postojećih nadležnosti s preporukama vezanim uz daljnju decentralizaciju (veza 3.1.3) • Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa utvrđivanja potreba pojedinih odgojno-obrazovnih ustanova i JLP(R)S za infrastrukturnim, materijalnim i ljudskim resursima • Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa mreža predškolskih i školskih ustanova i programa, strukovnih škola i programa te programa obrazovanja odraslih i centara izvrsnosti/kompetencija po županijama i regijama (npr. stjecanje novih znanja – zelena ekonomija, stručno usavršavanje učitelja u realnom sektoru, interdisciplinarni studiji, razvoj IKT) • Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa uključivanja nezaposlenih osoba, osoba niže razine obrazovanosti i kvalifikacija, socijalno marginaliziranih i isključenih, osoba s invaliditetom, starijih građana te useljenika u obrazovanju odraslih • Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa vezanih za uključivanje djece s posebnim potrebama u sustav obrazovanja (uključujući jačanje kapaciteta za rehabilitaciju) • Podrška provedbi aktivnosti praćenja učinaka mjera u odgoju, obrazovanju i sportu • Usklađivanje srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja s potrebama društva i gospodarstva (veza 2.3.2) • Ujednačavanje sustava potpora sportu i aktivnosti vezane uz poticanje poboljšanja vertikalne koordinacije aktivnosti (suradnja institucija nacionalne, regionalne, lokalne razine) (veza 3.1.1) • Pružanje podrške izgradnji kapaciteta organizacija civilnoga društva za provedbu programa građanskog odgoja i obrazovanja i društveno korisnog učenja 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MZOS, MSPM, MRMS, MFIN, JLPRS				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Smanjenje raspona u razvijenosti kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta (Izvor: DZS, tablice u Prilogu 1.)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	0	+	0	0	0
	Ovdje je dat orijentacijski prikaz smjera i intenziteta potencijalnog utjecaja na okoliš. Detaljna analiza napravljena je u sklopu strateške procjene. Sažetak iste dio je strategije u Prilogu 9.				
Preporuke:					
<ul style="list-style-type: none"> • Aktivnosti maksimalno usmjeravati u područja gdje postoji već koncentracija ranjivih skupina, kao i u područja s naglašenim problemima neusklađenosti između obrazovne strukture i potreba gospodarstva. 					

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA				
Prioritet:	1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života				
Naziv mjere:	1.1.2. Unaprjeđenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška u aktivnom upravljanju ljudskim resursima u sustavu zdravstva • Praćenje, vrednovanje i sukladno preporukama usklađivanje organizacije zdravstvene zaštite s potrebama stalno nastanjenog stanovništva te potrebama povremenih korisnika (npr. pojačane potrebe tijekom ljetne sezone u JH) • Usklađivanje sustava zdravstva s postojećim kapacitetima (iskorištenosti istih) i razvojem medicinske tehnologije • Unaprjeđenje kapaciteta za razvoj zdravstvenog i lječilišnog turizma (veza 2.2.1) • Podrška u aktivnostima unaprjeđenja sustava socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini • Podrška u provedbi programa prevencije daljnje socijalne isključenosti i ublažavanje negativnih učinaka kao posljedice socijalne isključenosti na lokalnoj razini • Podrška u razvoju aktivnosti, projekata i programa u zdravstvu i socijalnoj skrbi koji uključuju djecu s posebnim potrebama • Pružanje podrške razvoju palijativne skrbi • Podrška u aktivnostima povećanja djelotvornosti rada centara za socijalnu skrb, te nastavku procesa deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi • Razvoj i širenje usluga usmjerenih podizanju kvalitete života socijalno osjetljivih skupina u zajednici • Analiza mogućnosti smanjivanja opterećenja proračuna nerazvijenih JLP(R)S socijalnim izdacima i djelovanje sukladno preporukama analize 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MIZ, MSPM, MINT, JLP(R)S				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Zadovoljstvo građana dostupnošću i kvalitetom pružanih usluga u zdravstvu i socijalnoj skrbi (Izvor: Anketno ispitivanje)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	0	+	0	0	0
	Ovdje je dat orijentacijski prikaz smjera i intenziteta potencijalnog utjecaja na okoliš. Detaljna analiza napravljena je u sklopu strateške procjene. Sažetak iste dio je strategije u Prilogu 9.				
Preporuke: -					

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA				
Prioritet:	1.1 podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života				
Naziv mjere:	1.1.3. Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj smjernica i podrška aktivnostima vezanim uz kvalitetno korištenje i razvoj sadržaja vezanih uz kulturna dobra, pojedinačne spomenike kulture i zaštićene cjeline te očuvane povijesne urbane i ruralne kulturne krajolike u cilju njihove daljnje zaštite i valorizacije u kontekstu razvoja humanističkih, prirodnih, tehničkih i drugih znanosti, te razvoja gospodarskih aktivnosti (osobito razvoja turizma) (veza s mjerom 1.2.3.) • Razvoj i provedba mjera zaštite kulturnog identiteta lokalne zajednice u smislu tradicijske arhitekture i graditeljskog nasljeđa te interdisciplinarno osmišljavanje kulture i turizma • Podrška regijama u definiranju kulturnog identiteta (npr. uključivanje kulturne baštine, osobito krajolika u branding) (veza 2.2.5) • Korištenje nematerijalne kulturne baštine kao podloge za nove turističke sadržaje i proizvode • Poticanje razvoja kreativnih i kulturnih industrija (općenito poticanje razvoja kreativnosti i implementacija kreativnih pristupa na svim razinama) • Podrška u promicanju programa i aktivnosti u kulturi • Koordiniranje pružanja podrške regionalnih i lokalnih dionika u skladu s potrebama i aktivnostima civilnog društva • Podrška razvoju civilnog društva usmjerenog ujednačavanju društveno-ekonomskog razvoja (npr. podrška razvoju socijalnih inovacija) te suradnje organizacija civilnoga društva i javne uprave u rješavanju problema lokalne zajednice • Podrška provedbi aktivnosti vezanih uz uspostavu programa osposobljavanja dužnosnika i službenika na državnoj i lokalnoj razini za učinkovitu suradnju s civilnim društvom u oblikovanju i provedbi javnih politika • Razvoj volonterstva na lokalnoj i regionalnoj razini kroz poticanje i razvoj volonterskih programa u organizacijama/ustanovama (npr. pružateljima socijalnih usluga, volontiranje učenika i studenata i sl.) • Podrška razvoju klubova mladih i programa za mlade na lokalnoj i regionalnoj razini • Suradnja u uspostavi sustava vrednovanja društvenog doprinosa civilnog sektora, posebno doprinos lokalnom i regionalnom razvoju • Promicanje programa i aktivnosti za održivi razvoj lokalne zajednice, te aktivnosti vezane za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama na lokalnoj i regionalnoj razini 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	UDUVRH, MKUL, JLP(R)S				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Doprinos kulturnog identiteta razvoju regije (Izvor: kompozitni indeks, anketno ispitivanje) Doprinos civilnog društva razvoju regije (Izvor: kompozitni indeks, anketno ispitivanje)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0
	Ovdje je dat orijentacijski prikaz smjera i intenziteta potencijalnog utjecaja na okoliš. Detaljna analiza napravljena je u sklopu strateške procjene. Sažetak iste dio je strategije u Prilogu 9.				
Preporuke:					
<ul style="list-style-type: none"> • Poticati revitalizaciju zapuštenih graditeljskih elemenata kulturne baštine u suradnji s nosiocima nematerijalne baštine poput tradicijskih obrta, turističkim djelatnostima ili poduzetnicima u kulturi. 					

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA				
Prioritet:	1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture				
Naziv mjere:	1.2.1. Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška u osiguravanju i dostupnosti društvene infrastrukture za ugrožene skupine društva (uključujući i starije osobe) u cilju socijalnog uključivanja • Podrška u aktivnostima JLS koje sudjeluju u razvoju mreža predškolskih, školskih ustanova, strukovnih škola te ustanova za obrazovanje odraslih i centara izvrsnosti/kompetencija • Podrška unapređenju rada ustanova odgoja i obrazovanja osobito informatizacije i opremanja strukovnih škola (specijalizirane učionice, kabineti i sl.) • Osiguravanje smještajnih kapaciteta za učenike i studente, razvoj kampusa visokih učilišta te osiguravanje mogućnosti ostvarivanja produljenog boravka u osnovnim školama • Dogradnja postojeće i izgradnja nove sportske infrastrukture na područjima javne namjene (objekti namijenjeni sportu i rekreaciji), te podrška provedbi aktivnosti vezanih za poboljšanje lokalne javne športske infrastrukture – igrališta na otvorenom, namijenjenih športskoj rekreaciji • Potpora stambenom zbrinjavanju mladih obitelji (uz npr. sufinanciranju vrtića (oprema, zaposlenost), prijevoza učenika i sl.), osobito u izrazito ruralnim područjima • Podrška razvoju lokalnih sustava javne vodoopskrbe i odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, zaštite od poplava i drugih oblika štetnog djelovanja voda i navodnjavanja • Podrška aktivnostima ujednačavanja kvalitete, razvijenosti i učinkovitijeg korištenja prometne infrastrukture sukladno dokumentima prostornog uređenja, radi bolje povezanosti s čvorištima s većim volumenima prometa, ublažavanja prometne izoliranosti, smanjenja zagušenosti i povećanja sigurnosti, razvoja turističke destinacije uz poticanje zelene mobilnosti • Podrška izradi projekata „Održivog plana urbane i regionalne mobilnosti“ (SUMP) • Podrška ulaganjima u željezničku infrastrukturu u svrhu povećanja propusne moći pruge i povećanja teretnog i putničkog željezničkog prometa • Podrška u aktivnostima poboljšanja kvalitete lokalnih usluga u prometu • Osiguravanje dostupnosti širokopojasnoj Internetskoj mreži • Podrška u lokalnim aktivnostima stavljanja u funkciju neaktivnih nekretnina (osobito onih u državnom vlasništvu), npr. stavljanje u funkciju razvoja socijalnog poduzetništva • Podrška u aktivnostima uspostave sustava ublažavanja i prevencije posljedica klimatskih promjena i prilagodba novim klimatskim uvjetima na lokalnoj razini • Unapređenje suradnje OCD-ova i lokalne zajednice u korištenju javnih prostora 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija i provedba				
Suradnja u provedbi:	MZOS, MPOLJ, DUUDI, MPPI, MZOIP, Hrvatske vode, JLP(R)S				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Zadovoljstvo građana razvijenošću javne infrastrukture od lokalnog značaja npr. dostupnost i kvaliteta usluge (Izvor: Anketno ispitivanje)				
Potencijalni utjecaj na okoliš	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	-/+	+	-/+	0	0
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere maksimalno je potrebno uspostaviti dobru suradnju među susjednim JLP(R)S i razvijati projekte cjelovito, racionalnim korištenjem prostora. • Prilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst odnosno van administrativnih granica kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji. • Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je realno procijeniti stvarne potrebe nove izgradnje i težiti maksimalnom korištenju postojećih građevina društvene i sportske namjene, infrastrukturnih koridora i prometnica. • Prilikom revitalizacije postojećih građevina i planiranja novih društvenih i sportskih građevina posebnu pažnju treba posvetiti i uređenju krajobraza oko objekta zbog postizanja visoko funkcionalnog i estetski privlačnog eksterijera i zbog uklapanja samog objekta u okolni krajobraz, odnosno u svrhu kvalitetnijeg boravka u prirodnom okruženju. Također, takve objekte s prostranim eksterijerom potrebno je planirati kao dio zelene infrastrukture grada. 				

	<ul style="list-style-type: none"> • Lociranjem i materijalima izgradnje potrebno je poštivati kulturološki kontekst područja. • Stavljanjem u funkciju neaktivnih nekretnina, osobito onih u državnom vlasništvu predlaže se prioritarna revitalizacija onih koje imaju kulturološku ili potencijalno kulturološku vrijednost. • Projekte razvijati sukladno dokumentu Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene, EK (eng: Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient, European Commission). • Prilikom realizacije aktivnosti potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene. • Infrastrukturne projekte planirati na način da se ne ugrožavaju ciljane vrste i stanišni tipovi područja ekološke mreže. • Prilikom planiranja sustava za obranu od poplava, posebno u dijelovima izvan izgrađenih dijelova građevinskih područja, potrebno je maksimalno primijeniti principe ekološki prihvatljivih sustava zaštite od poplava na način da se rijekama da prostora za prirodno plavljenje, očuva povezanost sustava vodotoka, uzme u obzir i krajobrazna vrijednost vodnih tijela, očekivano kretanje velikih voda, sigurnost metoda zaštite od poplava i dr. Također, potrebno je razmotriti i druge mogućnosti primjene alternativnih metoda obrane od poplava kao što su promjene u načinu korištenju površina, korištenje prirodnih retencija za zadržavanje dijela vodnog vala te obnova poplavnih područja rijeka.
--	--

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA
Prioritet:	1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture
Naziv mjere:	1.2.2 Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška u osiguravanju smještajnih kapaciteta za učenike i studente, razvoju kampusa visokih učilišta te osiguravanju dnevnog boravka u školama • Podrška u osiguravanju i dostupnosti društvene infrastrukture za ugrožene skupine društva (uključujući i starije osobe) u cilju socijalnog uključivanja • Podrška aktivnostima ujednačavanja kvalitete, razvijenosti i učinkovitijeg korištenja prometne infrastrukture sukladno dokumentima prostornog uređenja, radi bolje povezanosti s čvorištima s većim volumenima prometa, ublažavanja prometne izoliranosti, smanjenja zagušenosti i povećanja sigurnosti, razvoja turističke destinacije na regionalnoj razini uz poticanje zelene mobilnosti • Podrška izradi projekata „Održivog plana urbane i regionalne mobilnosti“ (engl. SUMP) • Podrška razvoju multimodalnog integriranog prometa i suradnja u aktivnostima poboljšanja kvalitete usluga u prometu • Podrška u aktivnostima ulaganja u željezničku infrastrukturu u svrhu povećanja propusne moći pruge i povećanja teretnog i putničkog željezničkog prometa • Podrška u aktivnostima ulaganja u riječnu prometnu infrastrukturu u svrhu povećanja prometa na unutarnjim plovnim putovima • Podrška u aktivnostima osiguravanja dostupnosti širokopojasnoj internetskoj mreži • Suradnja u aktivnostima stavljanja u funkciju neaktivnih nekretnina (osobito onih u državnom vlasništvu) u projektima od regionalnog razvojnog značaja • Podrška aktivnostima uspostave sustava za ublažavanje i prevenciju posljedica klimatskih promjena i prilagodba novim klimatskim uvjetima • Podrška aktivnostima planiranja i upravljanja prostorom • Suradnja u aktivnostima uspostave, održavanja i razvoja infrastrukture prostornih podataka • Podrška aktivnostima integralnog upravljanja morem i obalnim područjem • Podrška u unapređenju suradnje OCD-a i lokalne zajednice u korištenju javnih prostora od regionalnog značaja
Uloga MRRFEU:	Koordinacija i provedba
Suradnja u provedbi:	MGIPU, MZOŠ, MPPI, HŽ, Hrvatske ceste, JLP(R)S i regionalni koordinatori
Pokazatelj ishoda (izvor):	Zadovoljstvo građana razvijenošću javne infrastrukture od regionalnog značaja npr. dostupnost i kvaliteta usluge (Izvor: Anketno ispitivanje)

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
		-/+	+	-/+	0
Potencijalni utjecaj na okoliš	Preporuke:				
	<ul style="list-style-type: none"> • Isto kao 1.2.1. • Gdje je moguće, trase prometnica planirati na način da zaobilaze šumsko područje ili ga presijecaju u najmanjoj mogućoj mjeri. • Razvoj multimodalnog integriranog prometa omogućiti kroz maksimalno iskorištavanje postojeće infrastrukture, uz minimalnu gradnju nove. • Prilikom razvoja riječne infrastrukture potrebno je maksimalno iskoristiti i preurediti već izgrađenu riječnu infrastrukturu. • Infrastrukturne projekte planirati na način da se ne ugrožavaju ciljne vrste i stanišni tipovi područja ekološke mreže. • Pri planiranju plovnih putova uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem pronalaženja najprihvatljivijeg rješenja uzimajući u obzir obilježja ekološke mreže. 				

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA				
Prioritet:	1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture				
Naziv mjere:	1.2.3. Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška u aktivnostima kvalitetnog korištenja i razvoja sadržaja vezanih uz kulturna dobra, pojedinačne spomenike kulture i zaštićene cjeline; te očuvane povijesne urbane i ruralne kulturne krajolike s ciljem njihove daljnje zaštite i valorizacije u kontekstu razvoja humanističkih, prirodnih, tehničkih i drugih znanosti, te gospodarskih aktivnosti (osobito razvoja turizma) (veza 1.1.3., 2.1.3, 3.3.1) • Podrška razvoju učinkovitijeg modela obnove i stavljanja kulturne baštine u prihvatljivu funkciju • Podrška pripremi programa revitalizacije u području kulturne baštine • Podrška provedbi aktivnosti revitalizacije kulturnih dobara • Podrška aktivnostima razvoja sadržaja i programa vezanih uz prirodnu baštinu • Podrška aktivnostima očuvanja krajobraza, odnosno očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti u funkciji razvoja, te pripremi programa zaštite i očuvanja prirodne baštine • Sanacija krajobraza po završetku eksploatacije mineralnih sirovina, provedba obveza koncesionara u sanaciji • Podrška aktivnostima povezivanja korištenja kulturne i prirodne baštine s potrebama turizma i obrazovanja, poduzetničke potporne infrastrukture, kulture i socijalnog poduzetništva • Podrška izradi planova upravljanja kulturnom baštinom 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MKUL, MZOIP, MGIPU, MINGO, MINT, MINPO, MZOS, JLP(R)S i regionalni koordinatori				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Smanjenje raspona u očuvanosti kulturne i prirodne baštine po regijama (Izvor: registri MKUL, studija)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	-/+	0	0	0	0
Preporuke:					
<ul style="list-style-type: none"> • Prilikom uređenja eksterijera oko nepokretnih kulturnih dobara potrebno je voditi računa da se poštuje povijesno uređenje, ali da se uskladi s funkcionalnim potrebama današnjih namjena tih objekata. Važno je pratiti i tradiciju svakog objekta te je važno koristiti prirodne materijale u uređenju eksterijera (npr. kamen, šljunak, drvo). 					

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA				
Prioritet:	1.2 Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture				
Naziv mjere:	1.2.4. Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška u unaprjeđenju sustava upravljanja zaštićenim prirodnim područjima i NATURA 2000 područjima (veza 2.2.4, 3.1.1, 3.2.1) • Podrška u aktivnostima potpune primjene mjera energetske učinkovitosti i boljeg iskorištavanja obnovljivih i drugih održivih izvora energije • Podrška aktivnostima vezanim za gospodarenje vodama • Podrška uspostavi i funkcioniranju cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, uključujući reciklažna dvorišta, centre za gospodarenje otpadom i CPU (Centar za ponovnu upotrebu), te osiguravanje daljnje provedbe Plana gospodarenja otpadom svih županija • Podrška regionalnom energetske razvoju (npr. energetska postrojenja u funkciji razvoja gospodarstva) • Definiranje odgovornosti regionalnih i lokalnih dionika u održavanju energetske infrastrukture (neovisno o objektu – software, postrojenje, zgrada i sl.) • Podrška uvođenju i razvoju novih financijskih instrumenata za obnavljanje i poticanje energetske učinkovitosti građevina • Podrška u unaprjeđenju cestovne i željezničke infrastrukture u smislu povećanja njezine energetske učinkovitosti (npr. unapređenje rasvjete, odvodnje, zaštita od buke, elektrifikacija željeznica, rampe, nadvožnjaci) • Promicanje i podrška boljoj organizaciji i korištenju zelenog javnog prijevoza s ciljem smanjenja ispuštanja CO₂ 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MZOIP, FZOEU, MINGO, MPPI, HŽ, Hrvatske ceste, JLP(R)S, energetske agencije i regionalni koordinatori				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Smanjenje raspona primjene mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti (Izvor: AZO i FZOEU, studija)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	--/+	+	--/+	+	0
	<p>Preporuke: (veza 2.2.4., 2.2.5., 3.1.1. i 3.2.4.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst odnosno van administrativnih granica kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji. • Spriječiti poticanje gradnje velikih hidrotehničkih sustava u svrhu proizvodnje električne energije koji obuhvaćaju gradnju velikih brana, akumulacija i potapanje krških polja ili rijeka. • Za potrebe infrastrukture zahvata OIE maksimalno iskoristiti postojeće infrastrukturne koridore. • Kod iskorištavanja OIE potrebno je paziti na smještaj tih objekata u prostor - na način da se ne ošteti reljef i lokalni elementi krajobrazne raznolikosti. • Kod sanacije odlagališta važno je uključiti krajobrazno uređenje prostora u svrhu što boljeg uklapanja u okoliš. Kod smještaja novih odlagališta u prostor potrebno je paziti na vizualnu izloženost, prirodnost nekog područja te je važno imati evidenciju već degradiranih prostora kako bi se oni mogli iskoristiti u tu svrhu. • Lociranjem i materijalima izgradnje poštivati kulturološki kontekst područja i izbjegavati blizinu kulturološki vrijednih područja. • Važno je poticati energetske neovisnost kod razvoja gospodarstva u smislu korištenja malih postrojenja OIE, lokalno po pojedinom postrojenju ili objektu. • Planirani razvoj povećanja korištenja biomase kao OIE planirati uz konzultacije s "Hrvatskim šumama" d.o.o. i predstavnicima privatnih šuma koji se bave proizvodnjom biomase, radi osiguravanja kontinuirane opskrbe novih postrojenja biomasom, odnosno utvrđivanja dovoljnih zaliha biomase za opskrbu. • Preporuke vezane za upravljanje zaštićenim područjima povezati s onima u mjerama 2.2.4., 3.1.1. i 3.2.4. 				

	<ul style="list-style-type: none"> • Projekte razvijati sukladno dokumentu Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene, EK (eng: Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient, European Commission). • Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene. • Pri planiranju lokacija infrastrukturnih objekata OIE-a uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem pronalaženja najprihvatljivijeg rješenja uzimajući u obzir obilježja ekološke mreže., posebno u slučaju vjetroelektrana i hidroelektrana i malih hidroelektrana.
--	---

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA				
Prioritet:	1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima				
Naziv mjere:	1.3.1. Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje ostanka te povratka iseljenog i naseljavanja novog stanovništva na potpomognutim područjima svih zanimanja, a osobito onih koji mogu obavljanjem djelatnosti pridonijeti gospodarskom i društvenom razvoju tih područja (veza 2.3.2) • Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete komunalne, društvene, prometne, energetske i IKT infrastrukture u skladu s potrebama stanovništva i gospodarstva (veza 1.2.1) • Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete javnih usluga (uključujući zdravstvo i soc. skrb) (veza 1.1.2) • Ujednačavanje kvalitete, razvijenosti i poboljšanje organizacije prometne infrastrukture radi bolje povezanosti s urbanim središtima i ublažavanja prometne izoliranosti (veza 1.2.1, 1.2.2) • Razrada modela privlačenja investicija u potpomognuta područja, uključujući razradu i provedbu aktivnosti marketinga i distribucije/logistike s ciljem privlačenja privatnog sektora u područjima skuplje izgradnje infrastrukture kako bi se ostvario prihvatljiv volumen tržišta i posljedično odgovarajuća dobit (veza 2.2.1., 2.2.3, 2.2.4) • Razvoj i provedba programa integriranih teritorijalnih intervencija u potpomognuta područja te priprema ciljanih poziva za financiranje iz ESIF i drugih potencijalnih izvora • Razrada posebnih kriterija odabira te oblikovanje potpora za projekte s potpomognutih područja, demografski ugroženih i rijetko naseljenih područja kod dodjele sredstava (ESIF i dr.) • Potpora transferu znanja i praktičnoj primjeni iskustava drugih država u cilju razvoja novih projektnih ideja i osiguranja adekvatne zalihe projekta za slabije razvijena/deprivirana područja • Stimulirati naseljavanje radno aktivnog stanovništva dodjelom građevinskog zemljišta i stambenih jedinica te naseljavanjem izbjeglica koje će biti smještene u RH (EU kvota) • Evaluacija i revizija indeksa razvijenosti (veza 3.1.1.) • Razminiranje miniranih područja • Primjena koncepta kružne ekonomije na način pametnog korištenja prirodnog resursa (primjer slavonskog hrasta) • Operacije vezane za dodjelu i raspodjelu sredstava, te oslobođenja plaćanja nameta s različitih osnova (odnosi se na različite oblike olakšica pri plaćanju poreza na dohodak i dobit i druge porezne olakšice, pomoći za različite vrste sufinanciranja, povoljniji tretman različitih naknada, poticaje za poduzetnike početnike te za samozapošljavanje, produljenje trajanja potpore npr. poduzetnicima, inkubatorima i dr.) (veza 3.1.3) 				
Uloga MRRFEU:	Provedba i koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MFIN, MINPO, MZOS, MPPI, MKUL, MINT, MINGO, MPOLJ, MZOIP, MUP, JLP(R)S i regionalni koordinatori				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Smanjenje broja područja sa statusom potpomognutog područja (Izvor: MRRFEU, izvještaji o praćenju)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • Isto kao 1.2.1, 1.2.2. i 1.2.4. • Infrastrukturne zahvata planirati u postojećim ili zajedničkim koridorima. 				

	<ul style="list-style-type: none"> • Prilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst odnosno van administrativnih granica kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji. • Sve razminirane površine čim prije vratiti u sustav redovnog gospodarenja (izvanredne revizije gospodarskih osnova ili programa gospodarenja u šumsko-gospodarskim planovima te izvanredne revizije lovno-gospodarskih osnova). • Poticati razvoj različitih tipova ekološke i održive poljoprivrede. • Lociranjem i materijalima izgradnje potrebno je poštivati kulturološki kontekst područja. • Projekte razvijati sukladno dokumentu Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene, EK (eng: Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient, European Commission). • Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene.
--	---

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA
Prioritet:	1.3 Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima
Naziv mjere:	1.3.2. Podrška održivom otočnom razvoju
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada novog programa otočnog razvoja s ciljem objedinjavanja državnih programa razvitka otoka i provedbe putem akcijskog plana, te poticanje održivog razvoja otoka kroz aktivnosti otočnih LAG-ova; te priprema ciljanih poziva za financiranje iz ESIF i drugih izvora • Revidiranje kriterija razvrstavanja otoka u skupine u novom zakonodavnom okviru u svrhu strateškog planiranja njihovog razvoja prema pripadnosti određenoj skupini (veza 3.1.1) • Uspostava sustava praćenja i vrednovanja otočne politike, izrada kompozitnog indeksa održivosti razvoja otoka; te uvođenje korektivnog faktora za izračun razvijenosti otočnih i obalno-otočnih gradova i općina (veza 3.1.1.) • Ujednačavanje kvalitete, razvijenosti i učinkovitije korištenje prometne infrastrukture na i među otocima te priobalja radi bolje povezanosti otoka i ublažavanja izoliranosti i povećanja sigurnosti; radi bolje međusobne povezanosti otočnih naselja, te osposobljavanje zapuštenih otočnih poljskih putova i nerazvrstanih cesta radi omogućavanja pristupa otočnim poljoprivrednim resursima (veza 1.2.1 i 1.2.2.) • Poboljšanje pomorske i zračne međuotočne povezanosti uvođenjem odgovarajućih redovnih i izvanrednih linija te optimiranje zračnog prijevoza (izbor: avioni, hidroavioni, helikopteri) i izgradnja odgovarajuće infrastrukture(veza 1.2.2.) • Subvencije određenim kategorijama otočnog stanovništva u otočnom cestovnom, pomorskom i zračnom prijevozu (veza 1.2.2) • Pristup širokopojasnom internetu na svim naseljenim otocima (veza 1.2.2.) • Poticanje poljoprivrednih projekata i obrada neobrađenih zemljišta (veza 3.1.4) • Razvoj komunalne infrastrukture - dostupnost pitke vode, izgradnja sekundarne hidrantske mreže, sustava odvodnje i kvalitetnog zbrinjavanja otpadnih voda; povlastice u potrošnji pitke vode do osiguravanja njene stalne dostupnosti (veza 1.2.1, 1.2.2.) • Unaprjeđenje otočnog odgojno-obrazovnog sustava (škole na daljinu, stipendiranje deficitarnih zanimanja, olakšavanje zapošljavanja stručnih suradnika, izdavanje zavičajne čitanke, poticanje projekta broda-škole) (veza 1.1.1.) • Unaprjeđenje otočnog zdravstvenog sustava (heliodromi i brzi brodovi za hitnu medicinsku pomoć, prilagodba kvota pacijenata, telemedicina) (veza 1.1.2.) • Unaprjeđenje pravne dostupnosti otočnih nekretnina; sređivanje imovinsko-pravnih odnosa fizičkih i pravnih osoba na nekretninama na otocima; usklađivanje zemljišnih knjiga i katastra sa stvarnim stanjem; te podrška u aktivnostima vezanim uz stavljanje u funkciju neaktivnih nekretnina (veza 1.2.1., 1.2.2, 2.1.2., 3.1.4) • Očuvanje i revitalizacija otočnih starih gradskih jezgri u svrhu razvoja turizma (veza 2.1.3.)

	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj i poticaj ulagačima i pokretačima neovisnih energetske sustava (sufinanciranje izgradnje sustava obnovljivih izvora energije) na otocima • Jačanje kapaciteta OCD-a za ravnomjeran društveno-gospodarski razvoj na otocima • Primjena koncepta kružnog gospodarstva za korištenje otočnih resursa • Izrada i provedba programa financijskih povlastica za razvoj otočnog gospodarstva (porezne olakšice za otočane, sufinanciranje kapitalnih projekata, zaštita otočnih proizvoda, kreditne linije otočnim gospodarstvenicima, poticaji za poduzetnike početnike, produljenje trajanja potpora otočnim poduzetnicima, potpore otočnim poslodavcima za očuvanje radnih mjesta na otocima, povlaštene cijene u pomorskom prijevozu putničkih i teretnih vozila, i dr.) 				
Uloga MRRFEU:	Provedba i koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MPPI, MFIN, MKUL, MINT, MINPO, MZOS, MPOLJ, MZOIP, MIZ, JLP(R)S i regionalni koordinatori				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Smanjen raspon indeksa održivosti razvoja otoka (Izvor: MRRFEU, studija)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	-/+	+	-/+	0	0
	Preporuke: Preporuke se mogu povezati s onima za mjeru 1.3.1				

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA				
Prioritet:	1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima				
Naziv mjere:	1.3.3. Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada analize (vrednovanje) i preporuke za redefiniranje obuhvata brdsko-planinskih područja • Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete javnih usluga te prilagodba standarda/kriterija u pružanju javnih usluga posebnostima rjeđe naseljenosti brdsko-planinskih područja (veza 1.1.1) • Poticanje ostanka te povratka iseljenog i naseljavanja novog stanovništva na brdsko-planinskim područjima svih zanimanja, a osobito onih koji mogu obavljanjem djelatnosti pridonijeti gospodarskom i društvenom razvoju tih područja (integrirane mjere fokusirane na stvaranje prilika za zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje i podizanje kvalitete života) (veza 2.3.2) • Priprema ciljanih poziva za financiranje projekata iz ESIF i drugih izvora te oblikovanje posebnih kriterija za financiranje projekata s brdsko-planinskih područja • Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete komunalne, društvene, prometne, energetske i IKT infrastrukture u skladu s potrebama brdsko-planinskih područja (veza 1.2.1) • Razrada modela poticanja (samo)zapošljavanja kroz obavljanje više integriranih djelatnosti npr. poljoprivrede, šumarstva, obrta, turizma i sl. • Potpora transferu znanja i praktičnoj primjeni iskustava drugih država u cilju razvoja novih projektnih ideja i osiguranja adekvatne zalihe projekta za brdsko-planinska područja • Primjena koncepta kružnog gospodarstva za korištenje resursa brdsko-planinskih područja • Razminiranje miniranih područja • Provođenje edukacija za razvoj specifičnih zanimanja u svrhu razvoja turizma i podizanja kvalitete turističke usluge (npr. gorski vodiči) • Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima u brdsko-planinskim područjima • Izrada i provedba programa financijskih povlastica u brdsko-planinskim područjima (porezne olakšice, sufinanciranje kapitalnih projekata, održavanje nerazvrstanih cesta u zimskim uvjetima, poticaji za poduzetnike početnike, za samozapošljavanje, produljenje trajanja potpora, pravo ubiranja šumskih plodova, te prvokupa šumskog sortimenta i dr.) (veza 3.1.3) 				
Uloga MRRFEU:	Provedba i koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MPPI, MFIN, MINPO, MINT, MZOS, MIZ, MPOLJ, Hrvatske šume, JLS				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Smanjen raspon indeksa održivog razvoja brdsko-planinskih područja (Izvor: MRRFEU, studija)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	-/+	+	-/+	-/+	+
Preporuke: Preporuke se mogu povezati s onima za mjeru 1.3.1.					

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA				
Prioritet:	1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima				
Naziv mjere:	1.3.4. Unapređenje kvalitete življenja i razvoj urbanih područja (veza 1.2.1)				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostava sustava praćenja i vrednovanja učinaka razvoja urbanih područja • Podrška nositeljima strategija razvoja urbanog područja (zajedničko djelovanje JLS-ova na razvoju urbanog područja) • Podrška razvoju gradova (npr. pametna specijalizacija, projekti pametnih gradova, zeleni gradovi, zdravi, gradovi mladih, primjena koncepta kružnog gospodarstva i sl.) • Jačanje integriranog i održivog upravljanja gradovima te unapređenje dostupnosti i pristupačnosti javnih servisa (digitalizacija javnih gradskih servisa – SMART rješenja) • Provedba aktivnosti usmjerenih na rješavanje pitanja nezaposlenosti, socijalne isključenosti, te siromaštva i drugih sličnih problema u urbanim područjima • Podrška aktivnostima integrirane revitalizacije povijesnih jezgri gradova (veza 2.1.3) • Podrška procesima urbane preobrazbe napuštenih kompleksa i nekretnina, urbane sanacije dijelova urbanih područja: zone inicijalno nezakonite gradnje, zone s nedostajućim javnim sadržajima i infrastrukturom (veza 1.2.1, 2.1.2 i 3.1.4) • Jačanje kapaciteta za upravljanje brownfield područjima i njihove revitalizacije • Podrška razvoju sustava urbane zelene infrastrukture (veza 1.2.1 i 1.2.4) • Podrška rješenjima kojima se uspostavljaju sustavi temeljeni na konceptu održive urbane mobilnosti (veza 1.2.1) • Podrška aktivnostima koje odgovaraju na demografske promjene u gradovima (kvalitetno starenje, koncept sijede ekonomije i sl.) • Podrška razvoju urbane poljoprivrede i uzgoja te prodaje hrane u urbanim sredinama, podrška uređenju gradskih vrtova u urbanim sredinama • Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima u urbanim područjima • Provedba aktivnosti usmjerenih na rješavanje problema potrošnje velike količine energije, zagađenosti, prometnih zagušenja (usmjeriti aktivnosti na pametno upravljanje prometom), loše povezanosti s okruženjem i sl. u urbanim područjima (veza 1.2.4) • Pružanje podrške aktivnostima vezanim za kontrolirano/održivo širenje urbanih središta u skladu s konceptom kompaktnog grada • Podržavanje uvođenja OIE u urbane sredine (veza 1.2.4) • Brendiranje gradova znanja (npr. sveučilišni, veleučilišni gradovi) i brendiranje regija (npr. spajanjem više gradova i općina u regiju) te osmišljavanje zajedničkog brenda temeljenog na sličnostima (veza 2.2.5) 				
Uloga MRRFEU:	Provedba i koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MGIPU, MZOIP, MZOS, MINGO, MKUL, MIINT, MINPO, MPOLJ, Hrvatske šume, JLS – gradovi, aglomeracije				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Smanjen raspon indeksa razvoja urbanih područja (Izvor: MRRFEU, studija)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • Kroz uspostavljanje zelene infrastrukture gradova, omogućiti uređenje zapuštenih prostora, izvedbu krovnih vrtova na velikim objektima - šoping centrima i sl. te uspostavu zelenih zidova i krovnih vrtova na dijelovima grada gdje nedostaju zelene površine. • Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene. 				

Strateški cilj:	1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA				
Prioritet:	1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima				
Naziv mjere:	1.3.5. Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje prekogranične suradnje u svrhu učinkovitijeg korištenja fondova EU i podizanje kvalitete života lokalnog stanovništva kroz razvoj turizma • Poticanje suradnje javnih vlasti i dionika za zdravo, sigurno i pristupačno pogranično područje (u područjima javnog zdravstva i zdravstvene skrbi, usluga soc. skrbi, sigurnosti (civilna zaštita, služba sigurnosti i hitna služba), prekograničnog javnog prijevoza i održive službe mobilnosti) • Poticanje održivog razvoja turizma i turističkih proizvoda u pograničnim područjima, promocija destinacija temeljenih na kulturnom i prirodnom nasljeđu; unaprjeđenje baze znanja i kapaciteta za aktivno očuvanje nasljeđa i održivi turizam • Poboljšanje procesa praćenja klimatskih promjena i planiranja mjera prilagodbe uzimajući u obzir konkretne utjecaje u području suradnje; zaštita i obnova biološke raznolikosti i promocija usluga ekosustava, jačanje kapaciteta, razvoj zajedničkih koordiniranih pristupa u planiranju, nadzoru i upravljanju Natura 2000 i ostalim vrstama i tipovima staništa u prekograničnim područjima (veza 1.2.4) • Promicanje i unaprjeđenje korištenja obnovljivih izvora energije (veza 1.2.4) • Povećanje sigurnosti programskog područja od prirodnih katastrofa i katastrofa uzrokovanih ljudskim faktorom, te podrška razvoju sustava prevencije, kontrole (uključujući procjene rizika od štetnih događaja) i sanacije onečišćenja (zrak, vode rijeka i jezera, tlo) • Čišćenje miniranih područja • Unaprjeđenje kvalitete okolišnih uvjeta mora i obalnog područja korištenjem održivih i inovativnih tehnologija i pristupa u Jadranskoj Hrvatskoj • Poboljšanje usluga u sektoru javnog zdravstva i socijalne skrbi (veza 1.1.2) • Jačanje regionalnog kapaciteta za inovacije te poboljšanje vještina i poduzetničkih kompetencija za unaprjeđenje ekonomskih i socijalnih inovacija (veza 2.2.2) • Jačanje okvirnih uvjeta za inovacije u relevantnim sektorima plave ekonomije • Poticanje poslovne suradnje MSP u pograničnom području (veza 2.2.3) • Jačanje konkurentnosti i razvoja poslovnog okruženja u pograničnom području (veza 2.2.1) • Jačanje uloge obrazovnih ustanova kao centara specifičnih lokalnih znanja u regiji • Poboljšanje kvalitete, sigurnosti i ekološke održivosti usluga i čvorišta pomorskog i obalnog prijevoza promicanjem multimodalnih rješenja (veza 1.2.1, 1.2.2) • Poboljšanje planiranja i koordinacije regionalnih putničkih prijevoznih sustava u svrhu boljeg povezivanja s nacionalnim i europskim prijevoznim mrežama (veza 1.2.2) • Poboljšanje koordinacije između sudionika u teretnom prijevozu s ciljem povećanja broja multimodalnih okolišno prihvatljivih prijevoznih rješenja (veza 1.2.2) • Podrška aktivnostima ujednačavanja kvalitete, razvijenosti i učinkovitog korištenja prometne infrastrukture radi bolje povezanosti, povećanja sigurnosti i ublažavanja prometne izoliranosti pograničnih područja (veza 1.2.1, 1.2.2) • Poticanje naseljavanja u pograničnom području kroz razne oblike poticajnih mjera (smanjenja poreza i raznih obveznih davanja prema državi) 				
Uloga MRRFEU:	Provedba i koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MZOIP, MIZ, DUZS, HCR, MPPI, MINT, MINPO, MPOLJ, JLP(R)S i regionalni koordinatori				
Pokazatelj ishoda (izvor):	Smanjen raspon indeksa održivog razvoja pograničnih područja (Izvor: MRRFEU, studija)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	-/+	+	-/+	0	0
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • Preporuke se mogu povezati s onima za mjeru 1.2.1., 1.2.2. i 1.3.1. 				

Strateški cilj:	2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI				
Prioritet:	2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini				
Naziv mjere:	2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Nadogradnja Jedinstvenog registra poduzetničke infrastrukture informacijama o uslugama poduzetničkih zona i omogućavanje pretrage po vrstama usluga • Razvoj smjernica i preporuka jedinicama lokalne i regionalne samouprave za osnivanje i financiranje opremanja i poslovanja poduzetničkih zona (uz konzultiranje asocijacija poduzetnika na odgovarajućoj razini) • Revizija sustava potpora za poduzetničke zone u skladu s rezultatima analize učinkovitosti postojećeg sustava potpora • Poboljšanje promocije poduzetničkih zona • Analize učinkovitosti poduzetničkih zona i analiza potreba za uslugama poduzetničkih zona i definiranje indikatora za praćenje učinkovitosti poduzetničkih zona • Analiza učinkovitosti sustava potpora za unapređenje poslovnih aktivnosti poduzetničkih zona 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MINPO, MINGO, AIK, HGK, HUP, HOK, Zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina				
Pokazatelj ishoda i izvor:	<p>Popunjenost postojećih poduzetničkih zona (u % od ukupne površine) (Izvor: izvještaji o praćenju mjere, podaci prikupljeni od JLS i poduzetničkih zona)</p> <p>Broj gospodarskih subjekata u poduzetničkim zonama (Izvor: izvještaji o praćenju mjere, podaci prikupljeni od JLS i poduzetničkih zona)</p>				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	0	+	0	0	0
	<p>Preporuke:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predlaže se da se ulaganja vezana za stvaranje povoljnih uvjeta za poduzetništvo te općenito ona za unapređenje uspješnosti i kvalitete poduzetničke klime usmjere u područja u kojima su zabilježeni nepovoljniji uvjeti i gdje već postoje neiskorištene poduzetničke zone (a u kombinaciji s npr. većom nezaposlenošću mladih i radno sposobnih). Poticati suradnju između raznih sektora djelatnosti. • Prilikom razvoja smjernica i preporuka za osnivanje poduzetničkih zona uzeti u obzir i eventualna okolišna ograničenja, npr. zone sanitarne zaštite, područja ekološke mreže, blizina naselja, poplavna područja i sl. sve ovisno o vrsti gospodarskih aktivnosti koje će se tamo odvijati. 				

Strateški cilj:	2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI				
Prioritet:	2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini				
Naziv mjere:	2.1.2. Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (1.2.1, 3.1.4)				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška u pripremi evidencija nefinancijske imovine u državnom vlasništvu na području JLP(R)S, koja bi mogla biti predmet zamjene između države i JLP(R)S, odnosno ponude ulagačima od strane JLP(R)S u slučaju kada postoji poseban državni interes • Izrada sistematiziranih uputa u svrhu bolje informiranosti i pronalaženja zainteresiranih ulagača u nekretnine u vlasništvu države, a na području JLP(R)S (primjerice, vodiči koji će olakšati u podnošenju zahtjeva, promocija dobrih praksi i transfer znanja (npr. otok Obonjan)) • Podrška uspostavi redovne komunikacije između DUUDI-a, Agencije za poljoprivredno zemljište i JLP(R)S radi rješavanja otvorenih pitanja u međusobnim imovinsko-pravnim odnosima • Suradnja asocijacija poduzetnika – zakupaca u procesima poticanja vidljivosti i redovitosti objavljivanja planova prodaje poslovnih prostora u državnom vlasništvu i vlasništvu JLP(R)S (za dugogodišnje zakupnike) • Program edukacije o upravljanju državnom imovinom za sve dionike (javni, privatni, civilni sektor i asocijacije poduzetnika) • Priprema smjernica i modela suradnje među ključnim dionicima za razvoj i provedbu projekata vezanih uz upravljanje napuštenim vojnim i industrijskim kompleksima u državnom vlasništvu i vlasništvu jedinica lokalne i regionalne samouprave • Podrška projektima revitalizacije vojnih i industrijskih kompleksa uz pridodavanje novih održivih gospodarskih sadržaja tim objektima (inkubatori / akceleratori za poduzetnike, socijalne poduzetnike, kulturne i kreativne industrije i sl.) 				
Uloga MRRFEU:	Provedba i koordinacija				
Suradnja u provedbi:	DUUDI, MPRAVO, Agencija za poljoprivredno zemljište, MPS, MINT, MKUL, MINPO, partnerska vijeća, regionalni koordinatori, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Površina aktiviranog zemljišta u državnom vlasništvu (Izvor: izvještaji o praćenju, podaci prikupljeni od JLS, DUUDI-a i Agencije za poljoprivredno zemljište) Prihodi od prodaje nefinancijske imovine u državnom vlasništvu (Izvor: izvještaji o praćenju, podaci prikupljeni od JLS, DUUDI-a i Agencije za poljoprivredno zemljište)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+			
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • U modele suradnje predlaže se uključiti i nosioce nematerijalne baštine na način da im se olakša pristup, upotreba ili otkup prostora potrebnih za obavljane temeljne djelatnosti, a koji su u državnom vlasništvu. Nosioци nematerijalne baštine u takvim slučajevima mogu biti tradicijski obrti, kulturno-umjetnička društva i sl. • Prilikom stavljanja neaktivnih nekretnina u funkciju prednost dati graditeljskim kulturnim dobrima ukoliko je moguće njihovo održivo korištenje. 				

Strateški cilj:	2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI				
Prioritet:	2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini				
Naziv mjere:	2. 1. 3. Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1.,1.2.3. i 3.3.1)				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj finansijskih instrumenata i drugih oblika financiranja ulaganja u održavanje starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (zaklade, javno-privatna partnerstva i sl.) • Podrška pripremi i provedbi projekata održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine financiranih bespovratnim sredstvima (EU projekti, projekti drugih međunarodnih organizacija) • Finansijska potpora za održavanje starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine sukladno indeksu regionalne razvijenosti • Edukacije i transfer znanja o programima održavanja i održivog upravljanja starim gradskim jezgrama i objektima kulturne baštine • Poticanje primjene novih znanja i vještina za vođenje složenih projekata održavanja i revitalizacije gradskih jezgri 				
Uloga MRRFEU:	Provedba i koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MKUL, MGİPU, JLS				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Ulaganja u održavanje starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (Izvor: izvještaji o praćenju, podaci JLS)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+			
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • Preporuke se mogu povezati s onima u 2.1.2. 				

Strateški cilj:	2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI				
Prioritet:	2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini				
Naziv mjere:	<i>2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija</i>				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Prilagodba sustava potpora za unapređenje poslovnih aktivnosti poduzetničkih potpornih institucija, sukladno rezultatima i preporukama analize učinkovitosti (<i>Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, NN 93/13, 114/13, 41/14</i>) • Uvođenje novih tehnologija u upravljanju informacijama i usklađivanje evidencija vezanih uz mogućnosti ulaganja na svim razinama javnog upravljanja • Stvaranje jedinstvenog modela komunikacije s investitorima na svim razinama države • Identifikacija dobrih rješenja i praksi proizišlih iz provedenih projekata vezanih uz razvoj poduzetničkih potpornih institucija (npr. investors friendly region) • Analiza učinkovitosti sustava potpora za unapređenje poslovnih aktivnosti poduzetničkih potpornih institucija • Uključivanje komora u sustav poduzetničke infrastrukture (prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture) te razvoj novih modela partnerske suradnje između komora i gospodarskih subjekata • Razvoj i promocija centara kompetencija na lokalnoj i regionalnoj razini • Podrška inicijativama potpornih institucija usmjerenih razvoju novih djelatnosti i načina poslovanja (npr. kružne ekonomije, zelene ekonomije, socijalne ekonomije, srebrne ili sijede ekonomije, socijalnog poduzetništva, socijalnih inovacija i sl.) • Podrška aktivnostima praćenja konkurentnosti hrvatskih regija - priprema studije i izračun regionalnog indeksa konkurentnosti (RIK) • Podrška aktivnostima poduzetničkih potpornih institucija na ciljanom privlačenju (stranih) ulaganja • Razvoj modela suradnje i provedba mjera koje potiču koordinaciju i zajedničko djelovanje više županija i lokalnih jedinica u aktivnostima privlačenja (stranih) ulaganja • Podrška u unapređenju suradnje JLP(R)S preko zajedničkih krovnih organizacija u aktivnostima vezanim uz razvoj regionalnog gospodarstva; pri čemu u suradnju mogu biti uključene i druge institucije 				
Uloga MRRFEU:	Koordinator				
Suradnja u provedbi:	MINPO, AIK, NVK, MPS, Partnerska vijeća, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina i regionalni koordinatori				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Nova izravna strana ulaganja (Izvor: izvješće o praćenju) Aktivni centri kompetencija na lokalnoj i regionalnoj razini (Izvor: izvješće o praćenju)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+			
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • Predlaže se aktivnosti maksimalno usmjeriti u područja gdje postoji prilika za veće uključivanje osoba u nepovoljnijem položaju (npr. dugotrajno nezaposlene osobe, mlado nezaposleno stanovništvo ili nezaposlene osobe starije zrele dobi i dr.). Također, što je moguće više uključiti kompetentno lokalno stanovništvo u razvoj i unapređenje (lokalne) zajednice (npr. volonterstvo). Potrebno je uvažavati kvalifikacije pojedinaca na lokalnoj i regionalnoj razini i sukladno tome definirati koje će se djelatnosti razvijati u pojedinim regijama. 				

Strateški cilj:	2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI				
Prioritet:	2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini				
Naziv mjere:	<i>2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku <u>novim</u> gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima</i>				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška u razvoju i provedbi mjera poticanja obrazovanja u sklopu Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO) za potrebe razvoja poduzetništva uključujući nove koncepte kao što su zelena ekonomija, ekološke inovacije, društveno odgovorno poslovanje i sl. • Identifikacija i aktivna promocija novih oblika poduzetništva za mlade kroz obrazovne i akademske institucije kao i kroz aktivnosti civilnog društva • Istraživanje potreba novih poduzetnika za novim znanjima i vještinama • Analiza postojećeg sustava poticanja poduzetničkog mentorstva i razvoj preporuka za unapređenje sustava poticanja poduzetničkog mentorstva • Podrška aktivnostima usmjerenih unapređenju poduzetničkog ekosustava na lokalnoj i regionalnoj razini, a posebno povezivanju poduzetnika, organizacija i institucija radi međusobnog upoznavanja, informiranja, edukacije • Podrška u aktivnostima JLP(R)S usmjerenih povezivanju poduzetnika sa znanstvenim i obrazovnim institucijama (osobito radi obrazovanja te istraživanja i razvoja u područjima visoke tehnologije) • Podrška u razvoju i provedbi promotivnih i edukativnih mjera vezanih uz razvoj socijalnog poduzetništva na lokalnoj razini • Suradnja u razvoju programa transfera poslovanja na sljedeće generacije vlasnika • Podrška u razvoju i nastavku suradnje u projektima vezanim uz inovacije i klastere i sl. (npr. projekti - Inovacijska mreža za industriju; Podrška inicijativama klastera konkurentnosti) 				
Uloga MRRFEU:	Koordinator				
Suradnja u provedbi:	MINPO, MINGO, MSPiM, MZOS, MPOLJ, MRMS, HZZ, HOK, HGK, Hrvatska zajednica županija , Udruga gradova, Udruga općina, regionalni koordinatori				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Udio visokotehnoloških tvrtki u novoosnovanim tvrtkama (Izvor: izvješće o praćenju, FINA) Broj zaposlenih u tvrtkama koje se bave socijalnim poduzetništvom (Izvor: izvješće o praćenju, FINA)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0
	Preporuke:				
<ul style="list-style-type: none"> • Poticati neki oblik certifikacije privatnih šumarskih tvrtki/obrta, radi podizanja konkurentnosti privatnog šumarskog sektora i postizanja jamstva odgovornog/održivog gospodarenja privatnim šumama. 					

Strateški cilj:	2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI				
Prioritet:	2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini				
Naziv mjere:	2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje postojećih i razvoj novih mjera poticanja udruživanja u klastere na regionalnoj razini te prepoznavanje takvih klastera u Strategiji pametne specijalizacije • Podrška u izradi analiza novih koncepata kolaborativne ekonomije, definiranju preporuka za udruživanje gospodarskih subjekata te promociji novih gospodarskih koncepata i dobrih praksi • Istraživanje spremnosti gospodarskih subjekata za povezivanje i prihvatljivih oblika povezivanja • Podrška izradi marketinških strategija i organizacija plasmana specifičnih lokalnih i regionalnih proizvoda karakterističnih za pojedino područje na nacionalnoj i međunarodnoj razini • Podrška povezivanju i razvoju zajedničkih projekata lokalnih proizvođačkih i uslužnih subjekata uključujući javne ustanove (npr. bolnice, škole), povezivanje proizvođača s ciljem razvoja turističke ponude (npr. nacionalni parkovi, izletišta, kolodvori, popularna okupljališta) i dr. • Podrška u dizanju kvalitete ponude lokalnih proizvoda kroz suradnju javnih i obrazovnih institucija te organizacije civilnog društva. • Podrška u jačanju kapaciteta lokalnih institucija u primjeni propisa javne nabave s ciljem aktiviranja lokalne i regionalne ponude roba i usluga • Podrška aktivnostima povezivanja međuregionalne ponude roba i usluga, posebice za zadovoljavanje povećanih potreba tijekom turističke sezone 				
Uloga MRRFEU:	Koordinator				
Suradnja u provedbi:	MINGO, MINPO, MPOLJ, MINT, AIK, HOK, HGK, HUP, regionalni koordinatori, Hrvatska zajednica županija, Udruga gradova, Udruga općina				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Broj zajedničkih projekata novoosnovanih klastera i drugih oblika udruživanja poduzetnika (Izvor: izvješće o praćenju, Ministarstvo gospodarstva)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • Poticati aktivnosti brendiranja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Kroz mjere poticanja obrazovanja za potrebe razvoja poduzetništva uključiti i edukacije poljoprivrednika o mogućnostima udruživanja i što efikasnijeg plasmana proizvoda na tržište. Također uključiti i edukaciju o prednostima primjene ekološke poljoprivrede i dobivanja eko znaka. • Prilikom „brendiranja“ i „labelinga“ određenih proizvoda i usluga, te povezivanja međuregionalne ponude roba i usluga potrebno je uključiti i kulturološku komponentu. Poticati održavanje lokalnih udruženja tradicijskih obrta i plasmanu njihovih proizvoda kao produkata karakterističnih za određeno područje kako bi se pridonijelo kulturnoj prepoznatljivosti određenog područja i pozitivnom učinku na nematerijalnu baštinu. • Aktivnosti usmjeravati na povezivanje poduzetnika/ obrtnika u raznim sektorima djelatnosti (poljoprivreda/ turizam, zdravstvene institucije/ domaći proizvođači, itd.). 				

Strateški cilj:	2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI				
Prioritet:	2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini				
Naziv mjere:	2.2.4. Bolje iskorištavanje razvojnih potencijala zaštićenih područja prirode s naglaskom na nacionalne parkove i parkove prirode (veza mjera 1.2.3)				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj modela suradnje za povezivanje predstavnika lokalnih gospodarskih subjekata i uprava nacionalnih parkova i parkova prirode i održavanje redovnih susreta radi daljnjeg razvoja turističke destinacije i jačanja lokalnog gospodarstva • Razvoj modela suradnje za uključivanje predstavnika lokalnih gospodarskih subjekata u formuliranje planova upravljanja nacionalnim parkovima i parkovima prirode i njihovim godišnjim planovima rada (kvalitetnije upravljanje) • Razvoj modela međusektorske suradnje u procesu planiranja i upravljanja zaštićenim područjima prirode (zaštita prirode) • Podrška razvoju modela za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama kroz međusektorsku suradnju u procesu planiranja i upravljanja zaštićenim područjima prirode (zaštita prirode) 				
Uloga MRRFEU:	Provedba i koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MKUL, MZOIP, MPS, MINT, Turistička zajednica, regionalni koordinatori, JLS, Udruga gradova, Udruga općina				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Broj parkova u kojima aktivno sudjeluje lokalna zajednica u upravljanju (Izvor: izvješće o praćenju, MZOIP) Broj gospodarskih subjekata koji su ostvarili neki oblik dogovora/sporazuma s Javnim ustanovama za upravljanje zaštićenim područjima u smislu korištenja prirodnih resursa s područja ZP na održiv način (Izvor: izvješće o praćenju, JLS)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	+	0	0
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • Prilikom razvoja modela suradnje i uključivanja predstavnika lokalnih gospodarskih subjekata potrebno je osmisliti integralnu strategiju korištenja prirodnih dobara na trajno održiv i okolišno prihvatljiv način, koji neće biti fokusiran isključivo na turističkim djelatnostima unutar zaštićenih područja. Težište aktivnosti unutar zaštićenih područja poželjno je staviti na one aktivnosti kojima se doprinosi očuvanju prirodnih značajki područja, kao npr. stočarstvo, tradicionalna poljoprivreda i dr. ovisno o posebnostima pojedinih područja. Predlaže se poticanje aktivnog uključivanja tradicionalnih poljoprivrednika, koji su nosioci egzistencije tradicionalnih kulturnih krajolika, u procese upravljanja parkovima prirode. 				

Strateški cilj:	2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI				
Prioritet:	2.2. STVARANJE POTICAJNOG POSLOVNOG OKRUŽENJA NA REGIONALNOJ I LOKALNOJ RAZINI				
Naziv mjere:	2.2.5. Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> Izrada Hrvatskog paketa prednosti i investicijskog profila regija po sektorima, s posebnim naglaskom na uključivanju kulturne baštine i krajolika u brendiranje turizma i posebnih oblika turizma Izrada i provedba Komunikacijske strategije u cilju promocije hrvatskih regija Podrška izradi smjernica „brend strategija“, uključujući odgovarajuća terenska istraživanja Sektorsko brendiranje i brendiranje lokacija, uključujući pripremu potrebnih studija i izradu kreativnih rješenja Podrška suradnji gospodarskih subjekata na brendiranju i labellingu turističkih proizvoda i usluga u destinaciji u cilju podizanja kvalitete turističke ponude 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MINT, MINGO, MINPO, HGK, JLP(R)S, Udruga gradova, Udruga općina				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Izrađene brend strategije (Izvor: izvješće o praćenju, MINT) Broj brendiranih sektora i lokacija (Izvor: izvješće o praćenju, MINT)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	0	+	0	0	0
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> Prilikom brendiranja i labellinga određenih proizvoda i usluga, te povezivanja međuregionalne ponude roba i usluga poželjno je uključiti i kulturološku komponentu. Poticati aktivnosti brendiranja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda 				

Strateški cilj:	2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI				
Prioritet:	2.3. Jačanje ljudskih potencijala, obrazovanje i osposobljavanje povezano s potrebama regionalnog i lokalnog gospodarstva				
Naziv mjere:	2.3.1. Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Kontinuirano osnaživanje lokalnih partnerstva za zapošljavanje (LPZ) i pružanje podrške lokalnim dionicima (obrazovne institucije, uredi HZZ-a, predstavnici privatnog, javnog, i civilnog sektora) u prepoznavanju potreba za radnom snagom i unapređenju ljudskih potencijala • Podrška u djelovanju tehničkih tajništva LPZ-a i lokalnih inicijativa te radu „regionalnih kooperacijskih odbora“ • Suradnja na provedbi mjera vezanih za daljnji razvoj Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HOK) na regionalnoj razini u smjeru razvoja programa obrazovanja na svim razinama te praćenja kretanja zapošljivosti, razvoju srednjoškolskih programa za deficitarna zanimanja • Podrška razvoju učinkovitih novih programa obrazovanja nezaposlenih osoba i njihova zapošljavanja, osobito dugotrajno nezaposlenih kao posebno ranjive skupine • Podrška u provedbi programa strukovnog obrazovanja primjerice na razvoju i provedbi programa mentorstva u strukovnom obrazovanju; pripremi istraživanja i unapređenja metode identifikacije nedostatka radnika pojedinih zanimanja na lokalnoj i regionalnoj razini; suradnji ključnih dionika u promicanju strukovnog obrazovanja – profesionalno usmjeravanje učenika u suradnji sa školom i roditeljima te ostalim ključnim dionicima u zapošljavanju i obrazovanju • Podrška u razvoju i provedbi programa cjeloživotnog učenja (veza 1.1.1) prema načelima HOK-a • Širenje i podrška daljnjem razvoju Centara za informiranje i savjetovanje o karijeri (CISOK) (trenutno postoji 11 centara u 10 gradova) i drugim inicijativama za povećanje zapošljivosti svih, a posebno mladih osoba • Donošenje smjernica za razvoj regionalnih tržišta rada • Podrška zadržavanju starijih osoba na tržištu rada • Praćenje učinaka kvalifikacijske strukture stanovništva na regionalni razvoj • Analiza potreba za razvojem ljudskih potencijala koje proizlaze iz županijskih razvojnih strategija 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MZOS, MRMS, HZZ, MSPM, Županije				
Pokazatelj ishoda i izvor:	<p>Broj zaposlenih osoba koje su osposobljavane u zanimanjima koja su prepoznata kao deficitarna (Izvor: izvješće o praćenju, HZZ)</p> <p>Broj zaposlenih osoba koje su osposobljavane iz skupine dugotrajno nezaposlenih i ostalih ranjivih skupina stanovnika (Izvor: izvješće o praćenju, HZZ)</p>				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	0	+	0	0	0
	Preporuke: -				

Strateški cilj:	2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI				
Prioritet:	2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini				
Naziv mjere:	2.3.2. Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema programa poticanja zapošljavanja u subjektima s nedostatkom zaposlenih u područjima I. i II. skupine prema indeksu razvijenosti • Izrada baze podataka manjka zaposlenih u javnim službama u područjima I. i II. skupine prema indeksu razvijenosti i područjima s razvojnim posebnostima • Dizajniranje primjerenih mjera stimuliranja zapošljavanja (olakšavanje rješavanja stambenog pitanja, prednost pri odobravanju specijalističkog usavršavanja npr. za doktore medicine) • Podrška u izradi baze podataka o raspoloživim stambenim objektima za privlačenje i osiguravanje smještaja deficitarne radne snage na regionalnoj razini i podrška u promociji slobodnih radnih mjesta za koja se nude posebni uvjeti • Priprema programa privlačenja radnika prema područjima gdje nedostaje radne snage određenih kvalifikacija 				
Uloga MRRFEU:	Provedba i koordinacija				
Suradnja u provedbi:	HZZ, JLP(R)S (JLS, 1. i 2. skupina prema indeksu razvijenosti)				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Broj novozaposlenih u rijetko naseljenim JLS-ima (Izvor: izvješće o praćenju, HZZ) Porast stanovništva u jedinicama JLP(R)S s manjim indeksom razvijenosti (I. i II.) i JLS-ima s pojačanim trendom iseljavanja (izvješće o praćenju, HZZ)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0
	Preporuke: -				

Strateški cilj:	3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM				
Prioritet:	3.1 Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)				
Naziv mjere:	3.1.1 Unapređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj i provedba propisa o strateškom planiranju kojima se usklađuju kratkoročni, srednjoročni i dugoročni strateški upravljački procesi Uspostavljanje sustava upravljanja javnim politikama koji obuhvaća i povezuje ciklički sve upravljačke faze: analiza, planiranje, provedba, praćenje, izvještavanje i vrednovanje; te se usklađuje s horizontalnim pitanjima (ublaženje i prilagodba klimatskim promjenama, zaštite okoliša, otpornost, održivost, demografija, društvena uključenost, inovacije itd.) Sustavno usklađivanje strateških dokumenata lokalne i regionalne razine s nadređenim strateškim dokumentima (veza 3.2.1) Suradnja ključnih dionika na svim razinama upravljanja i MFIN u procesu pripreme izmjena zakona o proračunu i fiskalnoj odgovornosti Razvoj smjernica i primjena metodologije vrednovanja programa i velikih razvojnih projekata, te transfer dobrih praksi o primjeni evaluacijskih preporuka (veza NRP 2016.) Suradnja ključnih dionika na svim razinama upravljanja, MRRFEU i MFIN u unapređenju procesa pripreme i usklađivanja planova razvojnih programa (proračuni) sa strateškim dokumentima Uspostava djelotvornog sustava praćenja realizacije razvojnih dokumenata JLP(R)S i javna objava izvještaja na nacionalnoj razini uz identifikaciju i evidenciju dobrih praksi Uređenje sustava redovitog prikupljanja, obrade i objave podataka i informacija radi praćenja regionalnog razvoja, dostupno svim dionicima Izrada smjernica za definiranje pokazatelja s preporukama Praćenje učinaka i postupno unaprjeđenje izračuna indeksa razvijenosti sukladno potrebama sustava provedbe i praćenja regionalne i drugih resornih razvojnih politika Unapređenje modela podjele RH na statističke regije (NUTS II), uz uvažavanje endogenih razvojnih potencijala i potreba hrvatskih regija za novo programsko razdoblje 2021.-2028. 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija i provedba				
Suradnja u provedbi:	MFIN, MURH, sva ostala TDU, JLP(R)S				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Zakon o strateškom planiranju se provodi (Izvor: izvještaj o praćenju) Sustav praćenja i vrednovanja na nacionalnoj razini operativan (Izvor: izvještaj o praćenju)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	0	+	0	0	0
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> Što je moguće više poticati suradnju i interesno povezivanje susjednih županija/ JLP(R)S radi smanjenja razlika (a istovremeno jačanja njihovih potencijala i kapaciteta) između jedinica obuhvaćenih određenom regijom. Kod pripreme razvojnih dokumenata voditi računa da se razvijaju i jačaju one djelatnosti za koje postoje predispozicije razvoja koje nisu vezane za administrativnu podjelu prostora. Kod prepoznavanja razvojnih potreba i pripreme razvojnih dokumenata, sagledavati i potencijale ekološke mreže u vidu prepoznavanja gospodarskih koristi i usluga ekosistema koje nudi, u skladu s očuvanjem ciljnih vrsta i staništa i cjelovitosti ekološke mreže. Pri tom je potrebno uspostaviti suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode kao bi se pronašli adekvatni mehanizmi za održivo upravljanje i korištenje resursa unutar područja ekološke mreže. Prilikom realizacije aktivnosti potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene. 				

Strateški cilj:	3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM				
Prioritet:	3.1 Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)				
Naziv mjere:	3.1.2. Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Sudjelovanje u unapređenju hrvatske metodologije analize troškova i koristi (CBA) za velike razvojne projekte - Izrada nacionalnih smjernica (NRP 2016.) • Razvoj mehanizama međuresorne i među-razinske suradnje za prethodno usuglašavanje postupaka planiranja i određivanje osnovnih i posebnih kriterija financiranja javnih projekata • Omogućavanje transfera znanja i iskustava kroz aktivnosti vidljivosti i komunikacijsku strategiju • Uspostavljena i funkcionalna jedinstvena baza projekata (SEBRP), te postupno objedinjavanje projektnih baza različitih tijela (npr. usklađivanje hodograma projekata i jasno određivanje institucionalnih nadležnosti za pojedine korake u procesima) • Utvrđivanje različitih definicija regionalizacije (npr. promet, okoliš, obrazovanje, HEP, šume, vode, područja s razvojnim posebnostima i sl.) te razjašnjavanje što se u pojedinim područjima smatra regionalnim, a što nacionalnim razvojni projektom u SEBRP-u • Podrška u procesima umrežavanja JLP(R)S radi razvoja i provedbe projekata s naglaskom na regionalni razvoj • Definiranje smjernica za dobro upravljanje projektima u području klimatskih promjena, provedba procesa usuglašavanja postupaka planiranja za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u procesu planiranja, provedbe, praćenja i vrednovanja projekata na svim razinama upravljanja regionalnim razvojem. 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija i provedba				
Suradnja u provedbi:	Javna poduzeća, MPPI, MZOIP, MPS, Partnerska vijeća, Udruga županija, Udruga gradova, Udruga općina				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Broj velikih regionalnih razvojnih projekata (Izvor: izvješće o praćenju) Broj projekata koji su ostvareni interesnim povezivanjem susjednih JLP(R)S (<i>izvješće o praćenju</i>)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • Što je moguće više poticati suradnju i interesno povezivanje susjednih županija/ JLP(R)S radi smanjenja razlika (a istovremeno jačanja njihovih potencijala i kapaciteta) između jedinica obuhvaćenih određenom regijom. • Kod pripreme razvojnih dokumenata voditi računa da se razvijaju i jačaju one djelatnosti za koje postoje predispozicije razvoja koje nisu vezane za administrativnu podjelu prostora. • Uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem usklađivanja procesa planiranja i provedbe projekata i postupaka strateške procjene, utjecaja zahvata te postupaka ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu. Poticati regionalne šumarske projekte usmjerene na JLS I. i II. skupine razvijenosti, budući da iste obiluju neiskorištenim šumskim potencijalima, naročito u privatnom sektoru. Nastojati poticati udruživanje šumoposjednika (zadrugarstvo), budući da se svako kvalitetno gospodarenje šumama pozitivno odražava na nekoliko okolišnih komponenti (krajobraz, bioraznolikost, gospodarenje vodama itd.). • Prilikom realizacije aktivnosti potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene. 				

Strateški cilj:	3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM				
Prioritet:	3.1 Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)				
Naziv mjere:	3.1.3 Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostava redovitog sustava praćenja javnih usluga i otkrivanje administrativnih prepreka i provjera potreba korisnika u korištenju javnih usluga koje se pružaju na nižim upravno-teritorijalnim razinama (ref. 3.1.1) • Uspostava sustava redovitog vanjskog vrednovanja javnih politika, programa i projekata kojima se uređuje pružanje javnih usluga i upravljanje javnim dobrima (prirodni resursi, kulturna dobra) na nižim upravno-teritorijalnim razinama uz uključivanje ključnih dionika (ref. 3.1.1) • Analiza nadležnosti i kapaciteta pružanja javnih usluga JLP(R)S, utvrđivanje sustava određivanja i evaluacije kvalitete javnih usluga, te definiranje odgovarajućeg fiskalnog kapaciteta JLP(R)S • Vrednovanje i prijedlog mogućnosti smanjenja ovisnosti o nacionalnom izvorima financiranja i istraživanje i primjena najboljih praksi • Razvoj i provedba mehanizma aktivnog sudjelovanja ključnih dionika u procesu vanjskog vrednovanja, unapređenja i pojednostavljenja sustava i modela fiskalnog izravnjanja • Razvoj mehanizama upravljanja javnim dobrima i edukacijskih programa (prirodnim resursima, kulturnim dobrima) za ključne dionike na regionalnoj i lokalnoj razini (npr. utvrđivanje granica pomorskog dobra na regionalnoj razini; upravljanje koncesijama) • Razvoj sustava praćenja kvalitete pružanja javnih usluga na lokalnoj i regionalnoj razini na osnovi „indeksa kvalitete upravljanja“ sukladno preporukama međunarodnih istraživanja (EK i Svjetska banka) 				
Uloga MRRFEU:	<u>Koordinacija</u>				
Suradnja u provedbi:	MFIN, MURH, MPPI, MKUL, MZOŠ, MIZ, MSPM, Udruga županija, Partnerska vijeća, Udruga gradova, Udruga općina				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Zadovoljstvo korisnika decentraliziranih javnih usluga (Izvor: studija, MRRFEU) Povećanje broja korisnika koji koriste decentralizirane javne usluge (Izver: izvješće o praćenju)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0
	Preporuke: -				

Strateški cilj:	3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM				
Prioritet:	3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)				
Naziv mjere:	3.1.4. Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja (veza 1.2.1 i 2.1.2)				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostava međuinstitucionalne suradnje za rješavanje pretpostavki za upravljanje imovinom uključujući katastarske izmjere (DGU) i imovinsko-pravne odnose (ODO – Općinska državna odvjetništva) • Suradnja u pripremi analize mogućnosti i razvoja modela uvođenja poreza na nekretnine • Suradnja u razvoju programa edukacije i oblicima transfera znanja o kriterijima i načinima učinkovitog upravljanja državnom imovinom • Podrška u pripremi kompleksnih razvojnih projekata i rješavanju zahtjeva vezanih uz upravljanje imovine (npr. „brownfield“ projekti, projekti revitalizacije kulturne baštine, valorizacije tradicijske etno-baštine i sl.) (veza 2.1.2, NRP); te utvrđivanje modela suradnje svih institucija (ODO, ŽDO, DUUDI, DGU, nadležna Ministarstva i dr.) s ciljem ubrzanja postupaka vezanih uz rješavanje imovinsko-pravnih odnosa i ishođenje dozvola • Aktivnosti unapređenja međusektorske suradnje u rješavanju pitanja vezanih uz upravljanje imovinom mogu biti izrada smjernica, analiza, provedba konferencija, okruglih stolova, aktivnosti ekspertnih timova za specifične projekte, redovita objava informacija – posebne IT platforme za razmjenu informacija radi transparentnijeg poslovanja, antikoruptivne mjere i prevencija, razvoj participativnih modela za uključivanje građana, redovite edukacije korisnika, promocija i objava rezultata i dobrih praksi, procjena vlastitih kapaciteta i eventualna dekoncentracija poslovanja nadležnih institucija – uspostavljanje projektnih timova i ureda i sl. <p><i>Napomena: Mjere vezane uz državnu imovinu nalaze se u sva tri strateška cilja SRR. One su međusobno povezane horizontalno, pri čemu su mjere pod SC3 obuhvatnije i odnose se na cjelokupni sustav upravljanja regionalnim razvojem. Realizacijom mjere 2.1.2 koja je usmjerena na JLP RS i jačanje regionalne konkurentnosti gospodarstva doprinosi se i povećanju učinkovitosti upravljanja imovinom na nacionalnoj razini, uz istovremeni pozitivan doprinos aktivnosti programa i projekata koji će se provoditi pod mjerom 3.1.4. na realizaciju mjere 2.1.2. Aktivnostima, programima i projektima u okviru mjere 3.1.4 doprinosi se rješavanju problema na nacionalnoj razini kako bi se oni mogli dalje rješavati na nižim razinama vlasti što je predviđeno aktivnostima, programima i projektima u okviru mjere 2.1.2 i mjere 1.2.1.</i></p>				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	DUUDI, DGU, DO (Državno odvjetništvo), MFIN, MGIPU, MZOIP, MKUL, MINT, MPS, JLP(R)S				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Povećanje ukupnog portfelja državne imovine stavljene u funkciju (Izvor: izvješće o praćenju, DUUDI)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	0	0	0
	Preporuke: -				

Strateški cilj:	3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM				
Prioritet:	3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije)				
Naziv mjere:	3.2.1. Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostava i aktiviranje rada Vijeća za regionalni razvoj • Razvoj modela međuresorne regionalne koordinacije, te prijenos dobrih praksi i promocija inovativnih modela usklađivanja nacionalnih propisa i koordinacije zahtjeva regionalnih razvojnih programa i projekata • Razvoj i primjena inovativnih modela i alata suradnje za potrebe međusektorske (<i>javni, privatni, civilni i akademski sektor</i>) i međuresorne (<i>tijela zadužena za različite javne politike</i>) suradnje u pripremi i provedbi regionalnih razvojnih projekata (nacionalna i NUTS II razina) • Poticanje horizontalne suradnje <u>na nacionalnoj razini</u> kroz aktivnosti obrazovanja ključnih dionika o kompleksnim razvojno upravljačkim temama važnim za razvoj projekata uklj. zaštitu prirode, energetske učinkovitost, kulturnu baštinu, ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba klimatskim promjenama, održivi razvoj i sl. (veza 3.3.1 lokalna razina) • Provedba edukativnih aktivnosti za lokalne i regionalne službenike i dužnosnike vezane za provedbu savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja javnih politika i razvojnih odluka • Transfer dobrih praksi učinkovite provedbe savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja javnih politika (putem e-Savjetovanja i ostalih metoda) <p><i>Napomena: Nastojanja ove strategije su usmjerena na to da se postojeći propisi provode i za to jačaju postojeći kapaciteti nadležnih institucija i tijela. U slučaju da su potrebne legislativne promjene, trebat će prethodno provesti niz aktivnosti i pripremiti analize specifičnih zakona i propisa, a to će se odrediti u Akcijskim planom.</i></p>				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MURH, MZOIP, MKUL, Partnerska vijeća, Zajednica županija, Udruga gradova i Udruga općina, JLP(R)S				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Uspostavljen i funkcionalna model međuresorne koordinacije SRR RH na nacionalnoj razini (Izvor: izvješće o praćenju)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	0	+	0	0	0
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • Uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem usklađivanja procesa planiranja i provedbe projekata i postupaka ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu. 				

Strateški cilj:	3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM				
Prioritet:	3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije)				
Naziv mjere:	3.2.2. Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostava koordinacijskog mehanizma za suradnju nacionalnih, regionalnih i lokalnih dionika u upravljanju regionalnim razvojem • Suradnja u uspostavi funkcionalnog sustava koordinacije institucija nadležnih za civilnu zaštitu (stožeri) - uspostava nacionalnog stručnog tijela za djelovanje u izvanrednim i kriznim situacijama, te unapređenje zakonske osnove (uključujući razvoj metodologije, modela koordinacije) (veza 1.2.1 i 1.2.2) • Podrška JLP(R)S u razvoju i provedbi programa prevencije štetnih posljedica uzrokovanih izvanrednim događanjima kao npr. elementarnih nepogoda (veza 1.2.1 i 1.2.2) • Podrška u vođenju evidencija rizične infrastrukture i sustavu održavanja (veza 1.2.1 i 1.2.2) • Podrška u primjeni modela sustavnog uključivanja dionika s lokalne i regionalne razine u procese strateškog planiranja i programiranja na nacionalnoj razini i transfer dobrih praksi • Podrška u primjeni modela suradnje i koordinacije aktivnosti između lokalnih i regionalnih dionika u upravljanju razvojem i transfer dobrih praksi • Jačanje komunikacijskih vještina i kulture međuresorne i međusektorske komunikacije među dionicima kroz edukativne programe • Razvoj modela mentorstva (npr. twinning projekti), transfera znanja kroz najbolje prakse i uspostava pouzdanog mehanizma informiranja JLP(R)S o obvezama i mogućnostima suradnje i javnog upravljanja 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MURH, DUZS, MUP, MORH, MPS, Hrvatske vode, JLP(R)S, Partnerska vijeća, Udruga županija, Udruga gradova, Udruga općina				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Uspostavljena i aktivna koordinativna tijela za upravljanje rizicima (Izvor: izvješće o provedbi) Razvijen model horizontalne i vertikalne koordinacije dionika na regionalnoj razini za rješavanje kompleksnih razvojnih problema (Izvor: izvješće o provedbi)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	+	0	+
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • Težište prioriteta s područja reagiranja, održavanja i jačanja spremnosti operativnih kapaciteta treba prebaciti na preventivno djelovanje, prije svega na razvoj javnih politika usmjerenih na upravljanje rizicima. • U sustav postupanja u slučaju iznenadnih događanja uključiti i Hrvatske šume d.o.o. i Savjetodavnu službu. (u dio Razina nadležnosti i naziv (su)nositelja mjere). • Mjere ublažavanja posljedica izvanrednih događaja u najvećoj mogućoj mjeri razvijati na način da se ne ugroze područja ekološke mreže. 				

Strateški cilj:	3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM				
Prioritet:	3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini				
Naziv mjere:	3.3.1. Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje upravljačkih, provedbenih i komunikacijskih sposobnosti nositelja i sunositelja mjera SRR (članovi provedbenog tijela SRR i međuresornih radnih skupina) • Jačanje upravljačkih i komunikacijskih vještina članova partnerskih vijeća (programi edukacije i suradnja s pružateljima edukacija) • Podrška regionalnim koordinatorima (veza 2.2.1) • Priprema i jačanje kapaciteta na regionalnoj i lokalnoj razini za postupno preuzimanje većih odgovornosti za upravljanje EU sredstvima (npr. ITU mehanizam, ESIF 2021-2028.) (veza 3.1.2) • Poticanje horizontalne suradnje na <u>regionalnoj i lokalnoj razini</u> kroz aktivnosti obrazovanja ključnih dionika o kompleksnim razvojno upravljačkim temama važnim za razvoj projekata uklj. zaštitu prirode, energetske učinkovitost, kulturnu baštinu, ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba klimatskim promjenama, održivi razvoj i sl. na regionalnoj i lokalnoj razini (veza mjere 2.1.3, te 3.2.1 na nacionalnoj razini) • Programi sufinanciranja tehničke dokumentacije za pripremu projektne dokumentacije • Unapređenje postojećih i razvoj novih mehanizama sufinanciranja i pretfinanciranja provedbe projekata EU projekata (Fond za sufinanciranje, programi HBOR-a za JLPRS) • Sustavno praćenje postupaka procjene projekata, te razvoj i transfer dobrih praksi kroz edukacije i publiciranje iskustava na lokalnoj i regionalnoj razini • Edukacija i uvođenje novih alata za rješavanje sporova (medijacije) u postupku izrade, procjene i provođenje projekata 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija i provedba				
Suradnja u provedbi:	Svi partneri u provedbi nacionalne razine, JLP(R)S, Partnerska vijeća, regionalni koordinatori				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Uspješno provedeni projekta na lokalnoj i regionalnoj razini (Izvor: izvješće o praćenju)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTV O I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	+	+	+	0	0
	Preporuke: <ul style="list-style-type: none"> • (veza s mjerom 3.1.1.) Tijekom pripreme razvojnih dokumenata i projekata podizati svijest, u suradnji s HAOP-om i MZOIP, o važnosti očuvanja ciljnih vrsta i staništa područja ekološke mreže. Pri tom se maksimalno usmjeriti na isticanje mogućnosti i mehanizama s ciljem održivog korištenja resursa unutar tih područja (npr. slatkovodni ribnjaci, marikultura) u odnosu na ograničenja vezana za ekološku mrežu. • Uspostaviti i učinkovitu koordinaciju s predstavnicima privatnih šumovlasnika u RH, tj. Hrvatskim savezom udruga privatnih šumovlasnika i šumarskim sektorom Savjetodavne službe radi dobivanja vjerodostojnih informacija o broju potencijalnih i prijavljenih projekata. Dobar izvor informacija po ovom pitanju je i HGK. 				

Strateški cilj:	3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM				
Prioritet:	3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini				
Naziv mjere:	3.3.2. Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja				
Opis mjere:	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje znanja i vještina predstavnika tijela zaduženih za provođenje poticajnih mjera • Daljnji razvoj trening programa o primjeni propisa vezanih uz državne potpore, širenje baze edukatora i uspostava redovite edukacije za dionike na lokalnoj i regionalnoj razini • Razvoj jednostavnih mehanizama razmjene praktičnih iskustava i informiranja ključnih dionika uključenih u procese vezane uz razvoj, organizaciju i podjelu poticajnih mjere • Uspostava sustava redovitog vrednovanja, izrade preporuka za periodičnu prilagodbu karte regionalnih potpora • Funkcionalan registar potpora uz vođenje brige o regionalnim i lokalnim razvojnim potrebama, prilagođavanje intenziteta potpora (veza mjere u okviru prioriteta 1.3) 				
Uloga MRRFEU:	Koordinacija				
Suradnja u provedbi:	MFIN, MURH (DŠJU), Partnerska vijeća, Zajednica županija, regionalni koordinatori, Udruga gradova i Udruga općina				
Pokazatelj ishoda i izvor:	Smanjenje broja predmeta kršenja propisa vezanih uz državne potpore (Izvor: izvješće o praćenju)				
Potencijalni utjecaj na okoliš:	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
	0	0	0	0	0
	Preporuke: -				

4. PROVEDBA

4.1 Nositelj strategije i provedbene strukture

Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske ministarstvo nadležno za regionalni razvoj određeno je za nositelja izrade Strategije regionalnog razvoja. Jedno od temeljnih načela politike regionalnog razvoja jest partnerstvo i suradnja. Naime, politika regionalnog razvoja temelji se na partnerstvu i suradnji između javnog, privatnog i civilnog sektora, pod čim se podrazumijeva suradnja između tijela državne uprave, jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnog društva. U kontekstu provedbe politike regionalnog razvoja Zakonom te na njemu utemeljenim podzakonskim aktima predviđena je uspostava odgovarajućih tijela. Zakon tako postavlja temelje za osnivanje **Vijeća za regionalni razvoj**, a u svrhu aktivnog doprinosa jedinica lokalne, područne (regionalne) samouprave te znanstvene i stručne zajednice u unapređenju politike regionalnog razvoja. Osnivanjem Vijeća nastoji se osigurati institucionalni okvir dijaloga tri razine odlučivanja uvažavajući pri tome doprinos znanstvene i stručne zajednice. Članove Vijeća imenuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za regionalni razvoj. U skladu sa Zakonom, planski dokumenti politike regionalnog razvoja (Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, županijska razvojna strategija odnosno strategija razvoja Grada Zagreba te strategija razvoja urbanog područja) se donose u postupku savjetovanja s odgovarajućim partnerskim vijećem.

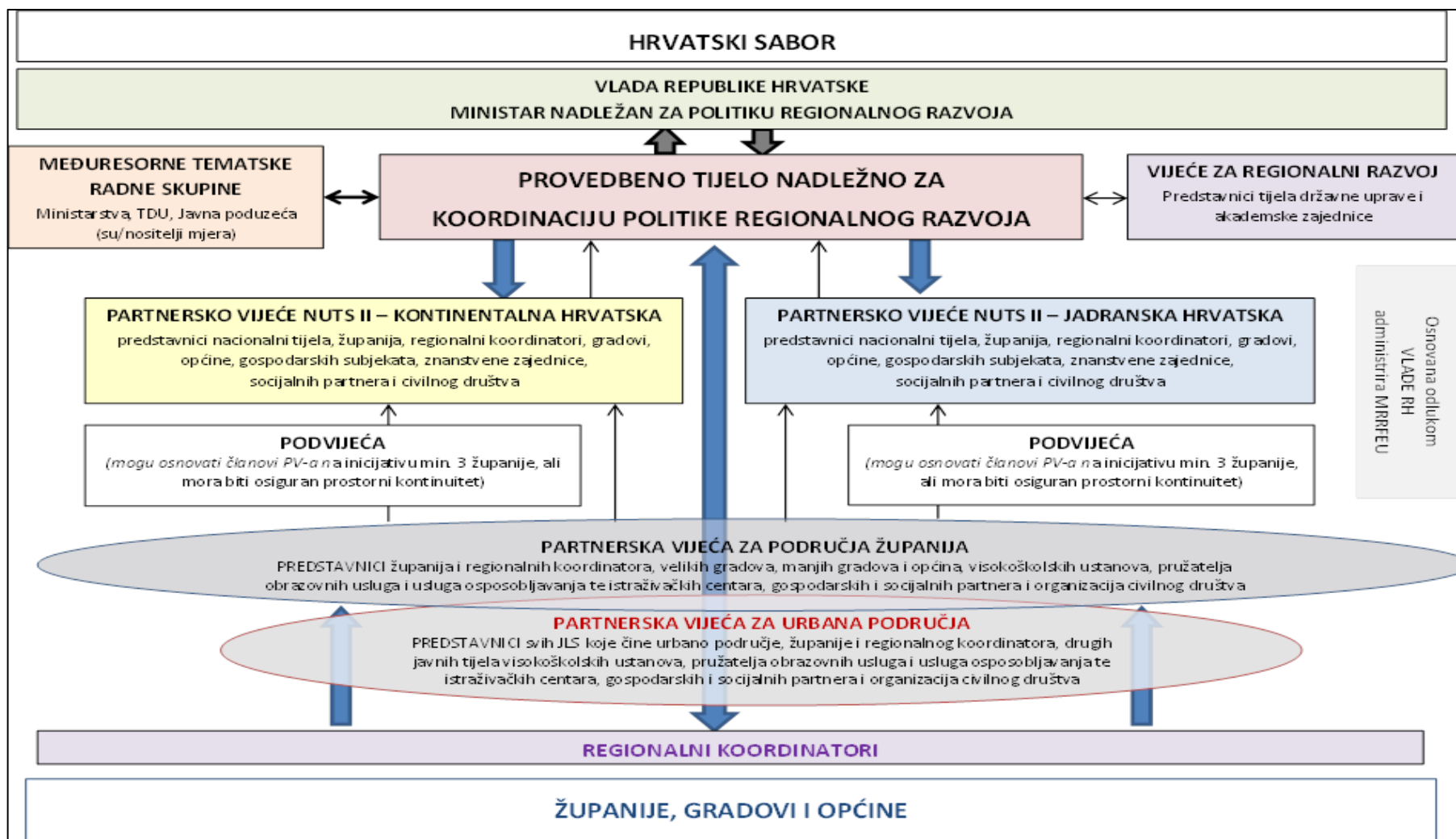
Uspostava **partnerskih vijeća** (Partnersko vijeće statističke regije, Partnersko vijeće za područje županije ili županijsko partnerstvo, Partnersko vijeće za urbano područje) je predviđena Zakonom, a detaljnije regulirana Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća (Narodne novine, broj 103/2015; u nastavku teksta: Uredba). Partnersko vijeće statističke regije je savjetodavno tijelo osnovano radi sudjelovanja u utvrđivanju prioriteta razvoja statističke regije, predlaganja strateških projekata na razini statističke regije te njihove provedbe i praćenja. Partnersko vijeće Kontinentalne Hrvatske i Partnersko vijeće Jadranske Hrvatske osnovana su Odlukama Vlade Republike Hrvatske 17. veljače 2016. godine kojima je determiniran njihov sastav, a uključuju predstavnike: Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Ministarstva financija, Ministarstva gospodarstva, Ministarstva rada i mirovinskog sustava, Ministarstva uprave, Ministarstva kulture, Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture, Ministarstva poljoprivrede, Ministarstva turizma, Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstva zdravlja, Ministarstva graditeljstva i prostornog uređenja, Ministarstva socijalne politike i mladih, Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Agencije za regionalni razvoj Republike Hrvatske, Hrvatske zajednice županija, Udruge gradova, Udruge općina, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore, Hrvatske poljoprivredne komore, Hrvatske udruge poslodavaca, Hrvatske turističke zajednice, sindikata, udruga koje djeluju na području zaštite okoliša ili održivog razvoja, udruga mladih te znanstvene zajednice. Odlukom o dopuni Odluke o osnivanju Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske te Odlukom o dopuni Odluke o osnivanju Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske (Narodne novine, broj 51/16) u sastav partnerskih vijeća statističkih regija uključen je i predstavnik Ministarstva obrta i poduzetništva. Na zajedničku inicijativu najmanje tri županije s područja jedne statističke regije Uredbom je omogućeno osnivanje podvijeća partnerskog vijeća statističke regije. Ono podrazumijeva funkcionalno povezivanje županija jedne statističke regije u svrhu realizacije odgovarajućih zajedničkih interesa ili rješavanja određenih zajedničkih problema. Zakon i Uredba propisuju i osnivanje **Partnerskog vijeća za područje županije**

kao savjetodavnog tijela u svrhu sudjelovanja u donošenju županijske razvojne strategije, utvrđivanja prioriteta razvoja na svom području, predlaganja strateških projekata za razvoj županija te njihove provedbe i praćenja. **Partnersko vijeće za urbano područje** osniva se kao savjetodavno tijelo radi sudjelovanja u donošenju strategije razvoja urbanog područja, utvrđivanja prioriteta razvoja urbanog područja, predlaganja strateških projekata važnih za razvoj urbanog područja te njihove provedbe i praćenja. Sva partnerska vijeća osnivaju se sukladno načelu partnerstva i suradnje, vodeći računa o zastupljenosti ključnih dionika razvoja iz javnog, privatnog i civilnog sektora na području za koje se osnivaju onemogućujući pretežiti utjecaj samo jedne kategorije dionika.

Zakonom je istaknuta već prepoznata važnost **regionalnih koordinatora** u kreiranju i provedbi politike regionalnog razvoja na regionalnoj razini te njihove uloge kao ključne spone između središnje razine odlučivanja te nižih razina razvojnog upravljanja. U svrhu učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave osniva regionalnu razvojnu agenciju kao javnu ustanovu ili trgovačko društvo, odnosno ustrojava upravno tijelo. Zakonom su utvrđeni poslovi koje za jedinicu područne (regionalne) samouprave regionalni koordinatori obavljaju od općeg gospodarskog interesa. Pravilnikom o provedbi postupka akreditacije regionalnih koordinatora (Narodne novine, broj 121/15) određeni su kriteriji za procjenu sposobnosti i način provođenja postupka za utvrđivanje sposobnosti regionalnih koordinatora za obavljanje poslova od općeg gospodarskog interesa. Postupkom akreditacije pridonosi se njihovom kapacitiranju, unapređenju ljudskih potencijala te njihovom postupnom uvođenju u sustav upravljanja i kontrole korištenja ESI fondova.

S obzirom na međuresorni karakter politike regionalnog razvoja nužno je potrebna međuresorna suradnja kako u razvoju tako i u provedbi Strategije. Razmatrajući nadležnost pojedinih resora za provedbu Strategijom identificiranih mjera regionalnog razvoja prepoznat je niz tijela državne uprave i drugih javnih tijela koja preuzimaju funkciju njihovih sunositelja. *Nositelj SRR RH treba pripremiti smjernice za međuresornu suradnju i koordinaciju, organizirati redovite sastanke tematskih radnih skupina te uputiti nositelje i sunositelje mjera u postupke izvještavanja.*

Slika 21. Institucionalna struktura Strategije regionalnog razvoja RH

Izvor: MRRFEU i EIZ, pripremljeno na osnovi ZRR i Uredbe o PV, 2016.

4.2 Instrumenti provedbe i provedbeni mehanizam strategije

Instrumente provedbe Strategije regionalnog razvoja čine 5 tablica:

- Financijski plan (Prilog 6. - Tablica 0.)
- Akcijski plan i pokazatelji (Prilog 6. – Tablica 1.)
- Izvještaj o provedbi akcijskog plana (Prilog 6. – Tablica 2.)
- Financijski plan i ostvarenje financijskog plana (Prilog 6. – Tablica 3.)
- Izvori financijskih sredstava (Prilog 6. – Tablica 4.)

Za svaku tablicu nositelj SRR RH treba pripremiti interne smjernice za korištenje, kako bi svi sudionici provedbe bili svakodobno upoznati s načinom popunjavanja informacija i vođenja evidencija.

4.3 Sustav praćenja i izvještavanja

Za potrebe praćenja provedbe SRR RH uspostaviti će se sustav praćenja na osnovi pokazatelja koji se dijelom već prate, ali ih treba unaprijediti ili neke pokazatelje tek treba dizajnirati, testirati i utvrditi polazna vrijednost u prvoj godini provedbe Strategije kako bi se mogao mjeriti napredak tijekom provedbe i učinci u razdoblju nakon provedene Strategije. Uspostavom novog sustava pokazatelja stvara se osnova za trajno praćenje politike regionalnog razvoja.

Ovom Strategijom predlaže se praćenje učinaka na razini strateških ciljeva pomoću sljedećih indeksa kojima bi se mjerio raspon razvijenosti između županija, a cilj je smanjenje razlika odnosno raspona između najviše i najmanje vrijednosti pojedinog indeksa:

Strateški cilj 1: Indeks razvijenosti županija

Strateški cilj 2: Regionalni indeks konkurentnosti na razini županija

Strateški cilj 3: Indeks kvalitete regionalnog razvojnog upravljanja na razini županija

Prva dva indeksa se prate i redovito ažuriraju, izrađuju se na osnovi studije te se ažurirani podaci očekuju u drugoj polovici 2016. godine. Treći indeks treba razviti i modelski prilagoditi potrebama Republike Hrvatske za razinu županija na osnovi predložka studije izrađene za potrebe Europske komisije koja obuhvaća NUTS II regije država članica³⁵.

Prijedlozi pokazatelja na razini mjera istaknuti su u okviru opisa mjera i navedeni su izvori. Određene pokazatelje treba definirati i pokrenuti anketno ispitivanje u prvoj godini provedbe Strategije kako bi se utvrdile polazne vrijednosti i mogao mjeriti napredak tijekom i po završetku razdoblja provedbe Strategije. Republika Hrvatska nema razvijenu praksu javnog upravljanja na osnovi ciklusa javnih politika koji ima jasno definirane faze: analiza, formulacija, provedba, praćenje i vrednovanje. Unatoč tome, praćenje javnih politika putem pokazatelja pokrenuto je kroz proračunski proces tijekom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji te su od 2009. godine tijela državne uprave i svi korisnici državnog proračuna obvezni izrađivati strateške planove sa pokazateljima. Do sada se još nije uspjela uspostaviti veza između tih trogodišnjih institucionalnih strateških dokumenata i integriranih razvojnih

³⁵ Charron et al. 2012. Regional Governance Matters, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/2012_02_governance.pdf

strategija za provedbu javnih politika. Posebnu poteškoću predstavljaju međuresorne strategije. U nadležnosti MRRFEU izrađen je indeks razvijenosti kojim se prati stupanj razvijenosti gradova, općina i županija. Tijekom postupka analize stanja za potrebe SRR RH istaknute su određene poteškoće u upravljanju regionalnom razvojem, a koje se vežu uz rezultate indeksa te indeks vrijedi unaprijediti i prilagoditi potrebama praćenja ove Strategije u buduće. Istovremeno, ovom se Strategijom doprinosi unapređenju sustava javne uprave i procesu praćenja politike regionalnog razvoja putem pokazatelja.

Potrebno je ustrojiti poseban Odjel za praćenje provedbe SRR RH. Glavne aktivnosti djelatnika Odjela biti će:

- Upravljanje informacijama
- Prikupljanje podataka i ažuriranje baza podataka
- Priprema periodičnih izvještaja i publikacija
- Uspostava i administracija interaktivne web stranice
- Praćenje realizacije SRR kroz izvještaje nositelja/sunositelja mjera i APP-ova
- Praćenje pokazatelja.

Predlaže se da se u Odjel premjeste državni službenici već zaposleni u sustavu državne uprave koji bi bili zainteresirani za tu vrstu posla. Ukoliko neće biti odgovarajućih kadrova unutar sustava, treba zaposliti barem jednu osobu s iskustvom u praćenju javnih politika, programa i/ili projekata.

Za potrebe pokretanja sustava praćenja provedbe SRR RH na osnovi novih pokazatelja treba izraditi **studije i/ili anketna ispitivanja** u prvoj godini provedbe:

- Indeks razvijenosti na razini županija (ažurirati postojeći model)
- Regionalni Indeks konkurentnosti (ažurirati izvještaj)
- Indeks kvalitete regionalnog razvojnog upravljanja na razini županija
- *Kompozitni indeks za sva tri strateška cilja na razini općeg cilja politike regionalnog razvoja RH*
- Indeks razvijenosti potpomognutih područja
- Indeks održivog razvoja otoka
- Indeks održivog razvoja brdsko planinskih područja
- Indeks razvijenosti urbanih područja
- Indeks razvijenosti pograničnih područja
- Zadovoljstvo građana dostupnošću i kvalitetom pružanih usluga u zdravstvu i socijalnoj skrbi
- Doprinos kulturnog identiteta razvoju regije
- Doprinos civilnog društva razvoju regije
- Zadovoljstvo građana razvijenošću javne infrastrukture od lokalnog značaja npr. dostupnost i kvaliteta usluge
- Zadovoljstvo građana razvijenošću javne infrastrukture od regionalnog značaja npr. dostupnost i kvaliteta usluge
- Stupanj očuvanosti kulturne i prirodne baštine po županijama
- Primjene mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti po županijama
- Zadovoljstvo korisnika decentraliziranih javnih usluga.

Interaktivna mrežna stranica za javno praćenje provedbe Strategije

Primjer interaktivne mrežne stranice za praćenje strateškog dokumenta je Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva 2012. – 2016., Vlada RH Ured za udruge - <http://strategija.udruge.hr/>. Putem takve platforme istovremeno se omogućava relativno jednostavno administrativno izvještavanje i praćenje provedbe od strane ključnih dionika, građana i svih zainteresiranih koji imaju pristup Internetu. Primjer je adekvatan, jer je spomenuta Strategija također međuresornog karaktera i uključuje vrlo velik broj dionika uključujući tijela državne uprave koja su uključena u proces provedbe mjera i aktivnosti. Osim toga, ovime je jasno da je uspostava takve web stranice tehnički provediva, iskustva postoje unutar Vlade RH i lako su primjenjiva za potrebe ove Strategije.

Središnja elektronička baza razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 147/14) te Pravilnikom o ustrojavanju, sadržaju i načinu vođenja središnje elektroničke baze razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja (Narodne novine, broj 121/15; u nastavku teksta Pravilnik), MRRFEU je ustrojilo središnju elektroničku bazu razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja (u nastavku teksta: Baza) za potrebe učinkovitog planiranja, provedbe i praćenja provedbe politike regionalnog razvoja.

U Bazu se unose podaci o razvojnim projektima kojih su prijavitelji/korisnici i/ili predlagatelji javnopravna tijela te koji se financiraju iz nacionalnih javnih izvora i/ili fondova Europske unije i/ili drugih izvora financiranja.

Temeljem Pravilnika, prema teritorijalnom obuhvatu i značaju (razini), razlikuju se sljedeće vrste projekata: lokalni, županijski, regionalni i nacionalni. Razvojni projekti se u Bazi dodatno razvrstavaju prema sektorima, izvorima financiranja i vrstama projekta.

Baza je organizirana kao sustav koji sadrži ažuriranu bazu podataka razvojnih projekata od unosa podataka o projektu u fazi projektne ideje do trenutka izvršenja provedbe ili odustajanja od projekta i praćenje ostvarenja razvojnih pokazatelja projekta po njegovoj provedbi. Nadležnost nad Bazom ima Ministarstvo.

U radu Baze sudjeluju regionalni koordinatori kao primarni unositelji projekta te djelatnici MRRFEU-a i ostalih odgovornih institucija kojima su dodijeljene administrativne odnosno uloge na nivou sektora u koji projekt primarno pripada (odgovorne institucije) koji temeljem uloga imaju ovlasti nad pojedinim dijelom procesa praćenja razvojnog projekta (ovlašteni unositelji podataka).

Ovlaštenje za korištenje Bazom MRRFEU dodjeljuje ovisno o sektoru i/ili teritoriju (županija) na kojem se projekt provodi te se razlikuju pet razina ovlaštenja.

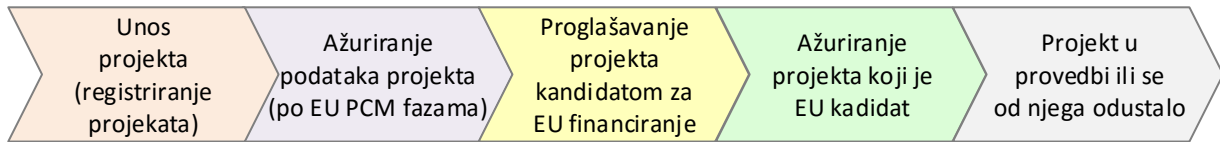
Proces planiranja i praćenja razvojnog projekta može imati pet mogućih statusa (idejna faza, u pripremi, provedba, završen, ugašen-odustajanje od projekta) pri čemu je cilj što veći broj unesenih projekata dovesti do nivoa pripremljenosti kandidata za sufinanciranje. Nivo pripremljenosti je tim viši čim je više pripremljenih radnji iz pripremljene faze realizirano (izrađene studije, ishodovane suglasnosti i dozvole, pripremljena i/ili provedena javna nabava, otklonjeni rizici itd.)

Faze praćenja projekta su:

- unos projekta (registriranje projekata)
- ažuriranje podataka o projektu (po EU PCM fazama)

- proglašavanje projekta „kandidatom“ za sufinanciranje
- ažuriranje podataka o projektu koji je „kandidat“ za sufinanciranje
- projekt u provedbi (financijsko praćenje se odvija u drugom sustavu) ili informacija da se od njega odustalo.

Slika 22. Proces planiranja i praćenja razvojnog projekta

Izvor: MRRFEU, 2016.

Tijekom vremena i radom na projektu podaci i status projekta se mijenjaju te se unose relevantni podaci vezani uz projekt. Regionalni koordinator ažurira podatke o projektu koji se odnose na njegovo financijsko planiranje, pripremu i provedbu (ispunjenost preduvjeta, otklanjanje rizika), sudionike na projektu, status projekta u bazi projekata te regionalnu važnost na temelju odluka tijela odgovornih za određivanje regionalne važnosti projekta.

Odgovorna tijela/institucije definirane Pravilnikom, praćenjem projekta kroz pretragu u sustavu, korištenjem izvještajnih mogućnosti Baze za potrebe analize i praćenjem raspoloživih alociranih sredstava u izvorima financiranja mogu utvrditi mogućnost i potencijal projekta za sufinanciranjem. Projekte koji temeljem analize imaju izgledne mogućnosti za sufinanciranje, proglašavaju kandidatima za sufinanciranje. Iako kandidiranje projekata ne garantira u potpunosti da će projekt i dobiti potrebna sredstva, vrlo je velika vjerojatnost da će tako prepoznat projekt biti sufinanciran.

Ažuriranje podataka i praćenje projekata koji su kandidati za sufinanciranje tada, uz regionalnog koordinatora koji prati pripremu i provedbu projekta, preuzimaju i ovlaštene osobe iz odgovornih institucija koje ažuriraju podatke vezane uz ostvarivu alokaciju sredstava za sufinanciranje.

Predloženi projekti, prihvaćeni za sufinanciranje tijekom provedbe se prate kroz zasebne sustave za praćenje sufinanciranih projekata i prestaju se pratiti u Bazi. U Bazi se prate samo ključni koraci u provedbi projekta te njihovi razvojni pokazatelji po njihovoj provedbi.

Po završetku projekta prate se i ažuriraju predviđeni razvojni pokazatelji kao indikatori uspješnosti projekta. Razvojni pokazatelji su kvantitativni i kvalitativni podaci koji omogućuju praćenje, izvještavanje i vrednovanje uspješnosti u postizanju utvrđenih razvojnih ciljeva kojima se doprinosi provedbom projekta. U Bazi su kategorizirani prema sektoru.

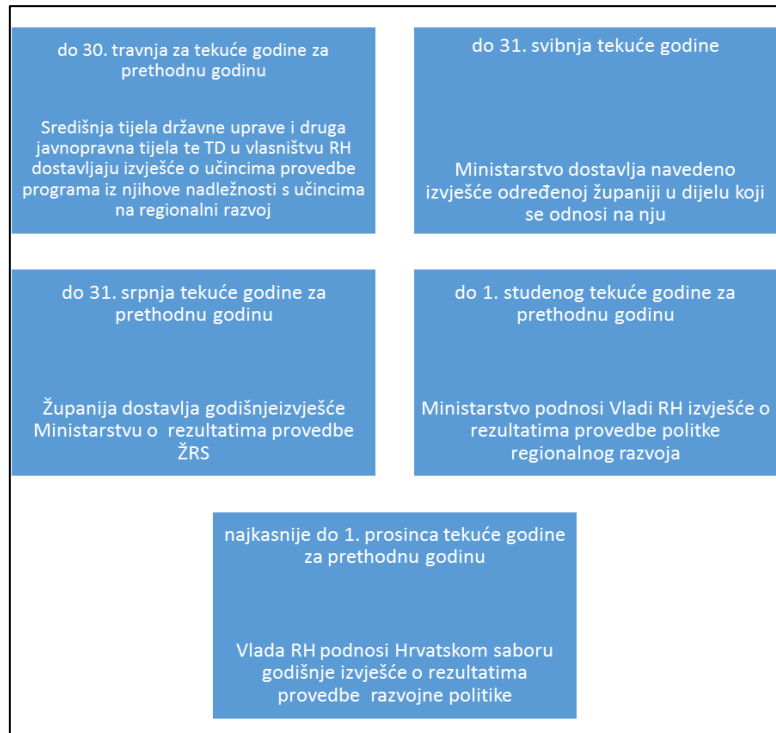
Cilj ovakvog načina praćenja projekata jest veća apsorpcija sufinanciranih sredstava, bolja pripremljenost projekata, kvalitetnije i pravovremeno planiranje strategija razvoja i alokacije sredstava, pravovremeno otvaranje ciljanih poziva te posljedično i brža provedba te veći postotak realiziranih projekata regionalnoga razvoja.

U skladu s odredbama Pravilnika, u svibnju 2016. godine donesen je *Priručnik za korištenje središnje elektroničke baze razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja*.

Izvještavanje

U skladu sa člankom 49. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske provodi se postupak izvještavanja o provedbi politike regionalnog razvoja za svaku kalendarsku godinu te će se na opisani način pratiti i učinci provedbe Strategije. Navedeni postupak provodi se na slijedeći način:

Slika 23. Izvještavanje o provedbi politike regionalnog razvoja

Izvor: ZRR RH, obrada EIZ, MRRFEU.

4.4 Sustav vanjskog vrednovanja Strategije, programa i projekata

Vrednovanje Strategije regionalnog razvoja provodit će se u skladu s Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja. Pravilnikom su definirani ključni pojmovi i kriteriji kao i načela vrednovanja.

Prema čl. 4. Pravilnika, vrednovanje politike regionalnoga razvoja se provodi kroz vrednovanje planskih dokumenata politike regionalnoga razvoja utvrđenih u čl. 11. ZRR RH te na njima utemeljenim programima.

Kroz proces vrednovanja utvrđuje se jesu li postignuti zadani ciljevi (opći ili specifični) utvrđeni u planskom dokumentu te u kojoj mjeri su aktivnosti koje su prethodile ostvarenju cilja, doprinijele realizaciji samog cilja. Naglašena je usredotočenost na ostvarenje općeg cilja te na dugoročne rezultate i utjecaje utvrđene u planskim dokumentima.

Vrednovanje tijekom izrade (prethodno vrednovanje) i strateška procjena utjecaja na okoliš

SRR RH prolazi kroz postupak prethodnog vrednovanja i sažetak izvještaja vanjskog vrednovatelja nalazi se u Dodatku 3., a Izvještaj u Prilogu 9. Izrađivači Strategije i vrednovatelj tijekom procesa izrade dokumenta aktivno surađuju te postupno i zajednički doprinose unapređenju kvalitete strategije.

Vrednovanje tijekom izrade pomaže kako bi se osiguralo da je planski dokument u što većoj mjeri relevantan i koherentan, a zaključci ovog vrednovanja integriraju se u planski dokument tijekom izrade. Vrednovanje tijekom izrade je usmjereno prvenstveno na analizu snaga, slabosti i razvojnog potencijala te pruža relevantnim dionicima prethodnu prosudbu o tome jesu li razvojna pitanja ispravno utvrđena, jesu li predložena strategija i ciljevi relevantni, je li vidljiva koherentnost u odnosu na nadređene politike i smjernice, jesu li očekivani učinci realni i sl. Vrednovanje tijekom izrade pruža potrebnu osnovu za praćenje i buduće vrednovanje, na način da osigurava oblikovanje jasnih i mjerljivih ciljeva te pokazatelja za praćenje ostvarenja ciljeva.

Osim prethodnog vrednovanja, provodi se i postupak strateške procjene utjecaja na okoliš. Izvještaj se nalazi u Dodatku 4. te sažetak procjene u Prilogu 10. Stvaranje sinergijskih učinaka u suradnji između izrađivača Strategije i procjenitelja je vrlo dragocjeno. Kroz pravovremeno usuglašavanje pristupa ostvaruju se komplementarnosti koje stvaraju dodanu vrijednost Strategiji što će se očitovati u budućoj provedbi aktivnosti, programa i projekata.

Vrednovanje tijekom provedbe i nakon provedbe

Vrednovanje tijekom provedbe je prilagodljivo te nositelji provedbe planskog dokumenta mogu samostalno odlučivati što će se vrednovati i kada. Vrednovanje na taj način postaje upravljački alat kojim se pomaže izvedba planskih dokumenata. U slučaju SRR RH preporučuju se vrednovanja tijekom provedbe po završetku **treće godine** provedbe Strategije. Vrednovanje tijekom provedbe pomaže donositeljima odluka da tijekom provedbe utvrde nedostatke u provedbi planskog dokumenta, i slijedom toga, poduzmu potrebne korake ukoliko su potrebne njegove izmjene. Rezultati vrednovanja biti će od velike koristi za pokretanje sljedećeg ciklusa programiranja te će poslužiti kao ulazne informacije u analizi stanja za reviziju postojećeg i izradu novog strateškog dokumenta. Vrednovanje nakon provedbe ocjenjuje cjelokupni učinak planskog dokumenta odnosno njegovu djelotvornost i učinkovitost kao i održivost i korisnost provedbenih mjera, prioriteta i ciljeva. Već se sada može očekivati produljenje provedbe SRR RH s obzirom na pravilo n+3 u provedbi operacija operativnih programa. Stoga, završetak provedbe mnogih aktivnosti koji će se financirati iz ESI fondova provodit će se do kraja 2023. godine. Završetak Strategije može se predvidjeti u tom razdoblju.

Primjena odredbi o vrednovanju iz Pravilnika primjenjivat će se na sve elemente ove Strategije. To znači da će se isti postupci vrednovanja primjenjivati za sve programe i projekte koji će se pokretati i provoditi u okviru procesa provedbe ove Strategije. Svi izvještaji o procjeni i analizama pojedinih mjera, programa i projekata poslužiti će kao ulazne informacije za provedbu postupka vrednovanja tijekom i nakon provedbe SRR RH.

4.5 Financijski okvir

Financijski okvir je indikativan i pruža informacije o mogućim izvorima financiranja budućih mjera koje će se provoditi kroz akcijski plan u kojem će konkretno biti specificirane aktivnosti, programi i projekti koje će resorna tijela koja sudjeluju u procesu planiranja uskladiti sa prijedlozima proračuna.

Vrijeme u kojem se Republika Hrvatska trenutno nalazi vrlo je turbulentno, obilježeno krizama na međunarodnoj razini kao i domaćoj. To izravno utječe i na financije, odnosno neizvjesnost u financijskom planiranju. S druge svjetlije strane, Republici Hrvatskoj se s ulaskom u Europsku uniju otvaraju nove mogućnosti koje do sada nikada nije imala, a to je pomoć u financiranju razvojnih

aktivnosti, programa i projekata. S jedne strane, alokacije za financiranje ove Strategije relativno su poznate jer se mogu izravno povezati s planiranim sredstvima u okviru četiri operativna programa za razdoblje 2014. do 2020. uz napomenu da se sredstva mogu iskoristiti u razdoblju tri godine nakon kraja programskog razdoblja, odnosno do 2023. godine. Ključno, sredstva koja nam stoje na raspolaganju iz navedenih izvora su potencijalna sredstva i isključivo ovise o našim sposobnostima da se odgovarajući pripreme aktivnosti, programi i projekti. Potrebni su odgovarajući administrativni kao i stručni kapaciteti za izradu i provedbu APP-ova, te su upravo u strateškom cilju 3 ove Strategije predviđene mjere koje doprinose jačanju sposobnosti na svim razinama razvojnog upravljanja.

Osim potencijalno raspoloživih financijskih sredstava za financiranje vrlo zahtjevnih kapitalnih ulaganja iz EU izvora, treba naglasiti da ta sredstva predstavljaju dodatna sredstva na ona kojima Republika Hrvatska raspolaže u državnom proračunu. Načelno, EU orijentacije radi pruža državama članicama mogućnost ove vrste sufinanciranja razvojnih aktivnosti u iznosu od 2-3% BDP-a kako ne bi ugrozili makroekonomsku stabilnost država članica. U tom kontekstu, ipak treba naglasiti da velik dio sredstava iz javnih izvora uključujući državni proračun treba uzeti kao izvor financiranja aktivnosti vezanih za provedbu mjera ove Strategije. Način na koji je Strategija koncipirana, postoje određeni prioriteti koji su financijski „teži“ od drugih, primjerice oni koji objedinjuju mjere za razvoj infrastrukture i podrazumijevanju kapitalna ulaganja. Zatim, programi koji će ciljati na određene skupine korisnika imat će karakter programa bespovratnih potpora i odredit će se proračunska sredstva koja će biti na raspolaganju iz godine u godinu za provedbu takvih mjera, primjerice za područja s razvojnim posebnostima ili potpomognuta područja. Mjere koje će se provoditi u većoj mjeri kroz tekuće aktivnosti resornih tijela pokrivat će se kroz redovan rad djelatnika, a kroz projekte koji će služiti potrebama koordinacije, praćenja provedbe ili vrednovanja pojedinih mjera, programa, projekata i cjelokupne Strategije, trebat će javnim pozivom naručiti izrade studija. S obzirom na zahtjevnost uspostave sustava praćenja na osnovi pokazatelja, predloženo je definiranje niza specifičnih indeksa kojima će se mjeriti razvijenost određenih područja koja su istaknuta u ZRR RH. Svaki indeks razvijenosti treba razviti model pokazatelja koji će biti obuhvaćeni kompozitnim indeksom, treba testirati indeks i analizirati inicijalne rezultate, kako bi se mogle definirati preporuke i pokazatelj koristiti kao dio sustava praćenja provedbe politike regionalnog razvoja. Svaki indeks može se osmisliti kroz zasebnu studiju, ili se može izraditi niz indeksa kroz jednu veću, obuhvatniju studiju. Preporuka je, da se te studije vezane za uspostavu sustava praćenja izrade u prvoj godini provedbe Strategije kako bi se mogla pratiti provedba Strategije na razini mjera, prioriteta i ciljeva. Osim indeksa razvijenosti koji se mjeri na razini JLP(R)S, vrijedi osmisliti indeks održivog razvoja otoka, indeks održivog razvoja brdsko-planinskih područja, indeks razvijenosti pograničnih područja, indeks razvijenosti urbanih područja. Ti indeksi služe za praćenje pojedinih dijelova politike regionalnog razvoja po područjima. Istovremeno potrebno je revidirati indekse za praćenje razvijenosti u području regionalne konkurentnosti te se predlaže izrada indeksa kvalitete regionalnog razvojnog upravljanja kojim se u buduću može pratiti institucionalna dimenzija razvijenosti i realizacija na razini trećeg strateškog cilja ove Strategije.

U kontekstu određivanja financijskog okvira za ovu Strategiju treba uzeti u obzir slijedeće činjenice i ograničenja:

- Sredstva predviđena za provedbu operativnih programa su indikativna i moguće su izmjene operativnih programa

- Sredstva u posebnom dijelu državnog proračuna nisu prikazana na način da se može prepoznati koju vrstu izdataka obuhvaćaju i da se mogu povezati s opisnim sadržajem mjera ove Strategije; rashodi navedeni za pojedine strateške dokumente u pravilu predstavljaju rashode za izradu dokumenata, a ne i za njihovu provedbu
- Velik broj nacionalnih strategija koje se po sadržaju mjera vežu uz provedbu ove međuresorne Strategije vežu se financijski uz operativne programe
- S obzirom da je velik broj aktivnosti predviđenih u ovoj Strategiji koordinativne prirode, izdaci će biti obuhvaćeni rashodima za zaposlene u resornim tijelima
- Mjere ove Strategije financiraju se iz izvora nacionalne razine, ESI fondova i drugih izvora namijenjenih razvoju (bilateralni programi kao na primjer Vlade Norveške, Švicarske, SAD-a, Japana i slično), zajmovi međunarodnih institucija (Svjetska Banka, CEB, EBRD i sl.).

S obzirom da se spomenuti izvori financiranja izravno vežu na konkretne projekte, planirane financijske iznose moguće je tek utvrditi u postupku izrade Akcijskog plana za 2017. godinu s projekcijom za 2018. i 2019. godinu. Tablica za izradu financijskog plana uz Akcijski plan nalazi se u Prilogu 4. (Provedbeni instrumenti).

Orijentacije radi, pripremljen je indikativni financijski okvir s navedenim iznosima koji predstavljaju potencijalni izvor financiranja APP-ova unutar svake pojedine mjere. Iznosi se ne mogu zbrajati na razini prioriteta i strateških ciljeva jer postoje moguća preklapanja izvora za pojedinu mjeru. Procjena sredstva sastoji se od informacija o financijskim alokacijama operativnih programa te udjela u proračunima tijela koji će sudjelovati u međuresornoj koordinaciji na osnovi zajedničkog akcijskog plana za provedbu SRR RH. Iznosi su indikativni i nadležnosti se ne smiju prelaziti. Trošenje sredstava biti će pravno regulirano i odluku o alokacijama za provedbu mjera kroz akcijski plan donosi Vlada RH na prijedlog ministra nadležnog za regionalni razvoj. Indikativni financijski okvir nalazi se u Prilogu 5.

5. ZAKLJUČAK

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine ima tri strateška cilja i devet razvojnih prioriteta. Svaki prioritet sastoji se od dvije do pet razvojnih mjera kojima su obuhvaćene mogućnosti rješavanja prepoznatih razvojnih poteškoća te korištenje razvojnih potencijala uključujući razvojne dionike - ljude, prostor u kojem žive i djeluju, kao i infrastrukturu koju koriste za ostvarenje općeg cilja politike regionalnog razvoja. Rezime ciljeva i prioriteta prikazana je na sljedećoj slici:

Slika 24. Razvojni ciljevi i prioriteti Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine

STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE 2020+ CILJEVI I PRIORITETI			
SC 1: POVEĆANA KVALITETA ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA	P1.1: Regionalno ujednačena KVALITETA ŽIVOTA	P1.2: Razvijena lokalna i regionalna (komunalna) INFRASTRUKTURA	P1.3: Podržan razvoj svih PODRUČJA Hrvatske
SC 2: POVEĆANA KONKURENTNOST REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI	P2.1: Razvijena regionalna i lokalna GOSPODRASKA INFRASTRUKTURA	P2.2: Unaprijeđeno regionalno i lokalno POSLOVNO OKRUŽENJE	P2.3: Unaprijeđeni LJUDSKI POTENCIJALI za regionalno i lokalno gospodarstvo
SC 3: SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM	P3.1: Učinkovito regionalno razvojno upravljanje (supsidijarnost) - VERTIKALNA KOORDINACIJA	P3.2: Djelotvorna međusektorska i participativna RAZVOJNA SURADNJA - HORIZONTALNA KOORDINACIJA	P3.3: Ojačani ADMINISTRATIVNI KAPACITETI za lokalni i regionalni razvoj
<i>OPĆI CILJ: "Cilj politike regionalnog razvoja je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala" (ZRR RH, 2014.)</i>	PROSTOR I OKRUŽENJE	INFRASTRUKTURA	LJUDI

Izvor: EIZ i MRRFEU, 2016.

Proces izrade ove Strategije je bitan jer način na koji je izrađen ovaj planski dokument izravno doprinosi njegovoj budućoj provedbi. Bez uključivanja provoditelja, partnerskih institucija i krajnjih korisnika u sam proces izrade, provedba čak i najbolje osmišljenog razvojnog plana stala bi u trenutku usvajanja dokumenta. Dokument tada nije ničiji.

S prvim korakom izrade ove Strategije svjesno se išlo na uključivanje svih onih koji će i u budućnosti imati važnu ulogu u procesu provođenja politike regionalnog razvoja, na svim razinama regionalnog razvojnog upravljanja. Popis sudionika uključenih u proces planiranja nalazi se u Prilogu 3., a treba napomenuti da će u proces provedbe biti uključeni i mnogi drugi koji do sada nisu bili uključeni, a sudjelovat će u procesu izrade budućih akcijskih planova. Iz ovoga jasno proizlazi da je u uvjetima sudjelovanja velikog broja dionika *uloga koordinacije razvojnih aktivnosti glavnog nositelja Strategije*, ministarstva nadležnog za regionalni razvoj (MRRFEU), od presudnog značaja. S jedne strane će u provedbi biti potrebni kapaciteti za upravljanje procesom i koordinacijom brojnih aktivnosti koje uključuju suradnju s partnerima tijekom pripreme akcijskih planova na godišnjoj razini za trogodišnja razdoblja, zatim praćenje provedbe svih aktivnosti, programa i projekata (APP) putem sustava izvještavanja, kao i izravno uključivanje djelatnika Ministarstva u provedbu pojedinih mjera i APP-ova. Navedeno podrazumijeva da je potrebno ojačati kapacitete kako brojem djelatnika zaduženih za nove poslove u budućnosti tako i vezano uz kontinuirani proces razvoja vještina potrebnih za komunikaciju s velikim brojem dionika zbog predviđenog mnoštva međuresornih sastanaka i višerazinskog upravljanja kroz partnerska vijeća i suradnju s regionalnim koordinatorima, upravljanje informacijama i podacima zbog ustrojavanja informatičkog sustava praćenja politike regionalnog razvoja, pronalaženja jednostavnih rješenja za informatizaciju sustava izvještavanja o provedbi aktivnosti, i sl. Navedeno treba biti obuhvaćeno trajnim aktivnostima resornog ministarstva i predviđeno proračunom, a preliminarna procjena navedena je u poglavlju 4. Provedba.

U postupku usvajanja Strategije, nacrt se upućuje u postupak e-savjetovanja uz istovremeno informiranje ključnih dionika i šire javnosti da se uključe. Po završetku postupka, Ministarstvo izrađuje izvještaj i dorađuje nacrt SRR RH sukladno prihvaćenim komentarima, a neprihvaćene obrazlaže u izvješću za javnost. Ministarstvo priprema procjenu fiskalnog učinka i upućuje dokument dalje u postupak koordinacije nadležnih tijela i priprema prijedlog za usvajanja na razini Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog Sabora. Istovremeno, Ministarstvo priprema akcijski plan i plan proračuna za trogodišnje razdoblje sukladno propisanim postupcima vezanim uz proračunski proces.

Na kraju, treba još jednom spomenuti da ova Strategija nije dokument jednog tijela državne uprave, već dokument svih građana Republike Hrvatske, svih regija, županija, gradova i općina, starih, mladih i djece. Dokument predstavlja dogovor o tome što želimo promijeniti, unaprijediti i postići u narednom razdoblju. Ako poštujemo dogovor, uspjet ćemo riješiti mnoge probleme, a neke ćemo nastaviti rješavati. Otkrit ćemo s vremenom i nove mogućnosti i potencijale, ostanimo otvoreni za njih, čak i ako sada nismo znali da postoje, dok smo planirali...

PRILOZI

PRILOG 1. Statistički prilog

Popis tablica u Prilogu 1.

- Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji hrvatskog gospodarstva od 2006. do 2015. Godine
- Tablica 2. JLS sa statusom PPDS ili BPP čija je vrijednost indeksa razvijenosti iznad 75%
- Tablica 3. Manja urbana područja – odabrani pokazatelji, rang prema indeksu razvijenosti
- Tablica 4. Veća urbana područja – odabrani pokazatelji, rang prema indeksu razvijenosti
- Tablica 5. Procjena stanovništva u RH, NUTS II i NUTS 3 u 2012., 2013. i 2014. godini
- Tablica 6. Prirodni prirast stanovništva u RH, NUTS II i NUTS 3 u 2001. i u razdoblju 2011.-2014.
- Tablica 7. Migracijski saldo s inozemstvom u RH, NUTS2 i NUTS 3 u izabranim godinama
- Tablica 8. Zaštićena i preventivno zaštićena kulturna dobra po županijama, stanje 15. lipnja 2016.
- Tablica 9. Nepokretna i pokretna kulturna dobra i nematerijalna baština po županijama, 2016.
- Tablica 10. Udio proračuna za kulturu u županijskom proračunu u 2013. i 2014., u postocima
- Tablica 11. Predškolsko obrazovanje u pedagoškoj godini 2014./2015 po županijama
- Tablica 12. Osnovnoškolsko obrazovanje u školskoj godini 2014./2015., po županijama
- Tablica 13. Srednje obrazovanje u školskoj godini 2014./2015., po županijama
- Tablica 14. Broj timova opće medicine i osiguranika u skrbi po županijama u 2015. godini
- Tablica 15. Rad stacionarnih ustanova u Hrvatskoj u 2015. godini, po županijama
- Tablica 16. Doktori medicine, zubni terapeuti i farmaceuti po županijama, stanje 31.12.2013.
- Tablica 17. Obuhvaćenost stanovništva (u postotku) s pomoći za uzdržavanje na razini statističkih regija NUTS2 i NUTS 3, 2008.-2014. (stanje 31. prosinca)
- Tablica 18. Ukupan broj domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama, 2010. Godina
- Tablica 19. Struktura domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama, 2010. godina, u %
- Tablica 20. Ukupan broj korisnika domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama, 2010. Godina
- Tablica 21. Ukupne investicije u zaštitu okoliša u RH, NUTS II i NUTS III (u tis. kuna) u razdoblju 2008.-2013.
- Tablica 22. Tekući izdaci u zaštitu okoliša u RH, NUTS II i NUTS III u razdoblju 2008.-2013. (u tis. kn)
- Tablica 23. Dinamika izgradnje centara za gospodarenje otpadom
- Tablica 24. Javni vodovod - količine zahvaćene vode u Hrvatskoj po slivovima, tis. m³, 2008.-2014.
- Tablica 25. Javna odvodnja - količine isporučene vode (nepročišćene vode) u Hrvatskoj po slivovima, tis. m³, 2008.-2014.
- Tablica 26. Javna odvodnja - količine isporučene vode (pročišćene vode) u Hrvatskoj po slivovima, tis. m³, 2008.-2014.
- Tablica 27. Bruto domaći proizvod po stanovniku, RH, NUTS II regije i županije, 2001., 2008. i 2013.
- Tablica 28. Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu od 16-65 godina, 2001. i 2011.
- Tablica 29. Udio zaposlenih u ukupnom stanovništvu, 2012., 2013., 2014., 2016.*
- Tablica 30. Stope nezaposlenosti, 2008., 2010., 2013. i 2016.
- Tablica 31. Prosječne mjesečne neto plaće, u kunama, 2008.-2013.
- Tablica 32. Udio nezaposlenih mladih (15-24) u ukupnom broju nezaposlenih osoba
- Tablica 33. Vrijednosti indeksa razvijenosti po županijama, 2010. i 2013. (prema rastućem redosljedu za 2013.)

Tablica 34. Broj poduzeća, obrta i samostalnih djelatnika na 1.000 stanovnika i na km²

Tablica 35: Poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije po županijama

Tablica 36. Štedni depoziti kućanstava u eurima, NUTS II i županije, kraj 2012.

Tablica 37. Prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije županija, prosjek razdoblja 2011.-13. (u mil. kn)

Tablica 38. Prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije po stanovniku svih županija, prosjek razdoblja 2011.-13. (u kn)

Tablica 39. Broj i površina poslovnih prostora u lokalnim jedinicama prema uporabi po županijama, na dan 31. prosinca 2014.

Tablica 40. Broj i površina stanova u lokalnim jedinicama prema uporabi po županijama, na dan 31. prosinca 2014.

Tablica 41. Ostvareni prihodi od upravljanja i raspolaganja poslovnim prostorima, stanovima i zemljištem po županijama, mil. kn, 2012. -2014.

Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji hrvatskog gospodarstva od 2006. do 2015. godine

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
REALNA GOSPODARSKA AKTIVNOST										
BDP, tekuće cijene, mil. HRK	294.437	322.310	347.685	330.966	328.041	332.587	330.456	329.571	328.431	334.219
BDP, realni (%-tna promjena)	4,8	5,2	2,1	-7,4	-1,7	-0,3	-2,2	-1,1	-0,4	1,6
BDP po stanovniku, EUR	9.322	10.187	11.166	10.471	10.479	10.446	10.297	10.228	10.162	10.390
Industrijska proizvodnja, fizički obujam (%-tna promjena)	4,1	4,9	1,2	-9,2	-1,4	-1,2	-5,5	-1,8	1,2	2,7
Trgovina na malo, realni promet (%-tna promjena)	2,2	5,3	-0,5	15,3	-1,8	17,9	19,1	20,2	19,7	17,4
Građevinarstvo, fizički obujam (%-tna promjena)	9,4	2,4	11,8	-6,5	-15,9	-8,5	-11,1	-4,7	-7,3	0,6
Turizam, noćenja (000)	53.007	56.005	57.103	56.300	56.416	60.354	62.743	64.828	66.484	71.605
ZAPOSLENOST, PLAĆE I CIJENE										
Stopa registrirane nezaposlenosti	16,6	14,8	13,2	14,9	17,4	17,9	19,1	20,2	19,7	17,4
Neto plaća, u HRK	4.603	4.841	5.178	5.311	5.343	5.429	5.478	5.515	5.533	5.771
Potrošačke cijene (%-tna promjena)	3,2	2,9	6,1	2,4	1,1	2,3	3,4	2,2	-0,2	-0,5
Cijene industrijskih proizvoda	2,9	3,4	8,4	-0,4	4,3	6,3	7,0	0,5	-2,7	-3,9
VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA										
Izvoz, mil. EUR	8.251,6	9.004,1	9.585,1	7.529,4	8.905,2	9.582,2	9.628,5	9.589,4	10.368,8	11.530,7
Uvoz, mil. EUR	17.104,7	18.833,0	20.817,1	15.220,1	15.137,0	16.281,1	16.215,9	16.527,9	17.129,4	18.482,0
Saldo VTR, mil. EUR	-8.853,1	-9.828,9	-11.232,0	-7.690,7	-6.231,8	-6.698,9	-6.587,4	-6.938,5	-6.760,6	-6.951,3
DRŽAVNI PRORAČUN										
Ukupni prihodi, mil. HRK	95.236	108.321	115.773	110.258	107.466	107.070	109.559	108.585	114.045	107.481
Ukupni rashodi, mil. HRK	95.950	108.008	115.292	117.924	120.323	119.940	118.730	123.506	125.690	114.392
DUG OPĆE DRŽAVE, mil. HRK	114.462	121.654	137.559	162.071	191.288	216.707	233.558	270.857	284.184	289.669
DUG OPĆE DRŽAVE, % BDP-a	38,9	37,7	39,6	49,0	58,3	65,2	70,7	82,2	86,5	86,7
SALDO TEKUĆEG RAČUNA PLATNE BILANCE, mil. EUR	-2.615	-3.139	-4.278	-2.300	-488	-316	-21	443	368	2.293
BRUTO INOZEMNI DUG, krajem razdoblja, mil. EUR	29.725	33.721	40.590	45.600	46.908	46.397	45.297	45.958	46.664	45.534
BRUTO INOZEMNI DUG, krajem razdoblja, % BDP-a	73,9	76,8	84,3	101,1	104,2	103,7	103,0	105,6	108,4	103,7
DEVIZNI PRIHOD OD TURIZMA, mil. EUR	6.293	6.753	7.459	6.379	6.230	6.617	6.858	7.202	7.402	7.961
Prosječni srednji tečaj HRK/EUR	7,32	7,34	7,22	7,34	7,29	7,43	7,52	7,57	7,63	7,61
Prosječni srednji tečaj HRK/USD	5,84	5,37	4,93	5,28	5,50	5,34	5,85	5,71	5,75	6,86

Izvor: DZS, HNB, Ministarstvo financija.

Tablica 2. JLS sa statusom PPDS ili BPP čija je vrijednost indeksa razvijenosti iznad 75%

	Indeks razvijenosti	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starosti	Status
Dubrovnik	126,8%	42,4	125,0	25,6	PPDS
Buzet	115,2%	41,9	119,6	22,3	BPP
Matulji	111,9%	42,5	134,9	24,2	PPDS
Karlobag	111,9%	50,2	292,9	40,2	BPP
Fužine	111,5%	47,6	225,7	32,6	BPP
Lokve	108,1%	46,7	205,6	31,4	BPP
Zadar	107,0%	40,8	104,8	23,0	PPDS
Vinodolska općina	106,2%	45,5	173,0	29,2	BPP
Konavle	105,3%	41,0	104,2	23,3	PPDS
Skrad	103,7%	50,2	293,3	37,0	BPP
Klana	103,1%	43,9	160,5	28,4	BPP
Delnice	102,7%	44,5	154,2	26,7	BPP
Stubičke Toplice	102,3%	43,8	144,2	27,5	BPP
Župa dubrovačka	101,6%	37,4	69,6	17,4	PPDS
Osijek	101,5%	41,9	120,1	23,8	PPDS
Čavle	101,2%	41,5	111,7	21,8	BPP
Lupoglav	100,1%	44,2	150,0	28,2	BPP
Sisak	99,7%	43,5	141,2	26,2	PPDS
Vodice	99,5%	43,1	136,3	28,1	PPDS
Karlovac	98,9%	43,8	146,6	26,8	PPDS
Starigrad	98,2%	45,6	177,0	32,5	PPDS
Jelenje	97,9%	41,3	108,4	20,8	BPP
Bistra	97,6%	40,2	92,9	21,0	BPP
Mrkopalj	97,4%	48,4	240,2	34,4	BPP
Ravna Gora	97,2%	46,8	208,1	30,7	BPP
Grožnjan	96,5%	44,6	147,0	26,4	PPDS
Lanišće	96,5%	49,7	332,5	40,4	PPDS
Pisarovina	94,6%	43,3	128,6	27,4	PPDS
Gračišće	94,2%	42,5	122,3	26,4	BPP
Oprtalj	92,8%	45,5	189,7	28,1	PPDS
Dubrovačko primorje	92,6%	45,2	168,6	32,6	PPDS
Lovinac	92,4%	50,9	276,1	43,6	PPDS
Brod Moravice	91,8%	48,5	228,3	36,4	PPDS
Čabar	91,6%	45,7	179,2	27,6	BPP
Ogulin	89,7%	42,6	122,9	24,3	BPP
Senj	89,4%	45,7	180,9	30,2	BPP
Vinkovci	89,2%	39,3	83,6	20,6	PPDS
Gospić	88,7%	42,5	122,3	26,4	BPP
Motovun	88,4%	44,4	143,7	24,9	BPP
Klis	86,9%	40,1	91,7	21,4	BPP
Virovitica	86,8%	40,8	99,1	21,4	PPDS
Daruvar	86,7%	43,0	131,1	26,0	PPDS
Perušić	86,7%	50,2	266,5	40,7	PPDS

	Indeks razvijenosti	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starosti	Status
Cerovlje	86,6%	42,3	114,2	24,4	BPP
Orahovica	86,2%	41,6	112,2	22,9	BPP
Novi Golubovec	84,5%	40,6	99,1	20,9	BPP
Vrbovsko	84,3%	46,3	190,2	30,0	BPP
Ljubešćica	84,2%	40,4	93,6	21,3	BPP
Pakoštane	83,2%	39,7	89,5	23,1	PPDS
Radoboj	83,0%	40,5	98,7	21,7	BPP
Galovac	82,5%	39,0	75,3	19,3	PPDS
Sinj	81,4%	38,8	77,7	19,5	BPP
Jasenice	80,6%	41,8	109,0	24,2	PPDS
Primorski Dolac	80,4%	43,4	126,4	27,4	BPP
Dekanovec	79,9%	40,8	111,0	23,5	PPDS
Dicmo	79,8%	39,8	90,8	23,5	BPP
Vrgorac	79,5%	40,3	89,9	21,9	BPP
Zemunik Donji	78,8%	44,8	158,2	28,9	PPDS
Plitvička Jezera	78,7%	41,9	111,1	25,6	PPDS
Pojezerje	78,5%	39,6	84,7	21,3	PPDS
Đurmanec	78,3%	40,1	93,9	20,6	BPP
Kraljevec na Sutli	77,0%	41,5	110,4	23,9	PPDS
Lepoglava	76,9%	40,8	102,8	20,3	BPP
Lećevica	75,4%	50,7	301,2	41,9	PPDS
Jesenje	75,2%	41,0	100,9	21,0	BPP
Privlaka (Vinkovci)	60,3%	39,9	86,9	22,0	PPDS
RH		41,7	115	24,1	
<i>Najmanja vrijednost</i>	60,3%	37,4	69,6	17,4	
<i>Najveća vrijednost</i>	115,2%	50,9	332,5	43,6	
<i>Raspon</i>	1,9	1,4	4,8	2,5	

Izvor: MRRFEU, obrada EIZ

Tablica 3. Manja urbana područja – odabrani pokazatelji, rang prema indeksu razvijenosti

	Broj stanovnika		Kretanje stanovništva	Gustoća naseljenosti	Prosječni dohodak po st.	Prosječni izvorni prihodi* po st.	Prosječna stopa nezaposlenosti	Udio obrazovanog stan. u stan. 16-65 godina	Indeks razvijenosti
	2001.	2011.	2011./2001.	2011.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2011.	2013.
Rovinj	23.413	24.671	105,4	64,8	24.505	1.218	26,30%	74,80%	67,3%
Knin	15.190	15.407	96,9	43,3	20.704	827	27,00%	76,25%	69,4%
Slatina	14.819	13.686	92,4	82	21.203	1.316	27,10%	72,47%	70,5%
Vukovar	31.670	27.683	87,4	277	26.206	1.272	23,40%	79,60%	70,6%
Đakovo	30.092	27.745	92,2	163,4	20.117	1.004	22,90%	74,20%	72,8%
Nova Gradiška	15.833	14.229	96,8	290,2	22.270	1.440	26,90%	74,86%	74,1%
Metković	15.384	16.788	109,1	330	19.464	1.087	20,90%	81,60%	79,9%
Križevci	22.340	21.112	97,4	80	23.920	1.612	12,80%	67,35%	85,6%
Požega	28.201	26.248	93,1	196,7	25.397	1.647	17,70%	77,00%	86,4%
Virovitica	22.618	21.291	94,1	125,3	26.537	1.784	19,80%	75,70%	86,8%
Gospić	12.980	12.745	98,2	13,2	31.135	2.013	12,60%	79,60%	88,7%
Krapina	12.950	12.480	96,4	262,7	30.173	1.795	13,70%	77,50%	96,5%
Čakovec	30.455	27.104	89,0	371,5	30.523	2.449	12,80%	79,30%	102,5%
Županja	19.011	23.926	125,9	696,7	26.453	2.717	17,50%	84,30%	104,6%
Pazin	9.227	8.638	93,6	61,9	32.733	3.011	8,50%	77,70%	109,5%
Koprivnica	30.994	30.854	99,5	338,9	33.700	3.254	11,60%	77,10%	111,1%
Makarska	13.716	13.834	100,9	364,2	26.424	3.999	0,1	58,93	117,0%
Manja urbana područja	348.893	338.441	97,0	115,0	26.820	1.888	-	-	-
RH	4.437.460	4.284.889	96,6	75,7	28.759	2.969	16,00%	77,70%	100
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>9.227</i>	<i>8.638</i>	<i>87</i>	<i>13</i>	<i>19.464</i>	<i>827</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>31.670</i>	<i>30.854</i>	<i>126</i>	<i>697</i>	<i>33.700</i>	<i>3.999</i>	<i>0</i>	<i>59</i>	<i>1</i>
<i>Raspon</i>	<i>3,4</i>	<i>3,6</i>	<i>1,4</i>	<i>52,8</i>	<i>1,7</i>	<i>4,8</i>	<i>3,2</i>	<i>87,5</i>	<i>1,7</i>

Izvor: MRRFEU, obrada EIZ.

Tablica 4. Veća urbana područja – odabrani pokazatelji, rang prema indeksu razvijenosti

	Broj stanovnika		Kretanje stanovništva	Gustoća naseljenosti	Prosječni dohodak po st.	Prosječni izvorni prihodi* po st.	Prosječna stopa nezaposlenosti	Udio obrazovanog stan. u stan. 16-65 godina	Indeks razvijenosti
	2001.	2011.	2011/2001	2011.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2013.	2011.
Slavonski Brod	64.612	59.141	91,5	1.087,80	24.046	1.645	21,30%	79,60%	83,3%
Vinkovci	35.912	35.312	98,3	375,5	25.879	1.869	19,60%	80,30%	89,2%
Bjelovar	41.869	40.276	96,2	214,5	27.553	1.959	18,90%	75,40%	89,4%
Karlovac	59.395	55.705	93,8	138,7	31.482	2.317	16,20%	80,80%	98,9%
Sisak	52.236	47.768	91,4	113,2	32.426	3.065	20,90%	81,00%	99,7%
Šibenik	51.553	46.332	89,9	114,4	30.647	2.556	13,10%	83,70%	103,4%
Zadar	72.718	75.062	103,2	387,2	29.170	3.157	14,20%	86,10%	107,0%
Varaždin	49.075	46.946	95,7	789,7	35.471	3.384	11,20%	86,90%	116,1%
Pula – Pola	58.594	57.460	98,1	1.073,00	34.422	3.684	9,80%	84,50%	117,6%
Dubrovnik	43.770	42.615	97,4	298,1	34.690	5.093	10,00%	88,20%	126,8%
Veća urbana područja	661.751	649.789	98,2	225,9	30.540	2.805			
RH	4.437.460	4.284.889	96,6	75,7	28.759	2.969	16,00%	77,70%	100
<i>Najmanja vrijednost</i>	35.912	35.312	90	113	24.046	1.645	9,8%	75,4%	83,3%
<i>Najveća vrijednost</i>	72.718	75.062	103	1.088	35.471	5.093	21,3%	88,2%	126,8%
<i>Raspon</i>	2,0	2,1	1,1	9,6	1,5	3,1	2,2	1,2	1,5

Izvor: MRRFEU, obrada EIZ.

Stanovništvo

Tablica 5. Procjena stanovništva u RH, NUTS II i NUTS 3 u 2012., 2013. i 2014. godini

	2012.	2013.	2014.
Kontinentalna Hrvatska	2.858.933	2.848.785	2.833.732
Zagrebačka	318.235	318.837	318.453
Krapinsko-zagorska	131.734	130.895	129.968
Sisačko-moslavačka	169.379	167.036	163.975
Karlovačka	126.997	125.688	124.127
Varaždinska	175.150	174.434	173.454
Koprivničko-križevačka	114.846	114.346	113.688
Bjelovarsko-bilogorska	118.083	116.959	115.536
Virovitičko-podravska	83.820	83.029	82.162
Požeško-slavonska	76.651	75.801	74.991
Brodsko-posavska	157.086	155.956	154.082
Osječko-baranjska	302.751	300.950	298.272
Vukovarsko-srijemska	177.583	175.932	173.441
Međimurska	113.561	113.417	113.159
Grad Zagreb	793.057	795.505	798.424
Jadranska Hrvatska	1.408.625	1.406.904	1.404.658
Primorsko-goranska	295.300	294.705	293.811
Ličko-senjska	49.942	49.364	48.670
Zadarska	170.955	171.594	171.462
Šibensko-kninska	107.595	106.540	105.532
Splitsko-dalmatinska	454.777	454.711	454.627
Istarska	207.719	207.793	208.201
Dubrovačko-neretvanska	122.337	122.197	122.355
Republika Hrvatska	4.267.558	4.255.689	4.238.389
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>49.942,00</i>	<i>49.364,00</i>	<i>48.670,00</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>793.057,00</i>	<i>795.505,00</i>	<i>798.424,00</i>
<i>Raspon</i>	<i>15,9</i>	<i>16,1</i>	<i>16,4</i>

Izvor: DZS, Priopćenje broj 7.1.4. T1.

Tablica 6. Prirodni prirast stanovništva u RH, NUTS II i NUTS 3 u 2001. i u razdoblju 2011.-2014.

	2001.	2011.	2012.	2013.	2014.
Kontinentalna Hrvatska	-6.952	-7.345	-7.223	-7.617	-8.043
Zagrebačka	-489	-67	-248	-428	-482
Krapinsko-zagorska	-824	-688	-708	-730	-715
Sisačko-moslavačka	-874	-1.081	-842	-1.116	-1.072
Karlovačka	-950	-997	-905	-801	-990
Varaždinska	-476	-593	-608	-635	-635
Koprivničko-križevačka	-506	-499	-483	-343	-514
Bjelovarsko-bilogorska	-645	-656	-640	-633	-608
Virovitičko-podravska	-359	-430	-390	-382	-408
Požeško-slavonska	-141	-355	-278	-305	-294
Brodsko-posavska	-113	-343	-472	-405	-545
Osječko-baranjska	-605	-1.079	-1.177	-1.039	-1.260
Vukovarsko-srijemska	-52	-571	-553	-668	-619
Međimurska	109	-1	16	-26	6
Grad Zagreb	-1.027	15	65	-106	93
Jadranska Hrvatska	-1.607	-2.477	-2.716	-2.830	-3.230
Primorsko-goranska	-1.041	-1.014	-1.128	-1.018	-1.160
Ličko-senjska	-417	-447	-493	-446	-522
Zadarska	154	-28	-123	-99	-298
Šibensko-kninska	-280	-504	-530	-562	-550
Splitsko-dalmatinska	430	-77	75	-277	-334
Istarska	-552	-395	-470	-366	-413
Dubrovačko-neretvanska	99	-12	-47	-62	47
Republika Hrvatska	-8.559	-9.822	-9.939	-10.447	-11.273
<i>Najmanja vrijednost</i>	-1.041	-1.081	-1.177	-1.116	-1.260
<i>Najveća vrijednost</i>	430	15	75	-26	93
<i>Raspon</i>	-0,4	0,0	-0,1	0,0	-0,1

Izvor: DZS, Priopćenje broj 7.1.1. T2. *Prirodni je prirast razlika između broja živorođene djece i broja umrlih osoba.

Tablica 7. Migracijski saldo s inozemstvom u RH, NUTS2 i NUTS 3 u izabranim godinama

	2001.	2011.	2012.	2013.	2014.
Kontinentalna Hrvatska	5.775	-3.744	-3.876	-4.243	-8.372
Zagrebačka	3.439	865	714	-160	-1.148
Krapinsko-zagorska	48	-120	-169	-68	-177
Sisačko-moslavačka	174	-1.551	-1.529	-1.364	-1.059
Karlovačka	-28	-586	-504	-536	-564
Varaždinska	47	66	-124	-167	-391
Koprivničko-križevačka	66	-145	-85	-67	-209
Bjelovarsko-bilogorska	-162	-771	-574	-297	-333
Virovitičko-podravska	-157	-326	-447	-169	-377
Požeško-slavonska	150	-685	-810	-159	-317
Brodsko-posavska	-520	-689	-699	-479	-702
Osječko-baranjska	340	-554	-766	-588	-1.127
Vukovarsko-srijemska	-281	-1.239	-871	-694	-1.307
Međimurska	79	-148	-164	-85	-280
Grad Zagreb	2.580	2.139	2.152	590	-381
Jadranska Hrvatska	10.179	-421	-42	-641	-1.848
Primorsko-goranska	1.134	249	368	-46	-478
Ličko-senjska	97	-297	-335	-234	-345
Zadarska	1.609	742	727	-157	-714
Šibensko-kninska	902	-900	-857	-661	-262
Splitsko-dalmatinska	4.249	32	-169	406	-270
Istarska	1.476	-89	214	257	130
Dubrovačko-neretvanska	712	-158	10	-206	91
Republika Hrvatska	16.954	-4.165	-3.918	-4.884	-10.220
<i>Najmanja vrijednost</i>	-520	-1.551	-1.529	-1.364	-1.307
<i>Najveća vrijednost</i>	4.249	2.139	2.152	590	130
<i>Raspon</i>	-8,2	-1,4	-1,4	-0,4	-0,1

Napomena: Migracijski saldo je razlika broja doseljenih i odseljenih stanovnika.

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2002., Tabela 36-14, str. 608; DZS, Statistički ljetopis 2023., Tabela 5-26., str.,126, DZS, Statistički ljetopis 2013., Tabela 5-28., str.,131., DZS, Statistički ljetopis 2014, Tabela 5-28, str. 135, DZS, Statistički ljetopis 2015, Tabela 5-28, str. 137.

Kultura

Tablica 8. Zaštićena i preventivno zaštićena kulturna dobra po županijama, stanje 15. lipnja 2016.

ŽUPANIJA	KULTURNA DOBRA			
	Z (zaštićena)	P (preventivno zaštićena)	UKUPNO	N (nacionalni značaj)
Primorsko-goranska	592	32	624	
Bjelovarsko-bilogorska	181	32	213	
Ličko-senjska	282	26	308	
Dubrovačko-neretvanska	735	104	839	10
Brodsko-posavska	122	30	152	4
Krapinsko-zagorska	239	30	275	
Koprivničko-križevačka	154	36	194	
Međimurska	84	40	94	3
Šibensko-kninska	398	10	428	1
Splitsko-dalmatinska	1.481	30	1.618	2
Zadarska	394	137	471	9
Istarska	423	77	500	7
Požeško-slavonska	166	77	202	
Vukovarsko-srijemska	251	36	294	
Karlovačka	270	43	301	
Virovitičko-podravska	110	31	111	
Sisačko-moslavačka	288	1	336	
Osječko-baranjska	492	48	509	
Zagrebačka	345	17	404	
Grad Zagreb	791	59	847	
Varaždinska	287	56	318	6
Ostalo (Više naselja/županija)	39	31	39	
UKUPNO	8.124	953	9.077	42

Izvor: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Registar kulturnih dobara, 2016.

Tablica 9. Nepokretna i pokretna kulturna dobra i nematerijalna baština po županijama, 2016.

ŽUPANIJA	KULTURNA DOBRA			
	NEPOKRETNOST	POKRETNOST	NEMATERIJALNA BAŠTINA	UKUPNO
KONTINENTALNA HRVATSKA				
Bjelovarsko-bilogorska	180	32	1	213
Brodsko-posavska	114	34	4	152
Karlovačka	246	52	3	301
Koprivničko-križevačka	129	60	5	194
Krapinsko-zagorska	203	69	3	275
Međimurska	58	32	4	94
Osječko-baranjska	410	96	3	509
Požeško-slavonska	175	25	2	202
Sisačko-moslavačka	288	46	2	336
Varaždinska	219	94	5	318
Virovitičko-podravska	92	17	2	111
Vukovarsko-srijemska	229	59	6	294
Zagrebačka	298	99	7	404
Grad Zagreb	607	230	10	847
UKUPNO	3.248	945	57	4.250
JADRANSKA HRVATSKA				
Istarska	325	169	6	500
Ličko-senjska	271	32	5	308
Primorsko-goranska	426	192	6	624
Splitsko-dalmatinska	1.140	463	15	1.618
Šibensko-kninska	327	98	3	428
Dubrovačko-neretvanska	565	267	7	839
Zadarska	298	163	10	471
UKUPNO	3.352	1.384	52	9.038
Ostalo(više naselja/županija)	-	-	39	9.077
UKUPNO	6600	2329	148	9077

Izvor: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Registar kulturnih dobara, 2016.

Napomena: Izvršene su korekcije u tablici 8. (dodana je Dubrovačko – neretvanska županija i nematerijalna kulturna dobra koja nisu vezana za jedno naselje ili jednu županiju). Nematerijalna kulturna dobra vezana uz više naselja ne nalaze se samo u Jadranskoj Hrvatskoj kako sugerira tablica, naprosto su naknadno dodana na kraju tablice. Trenutno nije moguća podjela ovih dobara prema predloženoj podjeli Hrvatske na kontinentalnu i jadransku.

Tablica 10. Udio proračuna za kulturu u županijskom proračunu u 2013. i 2014., u postocima

	2013.	2014.
Zagrebačka	4,20	4,40
Krapinsko-zagorska	3,63	3,66
Sisačko-moslavačka	4,62	5,17
Karlovačka	5,43	6,02
Varaždinska	4,40	4,76
Koprivničko-križevačka	4,06	3,60
Bjelovarsko-bilogorska	4,32	4,59
Virovitičko-podravska	3,28	4,97
Požeško-slavonska	4,15	5,48
Brodsko-posavska	3,81	4,55
Osječko-baranjska	6,25	6,55
Vukovarsko-srijemska	4,62	5,97
Međimurska	4,37	5,00
Grad Zagreb	6,86	6,33
Primorsko-goranska	6,32	6,86
Ličko-senjska	6,29	4,86
Zadarska	4,46	4,81
Šibensko-kninska	6,94	8,73
Splitsko-dalmatinska	5,73	6,28
Istarska	5,16	5,18
Dubrovačko-neretvanska	8,36	8,97
Republika Hrvatska	5,77	5,96
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>3,3</i>	<i>3,6</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>8,4</i>	<i>9,0</i>
<i>Raspon</i>	<i>2,5</i>	<i>2,5</i>

Izvor: DZS, Statistički ljetopis

Obrazovanje

Tablica 11. Predškolsko obrazovanje u pedagoškoj godini 2014./2015 po županijama

	Dječji vrtići	Broj djece	Broj odgojitelja	Broj djece po odgojitelju
Kontinentalna Hrvatska	902	89.392	12.159	7
Zagrebačka	98	10.446	1.517	7
Krapinsko-zagorska	31	3.786	347	11
Sisačko-moslavačka	32	3.485	469	7
Karlovačka	37	3.062	370	8
Varaždinska	52	4.937	581	8
Koprivničko-križevačka	45	2.931	361	8
Bjelovarsko-bilogorska	41	2.704	320	8
Virovitičko-podravska	13	1.645	164	10
Požeško-slavonska	20	1.431	171	8
Brodsko-posavska	27	2.431	235	10
Osječko-baranjska	107	6.167	702	9
Vukovarsko-srijemska	51	3.238	391	8
Međimurska	56	3.368	443	8
Grad Zagreb	292	39.761	6.088	7
Jadranska Hrvatska	688	44.372	6.641	7
Primorsko-goranska	119	8.678	1.291	7
Ličko-senjska	13	912	146	6
Zadarska	78	5.067	668	8
Šibensko-kninska	52	2.956	453	7
Splitsko-dalmatinska	240	15.265	2.261	7
Istarska	137	7.116	1.260	6
Dubrovačko-neretvanska	49	4.378	562	8
Republika Hrvatska	1590	133.764	18.800	7
<i>Najmanja vrijednost</i>	13	912	146	6
<i>Najveća vrijednost</i>	292	39.761	6.088	11
<i>Raspon</i>	22,5	43,6	41,7	1,8

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2015, T. 26-27, str. 530.

Tablica 12. Osnovnoškolsko obrazovanje u školskoj godini 2014./2015., po županijama

	Osnovne škole	Broj učenika	Broj učitelja	Broj učenika po učitelju
Kontinentalna Hrvatska	1.404	218.596	21.741	10
Zagrebačka	128	25.978	2.269	11
Krapinsko-zagorska	88	9.869	1.071	9
Sisačko-moslavačka	95	12.355	1.270	10
Karlovačka	81	8.787	1.032	9
Varaždinska	74	14.023	1.384	10
Koprivničko-križevačka	93	9.118	981	9
Bjelovarsko-bilogorska	108	9.143	1.031	9
Virovitičko-podravska	79	6.574	669	10
Požeško-slavonska	63	6.312	619	10
Brodsko-posavska	115	13.125	1.249	11
Osječko-baranjska	187	23.048	2.419	10
Vukovarsko-srijemska	92	14.960	1.630	9
Međimurska	59	9.747	1.089	9
Grad Zagreb	142	55.557	5.028	11
Jadranska Hrvatska	726	104.599	10.875	10
Primorsko-goranska	120	19.033	2.013	9
Ličko-senjska	47	3.423	453	8
Zadarska	116	13.525	1.348	10
Šibensko-kninska	55	7.509	838	9
Splitsko-dalmatinska	213	37.269	3.530	11
Istarska	105	14.530	1.640	9
Dubrovačko-neretvanska	70	9.310	1.053	9
Republika Hrvatska	2130	323.195	32.616	10
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>47</i>	<i>3.423</i>	<i>453</i>	<i>8</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>213</i>	<i>55.557</i>	<i>5.028</i>	<i>11</i>
<i>Raspon</i>	<i>4,5</i>	<i>16,2</i>	<i>11,1</i>	<i>1,4</i>

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2015, T. 26-27, str. 530.

Tablica 13. Srednje obrazovanje u školskoj godini 2014./2015., po županijama

	Srednje škole	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika po nastavniku
Kontinentalna Hrvatska	449	121.318	17.254	7
Zagrebačka	33	7.416	1.126	7
Krapinsko-zagorska	24	5.377	801	7
Sisačko-moslavačka	29	5.791	950	6
Karlovačka	28	4.820	831	6
Varaždinska	30	7.867	1.468	5
Koprivničko-križevačka	18	4.687	785	6
Bjelovarsko-bilogorska	27	5.377	907	6
Virovitičko-podravska	16	3.743	605	6
Požeško-slavonska	15	3.862	550	7
Brodsko-posavska	15	6.866	671	10
Osječko-baranjska	52	13.432	1.921	7
Vukovarsko-srijemska	29	8.064	1.245	6
Međimurska	22	4.299	781	6
Grad Zagreb	111	39.717	4.613	9
Jadranska Hrvatska	294	57.343	9.502	6
Primorsko-goranska	58	10.230	1.739	6
Ličko-senjska	12	1.637	317	5
Zadarska	35	7.659	1.125	7
Šibensko-kninska	22	4.528	743	6
Splitsko-dalmatinska	92	20.913	3.079	7
Istarska	44	6.919	1.459	5
Dubrovačko-neretvanska	31	5.457	1.040	5
Republika Hrvatska	743	178.661	26.756	7
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>12</i>	<i>1.637</i>	<i>317</i>	<i>5</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>111</i>	<i>39.717</i>	<i>4.613</i>	<i>10</i>
<i>Raspon</i>	<i>9,3</i>	<i>24,3</i>	<i>14,6</i>	<i>2,0</i>

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2015, T. 26-27, str. 531.

Zdravstvo

Tablica 14. Broj timova opće medicine i osiguranika u skrbi po županijama u 2015. godini

	Broj timova opće medicine	Broj osiguranika u skrbi
Kontinentalna Hrvatska	1.507	2.798.359
Zagrebačka	143	286.172
Krapinsko-zagorska	76	127.530
Sisačko-moslavačka	94	161.950
Karlovačka	75	117.258
Varaždinska	86	161.426
Koprivničko-križevačka	57	106.620
Bjelovarsko-bilogorska	66	118.055
Virovitičko-podravska	46	83.560
Požeško-slavonska	38	72.628
Brodsko-posavska	76	156.061
Osječko-baranjska	165	287.616
Vukovarsko-srijemska	91	167.981
Međimurska	54	114.644
Grad Zagreb	440	836.858
Jadranska Hrvatska	793	1.319.861
Primorsko-goranska	173	292.146
Ličko-senjska	31	43.739
Zadarska	94	154.440
Šibensko-kninska	60	99.218
Splitsko-dalmatinska	241	411.512
Istarska	120	208.631
Dubrovačko-neretvanska	74	110.175
Republika Hrvatska	2.300	4.118.220
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>31</i>	<i>43.739</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>440</i>	<i>836.858</i>
<i>Raspon</i>	<i>14,2</i>	<i>19,1</i>

Izvor: Hrvatski zdravstveni-statistički ljetopis za 2015. godinu, str. 99

Tablica 15. Rad stacionarnih ustanova u Hrvatskoj u 2015. godini, po županijama

	Broj postelja na 1000 stanovnika	Broj pacijenata po krevetu	Broj doktora
Zagrebačka	0,78	9,32	16
Krapinsko-zagorska	8,81	27,13	184
Sisačko-moslavačka	7,64	13,95	165
Karlovačka	4,34	37,55	178
Varaždinska	10,75	20,14	257
Koprivničko-križevačka	3,08	41,12	88
Bjelovarsko-bilogorska	4,73	26,73	121
Virovitičko-podravska	2,69	44,86	76
Požeško-slavonska	7,18	31,48	120
Brodsko-posavska	4,48	35,57	264
Osječko-baranjska	4,06	39,92	467
Vukovarsko-srijemska	2,67	39,71	189
Međimurska	2,58	54,23	121
Grad Zagreb	8,25	40,24	2.297
Primorsko-goranska	8,43	25,38	527
Ličko-senjska	1,94	49,28	24
Zadarska	6,19	24,48	202
Šibensko-kninska	3,98	36,6	173
Splitsko-dalmatinska	4,44	27,51	591
Istarska	3,75	30,21	209
Dubrovačko-neretvanska	4,59	31,88	132
Republika Hrvatska	5,5	31,72	6.401
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>0,78</i>	<i>9,32</i>	<i>16,00</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>10,75</i>	<i>54,23</i>	<i>2297,00</i>
<i>Raspon</i>	<i>13,78</i>	<i>5,82</i>	<i>143,56</i>

Izvor: Hrvatski zdravstveni-statistički ljetopis za 2015. godinu, str. 211-216.

Tablica 16. Doktori medicine, zubni terapeuti i farmaceuti po županijama, stanje 31.12.2013.

	Doktori medicine	Zubni terapeuti	Farmaceuti
Kontinentalna Hrvatska	8.910	1.943	1.712
Zagrebačka	297	173	154
Krapinsko-zagorska	361	65	62
Sisačko-moslavačka	416	85	83
Karlovačka	342	78	71
Varaždinska	438	89	94
Koprivničko-križevačka	243	46	57
Bjelovarsko-bilogorska	250	60	59
Virovitičko-podravska	160	32	43
Požeško-slavonska	216	36	34
Brodsko-posavska	449	78	72
Osječko-baranjska	934	128	138
Vukovarsko-srijemska	389	71	75
Međimurska	241	55	65
Grad Zagreb	4.174	947	705
Jadranska Hrvatska	4.035	1.247	828
Primorsko-goranska	1.082	395	178
Ličko-senjska	100	27	19
Zadarska	432	120	114
Šibensko-kninska	318	76	59
Splitsko-dalmatinska	1.276	351	267
Istarska	512	193	120
Dubrovačko-neretvanska	315	85	71
Republika Hrvatska	12.946	3.190	2.540
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>100</i>	<i>27</i>	<i>19</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>4.174</i>	<i>947</i>	<i>705</i>
<i>Raspon</i>	<i>41,7</i>	<i>35,1</i>	<i>37,1</i>

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2015, T 29-13, str. 570.

Socijalna skrb

Tablica 17. Obuhvaćenost stanovništva (u postotku) s pomoći za uzdržavanje na razini statističkih regija NUTS2 i NUTS 3, 2008.-2014. (stanje 31. prosinca)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Zagrebačka	1	1	1	0,9	1,2	1,3	1,3
Krapinsko-zagorska	0,9	0,8	0,9	1	1	1,2	1,1
Sisačko-moslavačka	3,8	3,9	4	4,1	4,8	5,1	4,9
Karlovačka	4,1	4,2	4,5	4,4	5	5,1	4,4
Varaždinska	1,6	1,7	1,8	1,9	2	2,3	2,3
Koprivničko-križevačka	1,9	2	2,3	2,4	2,5	3,1	2,2
Bjelovarsko-bilogorska	2,9	2,9	3,2	3,3	3,5	3,6	3,5
Virovitičko-podravska	3,6	3,8	4	4,1	4,9	4,9	5,3
Požeško-slavonska	2,2	2,3	2,6	2,4	3,4	3,3	2,6
Brodsko-posavska	3,4	3,3	3,8	4,1	4,8	4,4	3,9
Osječko-baranjska	3,5	3,7	4,2	4,5	4,5	5,2	4,5
Vukovarsko-srijemska	3,2	3,5	3,9	3,5	3,9	4,8	4,5
Međimurska	4,2	4,4	4,8	4,8	5	4,9	4,4
Grad Zagreb	1	1,1	1,1	1,2	1,4	1,4	1,3
Primorsko-goranska	0,7	0,8	0,9	0,9	0,9	1	0,9
Ličko-senjska	2	2,1	2,3	2,2	2,2	2,7	2,6
Zadarska	2,4	2,3	2,4	2,3	2,9	2,1	1,3
Šibensko-kninska	7,7	7,4	7,6	7,6	10	7,6	5,4
Splitsko-dalmatinska	1,3	1,3	1,3	1,4	1,7	1,5	1,6
Istarska	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	0,8	0,6
Dubrovačko-neretvanska	0,8	0,8	0,8	0,7	1,2	0,9	0,7
Republika Hrvatska	2,1	2,1	2,3	2,3	2,7	2,6	2,4
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>0,50</i>	<i>0,60</i>	<i>0,70</i>	<i>0,70</i>	<i>0,60</i>	<i>0,80</i>	<i>0,60</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>7,70</i>	<i>7,40</i>	<i>7,60</i>	<i>7,60</i>	<i>10,00</i>	<i>7,60</i>	<i>5,40</i>
<i>Raspon</i>	<i>15,40</i>	<i>12,33</i>	<i>10,86</i>	<i>10,86</i>	<i>16,67</i>	<i>9,50</i>	<i>9,00</i>

Izvor: DZS, Statistički ljetopis prema podacima Ministarstva socijalne politike i mladih

Tablica 18. Ukupan broj domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama, 2010. godina

	Domovi socijalne skrbi za djecu - ukupno	Domovi socijalne skrbi za odrasle - ukupno	Domovi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu/odrasle)
Kontinentalna Hrvatska	37	133	27
Zagrebačka	5	10	4
Krapinsko-zagorska	1	8	2
Sisačko-moslavačka	2	7	0
Karlovačka	2	3	5
Varaždinska	3	7	2
Koprivničko-križevačka	1	5	0
Bjelovarsko-bilogorska	0	5	1
Virovitičko-podravska	0	3	0
Požeško-slavonska	1	7	0
Brodsko-posavska	1	4	0
Osječko-baranjska	6	17	0
Vukovarsko-srijemska	1	5	1
Međimurska	0	14	2
Grad Zagreb	14	38	10
Jadranska Hrvatska	15	63	22
Primorsko-goranska	7	14	6
Ličko-senjska	0	4	0
Zadarska	1	5	2
Šibensko-kninska	0	3	2
Splitsko-dalmatinska	4	21	6
Istarska	2	9	4
Dubrovačko-neretvanska	1	7	2
Republika Hrvatska	52	196	49
<i>Najmanja vrijednost</i>	0	3	0
<i>Najveća vrijednost</i>	14	38	10
<i>Raspon</i>	-	12,7	-

Izvor: autorica prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Tablica 19. Struktura domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama, 2010. godina, u %

	Domovi socijalne skrbi za djecu - ukupno	Domovi socijalne skrbi za odrasle - ukupno	Domovi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu/odrasle)
Kontinentalna Hrvatska	71	68	55
Zagrebačka	10	5	8
Krapinsko-zagorska	2	4	4
Sisačko-moslavačka	4	4	0
Karlovačka	4	2	10
Varaždinska	6	4	4
Koprivničko-križevačka	2	3	0
Bjelovarsko-bilogorska	0	3	2
Virovitičko-podravska	0	2	0
Požeško-slavonska	2	4	0
Brodsko-posavska	2	2	0
Osječko-baranjska	12	9	0
Vukovarsko-srijemska	2	3	2
Međimurska	0	7	4
Grad Zagreb	27	19	20
Jadranska Hrvatska	29	32	45
Primorsko-goranska	13	7	12
Ličko-senjska	0	2	0
Zadarska	2	3	4
Šibensko-kninska	0	2	4
Splitsko-dalmatinska	8	11	12
Istarska	4	5	8
Dubrovačko-neretvanska	2	4	4
Republika Hrvatska	100	100	100
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>0</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>27</i>	<i>19</i>	<i>20</i>
<i>Raspon</i>	<i>-</i>	<i>9,5</i>	<i>-</i>

Izvor: autorica prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Tablica 20. Ukupan broj korisnika domova socijalne skrbi za djecu i odrasle po županijama, 2010. godina

	Domovi socijalne skrbi za djecu - ukupno	Domovi socijalne skrbi za odrasle - ukupno	Domovi za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu/odrasle)
Kontinentalna Hrvatska	1.532	13.456	3.261
Zagrebačka	58	439	644
Krapinsko-zagorska	34	1.034	317
Sisačko-moslavačka	130	602	0
Karlovačka	81	304	511
Varaždinska	93	986	140
Koprivničko-križevačka	30	478	0
Bjelovarsko-bilogorska	0	532	88
Virovitičko-podravska	0	242	0
Požeško-slavonska	37	807	0
Brodsko-posavska	40	283	0
Osječko-baranjska	262	1.382	0
Vukovarsko-srijemska	51	749	131
Međimurska	0	961	31
Grad Zagreb	716	4.657	1.399
Jadranska Hrvatska	762	5.801	1.852
Primorsko-goranska	293	1.192	301
Ličko-senjska	0	459	0
Zadarska	76	581	107
Šibensko-kninska	0	394	245
Splitsko-dalmatinska	265	1.695	880
Istarska	97	961	233
Dubrovačko-neretvanska	31	519	86
Republika Hrvatska	2.294	19.257	5.113
<i>Najmanja vrijednost</i>	0	242	0
<i>Najveća vrijednost</i>	716	4.657	1.399
<i>Raspon</i>	-	19,2	-

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Zaštita okoliša

Tablica 21. Ukupne investicije u zaštitu okoliša u RH, NUTS II i NUTS III (u tis. kuna) u razdoblju 2008.-2013.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Kontinentalna Hrvatska	1.287.278	672.649	1.219.273	2.081.488	800.493	1.584.193
Zagrebačka	20.991	22.993	14.061	7.547	10.966	12.949
Krapinsko-zagorska	4.276	5.588	925	7.858	3.071	3.989
Sisačko-moslavačka	131.542	207.631	360.406	341.626	299.366	205.811
Karlovačka	6.674	13.889	16.778	19.107	4.835	6.137
Varaždinska	76.661	60.790	34.866	66.333	72.379	35.651
Koprivničko-križevačka	7.030	12.785	19.352	20.414	23.410	10.942
Bjelovarsko-bilogorska	10.214	2.772	2.905	12.402	1.642	2.997
Virovitičko-podravska	15.113	12.717	7.270	13.179	8.897	2.319
Požeško-slavonska	4.326	4.713	1.883	4.191	6.570	4.654
Brodsko-posavska	4.510	3.365	7.100	52.914	1.257	716
Osječko-baranjska	52.510	30.919	216.834	53.774	48.115	261.777
Vukovarsko-srijemska	48.360	16.456	21.848	68.857	8.040	14.483
Međimurska	72.198	50.914	45.688	55.825	55.156	49.145
Grad Zagreb	832.873	227.117	469.357	1.357.461	256.789	972.623
Jadranska Hrvatska	1.029.222	1.457.458	1.013.010	747.743	320.590	498.721
Primorsko-goranska	829.995	1.261.578	881.590	486.722	182.342	276.424
Ličko-senjska	8.992	2.895	1.747	1.376	978	847
Zadarska	670	50.950	14.553	141.781	5.241	2.213
Šibensko-kninska	12.631	5.862	13.811	14.317	3.517	5.321
Splitsko-dalmatinska	70.240	50.713	44.072	21.589	25.721	84.438
Istarska	97.668	83.001	53.803	73.553	96.176	103.962
Dubrovačko-neretvanska	9.026	2.459	3.434	8.405	6.615	25.516
Republika Hrvatska	2.316.500	2.130.107	2.232.283	2.829.231	1.121.083	2.082.914
<i>Najmanja vrijednost</i>	670	2.459	925	1.376	978	716
<i>Najveća vrijednost</i>	832.873	227.117	469.357	1.357.461	299.366	972.623
<i>Raspon</i>	1243,1	92,4	507,4	986,5	306,1	1358,4

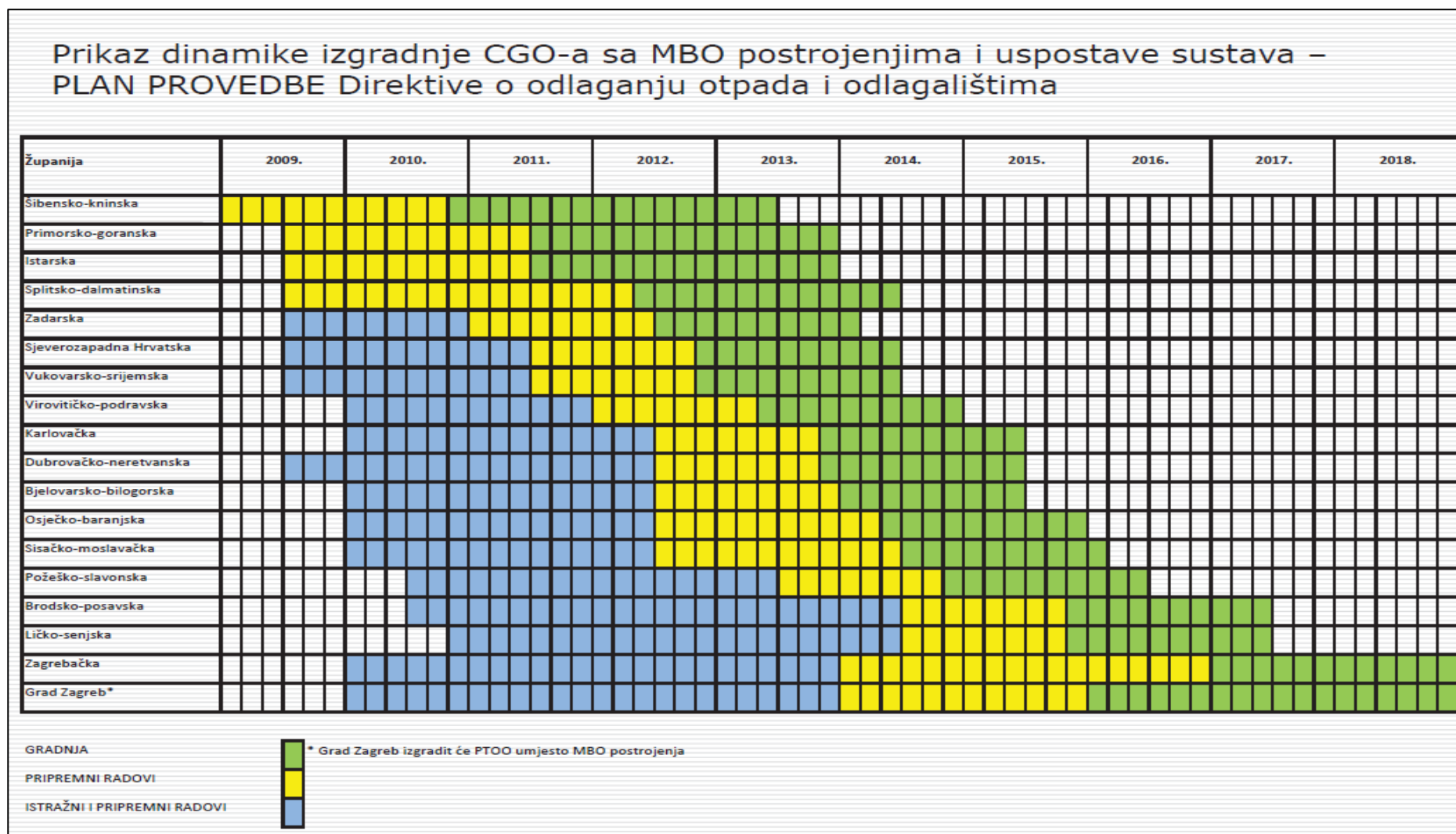
Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2010. Tabela 25-17., str.455; DZS, Statistički ljetopis 2011. Tabela 26-17., str.456; DZS, Statistički ljetopis 2012. Tabela 25-17., str.449; DZS, Statistički ljetopis 2013. Tabela 25-17., str.457; Statistički ljetopis 2014. Tabela 25-17., str.474, Statistički ljetopis 2015. Tabela 25-17., str.490.

Tablica 22. Tekući izdaci u zaštitu okoliša u RH, NUTS II i NUTS III u razdoblju 2008.-2013. (u tisućama kn)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Kontinentalna Hrvatska	881.904	996.599	949.867	1.332.297	1.685.043	975.276
Zagrebačka	41.969	51.279	50.180	43.072	59.104	71.268
Krapinsko-zagorska	13.991	14.793	14.311	54.832	14.829	10.449
Sisačko-moslavačka	60.855	91.386	69.023	88.059	84.531	85.181
Karlovačka	16.384	32.872	28.032	27.501	33.947	29.162
Varaždinska	41.210	47.805	45.440	43.798	58.167	67.087
Koprivničko-križevačka	35.934	34.068	40.284	42.847	36.929	29.319
Bjelovarsko-bilogorska	10.915	20.026	24.044	34.659	15.681	28.760
Virovitičko-podravska	12.582	9.822	9.367	11.989	11.570	13.278
Požeško-slavonska	13.206	10.394	8.749	31.033	12.644	13.518
Brodsko-posavska	8.728	6.177	6.123	6.151	5.963	7.569
Osječko-baranjska	52.260	65.656	57.156	58.875	56.229	51.263
Vukovarsko-srijemska	21.797	11.900	9.667	14.822	10.684	12.462
Međimurska	26.023	20.246	26.602	28.647	29.310	27.136
Grad Zagreb	526.050	580.175	560.889	846.012	1.255.455	528.824
Jadranska Hrvatska	481.392	492.798	497.468	589.038	599.127	616.796
Primorsko-goranska	211.913	233.950	209.386	219.259	245.459	233.244
Ličko-senjska	2.065	1.224	793	1.645	3.946	2.098
Zadarska	7.692	14.300	13.774	50.891	29.389	14.988
Šibensko-kninska	15.931	11.035	12.177	14.899	15.929	21.295
Splitsko-dalmatinska	88.251	63.564	89.408	88.523	90.167	83.704
Istarska	118.216	133.974	135.383	173.953	173.952	220.597
Dubrovačko-neretvanska	37.324	34.751	36.547	39.868	40.285	40.870
Republika Hrvatska	1.363.296	1.489.397	1.447.335	1.921.335	2.284.170	1.592.072
<i>Najmanja vrijednost</i>	2.065	1.224	793	1.645	3.946	2.098
<i>Najveća vrijednost</i>	526.050	580.175	560.889	846.012	1.255.455	528.824
<i>Raspon</i>	254,7	474,0	707,3	514,3	318,2	252,1

Izvor: DZS, Statistički ljetopis 2010. Tabela 25-18., str.457; DZS, Statistički ljetopis 2011. Tabela 26-18., str.458; DZS, Statistički ljetopis 2012. Tabela 25-18., str.451; DZS, Statistički ljetopis 2013. Tabela 25-18., str.458; Statistički ljetopis 2014. Tabela 25-21., str.479; Statistički ljetopis 2015. Tabela 25-21., str.495.

Tablica 23. Dinamika izgradnje centara za gospodarenje otpadom

Izvor. MZOIP, 2016.

Tablica 24. Javni vodovod - količine zahvaćene vode u Hrvatskoj po slivovima, tis. m³, 2008.-2014.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Ukupno	501.719	533.744	529.014	522.323	512.954	507.879	456.394
Crnomorski sliv	280.700	290.182	298.319	292.134	285.825	282.619	250.882
Dunav	14.014	10.651	14.851	6.978	6.723	6.259	5.400
Drava	40.024	44.467	42.189	41.760	41.479	39.318	36.173
Mura	7.166	6.977	6.990	7.043	6.548	6.864	6.192
Sava	188.894	192.345	198.227	202.607	197.838	195.796	171.912
Kupa	22.297	26.474	25.501	19.799	19.563	20.188	19.282
Una	1.200	1.619	1.681	1.542	1.649	1.577	1.551
Lonja	4.835	4.878	6.104	3.980	3.846	4.031	6.702
Bosut	2.270	2.771	2.776	8.425	8.179	8.586	3.670
Jadranski sliv	221.019	243.592	230.695	230.189	227.129	225.260	205.512
Mirna	21.289	21.737	15.681	16.031	15.213	14.136	12.336
Krka	5.701	6.222	5.732	21.111	21.340	21.071	21.343
Cetina	14.227	14.493	13.870	17.591	18.735	17.485	16.213
Neretva	9.053	9.163	9.224	11.031	11.461	11.130	11.334
Ostali vodotoci	69.022	77.837	73.779	28.322	26.535	25.540	19.692
Priobalni pojas	92.367	97.853	96.860	125.673	123.773	124.823	117.967
Otoci	9.360	16.287	15.549	10.430	10.072	11.075	6.627

Izvor: DZS, 2015.

Tablica 25. Javna odvodnja - količine isporučene vode (nepročišćene vode) u Hrvatskoj po slivovima, tis. m³, 2008.-2014.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Ukupno otpadne vode	322.718	324.781	301.030	342.800	328.553	393.544	363.353
Nepročišćene vode	130.685	118.739	95.321	133.650	69.418	98.280	95.351
Crnomorski sliv	88.432	88.106	61.679	118.689	54.029	83.752	82.404
Dunav	976	1.034	1.814	1.828	1.271	1.179	980
Drava	19.986	20.619	12.113	17.387	12.829	16.864	18.138
Mura	369	340	347	592	516	821	217
Sava	56.767	55.336	35.622	89.328	32.136	57.351	57.191
Kupa	5.628	5.651	6.607	5.095	3.310	3.163	2.423
Una	16	25	49	49	23	21	23
Lonja	2.840	3.251	2.448	2.510	2.044	2.453	2.408
Bosut	1.850	1.850	2.679	1.900	1.900	1.900	1.024
Jadranski sliv	42.253	30.633	33.642	14.961	15.389	14.528	12.947
Mirna	-	-	-	-	-	-	-
Krka	3.307	643	698	707	685	660	575
Cetina	2.679	2.564	2.569	1.568	1.420	90	90
Neretva	1.558	1.606	1.615	1.646	1.771	1.656	1.524
Ostali vodotoci	31.632	24.501	27.529	9.719	9.554	10.103	9.225
Otoci	3.077	1.319	1.231	1.321	1.959	2.019	1.533

Izvor: DZS, 2015.

Tablica 26. Javna odvodnja - količine isporučene vode (pročišćene vode) u Hrvatskoj po slivovima, tis. m³, 2008.-2014.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Ukupno otpadne vode	322.718	324.781	301.030	342.800	328.553	393.544	363.353
Pročišćene vode	192.033	206.042	205.709	209.150	259.135	295.264	268.002
Crnomorski slijev	153.483	157.037	156.629	154.048	207.481	240.068	209.383
Dunav	942	942	1.300	885	761	1.062	1.398
Drava	13.750	14.426	15.839	15.150	13.053	13.723	15.107
Mura	1.840	2.105	2.105	1.882	1.852	1.498	1.908
Sava	108.599	110.619	123.926	124.228	178.457	206.965	173.170
Kupa	155	173	173	389	5.980	6.966	6.199
Lonja	26.668	27.239	7.387	6.451	4.016	5.424	6.802
Bosut	1.529	1.533	5.899	5.063	3.362	4.430	4.799
Jadranski slijev	38.550	49.005	49.080	55.102	51.654	55.196	58.619
Mirna	204	237	237	237	226	235	336
Krka	15	3.487	3.488	3.457	3.413	3.714	3.946
Cetina	174	91	132	132	145	145	145
Neretva	1.760	1.866	1.866	2.115	2.175	2.456	2.435
Ostali vodotoci	32.251	38.012	37.395	43.848	40.827	44.185	46.215
Otoci	4.146	5.312	5.962	5.313	4.868	4.461	5.542

Izvor: DZS, 2015.

Gospodarstvo

Tablica 27. Bruto domaći proizvod po stanovniku, RH, NUTS II regije i županije, 2001., 2008. i 2013.

	BDP po stanovniku (kn)			Nominalna promjena	
	2001.	2008.	2013.	2008. (2001.=100)	2013. (2008.=100)
Kontinentalna Hrvatska	45.958	81.624	78.805	177,6	96,5
Grad Zagreb	76.149	141.756	137.321	186,2	96,9
Zagrebačka županija	32.729	61.927	58.930	189,2	95,2
Krapinsko-zagorska županija	35.507	52.606	48.321	148,2	91,9
Varaždinska županija	41.660	67.195	63.734	161,3	94,8
Koprivničko-križevačka županija	49.338	68.593	66.404	139,0	96,8
Međimurska županija	37.415	66.255	64.231	177,1	96,9
Bjelovarsko-bilogorska županija	33.485	57.212	51.785	170,9	90,5
Virovitičko-podravka županija	33.659	51.846	45.764	154,0	88,3
Požeško-slavonska županija	32.309	50.023	46.214	154,8	92,4
Brodsko-posavska županija	28.877	46.664	44.366	161,6	95,1
Osječko-baranjska županija	34.886	66.903	61.503	191,8	91,9
Vukovarsko-srijemska županija	27.452	50.264	45.629	183,1	90,8
Karlovačka županija	38.444	60.598	58.792	157,6	97,0
Sisačko-moslavačka županija	36.615	57.708	59.390	157,6	102,9
Jadranska Hrvatska	43.495	78.662	74.751	180,9	95,0
Primorsko-goranska županija	53.168	97.245	97.924	182,9	100,7
Ličko-senjska županija	34.049	67.601	59.384	198,5	87,8
Zadarska županija	35.743	70.233	61.899	196,5	88,1
Šibensko-kninska županija	30.987	60.711	60.975	195,9	100,4
Splitsko-dalmatinska županija	36.585	65.540	59.444	179,1	90,7
Istarska županija	61.538	99.119	96.268	161,1	97,1
Dubrovačko-neretvanska županija	40.712	80.200	75.501	197,0	94,1
Republika Hrvatska	45.175	80.653	77.465	178,5	96,0
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>27.452</i>	<i>46.664</i>	<i>44.366</i>	<i>139,0</i>	<i>87,8</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>76.149</i>	<i>141.756</i>	<i>137.321</i>	<i>198,5</i>	<i>100,7</i>
<i>Raspon vrijednosti</i>	<i>2,8</i>	<i>3,0</i>	<i>3,1</i>	<i>1,4</i>	<i>1,2</i>

Izvor: DZS, obrada EIZ.

Tablica 28. Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu od 16-65 godina, 2001. i 2011.

	2001.	2011.
Kontinentalna Hrvatska	64,7%	75,6%
Grad Zagreb	80,3%	86,9%
Zagrebačka županija	64,8%	76,8%
Krapinsko-zagorska županija	55,7%	69,7%
Varaždinska županija	62,6%	74,5%
Koprivničko-križevačka županija	49,4%	62,5%
Međimurska županija	59,5%	71,2%
Bjelovarsko-bilogorska županija	53,7%	65,5%
Virovitičko-podravska županija	51,3%	63,3%
Požeško-slavonska županija	55,0%	67,9%
Brodsko-posavska županija	58,6%	69,8%
Osječko-baranjska županija	61,4%	73,1%
Vukovarsko-srijemska županija	56,1%	69,3%
Karlovačka županija	62,6%	74,3%
Sisačko-moslavačka županija	60,7%	72,3%
Jadranska Hrvatska	72,8%	81,9%
Primorsko-goranska županija	77,2%	85,0%
Ličko-senjska županija	59,7%	73,7%
Zadarska županija	68,0%	78,0%
Šibensko-kninska županija	68,4%	79,0%
Splitsko-dalmatinska županija	74,1%	83,1%
Istarska županija	71,5%	80,8%
Dubrovačko-neretvanska županija	74,9%	83,7%
Republika Hrvatska	67,3%	77,70%
<i>Najmanja vrijednost</i>	49,4%	62,5%
<i>Najveća vrijednost</i>	80,3%	86,9%
<i>Raspon</i>	1,6	1,4

Izvor: DZS, obrada EIZ.

Tablica 29. Udio zaposlenih u ukupnom stanovništvu, 2012., 2013., 2014., 2016.*

	2012.	2013.	2014.	2016.
Kontinentalna Hrvatska	32,9%	31,4%	31,7%	34,2%
Grad Zagreb	50,3%	49,0%	48,1%	54,1%
Zagrebačka	23,8%	22,7%	23,0%	22,8%
Krapinsko-zagorska	25,4%	24,7%	25,2%	27,4%
Varaždinska	33,9%	32,5%	33,5%	35,7%
Koprivničko-križevačka	28,3%	23,5%	26,2%	29,0%
Međimurska	31,2%	30,5%	31,1%	34,9%
Bjelovarsko-bilogorska	26,3%	23,5%	25,1%	25,9%
Virovitičko-podravsko	23,6%	20,6%	22,9%	23,2%
Požeško-slavonska	23,0%	21,4%	22,3%	24,4%
Brodsko-posavska	21,6%	20,2%	20,5%	22,9%
Osječko-baranjska	28,5%	26,1%	25,8%	27,7%
Vukovarsko-srijemska	23,5%	21,6%	22,0%	22,5%
Karlovačka	27,5%	27,1%	27,8%	27,0%
Sisačko-moslavačka	24,2%	23,2%	23,4%	22,9%
Jadranska Hrvatska	31,4%	30,3%	30,3%	32,4%
Primorsko-goranska	35,8%	34,9%	34,0%	36,7%
Ličko-senjska	26,3%	25,7%	26,5%	27,8%
Zadarska	26,1%	25,1%	25,4%	27,9%
Šibensko-kninska	25,9%	25,9%	26,1%	26,6%
Splitsko-dalmatinska	29,4%	28,2%	28,2%	30,4%
Istarska	37,8%	36,2%	36,2%	38,3%
Dubrovačko-neretvanska	31,3%	30,4%	30,8%	32,7%
Republika Hrvatska	32,4%	31,0%	31,2%	33,6%
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>21,6%</i>	<i>20,2%</i>	<i>20,5%</i>	<i>22,5%</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>50,3%</i>	<i>49,0%</i>	<i>48,1%</i>	<i>54,1%</i>
<i>Raspon</i>	<i>2,3</i>	<i>2,4</i>	<i>2,3</i>	<i>2,4</i>

Napomena: *udio za 2016. godinu izračunat je na temelju podataka o broju zaposlenih za ožujak 2016. te podataka o broju stanovnika, procjena sredinom 2014.

Izvor: DZS i HZMO, obrada EIZ

Tablica 30. Stope nezaposlenosti, 2008., 2010., 2013. i 2016.

	2008.	2010.	2013.	2016.
Kontinentalna Hrvatska	14,10%	18,20%	21,90%	17,1%
Grad Zagreb	6,20%	8,40%	10,80%	8,6%
Zagrebačka županija	10,60%	16,30%	21,90%	16,2%
Krapinsko-zagorska županija	9,60%	16,40%	21,50%	15,2%
Varaždinska županija	9,80%	14,10%	17,30%	10,1%
Koprivničko-križevačka županija	14,00%	18,60%	26,40%	16,9%
Međimurska županija	11,60%	16,60%	19,20%	12,7%
Bjelovarsko-bilogorska županija	23,10%	29,30%	32,50%	27,3%
Virovitičko-podravska županija	25,80%	30,40%	39,30%	32,6%
Požeško-slavonska županija	19,40%	24,40%	31,30%	23,4%
Brodsko-posavska županija	24,70%	31,90%	37,70%	27,7%
Osječko-baranjska županija	22,00%	28,20%	32,70%	29,0%
Vukovarsko-srijemska županija	27,50%	31,80%	37,20%	30,0%
Karlovačka županija	21,80%	26,00%	26,50%	20,9%
Sisačko-moslavačka županija	24,90%	30,80%	35,50%	31,4%
Jadranska Hrvatska	14,70%	18,40%	21,60%	17,9%
Primorsko-goranska županija	10,80%	14,80%	17,00%	13,4%
Ličko-senjska županija	18,80%	21,50%	23,40%	22,3%
Zadarska županija	17,70%	21,10%	22,70%	16,3%
Šibensko-kninska županija	19,60%	23,30%	25,00%	22,6%
Splitsko-dalmatinska županija	19,10%	22,70%	28,10%	24,3%
Istarska županija	6,70%	10,70%	12,80%	8,9%
Dubrovačko-neretvanska županija	15,30%	17,90%	20,70%	18,8%
Republika Hrvatska	14,30%	18,20%	21,80%	17,4%
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>6,20%</i>	<i>8,40%</i>	<i>10,80%</i>	<i>8,6%</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>27,50%</i>	<i>31,90%</i>	<i>39,30%</i>	<i>32,6%</i>
<i>Raspon</i>	<i>4,4</i>	<i>3,8</i>	<i>3,6</i>	<i>3,8</i>

Izvor: DZS i HZMO, obrada EIZ.

Tablica 31. Prosječne mjesečne neto plaće, u kunama, 2008.-2013.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Kontinentalna Hrvatska	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Grad Zagreb	6.040	6.159	6.245	6.359	6.366	6.437
Zagrebačka županija	4.960	5.053	5.085	4.944	5.209	5.165
Krapinsko-zagorska županija	4.411	4.499	4.549	4.704	4.711	4.725
Varaždinska županija	4.292	4.318	4.345	4.423	4.374	4.429
Koprivničko-križevačka županija	4.635	4.838	4.874	4.985	5.057	5.116
Međimurska županija	4.133	4.220	4.251	4.380	4.443	4.460
Bjelovarsko-bilogorska županija	4.421	4.440	4.498	4.538	4.587	4.626
Virovitičko-podravska županija	4.267	4.349	4.415	4.563	4.632	4.676
Požeško-slavonska županija	4.457	4.603	4.605	4.794	4.899	4.797
Brodsko-posavska županija	4.464	4.599	4.649	4.761	4.840	4.887
Osječko-baranjska županija	4.600	4.707	4.774	4.892	5.011	5.076
Vukovarsko-srijemska županija	4.501	4.563	4.630	4.748	4.804	4.799
Karlovačka županija	4.876	5.077	5.119	5.249	5.303	5.275
Sisačko-moslavačka županija	4.857	5.029	5.014	5.135	5.138	5.119
Jadranska Hrvatska	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Primorsko-goranska županija	5.193	5.285	5.312	5.418	5.464	5.518
Ličko-senjska županija	4.777	4.841	4.923	5.090	4.947	5.061
Zadarska županija	4.996	5.105	5.137	5.280	5.268	5.364
Šibensko-kninska županija	4.889	4.963	5.031	5.172	5.042	5.120
Splitsko-dalmatinska županija	4.947	5.002	5.089	5.170	5.221	5.215
Istarska županija	5.106	5.201	5.269	5.348	5.411	5.456
Dubrovačko-neretvanska županija	5.055	5.155	5.240	5.348	5.376	5.407
Republika Hrvatska	5.161	5.271	5.329	5.429	5.469	5.507
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>4.133</i>	<i>4.220</i>	<i>4.251</i>	<i>4.380</i>	<i>4.374</i>	<i>4.429</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>6.040</i>	<i>6.159</i>	<i>6.245</i>	<i>6.359</i>	<i>6.366</i>	<i>6.437</i>
<i>Raspon</i>	<i>1,46</i>	<i>1,46</i>	<i>1,47</i>	<i>1,45</i>	<i>1,46</i>	<i>1,45</i>

Izvor: DZS, obrada EIZ.

Tablica 32. Udio nezaposlenih mladih (15-24) u ukupnom broju nezaposlenih osoba

	2008.	2010.	2012.	2014.	2016.
Kontinentalna Hrvatska	18,7%	20,1%	21,0%	18,8%	17,4%
Grad Zagreb	14,9%	16,1%	16,5%	14,3%	12,4%
Zagrebačka županija	17,1%	19,0%	22,9%	20,6%	18,4%
Krapinsko-zagorska županija	17,7%	21,7%	25,3%	21,8%	18,9%
Varaždinska županija	17,3%	19,7%	21,1%	17,6%	14,7%
Koprivničko-križevačka županija	22,5%	23,4%	23,4%	21,2%	20,8%
Međimurska županija	22,4%	23,8%	22,8%	21,6%	21,8%
Bjelovarsko-bilogorska županija	21,4%	22,6%	23,9%	21,0%	19,7%
Virovitičko-podravska županija	21,2%	21,8%	23,6%	20,1%	19,3%
Požeško-slavonska županija	23,2%	24,4%	24,9%	23,4%	23,9%
Brodsko-posavska županija	19,9%	23,0%	23,2%	20,9%	20,3%
Osječko-baranjska županija	20,3%	21,2%	21,3%	19,1%	18,3%
Vukovarsko-srijemska županija	21,2%	21,8%	22,7%	21,1%	19,6%
Karlovačka županija	13,5%	15,7%	17,2%	15,2%	14,5%
Sisačko-moslavačka županija	17,1%	19,0%	19,5%	18,0%	16,4%
Jadranska Hrvatska	15,1%	17,3%	18,4%	16,4%	15,8%
Primorsko-goranska županija	14,1%	16,6%	16,9%	14,4%	14,1%
Ličko-senjska županija	16,8%	19,6%	23,0%	21,4%	20,2%
Zadarska županija	12,6%	15,6%	18,0%	16,8%	16,9%
Šibensko-kninska županija	14,9%	18,1%	20,0%	18,4%	16,8%
Splitsko-dalmatinska županija	16,4%	18,1%	18,8%	16,7%	16,0%
Istarska županija	14,5%	15,7%	16,8%	14,4%	13,7%
Dubrovačko-neretvanska županija	14,1%	17,1%	18,9%	17,1%	16,3%
Republika Hrvatska	17,5%	19,2%	20,2%	18,1%	16,9%
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>12,6%</i>	<i>15,6%</i>	<i>16,5%</i>	<i>14,3%</i>	<i>12,4%</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>23,2%</i>	<i>24,4%</i>	<i>25,3%</i>	<i>23,4%</i>	<i>23,9%</i>
<i>Raspon</i>	<i>1,8</i>	<i>1,6</i>	<i>1,5</i>	<i>1,6</i>	<i>1,9</i>

Izvor: obrada EIZ, HZZ.

Tablica 33. Vrijednosti indeksa razvijenosti po županijama, 2010. i 2013. (prema rastućem redosljedu za 2013.)

Županija	2010.	2013.
Virovitičko-podravska županija	20,5 (I.)	5,6 (I.)
Brodsko-posavska županija	20,6 (I.)	18,4 (I.)
Vukovarsko-srijemska županija	33,4 (I.)	18,7 (I.)
Bjelovarsko-bilogorska županija	35,2 (I.)	23,3 (I.)
Požeško-slavonska županija	44,0 (I.)	33,8 (I.)
Sisačko-moslavačka županija	48,5 (I.)	38,7 (I.)
Osječko-baranjska županija	52,9 (I.)	46,1 (I.)
Karlovačka županija	54,5 (I.)	56,3 (I.)
Koprivničko-križevačka županija	64,3 (I.)	59,2 (I.)
Ličko-senjska županija	55,5 (I.)	64,8 (I.)
Međimurska županija	75,1 (II.)	69,7 (I.)
Krapinsko-zagorska županija	87,7 (II.)	73,2 (II.)
Šibensko-kninska županija	63,3 (I.)	80,9 (II.)
Varaždinska županija	96,3 (II.)	86,3 (II.)
Splitsko-dalmatinska županija	89,1 (II.)	93,8 (II.)
Zadarska županija	75,6 (II.)	106,4 (III.)
Dubrovačko-neretvanska županija	107,9 (III.)	120,8 (III.)
Zagrebačka županija	123,2 (III.)	124,2 (III.)
Primorsko-goranska županija	142,3 (IV.)	139,2 (IV.)
Istarska županija	156,1 (IV.)	156,8 (IV.) (IV.9)
Grad Zagreb	187,5 (IV.)	186,4 (IV.)
<i>Najmanja vrijednost</i>	20,5	5,6
<i>Najveća vrijednost</i>	187,5	186,4
<i>Raspon</i>	9,1	33,5

Napomena: vrijednosti u zagradama predstavljaju razvojnu skupinu u koju je svrstana županija prema vrijednosti indeksa razvijenosti.

Izvor: sistematizacija EIZ, EIZ i MRRFEU, 2016.

Tablica 34. Broj poduzeća, obrta i samostalnih djelatnika na 1.000 stanovnika i na km²

	Trgovačka društva na 1.000 st.	Obrti i samostalni djelatnici na 1.000 st.	Trgovačka društva na km ²	Obrti i samostalni djelatnici na km ²
Kontinentalna Hrvatska	29,0	48,5	2,6	4,3
Grad Zagreb	56,1	76,1	69,9	94,7
Zagrebačka županija	26,3	44,7	2,7	4,7
Krapinsko-zagorska županija	16,1	37,1	1,7	3,9
Varaždinska županija	20,9	39,6	2,9	5,4
Koprivničko-križevačka županija	17,6	41,6	1,1	2,7
Međimurska županija	27,8	42,5	4,3	6,6
Bjelovarsko-bilogorska županija	18,4	32,2	0,8	1,4
Virovitičko-podravskaa županija	13,5	37,4	0,5	1,5
Požeško-slavonska županija	12,1	30,3	0,5	1,2
Brodsko-posavska županija	30,5	30,5	1,0	2,3
Osječko-baranjska županija	38,8	38,8	1,3	2,8
Vukovarsko-srijemska županija	12,1	35,0	0,9	2,5
Karlovačka županija	19,1	38,4	0,7	1,3
Sisačko-moslavačka županija	13,3	30,7	0,5	1,1
Jadranska Hrvatska	34,7	64,6	2,0	3,7
Primorsko-goranska županija	37,8	68,9	3,1	5,6
Ličko-senjska županija	19,3	46,4	0,2	0,4
Zadarska županija	26,6	55,2	1,2	2,6
Šibensko-kninska županija	24,4	56,0	0,9	2,0
Splitsko-dalmatinska županija	32,1	56,9	3,2	5,7
Istarska županija	52,2	91,8	3,9	6,8
Dubrovačko-neretvanska županija	32,9	64,2	2,3	4,4
Republika Hrvatska	30,8	53,8	2,3	4,0
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>12,1</i>	<i>30,3</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>56,1</i>	<i>76,1</i>	<i>69,9</i>	<i>94,7</i>
<i>Raspon</i>	<i>4,63</i>	<i>2,51</i>	<i>349,5</i>	<i>236,75</i>

Izvor: obrada EIZ, Poslovna Hrvatska.

Tablica 35: Poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije po županijama

	Poduzetničke zone	Poduzetničke potporne institucije
Kontinentalna Hrvatska	86	76
Zagrebačka	3	4
Krapinsko-zagorska	7	1
Sisačko-moslavačka	9	5
Karlovačka	9	2
Varaždinska	5	6
Koprivničko-križevačka	9	4
Bjelovarsko-bilogorska	6	7
Virovitičko-podravska	5	4
Požeško-slavonska	4	7
Brodsko-posavska	6	5
Osječko-baranjska	5	4
Vukovarsko-srijemska	8	6
Međimurska	10	6
Grad Zagreb	0	15
Jadranska Hrvatska	32	29
Primorsko-goranska	4	8
Ličko-senjska	8	2
Zadarska	0	4
Šibensko-kninska	3	3
Splitsko-dalmatinska	9	0
Istarska	2	8
Dubrovačko-neretvanska	6	4
Republika Hrvatska	118	105

Izvor: Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture, <http://reg.minpo.hr/pi/public/> (pristupljeno 21.6.2016.)

Tablica 36. Štedni depoziti kućanstava u eurima, NUTS II i županije, kraj 2012.

	Depoziti u EUR- ima	RH=100 (%)
Kontinentalna Hrvatska	10.578,6	56,9
Grad Zagreb	5.383,3	29,0
Zagrebačka županija	1.229,6	6,6
Krapinsko-zagorska županija	263,9	1,4
Varaždinska županija	440,2	2,4
Koprivničko-križevačka županija	237,8	1,3
Međimurska županija	399,2	2,1
Bjelovarsko-bilogorska županija	295,0	1,6
Virovitičko-podravska županija	132,8	0,7
Požeško-slavonska županija	183,2	1,0
Brodsko-posavska županija	358,3	1,9
Osječko-baranjska županija	727,2	3,9
Vukovarsko-srijemska županija	273,0	1,5
Karlovačka županija	363,1	2,0
Sisačko-moslavačka županija	292,0	1,6
Jadranska Hrvatska	8.013,6	43,1
Primorsko-goranska županija	1.769,3	9,5
Ličko-senjska županija	172,9	0,9
Zadarska županija	849,5	4,6
Šibensko-kninska županija	519,6	2,8
Splitsko-dalmatinska županija	2.623,1	14,1
Istarska županija	1.313,5	7,1
Dubrovačko-neretvanska županija	765,7	4,1
Republika Hrvatska	18.592,2	100,0

Izvor: Filipić, 2016. str. 126.

Tablica 37. Prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije **županija**, prosjek razdoblja 2011.-13. (u mil. kn)

Županija	Prihodi	Rashodi	Neto fiskalna pozicija
Zagrebačka	8.417	8.283	134
Krapinsko-zagorska	2.964	3.709	-746
Sisačko-moslavačka	4.047	5.193	-1.146
Karlovačka	3.188	3.920	-732
Varaždinska	4.277	4.726	-449
Koprivničko-križevačka	2.777	3.385	-608
Bjelovarsko-bilogorska	2.513	3.469	-956
Primorsko-goranska	10.519	9.788	731
Ličko-senjska	1.263	1.924	-662
Virovitičko-podravska	1.699	2.452	-752
Požeško-slavonska	1.522	2.160	-638
Brodsko-posavska	2.969	4.117	-1.148
Zadarska	4.397	5.146	-749
Osječko-baranjska	7.113	8.787	-1.674
Šibensko-kninska	2.686	3.529	-844
Vukovarsko-srijemska	3.387	5.076	-1.689
Splitsko-dalmatinska	11.647	13.042	-1.396
Istarska	7.475	6.680	795
Dubrovačko-neretvanska	3.520	3.969	-449
Međimurska	2.586	2.886	-300
Grad Zagreb	40.117	26.456	13.661
Hrvatska	129.083	128.700	383

Izvor: Preuzeto iz Bajo, Primorac, Sopek i Vuco (2015).

Tablica 38. Prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije po stanovniku svih županija, prosjek razdoblja 2011.-13. (u kn)

Županija	Prihodi	Rashodi	Neto fiskalna pozicija
Zagrebačka	26.450	26.029	421
Krapinsko-zagorska	22.492	28.151	-5.659
Sisačko-moslavačka	23.892	30.661	-6.768
Karlovačka	25.092	30.851	-5.759
Varaždinska	24.426	26.990	-2.564
Koprivničko-križevačka	24.172	29.464	-5.292
Bjelovarsko-bilogorska	21.271	29.361	-8.090
Primorsko-goranska	35.616	33.142	2.474
Ličko-senjska	25.253	38.489	-13.237
Virovitičko-podravska	20.274	29.250	-8.976
Požeško-slavonska	19.830	28.144	-8.314
Brodsko-posavska	18.902	26.207	-7.305
Zadarska	25.725	30.109	-4.384
Osječko-baranjska	23.496	29.024	-5.528
Šibensko-kninska	24.930	32.760	-7.831
Vukovarsko-srijemska	19.082	28.601	-9.519
Splitsko-dalmatinska	25.613	28.682	-3.069
Istarska	35.965	32.140	3.826
Dubrovačko-neretvanska	28.772	32.446	-3.674
Međimurska	22.765	25.407	-2.642
Grad Zagreb	50.589	33.362	17.227
Hrvatska	30.245	30.155	90

Izvor: Preuzeto iz Bajo, Primorac, Sopek i Vuco (2015).

Tablica 39. Broj i površina poslovnih prostora u lokalnim jedinicama prema uporabi po županijama, na dan 31. prosinca 2014.

NUTS II regija/županija	Poslovni prostori u upotrebi		Poslovni prostori izvan uporabe		Poslovni prostori ukupno	
	Broj	m ²	Broj	m ²	Broj	m ²
Kontinentalna Hrvatska	9.849	1.912.249	2.242	220.759	12.091	2.133.008
Grad Zagreb	2.886	559.381	1.284	50.956	4.170	610.337
Zagrebačka	793	135.601	90	20.158	883	155.759
Krapinsko-zagorska	421	60.658	41	5.132	462	65.790
Varaždinska	465	85.290	42	5.397	507	90.687
Koprivničko-križevačka	558	196.930	60	15.731	618	212.661
Međimurska	592	73.653	35	3.112	627	76.765
Bjelovarsko-bilogorska	420	85.719	142	15.209	562	100.928
Virovitičko-podravaska	204	33.808	29	5.087	233	38.895
Požeško-slavonska	236	77.241	24	2.592	260	79.833
Brodsko-posavska	592	129.365	120	14.187	712	143.552
Osječko-baranjska	985	166.428	136	17.109	1.121	183.537
Vukovarsko-srijemska	546	107.153	70	6.101	616	113.254
Karlovačka	465	55.023	73	9.490	538	64.513
Sisačko-moslavačka	686	145.999	96	50.498	782	196.497
Jadranska Hrvatska	9.103	1.289.401	1.231	191.557	10.334	1.480.958
Primorsko-goranska	3.115	584.460	427	55.387	3.542	639.847
Ličko-senjska	180	38.840	50	10.496	230	49.336
Zadarska	782	72.999	88	7.638	870	80.637
Šibensko-kninska	474	43.835	75	10.792	549	54.627
Splitsko-dalmatinska	1.644	263.268	286	73.359	1.930	336.627
Istarska	2.258	186.669	254	29.009	2.512	215.678
Dubrovačko-neretvanska	650	99.330	51	4.876	701	104.206
Republika Hrvatska	18.952	3.201.650	3.473	412.316	22.425	3.613.966
<i>Najmanja vrijednost</i>	180	33.808	24	2.592	230	38.895
<i>Najveća vrijednost</i>	2.886	559.381	1.284	73.359	4.170	610.337
<i>Raspon</i>	16,0	16,5	53,5	28,3	18,1	15,7

Izvor: Državni ured za reviziju, obrada EIZ.

Tablica 40. Broj i površina stanova u lokalnim jedinicama prema uporabi po županijama, na dan 31. prosinca 2014.

NUTS II regija/županija	Stanovi u uporabi - ukupno		<i>Od toga bespravno</i>		Stanovi izvan uporabe		Ukupno stanovi	
	Broj	m ²	<i>Broj</i>	<i>m²</i>	Broj	m ²	Broj	m ²
Kontinentalna Hrvatska	11.025	551.806	1.484	63.028	1.485	80.268	12.510	632.074
Grad Zagreb	6.585	346.751	1.294	54.811	919	50.522	7.504	397.273
Zagrebačka	263	11.955	42	2.049	15	1.058	278	13.013
Krapinsko-zagorska	45	2.161	1	50	23	1.291	68	3.452
Varaždinska	359	18.468	1	26	38	2.295	397	20.763
Koprivničko-križevačka	97	4.559	0	0	34	1.967	131	6.526
Međimurska	114	4.787	1	9	15	941	129	5.728
Bjelovarsko-bilogorska	175	8.482	2	109	23	1.032	198	9.514
Virovitičko-podravska	185	8.863	0	0	27	1.414	212	10.277
Požeško-slavonska	156	8.324	3	99	27	3.455	183	11.779
Brodsko-posavska	256	12.423	7	385	38	1.883	294	14.306
Osječko-baranjska	1.560	68.965	92	3.733	141	5.517	1.701	74.482
Vukovarsko-srijemska	202	10.269	3	123	29	1.867	231	12.136
Karlovačka	624	26.994	27	1.098	35	1.448	659	28.442
Sisačko-moslavačka	404	18.805	11	536	121	5.578	525	24.383
Jadranska Hrvatska	5.367	277.822	557	28.031	494	23.866	5.861	301.688
Primorsko-goranska	2.431	121.366	120	6.273	160	8.269	2.591	129.635
Ličko-senjska	111	5.197	2	98	24	1.265	135	6.462
Zadarska	354	18.225	23	1.141	42	1.935	396	20.160
Šibensko-kninska	161	8.321	13	797	6	266	167	8.587
Splitsko-dalmatinska	776	43.381	179	10.640	38	2.141	814	45.522
Istarska	1.189	64.578	137	5.761	166	6.834	1.355	71.412
Dubrovačko-neretvanska	345	16.754	83	3.321	58	3.156	403	19.910
Republika Hrvatska	16.392	829.628	2.041	91.059	1.979	104.134	18.371	933.762
<i>Najmanja vrijednost</i>	45	2.161	0	0	6	266	68	3.452
<i>Najveća vrijednost</i>	6.585	346.751	1.294	54.811	919	50.522	7.504	397.273
<i>Raspon</i>	146,3	160,5			153,2	189,9	110,4	115,1

Izvor: Državni ured za reviziju, obrada EIZ.

Tablica 41. Ostvareni prihodi od upravljanja i raspolaganja poslovnim prostorima, stanovima i zemljištem po županijama, mil. kn, 2012. -2014.

	Prodaja i zakup poslovnog prostora	Prodaja i najam stanova	Prodaja i zakup zemljišta	Drugi oblici raspolaganja	Ukupno poslovni prihodi
Kontinentalna Hrvatska	398,0	117,7	450,6	19,6	986,0
Grad Zagreb	178,3	67,1	231,1	0,0	476,5
Zagrebačka	16,8	1,1	30,8	3,8	52,5
Krapinsko-zagorska	7,6	0,5	10,6	0,0	18,7
Varaždinska	20,2	3,8	29,1	2,3	55,4
Koprivničko-križevačka	6,5	1,2	17,6	0,0	25,4
Međimurska	15,2	1,5	26,3	2,0	44,9
Bjelovarsko-bilogorska	14,8	2,9	3,1	5,4	26,2
Virovitičko-podravska	21,5	1,8	32,1	1,5	56,9
Požeško-slavonska	1,4	6,6	2,8	0,0	10,8
Brodsko-posavska	17,4	2,3	11,1	4,6	35,4
Osječko-baranjska	64,8	13,4	19,9	0,0	98,1
Vukovarsko-srijemska	7,2	2,4	24,0	0,0	33,6
Karlovačka	8,9	9,3	7,7	0,0	25,9
Sisačko-moslavačka	17,4	3,9	4,5	0,0	25,8
Jadranska Hrvatska	801,5	115,3	754,0	154,7	1.825,5
Primorsko-goranska	327,9	41,0	250,1	15,9	634,8
Ličko-senjska	10,6	2,7	9,4	0,6	23,3
Zadarska	63,6	5,3	70,9	0,0	139,7
Šibensko-kninska	18,3	5,7	24,0	3,1	51,0
Splitsko-dalmatinska	120,5	8,3	85,4	2,7	216,9
Istarska	170,3	49,3	290,5	31,9	542,0
Dubrovačko-neretvanska	90,4	3,0	23,8	100,6	217,8
Republika Hrvatska	1.199,5	233,0	1.204,6	174,4	2.811,5
<i>Najmanja vrijednost</i>	<i>1,40</i>	<i>0,50</i>	<i>2,80</i>	<i>0,00</i>	<i>1,40</i>
<i>Najveća vrijednost</i>	<i>178,30</i>	<i>67,10</i>	<i>290,50</i>	<i>100,60</i>	<i>178,30</i>
<i>Raspon</i>	<i>127,4</i>	<i>134,2</i>	<i>103,8</i>		<i>127,4</i>

Izvor: Državni ured za reviziju, obrada EIZ.

PRILOG 2. Intervjui predstavnika institucija nacionalne razine i preporuke za SRR RH

Intervjui predstavnika nacionalne razine i preporuke za unapređenje provedbe javnih politika na regionalnoj i lokalnoj razini

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, te Zavod za prostorni razvoj	<ul style="list-style-type: none"> • institucionalni okvir je ocijenjen dobrim, no potrebno ga je dalje sustavno unapređivati; • prilikom provedbi politika prostornog razvoja nužna je suradnja tijela državne vlasti i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ali i suradnja i povezivanje s različitim sektorima; • nužna je koordinacija sustava prostornog planiranja i sustava upravljanja regionalnim razvojem radi usklađivanja razvojnih programa; • u strateškim i sektorskim razvojnim programima treba osnažiti prostornu komponentu, što bi se postiglo aktivnim uključivanjem prostornih planera u najranijoj fazi procesa njihove izrade (ovisi o razini uključiti nadležne županijske zavode ili HZPR) te usklađivanjem propisa, sektorskih mehanizama, sektorskih dokumenata i projekata koji u sebi sadrže prostornu komponentu; • potrebno je pronaći model suradnje jedinica lokalne samouprave kako bi se mogli rješavati problemi koji nastaju u prostoru koji zauzima više JLS; • pitanja identificirana u Nacrtu Strategije prostornog razvoja (problemska područja, preispitivanje teritorijalnog ustroja gradova i općina, neravnomjerni razmještaj središnjih naselja, problem nedostatka gradova srednje veličine u urbanom razvoju) trebala bi se analizirati i rješavati u suradnji s MRRFEU i ostalim nadležnim ministarstvima. • potrebno je koordinirati podatke o infrastrukturi (mreže zdravstvenih ustanova, mreže obrazovnih ustanova, itd.) - HZPR preuzima prostorne podatke od NIP-a (Nacionalna infrastruktura prostornih podataka) i prebacuju ih u ISPU (Informacijski Sustav prostornog uređenja) koji bi trebao objediniti sve podatke od značaja za prostorno uređenje i učiniti ih dostupnima javnosti, potencijalnim investitorima i ovlaštenim korisnicima iz tijela državne i javne uprave, u cilju učinkovitog upravljanja prostornim podacima radi planiranja i praćenja stanja u prostoru i učinkovitije provedbe planova. Podaci će se lakše i brže objedinjavati ako Zavod i MRRFEU ostvare suradnju na razini višoj od postojeće. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nedostaje aktivna suradnja nositelja politike prostornog razvoja i nositelja regionalne razvojne politike na svim razinama. Isto vrijedi za sektorske razvojne politike. To je dovelo do zanemarivanja prostorne komponente u strateškim razvojnim dokumentima i do neusklađenosti u planiranju razvojnih procesa u prostoru.</i> • <i>Vežano uz prijedlog definiranja prostornih cjelina unutar NUTS2 regija (tzv. planske regije) predstavnici HZPR nemaju značajnijih komentara, ali smatraju da sadašnje NUTS2 regije nisu prikladne za definiranje razvojnih prioriteta. Prijedlog od 5 ili 4 prostorne cjeline smatraju prihvatljivim.</i> • <i>Prepoznata je i osviještena potreba za uspostavom stalne koordinacije i sustava prostornog uređenja i sustava upravljanja regionalnim razvojem, radi usklađivanja godišnjih i višegodišnjih razvojnih programa i projekata, a što je i navedeno u Nacrtu strategije prostornog razvoja.</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
Ministarstvo poduzetništva i obrta	<ul style="list-style-type: none"> • U politici razvoja poduzetništva prepoznaju postojanje regionalnih razlika, posebno onih koji se tiču poduzetničke infrastrukture. Napori se usmjeravaju na podizanje kvalitete poduzetničke infrastrukture na višu razinu i to na dva načina: 1) kroz izgradnju i proširenje postojećih poduzetničkih zona i dodatna ulaganja u fizičku infrastrukturu inkubatora specijaliziranih za određena područja (IT, biotehnologija, i 2) podršku poduzetnicima u poslovanju kroz pružanje savjetodavnih usluga poduzetničkih centara, bilo da savjetodavne usluge pružaju sami poduzetnički centri ili oni omogućuju pristup stručnjacima. • Izrađen je jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture kako bi imali točnu informaciju o svim potpornim institucijama, njihovoj vrsti, lokaciji, vrsti usluga koju pružaju i aktivnostima. • Mjere koje provodi Ministarstvo poduzetništva i obrta uvažavaju Zaključak Vlade Republike Hrvatske koji govori da kod oblikovanja mjera i kriterija za dodjelu potpora nije dovoljno uvažiti razlike u razvijenosti između NUTS II regija u kojima se nalaze korisnici mjera, već i razlike u razvijenosti između NUTS 3 regija, tj. županija. • Mjere i programi koje provodi Ministarstvo poduzetništva i obrta, iako se oslanjaju na županijske razvojne strategije i daju prednost poduzetnicima iz područja s razvojnim posebnostima, nisu oblikovane s namjerom da se njima ostvare ciljevi politike regionalnog razvoja. Utoliko je povezanost između politike povećanje konkurentnosti malog gospodarstva i politike regionalnog razvoja više indirektna nego izravna. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Za provedbu politike razvoja poduzetništva na regionalnoj i lokalnoj razini bilo bi korisno da su ciljevi u Strategiji regionalnog razvoja konkretniji.</i> • <i>U provedbi javnih politika javlja se problem zbog preširoko definiranih ciljeva jer se nastoje uvažiti interesi svih dionika, umjesto da definiraju prioritete te sredstva alociraju na prioriteta područja. Stoga se relativno oskudna sredstva previše usitnjavaju pa se ne postižu zadovoljavajući razvojni učinci.</i>
Ministarstvo poljoprivrede RH	<ul style="list-style-type: none"> • Više pažnje treba posvetiti informiranju, edukaciji i radu s ljudima, te pružati pomoć u pripremi prijava projekata. • Na terenu postoji problem visokih očekivanja potencijalnih korisnika da će se vrlo brzo i s jednim projektom ili programom riješiti svi problemi i nedostaje svijest o dugom vremenu koje je potrebno da se riješe kompleksni problemi. • Treba nastaviti promovirati ZADRUGARSTVO, a u PRR ima sredstava za njihov razvoj. Potiče se i osnivanje „proizvođačke organizacije“ (100.000 EUR kroz 5 godina) i u pripremi je Pravilnik. Potiče se i suradnja i inovacije, ali za sada postoji premali interes za takve projekte. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nije u potpunosti jasan odnos između politike regionalnog razvoja i politike ruralnog razvoja na razini RH osim teritorijalnog obuhvata, koji je gotovo jednak i fokus ruralnog razvoja na razinu JLS i naselja unutar JLS. Regionalna politika ima fokus na županije, NUTS II razinu i područja unutar NUTS II. Značaj JLS-a u kontekstu razvoja urbanih područja.</i>
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske	<ul style="list-style-type: none"> • Treba uvažiti „bottom up“ pristup – uzeti u obzir ono što je do sada napravljeno u ŽRS-ima; te što više uključiti operativnu razinu i voditi računa o realnosti i provedivosti ciljeva 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Politika prekogranične suradnje bila je sastavni dio 3. Cilja u okviru Strategije regionalnog razvoja RH 2011-2013.</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
unije - Agencija za regionalni razvoj RH	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacija za župane (tehnička pomoć za provoditelje regionalne politike) • Kroz procese izrade ŽRS-ova vidi se napredak u razumijevanju procesa planiranja • Uključiti dionike u radionice, javne konzultacije, potrebno je povezivanje, informiranje • Za prekograničnu suradnju postoji 13 različitih OP-ova, 13 različitih smjernica (guidelines), 9 različitih upravljačko-informacijskih sustava (MIS) – Europska teritorijalna suradnja (ETC) drugačija je od ESI fondova i postoje različite procedure • Svi OP-ovi prihvaćeni osim BiH (odobren na IPA committee, čeka se službeno odobrenje EK) i program s Italijom još treba proći proces konzultacija (do kraja godine) 	<p><i>Izvjesno je da će europska teritorijalna suradnja i prekogranični programi i dalje biti važan dio Hrvatske regionalne politike.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vrijedilo bi istražiti koje aktivnosti prekogranične suradnje su dodatno od nacionalnog interesa, a nisu dio prekograničnih operativnih programa npr. programi bilateralne suradnja MVPEI-a.</i>
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije - Uprava za provedbu operativnih programa i međunarodnih instrumenata	<ul style="list-style-type: none"> • Usmjeravajuća uloga MRRFEU – u područjima gdje država vidi interes (možda reg. razina nema kapacitete za provedbu) • Nacionalni okvir za razvoj – sektorske strategije i regionalna politika kao horizontalna • Regionalna politika – mora uhvatiti i ne-ekonomske razloge zašto bi se nešto odvijalo na nekom području (ako je financijski nešto nerentabilno); tko želi brzo napredovati ne treba ga ograničavati, a one koji su spremni ostati u nekim drugim slabije razvijenim područjima, osigurati im minimalni životni standardi. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Tijekom definiranja mjera nacionalne strategije regionalnog razvoja treba identificirati one mjere koje nisu obuhvaćene operativnim programima, a za koje postoje utvrđene potrebe i potencijali. Radi se o mjerama koje doprinose regionalnom razvoju RH, ali nisu nužno od interesa za cijelu EU.</i>
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, - Uprava za strateško planiranje, koordinaciju fondova EU i međunarodnih programa	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt unaprjeđenja strateškog planiranja uključuje i metodologiju izrade Akcijskog plana • Primjer otočne politike i programiranja – dobar primjer kako treba biti sve posloženo u smislu strateškog planiranja • Nacionalna reforma – vidjeti kako je povezana s aspektima regionalnog razvoja 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Strategija regionalnog razvoja RH treba obuhvatiti i aktivnosti koje su pokrivene operativnim programima jer su sastavni dio te politike.</i> • <i>Proces izrade SRR mogao bi poslužiti kao pilot projekt u okviru Twinning light projekta s Litvom (12/2015.)</i>
Ministarstvo zaštite okoliša i prirode (MZOIP):	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomske politike trebaju biti usklađene s horizontalnom politikom okoliša, jer su u praksi česta izbjegavanja obaveza. • Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost ima najviše informacija o konkretnim projektima na lokalnoj i regionalnoj razini i direktan uvid u stanje na terenu, i stoga bi trebao pružati informacije svima koji to zatraže i biti otvoren za suradnju. • U Upravi za zaštitu prirode smatraju da razvoj treba poticati na lokalnoj razini i da postojeći propisi ne ostavljaju puno prostora za razvoj koji bi onečišćivao okoliš i ugrožavao prirodnu baštinu. Obveza izrade SPUO je u tom smislu dovoljan instrument i treba ga odgovarajuće upotrijebiti prilikom izrade Strategije regionalnog razvoja. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Područja javnih politika okoliš i priroda su vrlo zahtjevna i imaju velik utjecaj na regionalnu politiku. Trebat aktivno u proces uključiti predstavnike MZOIP-a kako bi se identificirale ključne informacije koje treba uzeti u obzir u formuliranju nove SRR RH.</i> • <i>Dodatno bi se mogao organizirati sastanak s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Fond pokriva</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
	<ul style="list-style-type: none"> • Vertikalna suradnja nije svugdje usklađena. MZOIP dobro surađuje s Primorsko-goranskom, Šibensko–kninskom, Međimurskom i Varaždinskom županijom. Pri tome treba istaknuti da je 90% Primorsko-goranske županije u nekom režimu zaštite što je djelomično uvjetovano ekološki osjetljivim krškim tlom. Financijske potrebe zaštite su stoga relativno velike, a jedva da ima područja u kojima se investicijski projekti mogu pokrenuti prije nego što udovolje nekim ograničenjem zaštite prirode. • S druge strane, suradnja sa Splitsko-dalmatinskom županijom treba unaprijediti jer je pretežni dio županije krševit, a otoci zahtijevaju posebnu, okolišno osviještenu razvojnu brigu. 	<p><i>financiranje projekata od nacionalnog interesa, te aktivno djeluje na regionalnoj i lokalnoj razini, što označi da u RH ima šire djelovanje od ESIF.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Na sektorskim SWOT radionicama posebna tema bit će posvećena prostoru i okolišu, tako da ćemo imati priliku prikupiti informacije iz druge perspektive izravno na terenu. Uz to, predstavnici MZOIP-a trebali bi sudjelovati u radu PV, MRRS i eventualno u radu tematske radne skupine.</i> • <i>Okolišne kriterije trebat će uzeti u obzir i prilikom utvrđivanja razvojnih prioriteta ukoliko će se definirati na razini ispod statističke (NUTS II) razine.</i>
Ministarstvo gospodarstva (MINGO)	<ul style="list-style-type: none"> • Dosadašnji pristup regionalnoj politici bio je uglavnom horizontalni. Sada bi se, zapravo, trebalo usmjeriti na identificiranje područja/sektora u kojima se regije mogu specijalizirati (prema područjima i prioritetima S3). • Za pretpostaviti je da će pojedina regija pokrivati 2-3 područja, nema niti jedne regije koja bi se mogla specijalizirati za sva tematska područja. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Treba identificirati problemska područja u kojima Strategija regionalnog razvoja može biti komplementarna industrijskoj politici i strategiji S3.</i>
Ministarstvo financija (MFIN)	<ul style="list-style-type: none"> • Financiranje lokalne i regionalne samouprave je važna tema za MFIN i najvažnije teme se odnose na fiskalnu decentralizaciju koja se tek može razmatrati nakon što se riješi funkcionalna decentralizacija (pojedinih javnih politika) i administrativno-teritorijalni ustroj • Određene probleme predstavljaju učestale izmjene poreznih propisa koji se izravno odnose na lokalnu i regionalnu samoupravu – to su porez na dohodak i porez na dobit • Treba razmotriti sustav pomoći i fiskalnog izravnjanja • MFIN planira promijeniti zakon o proračunu i uskladiti terminologiju vezanu uz proračun i strateško planiranje – programska klasifikacija će se mijenjati • Postoje određeni problemi vezani uz financiranje JLP RS i indeks razvijenosti 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pitanje financiranja lokalne i regionalne razine je od ključne važnosti za regionalni razvoj RH, te će biti obuhvaćeno Strategijom regionalnog razvoja</i> • <i>Spomenute teme fiskalne decentralizacije, sustava pomoći i fiskalnog izravnjanja, te unapređenje indeksa razvijenosti biti će razmotrene u okviru potrebnih institucionalnih struktura koji uključuju provedbeni mehanizam kao i potrebne kapacitete za provedbu Strategije regionalnog razvoja RH.</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
Ministarstvo socijalne politike i mladih (MSPM)	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj lokalne zajednice – može biti potpomognut socijalnom politikom (rana prevencija problematičnog ponašanja, zadržavanje obitelji, ostanak u zajednici) • Ex-ante uvjeti u vezi projekata vezanih za zapošljavanje/uključivanje osoba s invaliditetom – pozdravljaju • Socijalni planovi županija – jedinstvena metodologija izrade socijalnih planova; praćenje realizacije planova i evaluacija – neizbježna je poveznica između MSPM i MRRFEU u ovom dijelu • CBA (analiza troškova i koristi) treba biti dio procesa planiranja javne politike • PGŽ – veliki broj domova na malom području; radili su izračune koji su ukazali na uštede do kojih bi došlo ukoliko bi bio jedan dom, jedna uprava, jedno računovodstvo, jedna tehnička podrška; na taj način sredstva se mogu usmjeriti na nešto drugo • Treba razviti mrežu socijalnih usluga; izraditi strategiju borbe protiv siromaštva, provodi se politika deinstitucionalizacije – ovi segmenti su jako isprepletene • Programi prevencije devijantnog ponašanja djece – u školama su osobe koje prepoznaju problematičnu (potencijalno problematičnu djecu) i s tom djecom rade. Oko 95% djece obuhvaćene programom se uspješno spriječi daljnji razvoj problematičnog ponašanja. Programom pokriveno 7-8 gradova, ideja je da budu pokriveni svi gradovi i škole 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>U sustavu socijalne skrbi se provode reformski procesi koji uključuju promjene u organizaciji poslova ustanova socijalne skrbi s javnim ovlastima, domovi socijalne skrbi potiču se na transformaciju usluga koje pružaju, te se uvode zadaće socijalnog planiranja na lokalnoj razini. Postoji niz aktivnosti u području socijalne politike koje su vezane uz institucije na lokalnoj i regionalnoj razini, prije svega centri za socijalnu skrb kao i domovi za starije i nemoćne. (Način ostvarenja 1.3.2, Strateški plan MSPM 2015-2017)</i> • <i>Sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi (NN 157/13) koji propisuje obvezu socijalnog planiranja tijelima regionalne i lokalne samouprave, županije su obvezne izraditi „Socijalni plan“ kojim se uređuje i koordiniraju aktivnosti socijalne politike na području županija.</i> • <i>Mnoštvo aktivnosti u području socijale pokriva lokalna i regionalna razina, te ih treba jasno identificirati (SWOT) i uzeti u obzir tijekom razrade mjera SRR.</i> • <i>Predstavnici MSPM jesu uključeni u rad PV, a biti će i članovi međuresorne radne skupine.</i> • <i>Vezano uz EU fondove, aktivnosti MSPM-a vežu se uz ESF.</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
Ministarstvo rada i mirovinskog sustava (MRMS) i Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ)	<ul style="list-style-type: none"> • Glavne preporuke od strane HZZ-a odnose se na to da kod izrade Strategije regionalnog razvoja RH treba voditi računa o važnosti pojedinca, njihovih kompetencija, obrazovanja i mogućnosti zapošljavanja. Zato je za regionalni razvoj važno shvatiti da na određenom prostoru žive pojedinci s odgovarajućim obrazovanjem i kvalifikacijama koji će omogućiti razvoj određenih djelatnosti. • Strategija regionalnog razvoja RH trebala bi uvažavati kvalifikacije pojedinaca na lokalnoj i regionalnoj razini i sukladno tome definirati koje će se djelatnosti razvijati u pojedinim regijama. • Također bi trebalo voditi računa o tome kako zadržati ljude i omogućiti im kvalitetan život na tom prostoru. • • Nedostatke radne snage određenog profila moguće je nadomjestiti radnim migracijama stanovništva iz drugih zemalja. Pri tome treba voditi računa da je tim procesom potrebno upravljati. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>HZZ je vrlo aktivan sudionik procesa razvoja na lokalnoj i regionalnoj razini te ih treba aktivno uključiti u rad tematskih radnih skupina kada će se razrađivati mjere SRR-a</i> • <i>Definiranje kvalifikacijskog okvira značajno je za temu usklađivanja ponude obrazovnog sustava i potražnje na tržištu rada. Predstavnici MRMS vide mogućnost povezivanja njihovog resora s politikom regionalnog razvoja u području Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO). MRRFEU bi mogao koordinirati razvoj mjere za izradu regionalnih smjernica za tržište rada, te sudjelovati u praćenju kvalifikacijske strukture na regionalnoj razini i identifikaciji potreba tržišta rada.</i>
Ured za Udruge Vlade Republike Hrvatske (UZUVRH)	<ul style="list-style-type: none"> • Izravna suradnja s lokalnom razinom, kontakt s drugom županija, gradova i općina – no potrebna je bolja komunikacija, nema povratne informacije od dijela gradova i općina o provedenim aktivnostima • DUUDI – odrediti prostore koji se mogu koristiti za aktivnosti OCD-a • Oblikovanje javnih politika – postoje strukture za suradnju (npr. PV su jedan od mehanizama), poticanje participativnog planiranja, ESF natječaj – participativno proračunsko planiranje (GONG – Pazin) • Formalne strukture za dijalog – npr. Županijska vijeća za socijalnu politiku, Vijeća za suradnju s civilnim društvom (Dubrovnik) • Dinamika suradnje između javnog, poslovnog i civilnog sektora govori o razvijenosti civilnog društva • Indikator: broj aktivnih udruga (koje provode projekte, redovno podnose izvješća) • Provode postupak „otvorenog praćenja“ provedbe aktivnosti iz Strategije za razvoj civilnog društva preko Internet aplikacije – i informacije se objavljuju odmah i javnost prati provedbu i time predstavlja najboljeg saveznika u provedbi Strategije – koriste 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>UZUVRH je primjer dobre prakse u RH za aktivno korištenje „mehanizma koordinacije politika“ i IT sustav praćenja provedbe razvojnih aktivnosti sukladno Strategiji razvoja OCD-a</i> • <i>U Analitičkim podlogama nema poglavlja o OCD-ima, ali se spominju u SWOT-ovima – nacrti dokumenata će biti poslani UZUVRH-u na komentare/dopune; još jedan sastanak se planira s UZUVRH-om u vezi mjera i provedbenih mehanizama</i> • <i>Aktualni strateški dokument je „Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine“ –</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
	<p>sustav „semafora“ za oznaku statusa aktivnosti (provedeno – zeleno, u provedbi-žuto, nije provedeno-crveno)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organiziraju se redoviti koordinacijski sastanci s predstavnicima JLPRS • Postoji 5 regionalnih centara za podršku razvoju civilnog društva – uzeti u obzir kod razrade mjera i razvoja provedbenog mehanizma SRR • Postoji 4 regionalnih zaklada – surađuju s JLS-ima i ministarstvima u provedbi natječaja – treba razviti suradnju s županijskom razinom 	<p><i>planiraju pripremu novog strateškog dokumenta tijekom 2016.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Smanjena su proračunska sredstva za organizacije civilnog društva (70% smanjenje) – velike promjene za financiranje OCD-a.</i>
<p>Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (MZOS)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Za unapređenje u području osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja trebalo bi težiti smanjenju utjecaja politike, koje prožima sustav upravljanja obrazovnih institucija. • Obzirom da financiranje osnovnih i srednjih škola lokalnu zajednicu košta relativno malo u odnosu na iznose koje pokriva MZOS, često se ponašaju neracionalno na način da inzistiraju na uvođenju ili izvođenju programa za kojim realno nema potrebe, ne pridržavaju se preporuka MZOS o broju upisanih učenika (npr. u umjetničkim školama) i sl. Takve poteze koriste za osobnu promociju i u predizborno vrijeme a često nauštrb kvalitete obrazovanja. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Odgoj i obrazovanje– decentralizirane funkcije, značajna uloga gradova i županija - Vezano uz obrazovanje i regionalni razvoj, postavilo se pitanje decentralizacije obrazovanja što bi u kratkom roku moglo dovesti do brojnih problema. Međutim, kada bi se ono potpuno prenijelo na županije/gradove (uključujući i financiranje), potaknulo bi ih se da više promišljaju o osnivanju i zatvaranju škola i obrazovnih programa. S druge strane, time bi se mogli decentralizirati i problemi koji u sustavu nisu riješeni na nacionalnoj razini. Stoga rasprava o decentralizaciji školstva treba biti integralni dio reforme cijelog sustava.</i> • <i>Visoko obrazovanje i cjeloživotno obrazovanje – centralizirana funkcija, značajni regionalni učinci; te znanost i tehnologija (inovacije) – centralna funkcija</i> • <i>U okviru strategije pametne specijalizacije (S3) inicijalna ideja na razini EU bila je regionalna specijalizacija. S obzirom da je Hrvatska mala država, odlučeno je, da regionalna dimenzija ne bude obuhvaćena</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
		<p><i>s S3. Unatoč takvoj odluci, sveučilišta bi mogla ipak dati značajan doprinos u provedbi strategije pametne specijalizacije i time izravno doprinijeti razvoju okruženja u kojem djeluje koje najčešće prelazi prostor administrativno-teritorijalnih jedinica u kojima djeluje. Dakle imaju širi regionalni, pa čak i prekogranični razvojni učinak.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Sport – lokalna funkcija, kontroverze vezane uz financiranje lokalnih sportskih klubova (udruge); unatoč tome, sport i tjelesna kultura u kontekstu obrazovnog sustava ima veliki značaj i treba obratiti pažnju na mogućnosti koje se pružaju u okviru obrazovnih programa na lokalnoj i regionalnoj razini.</i>
<p>Nacionalno vijeće za konkurentnost (NVK) i projekt Regionalnog indeksa konkurentnosti (RIK)</p>	<p>Mjerenje regionalne konkurentnosti pomoću Regionalnog indeksa konkurentnosti (RIK 2007., 2010., 2013.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regionalna konkurentnost govori o kvaliteti faktora, politika i institucija koji svojom isprepletenošću utječu na održivu produktivnost u nekoj podnacionalnoj administrativnoj ili upravnoj cjelini. U tom kontekstu cilj i uloga praćenja podnacionalne konkurentnosti leži u procjeni kvalitete poslovnog okruženja i poslovnog sektora te u procjeni kvalitete njihove interakcije. • RIK se temelji na pet pokazatelja (prosječni dohodak per capita, prosječni izvorni prihodi per capita, prosječna stopa nezaposlenosti, kretanje stanovništva i udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu u dobi od 16-65 godina) i nastoji se bolje opisati razina razvijenosti jedinica lokalne i područne samouprave (županija, gradova i općina). • RIK se temelji na kombinaciji statističkog podindeksa, koji se sastoji od 8 stupova konkurentnosti opisanih sa 116 pojedinačnih indikatora i anketnog podindeksa, koji se sastoji od 9 stupova konkurentnosti opisanih sa 68 anketnih indikatora, za svaku županiju. Na taj način omogućena je međusobna usporedba administrativnih (NUTS II) 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Preporuke iz RIK izvještaja 2013. su snažne i još uvijek aktualne. Velik broj komentara i nalaza na SWOT radionicama dotiču se navedenih preporuka.</i> • <i>Indeks ima veliku uporabnu vrijednost za buduće praćenje realizacije ciljeva, prioriteta i mjera Strategije regionalnog razvoja RH i postoji značajna komplementarnost između ciljeva projekta NVK i ciljeva regionalne politike RH.</i> • <i>Tijekom definiranja mehanizma provedbe koji uključuje sustav praćenja, pokazatelje i vrednovanja, predložit će se i upotreba RIK-a za praćenje realizacije SRR do 2020 g.</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
	<p>i upravnih (NUTS 3) jedinica na podnacionalnoj razini. Budući da je u izračun RIK-a uključen niz indikatora kvalitete života, RIK daje bogatu i kvalitetnu podlogu za kontinuirano praćenje regionalne konkurentnosti Hrvatske u smislu kvalitete faktora o kojima ovisi atraktivnost nekog područja za poslovanje i življenje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>S obzirom da se novi izračun RIK-a planira sredinom 2016. g. on se može koristiti kao bazni pokazatelj (najvjerojatnije na razini strateškog cilja). RIK će se ponovno izračunavati 2019. i 2022. Time se može odrediti i dinamika procesa vanjskog vrednovanja tijekom (2018/19.) i dvije godine nakon završetka provedbe SRR kako bi se mogli statistički obuhvatiti učinci provedbenog razdoblja (2021./2022.).</i>
Državni ured za upravljanje imovinom (DUUDI)	<ul style="list-style-type: none"> • Razgovor s državnim uredom za reviziju DUR – pišu preporuke za normativni okvir na JLPRS razini – proveli reviziju učinkovitosti i upravljanja državnim imovinom. • Za neke vrste imovina ima smisla pripremati i strategiju upravljanja u nekim JLS • Zaklada za znanost – Okrugli stol o upravljanju imovinom na razini JLPRS – spremnost na reviziju upravljanja imovinom, nedostatak normativnog uređenja na lokalnoj i regionalnoj razini. • Potrebna međuinstitucionalna suradnja – najava okruglog stola u svibnju DUUDI i DUR • ZAKON i UREDBA - Prijedlog novih propisa proširiti obuhvat imovine, set podataka – usvaja SABOR. • Često JLPRS upravljaju nečim, a da nemaju osnove za upravljanje, zbog nejasne i neusklađene evidencije i zakonskih odredbi kojih se ne pridržavaju. • Potrebna vertikalna suradnja nacionalna-JLPRS. • Promišlja se dugoročno i ima pozitivnih pomaka u upravljanju državnim imovinom. • Sve je u funkciji razvoja – JLPRS i središnje države. • Strategija upravljanja državnim imovinom – proces izrade kreće 2017. • Potrebno vođenje transparentnih evidencija, sve se svodi na prihode i rashode – standardiziran set podataka, minimalno vođenje – neki su već krenuli • Izrađuju obrazac za podatke – ali treba informatizirati sustav – nadogradnja registra, ugovor je potpisan, očekuje se početak dostave podataka JLPRS prema obrascu od jeseni preko IT sustava. • Treba mentalno razdvojiti UPRAVLJANJE od VLASNIŠTVA. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>DUUDI je prepoznat kao vrlo značajna institucija vezana za ukupni razvoj RH na svim razinama upravljanja.</i> • <i>Prepoznaju se značajni naponi djelatnika DUUDI-a u rješavanju vrlo kompleksnih imovinsko-pravnih odnosa i u tim aktivnostima potrebna je uska suradnja sa pravosuđem i državnim odvjetništvom s jedne strane, te s druge s ministarstvima i tijelima državne uprave, kao i JLPRS. U tom kontekstu najveći pritisak je na djelatnicima DUUDI-a koji zbog ograničenih kapaciteta ne mogu udovoljiti svim potrebama, zahtjevima i očekivanjima dionika.</i> • <i>Pokrenuti su vrlo važni razvojni procesi po pitanju koordinacije – a to je međuinstitucionalna suradnja i organizacija rasprava o složenijim procesima vezanim uz imovinsko-pravne odnose.</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Jasan stav Vlade RH da se državna imovina treba staviti u funkciju, što predstavlja istovremeno i značajan pritisak na raspoložive kapacitete DUUDI-a.</i> • <i>U kontekstu SRR – jedan od najvećih problema identificiran na svim SWOT radionicama i u svim tematskim radnim skupinama bili su imovinsko-pravni odnosi. Taj problem stoga treba staviti u kontekst SRR i razmotriti mogućnosti i alate koji u okviru ove strategije dionicima stoje na raspolaganju.</i>
Ministarstvo turizma (MINT)	<ul style="list-style-type: none"> • Treba se usmjeriti na obrazovanje i da se kroz projekte u školama može približiti učenicima što sve mogu raditi u turizmu i za turizam što je od značaja za njihovu sredinu. U tom kontekstu su važni i regionalni centri kompetencija za ugostiteljstvo i turizam kojih će biti pet. • Za razvoj turizma jako je važna suradnja s dionicima na lokalnoj i regionalnoj razini, te je treba poticati i razmotriti na koji način bi se ona trebala odvijati da se postignu najbolji učinci. • Prilikom jačanja turizma na regionalnoj razini vide i kroz ponudu suvenira karakterističnih za to područje u centrima za posjetitelje. Za realizaciju takvih projekata potrebna im je podrška od lokalne i regionalne vlasti. • Razvoj turizma ovisi o poduzetnicima i njihovoj inicijativi, a ocjenjuju da postoje dosta dobre ideje i inicijative. • Na području Kontinentalne Hrvatske brojni lokaliteti koji imaju potencijala za privlačenje turista su zapušteni (npr. dvorci). Za njihovu obnovu važna zainteresiranost lokalne zajednice i uključenost Ministarstva kulture (konzervatora). Ako ne postoji interes lokalne zajednice i njihova namjera da takve objekte stave u funkciju turizma, učinci izostaju jer obnovljeni lokaliteti ponovno propadaju. • Za razvoj turizma u Kontinentalnoj Hrvatskoj veliki potencijal imaju lječilišta. Njih se pokušava oživjeti zajedno s Ministarstvom zdravlja. Trenutno postoji problem vezan 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Izbjeći preklapanje projekata (financiranje istih projekata iz različitih izvora)</i> • <i>Umanjiti administrativne prepreke razvoju (npr. ne ograničavati namjenu obnovljenih objekata kulturne baštine, ne zabranjivati obavljanje drugih kompatibilnih djelatnosti u zdravstvenim institucijama (primjerice djelatnosti ugostiteljstva))</i> • <i>Ne robovati administrativnim granicama (poticati projekte suradnje među jedinicama lokalne i regionalne samouprave)</i>

NAZIV TIJELA	<p style="text-align: center;">PREPORUKE TIJELA</p> <p style="text-align: center;"><i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i></p>	KOMENTAR (EIZ)
	<p>za pružanje dodatnih usluga u posebnim bolnicama jer su one, po propisima donesenim prije dvije godine, morale prekinuti pružanje ugostiteljskih usluga.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predstavnici Ministarstva turizma kao prepreku razvoju vide podjelu na dvije NUTS II regije, odnosno smatraju da uključenost Grada Zagreba u Kontinentalnu Hrvatsku može umanjiti šanse za financiranje projekata u područjima izvan Grada Zagreba. 	
Hrvatska elektroprivreda (HEP)	<ul style="list-style-type: none"> • Djeluju prema Strategiji energetskeg razvitka RH. Usklađuju se sa Strategijom prostornog uređenja RH; planom upravljanja vodama – cilj je izgraditi vodotoke i zaštita; Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije – smanjuju emisije i ušteda na emisijama CO2. Smatraju da su hidroelektrane perspektivne i struja je Hrvatski proizvod – što je u koliziji s planom upravljanja vodama. Potrebna je suradnja Ministarstva gospodarstva, poljoprivrede, zaštite okoliša i prirode, te graditeljstva i prostornog uređenja. Ovakvi projekti traže visoku razinu koordinacije. Unatoč tome u popis strateških projekata RH bili su uvršteni projekti Ombla, Senj, Kosinj – no projekti stoje. Imaju poteškoće s procedurom strateške procjene utjecaja na okoliš – projekti padaju. • RH uvozi 30% struje a imamo istovremeno neiskorišten prirodni potencijal. • Država (MINGO) propisuje kvote za poticaje za obnovljivih izvora energije, ograničen otkup od kućanstava i privatnika (npr. solarni kolektori, vjetroenergija). Cijena otkupa struje je višestruko precijenjena u odnosu na tržišnu cijenu. Potrebno prilagoditi stvarnim cijenama na burzi. • Solarni projekti su preskupi – uređaji se za 20g. moraju baciti. HROTE prikuplja iz naknade za obnovljive izvore energije sredstva koja dijeli kao poticaje. MINGO određuje kvote koje ovise o stanju gospodarstva. Dodatne troškove predstavlja mrežarina – HERA. Poticaje iskorištavaju strane banke. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Suradnja s JLPRS se u velikoj mjeri temelji na individualnoj komunikaciji među ključnim dionicima s obje strane. Formalno, u procesu planiranja investicija se prvo konzultiraju prostorni planovi, odnosno HEP se konzultira kada se prostorni planovi pripremaju – jedna i druga strana koristi dugoročne razvojne dokumente za planiranje investicija.</i> • <i>HEP-ovi projekti su dugogodišnji i odobravaju se na nacionalnoj razini, no u velikoj mjeri ovise o naklonosti JLPRS koja može blokirati projekte. S druge strane, JLPRS imaju poteškoće u komunikaciji s HEPom kada su u pitanju manji projekti koji se javljaju nevezano uz dugoročne razvojne planove te u tim slučajevima nedostaje potrebna fleksibilnost velikih sistema.</i> • <i>HEP je zainteresiran surađivati u procesu izrade SRR i razradi mjera.</i>
Hrvatske vode	<ul style="list-style-type: none"> • Prepreke u suradnji s dionicima na lokalnoj i regionalnoj razini – suradnja s regionalnom i lokalnom samoupravom je odlična, na godinu se napravi više od 1000 projekata. Najveći problem su neusklađeni zakoni, odnosno zakonski okviri; te prekomjerna tehnička dokumentacija i administracija. • Hrvatska je pretjerano zelena – to je prepreka u razvoju; NATURA 2000 – ne mogu graditi nasipe i sl. zbog NATURA-e, više od 47% države je NATURA. Veliki problem je 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Hrvatske vode imaju razvijenu praksu i iskustvo u planiranju i projektom djelovanju. Surađuju s partnerima na svim razinama upravljanja, uključujući MRRFEU i JLPRS.</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
	<p>zaštita okoliša prilikom provedbe njihovih projekata (primjer: Plitvice nemaju riješenu vodoopskrbu niti odvodnju).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usitnjenost komunalnih poduzeća na pojedinim područjima je veliki problem, moraju biti financijski i tehnički opremljena, najveća su ulaganja na ruralnim područjima. Cijena vode i odvodnje ne smije biti viša od 3% prihoda stanovništva. 	
Jadrolinija	<ul style="list-style-type: none"> • Politika regionalnog razvoja obuhvaća cijeli prostor RH pa tako i otoke. Povezanost otoka s kopnom i međusobno je jedan od stalnih zahtjeva kojima treba udovoljiti pri čemu je cilj stalna dnevna povezanost otoka s kopnom i međusobno s najmanje dvije linije dnevno. • S obzirom na instrumente koje nositelj regionalne politike može koristiti (navedeni Zakoni i potpuna državna kontrola državnih linija), Jadrolinija i ostali brodari su izvršitelji razvojne politike koji mogu sudjelovati u njenom kreiranju ali u provedbi ostaju u okvirima zadanim razvojnim dokumentima i zakonima. • Treba analizirati postojeće državne, županijske i lokalne linije i osigurati bolju međuotočnu povezanost, naročito u zimskim mjesecima. 	<p><i>Bolja (učestalija, brža i kvalitetnija) povezanost</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>otoka s kopnom i međusobno nema razvojnih učinaka ako se na otocima istovremeno ne potiče razvoj raznovrsnije gospodarske strukture i tako osigurava dvosmjerna potreba za prijevozom ljudi i dobara.</i> • <i>nerazvijenih i razvijenih regija bez poticanja nerazvijenih vodi u poznati fenomen pražnjenja nerazvijenih regija, ovdje otoka.</i> • <i>omogućuje dnevne migracije i zapošljavanje radne snage s otoka u razvijenim središtima na kopnu. Ekstremni primjeri su povezivanje mostom Paga i Vira koji su po izgradnji mosta počeli ubrzano gubiti stanovništvo i razvijati samo turizam. Treba uravnotežiti mjere boljeg otočnog povezivanja s mjerama poticanja razvoja što raznovrsnijeg gospodarstva.</i>
Hrvatske ceste (HC)	<ul style="list-style-type: none"> • Smatraju da planiranje razvitka cestovne mreže treba uskladiti s operativnim programima EU-a te bi trebalo raditi 7 godišnje planove izgradnje cestovne mreže i uskladiti ih s projektima izgradnje temeljne infrastrukture. • Ono što očekuju od MRRFEU je provedba procesa legalizacija cesta, naime ceste u Hrvatskoj nisu imovinsko-pravno riješene. Premda Zakon o cestama propisuju katastarsku izmjeru te izmjere nisu provedene uslijed nedostatka financijskih sredstava. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>HC imaju važnu ulogu u cestovnom povezivanju svih krajeva Hrvatske.</i> • <i>Predstavnici HC-a biti će uključeni u tematske radne skupine tijekom 3. faze kada će se razrađivati mjere SRR.</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
	<ul style="list-style-type: none"> • Poseban problem su otoci na kojima je potrebno provesti zajedničke projekte obnove kompletne infrastrukture. • Predstavnici Hrvatskih cesta smatraju da je cestovni sustav razjedinjen odnosno obilježava ga puno upravljača. Prema njihovom mišljenju trebalo bi ukinuti županijske uprave za ceste i upravljanje cestama podvesti na državnu razini, a niža razina bi bile JLS-e (lokalne i nerazvrstane ceste). • Također smatraju da je nužno ustrojiti bazu cestovnih podataka u Hrvatskoj. 	
Hrvatske željeznice (HŽ)	<ul style="list-style-type: none"> • Od predstavnika institucija na lokalnoj i regionalnoj razini ne dobivaju odgovarajuću podršku niti kad se radi o izgradnji infrastrukture niti održavanju linija. Naime, brojni su primjeri projekata koji nisu bili realizirani zbog problema i prepreka od strane lokalne vlasti. Iako ima iznimaka, mnogi od njih dodatno otežavaju realizaciju projekta nerealnim zahtjevima. Zbog toga se događaju zastoji pa projekti traju dugi niz godina ili se od njih čak mora odustati. Ima primjera da su radi izgradnje određene pruge izvlastili vlasnike zemljišta, a da projekt nije započet. Protekom pet godina vlasnici zemljišta imaju pravo potraživati zemljište. • Neke putničke linije bilo bi moguće zadržati kad bi se lokalne jedinice uključile. Ovako, zbog smanjivanja iznosa sredstava koje dobivaju iz državnog proračuna, HŽ procijeni koje linije može održati. Ponekad zbog toga zadrže samo minimalan broj linija na nekom području. Kada bi lokalna vlast sufinancirala kartu ili određenu liniju, situacija bi bila bolja za korisnike usluga na tom području. • U Zagrebu i Splitu imaju problema s nekretninama u vlasništvu HŽ koje koriste ti gradovi. Naime, ti gradovi ne plaćaju najam za korištenje prostora u vlasništvu HŽ infrastrukture. • Na nacionalnoj razini vide problem u nedosljednosti u politikama. Operativno se ne provede puno toga što se obeća. Puno toga u području željezničkog prometa nikad nije realizirano unatoč odlukama jer su novci bili preusmjereni u autoceste. • Korisnim vide suradnju s MRRFEU kod novih izmjera koja bi mogla ubrzati projekte što bi puno značilo i za regionalni razvoj. • MRRFEU bi trebalo educirati lokalnu zajednicu da preuzmu inicijativu jer o tome puno toga ovisi. • Iako je teško doslovno preslikati, treba se osloniti na dobre prakse drugih zemalja. • Trebalo bi dati veću (i financijsku) podršku županijskim razvojnim agencijama, jer se pokazalo da dobro rade, jedino im nedostaje financijskih sredstava i s time povezanih 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>HŽ ima važnu ulogu u lokalnom i regionalnom povezivanju svih krajeva Hrvatske.</i> • <i>Projekti željezničke infrastrukture se godinama spominju kao važni infrastrukturni projekti u kontekstu EU financiranja.</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
	administrativnih kapaciteta za pripremu i provedbu financijski zahtjevnijih i složenijih projekata.	
Ministarstvo kulture	<ul style="list-style-type: none"> • Smjernice za izradu ŽRS – istaknuti važnost kulturnog razvoja, ali i KKI u smjeru razvoja kulturnih i kreativnih gradova • U svakoj ŽRS postoji poglavlje prirodna i kulturna baština • Kada se gledaju podaci – sljedeći (nakon MINKUL) ključni nositelji kulturnog razvoja/kulturne politike su gradovi – ta njihova uloga treba biti prepoznata • Redizajnirati cijelu mrežu kulturne infrastrukture • Nedovoljna uključenost lokalne zajednice u brigu o kulturnoj baštini • Značaj i sustav upravljanja kulturnom baštinom • Važnost kulturnog razvoja za regionalni razvoj • U SRUP-ovima jasno istaknuti važnost kulturnog razvoja i KKI 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kultura važna za stvaranje regionalnog identiteta, trebalo bi unijeti u SRRRH</i> • <i>U Analitičkim podlogama nije obuhvaćeno (iako se spominje u SWOT-ovima):</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Muzeji, arhivi</i> ○ <i>Kulturna baština</i> ○ <i>Kreativne i kulturne industrije</i>
Ministarstvo zdravlja	<ul style="list-style-type: none"> • Nacionalna strategija razvoja zdravlja 2012.- 2020. - neki se ciljevi ostvaruju, neke stvari se moraju korigirati. • Problemi: Hitna medicina – unutar zlatnog sata se pacijent može usmjeriti u bolnicu (samo akutne životno ugrožavajuće situacije); vikend je još uvijek problem – opterećeni bolnički hitni prijemi, duga čekanja – tu će se raditi reorganizacije. Generalno je opterećenje u cijeloj zemlji. U planu je bio i helikopterski prijevoz i prijevoz morem – to iz EU fondova, ali nisu uspjeli ostvariti ništa. • Opremanje primarne zdravstvene zaštite – opremaju po kategorijama – 10/2015. javni poziv za opremanje domova zdravlja i koncesionara – MRRFEU – odobrenje za dalje (kategorije indeks razvijenosti), OP Ljudski potencijali – specijalizacije za PZZ (tu je matično Ministarstvo rada) – čekaju odobrenje (tu je uvjet nepokrivenost mreže); neke županije koje su bolje stojeće imaju mjesta (u mreži) koja spadaju u 1. kategoriju. Sukladno minimalnim uvjetima – Dom zdravlja – sanacija zgrada (tu bi lokalna uprava mogla uskočiti). Inače su domovi zdravlja dužni financirati opremanje. Energetska učinkovitost – ustanove u županijskom vlasništvu (ne zna domove zdravlja, ima za bolnice). Otoci su atraktivniji, Slavonija je otok po tom pitanju i značajan je nedostatak liječnika. • Liječnici - Koncesionari i privatnici - Liječnici u domovima zdravlja – manja plaća u odnosu na koncesionare i privatnike. Odlaze liječnici iz domova zdravlja – Kutina, Križevci, Koprivnica, Županja. Na burzi se smanjio broj liječnika – 14 liječnika na burzi, inače preko 100. Jedan dio su bolnice, one zaposle liječnike, jedan dio odlazi u 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Problemi u zdravstvu su vrlo veliki, kompleksni i duboki, te se neće razriješiti u kratkom roku.</i> • <i>Iako je potrebna dubinska reforma sustava, vrijedi identificirati one mjere vezane uz sustav zdravstva u kojima bi SRR mogla doprinijeti kvaliteti života svih građana po pitanju zdravstvenih usluga.</i>

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
	<p>inozemstvo. Oni ne znaju koliko je ljudi zapravo otišlo u inozemstvo. Njima je mreža svaki dan praznija (dio mirovina, dio inozemstvo, dio priljev novih radnika jako malen). Potiču lokalnu samoupravu da osiguraju stanovanje tih liječnika i nude dodatne pogodnosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cilj je da se na što nižoj razini osigura što više usluga, da se dio pretraga koje su do sada bile bolničke izvode u domovima zdravlja. Medicinske sestre i tehničari – njih ima dovoljno na tržištu ali ih se ne može financirati. Pritisak na zdravstveni sustav tijekom ljetne sezone – problem u obalnim mjestima i županijama. • Bolnička zdravstvena zaštita - Puno bolnica (60) na 4,2 milijuna stanovnika. Akutne bolnice – 50%; Specijalne bolnice - Svaka županija ima minimalno jednu akutnu bolnicu. Dostupnost nije savršena - bolnički se sustav mora reorganizirati, to je i zbog financijske nestabilnosti, zakon o sanacijama nije postignuo željene rezultate. Situacija je da prema Nacionalnoj strategiji i Nacionalnom planu razvoja KB KBC i Oba 2013, smanje kapacitete za akutne i uvede se dnevna bolnica. Više mjesta za kronično ili palijativno liječenje. Cilj je da bolnice koje su u sanaciji, a bile se u vlasništvu županija, sada vrate županijama. Kako će to proći, ne može se predvidjeti, svaka županija je po nečemu specifična – oni svi žele biti iznimka i zbog toga će to biti jako teško. U suradnji sa županijama trebalo bi se doći do operativnijeg bolničkog sustava. Dnevne bolnice jednodnevne kirurgije – projekti MZ i EU; Treba smanjiti broj dana liječenja. • Funkcionalna integracija – tamo gdje nema dovoljno liječnika (a možda niti potrebe za velikim brojem kreveta) da se bolnice međusobno povežu ili da se djelatnosti drugačije poslože – kako bi se pružala kvalitetnija zaštita. Masterplan bolnica – spajanje najbližih bolnica (VŽ ČAK, VU i VK, Našice i KBC Osijek, Pakrac Požega) to bi se trebalo realizirati do kraja 2016. Do sada nije puno učinjeno. Čeka se povratak županijskih bolnica njihovim osnivačima, zato će to biti jako teško. • Najveći problem je staro stanovništvo!!!! • Učinkovitost programa preventivne zdravstvene zaštite!!! • Problem su ljudski resursi odnosno problem liječnika u bolničkom sustavu – deficitarna struka. Načelno se govori da ih ima dovoljno, ali su koncentrirani u velikim gradovima. Raspisuju planovi specijalizacija u većem broju nego što ima potencijalnih kandidata. U malim gradovima se nitko ne javlja na natječaj – VK, VT, GO (nema niti jednog kandidata). Ako dođu, kasnije odu. Odljev bolničkih liječnika iz manjih u veće bolnice je veliki problem. Dodatni problem – odljev liječnika u EU i ostale zemlje. Neki idu 	

NAZIV TIJELA	PREPORUKE TIJELA <i>za unapređenje provedbe javne politike na regionalnoj i lokalnoj razini:</i>	KOMENTAR (EIZ)
	privremeno, na neplaćeno i slično. Neki dio se odjavljuje i odlazi za stalno. Problem kako te liječnike zadržati u malim bolnicama. Ulaskom u EU obvezni poštivati načelo osiguravanja mobilnosti radnika, ne možemo liječnike zadržati na silu, odljev je očekivan, sada se priča o povećanju upisne kvote to nije garancija da će te mlade generacije ostati u RH.	
Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU)	<ul style="list-style-type: none"> • Treba nastaviti poticati funkcionalno udruživanje u projektima unatoč lokalnim političkim animozitetima među JLS • Akcijski planovi energetske učinkovitosti – trebaju veliki gradovi i županije • Europske inicijative gradonačelnika – npr. Erdut – radi svoj plan (svako radi 100 svojih planova, prekomjerno planiranje – nepovezano, neusklađena prostorno-planska dokumentacija uklj. i za otpad, planovi trebaju biti upravljački instrument (načelnici to imaju u ladici kad im inspekcija dođe) – ima svakakvih planova • Strogo se prati namjensko trošenje • Nema dugoročnog promišljanja i integralnog planiranja – na višoj razini • Županije bi trebale imati veće ovlasti nad teritorijem koje pokriva- ako nema ovlasti, ne mogu natjerati nekog načelnika, gradonačelnika da koordinirano djeluje • Za vođenje projekata bitno – ovjera županijskog ureda da se vidi što je sve planirano – trebali bi voditi podatke i kontrolirati što se sve događa na teritoriju županije 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>U okviru zaštite okoliša, pitanje gospodarenja otpadom jedno je od temeljnih zadataka JLPRS.</i> • <i>Financiranje projekata energetske učinkovitosti je vrlo važno i popularno i treba biti uzeto u obzir u razradi SRR.</i> • <i>Treba obratiti pažnju na one segmente politike okoliša i energetske učinkovitosti koji NISU obuhvaćeni sektorskim strategijama kako ne bi došlo do dupliciranja aktivnosti.</i> • <i>Predstavnici FZOEU imaju vrlo praktična iskustva u provedbi politike kroz programe i projekte</i>

Napomena: Intervjui provedeni u razdoblju 10/2015. – 03/2016.

POPIS DIONIKA

SWOT radionica u svrhu izrade Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske 11. prosinca 2015., Krapina			
MEĐIMURSKA ŽUPANIJA	KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA	KRAPINSKO – ZAGORSKA ŽUPANIJA	VARAŽDINSKA ŽUPANIJA
Marciuš Barbara Knok Željko Kralj Ana Polanec Marinović Sandra Roginek Igor	Birčić Melita Cuki Branka Hirjanić Suzana Kraljić Tihana Odošaić Margareta Štimac Marijan Zdjelar Robertina	Brlek Zlatko Flego Miroslav Gregurović Šanjug Martina Jurman Mirjana Kantolić Janja Kolar Dubravko Krušelj Nikolina Lamot Ivan Matuša Helena Mihovilić Sanja Obadić Mirela Vrančić Lež Petra	Borovec Krešimir Cecelja Ana Hutinski Jasenka Lehman Maja Levačić Darko Martinec Tanja Mikšaj Ksenija Runjić Ana-Marija Škvarić Marijan

**SWOT radionica u svrhu izrade Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske
14. prosinca 2015., Rijeka**

LIČKO- SENJSKA ŽUPANIJA	ISTARSKA ŽUPANIJA	PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
<p>Aničić Petra Babić Nadislav Brkljačić Andrija Dujmović Stjepan Jarišić Mira Kovačević Josip Kurteš Mihael Marijanović Nada Rukavina – Stilinović Ana Stanković – Katalinić Blaženka Šaban Mario</p>	<p>Brgić Lorena Brščić Kristina Čekić Hek Martina Dravec Ljiljana Gobo Arlin Grgeta Marin Grozić Živolić Sonja Maja Stranić Grah Jurčić Igor Kiršić Tamara Lorencin Matić Tanja Može Glavan Helga Paljar Ingrid Poljuha Danijela Prhat Damir Sirotić Damir Smoljan Perica Sorić Eros Tijanić Lela</p>	<p>Antonin Sonja Beletić Ilić Anita Burina Bonefačić Kristina Dragojević Luka Ilkoski Goran Krpan Ljudevit Martinčić Tamara Milošević Nada Pavlek Ivana Popović Boris Pustahija Ivana Štivić Tomica Vinščak Dražen Zrilić Nataša</p>

**SWOT radionica u svrhu izrade Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske
15. prosinca 2015., Šibenik**

SPLITSKO – DALMATINSKA ŽUPANIJA	DUBROVAČKO - NERETVANSKA ŽUPANIJA	ŠIBENSKO- KNINSKA ŽUPANIJA	ZADARSKA ŽUPANIJA
<p>Biuk Vicencije Čubić Božo Grubišić Ivana Vučica Marija Žaja Dragica</p>	<p>Čuljat Zvonko Kovačević Stjepko Memunić Butigan Marija Njavro Ivana Oreb Marina Tomašević Rakić Dijana Trojić Nikolina Vučković Čedo</p>	<p>Aras Josip Brajković Davorka Buntić Damir Čeko Maja Ercegović Dijana Floigl Marlena Kmetić Srećko Kolabrić Marina Kumanović Stipaničev Sanja Lakoš Mioč Magda Lambaša Belak Živana Latocha Ines Lepur Mira Marguš Marija Merta Danijela Mihaljević Nikola Mrvica Katarina Rak Martina Šimunac Željko</p>	<p>Babić Marica Barić Dolores Basioli Dinko Bavčević Lav Budanović Josip Faričić Josip Ikić Milena Jović Marko Marin Ivo Pavleković Larisa Perčić Sanja Pintur Marta Stipičić Lana Šarić Željko</p>

**SWOT radionica u svrhu izrade Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske
17. prosinca 2015., Slavonski Brod**

BRODSKO – POSAVSKA ŽUPANIJA	OSJEČKO – BARANJSKA ŽUPANIJA	POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA	VIROVITIČKO- PODRAVSKA ŽUPANIJA	VUKOVARSKO- SRIJEMSKA ŽUPANIJA
Bošnjaković Stjepan Badrov Matej Bošnjaković Mladen Ivanja Jelena Jelić Dragan Magaš Dunja Ribarić Tina Šimunović Goran Tomas Tea Tomašić Ivan Veselinović Blaženka Vlavović Davor Vočić Anita Vuksanović Dejan	Čizmek Igor Doboš Ivan Doboš Ivan Geršić Stela Lacković Ambruš Ksenija Mrčela Tomislav Stojanović Gordana	Andrić Berisalav Huška Davor Kolarić Zdenko Kuba Branka Obradović Renata Obradović Tomislav Obradović Željko Starčević Danijela Šipoš Silvija	Bekavac Marija Brođanac Maja Marek Sanela Petric Tomislav Rastija Anita Štrk Mirta	Čuljak Vedran Doboš Ivan Gale Ana Gavrić Igor Klem Ivica Kuić Ida Meštrović Melita Mustapić – Karlić Jadranka Podolar Zdenko Rimac Ivan Sučić Sandra Tvrz Silvana

**SWOT radionica u svrhu izrade Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske
18. prosinca 2015., Bjelovar**

BJELOVARSKO- BILOGORSKA ŽUPANIJA	GRAD ZAGREB	KARLOVAČKA ŽUPANIJA	SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA	ZAGREBAČKA ŽUPANIJA
Brkić Lidija Ćorić Jakov Ištef Benšić Đurđica Kepčija Goran Kos Stjepan Križ Saša Kufner Zlatko Premužić Igor Skojo Mila Tomšić Boris Vrankić Horvat Daliborka	Avrić Anka Bui Karolina Doko Jasmina Seničnjak Sanja Sočivica Sonja Tomšić Dina Veselić Bruvo Jadranka	Dujmić Davide Kučas Mirjana Maradin Marinko Peris Daniela Salapura Pavlačić Nataša Sinčić Željko Stanković Čohan Tihana Tufeković Marija	Begić Hadžipašić Anita Božić Čerkez Kristina Celjak Ivan Čelan Mario Grđ Brankica Krznarić Gordana Kušimiš Marija Ladić Ladislav Mahnik Sandra Majder Mateja Malović Brnić Martina Mateljak Tomislav Posavec Ana Pušić Marijo Puškarić Tatjana Stajčić Vesna Šplajt Martina	Bašić Ivan Birk Milica Fašaić Damir Gadža Valentin Herček Zlatko Ilečić Zdenko Jaić Dejan Kotarski Vesna Kovačević Goran Kučinić Željka Mandarić Ante Masten Tomislav Radman Ana Skledar Matijević Ana Somora Nada

**1. sjednica Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske
18. ožujka 2016., Ivanić Grad**

MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE Jelić Dragan Vučković Marija	MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I SPORTA Čukelj Zdenka	BJELOVARSKO - BILOGORSKA ŽUPANIJA Ištet Benšić Đurđica Emić Ivo Kraljić Zlatko Vrankić Horvat Daliborka	MEĐIMURSKA ŽUPANIJA Pintar Mirjana Polanec Marinović Sandra Roginek Igor Sobočanec Duić Ana Marija
MINISTARSTVO FINANCIJA Stepić Danijela	MINISTARSTVO PODUZETNIŠTVA Mlakar Vlatka	BRODSKO - POSAVSKA ŽUPANIJA Brechelmacher Mirela Mirković Damir Vinković Danijela	OSJEČKO - BARANJSKA ŽUPANIJA Mlinarević Kornelija Stojanović Gordana
MINISTARSTVO GOSPODARSTVA Basarac Goran	MINISTARSTVO SOCIJALNE POLITIKE I MLADIH Đukić Uglješa	GRAD ZAGREB Baletić Bojan Brčić Davor Frohlich Zlatan Jelinić Grgo Pavičić Vukičević Jelena Vedriš Mladen	POŽEŠKO - SLAVONSKA ŽUPANIJA Kataranček Miljenko Vodinelić Jasminka
MINISTARSTVO RADA I MIROVINSKOG SUSTAVA Bulat Brajković Lovrenka	MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOG UREĐENJA Antoš Žganec Olga	KARLOVAČKA ŽUPANIJA Peris Daniela Pogačić Mirjana Popović Nina Šafar Josip	ŠISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA Čelan Mario Dragić Goran Đozić Alan
MINISTARSTVO UPRAVE Juričić Vjekoslav	MINISTARSTVO POMORSTVA, PROMETA I INFRASTRUKTURE Vuković Milan	KOPRIVNIČKO - KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA Ivanek Martinčić Marijana Matošić Darko	VARAŽDINSKA ŽUPANIJA Cesarec Čedomil Radat Dejan Zamljačanec Matija
MINISTARSTVO KULTURE Deranja Crnokić Anuška	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE Ciprijan Ivan	KRAPINSKO - ZAGORSKA ŽUPANIJA Barilar Karolina Kolar Željko Kobeščak Zdenko Mirjana Jurman Vešligaj Marko	VIROVITIČKO - PODRAVSKA ŽUPANIJA Bošnjak Sanja Horvat Ivica Kirin Ivica Tomljanović Igor

MINISTARSTVO RADA I MIROVINSKOG SUSTAVA Bulat Brajković Lovrenka	MINISTARSTVO TURIZMA Alilović Ivana	VUKOVARSKO - SRIJEMSKA ŽUPANIJA Černok Kristina Čuljak Marija Takač Josip Velić Tomislav	ZAGREBAČKA ŽUPANIJA Bašić Ivan Herček Zlatko Maričić Goran Mandarić Ante Štarkelj Vladimir
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODE Aužina Vedrana	MINISTARSTVO ZDRAVLJA Bakija Tomislav Bogut Martina	UDRUGA GRADOVA U REPUBLICI HRVATSKOJ Halar Dražana Harmund Tihana	UDRUGA OPĆINA REPUBLIKE HRVATSKE Klem Ivica
AGENCIJA ZA REGIONALNI RAZVOJ REPUBLIKE HRVATSKE Kos Ines	HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA Babić Marko	HRVATSKA OBRTNIČKA KOMORA Kolesar Suzana	HRVATSKA POLJOPRIVREDNA KOMORA Jaić Tihomir
HRVATSKA UDRUGA POSLODAVACA Kuhtić Emil	HRVATSKA TURISTIČKA ZAJEDNICA Borojević Igor	UDRUGA „ZELENA AKCIJA“ Ivčić Bernard	UDRUGA ZA RAD S MLADIMA „BREZA“ Šibalić Ivana
ZNANSTVENA ZAJEDNICA Koprolčec Mario Singer Slavica			

1. sjednica Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske 21. ožujka 2016., Split			
MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE Jurendić Tomislav Vučković Marija	MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODE Medić Mira	DUBROVAČKA ŽUPANIJA Andrijić Jerko Milić Melanija Novaković Andrea Oreb Marina	ISTARSKA ŽUPANIJA Ban Dean Dajčić Agata Flego Valter Sabatti Boris
MINISTARSTVO FINANCIJA Brkić Nevenka	MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOG UREĐENJA Antoš Žganec Olga	LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA Brkljačić Andrija Franić Ante Grgurić Marta	PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA Mandić Nataša Krpan Ljudevit
MINISTARSTVO GOSPODATSTVA Basarac Goran Rajaković Marija	MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I SPORTA Milanović Litre Ivan	SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA Beko Jelena Biuk Vicencije Jakl Zrinka Jerkunica Ana Katavić Anđelko Radović Stjepan Žižić Ela	ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA Floigl Marlena Lepur Mira Slavica - Matešić Sanja Terzanović Jakov
MINISTARSTVO UPRAVE Jurčić Vjekoslav	MINISTARSTVO PODUZETNIŠTVA Mlakar Vlatka	AGENCIJA ZA REGIONALNI RAZVOJ REPUBLIKE HRVATSKE Georgis Olja	ZADARSKA ŽUPANIJA Babić Marica Erlić Šime Lonić Davor
MINISTARSTVO KULTURE Magaš Mesić Anastazija	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE Ciprijan Ivan	HRVATSKA ZAJEDNICA ŽUPANIJA Dobrosravić Nikola	UDRUGA OPĆINA RH Pilepac Damir
MINISTARSTVO POMORSTVA, PROMETA I INFRASTRUKTURE Batinić Ratko	MINISTARSTVO TURIZMA Alilović Ivana	HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA Bukovac Saša	HRVATSKA OBRITNIČKA KOMORA Knežević Stjepan
HRVATSKA POLJOPRIVREDNA KOMORA Šare Slavko	HRVATSKA UDRUGA POSLODAVACA Ivić Šimetin Vesna Žana Plazibat	HRVATSKA TURISTIČKA ZAJEDNICA Jačan Obratov Slavija	UDRUGA ZA PRIRODOSLOVNA ISTRAŽIVANJA „UPRIS“ Bumber Zvonko
ZNANSTVENA ZAJEDNICA Marić Mara			

2. sjednica Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske

4. svibnja 2016., Ivanić Grad

MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE Huška Davor Vučković Marija	MINISTARSTVO FINANCIJA Stepić Danijela	BJELOVARSKO - BILOGORSKA ŽUPANIJA Emić Ivo Ištef Benšić Đurđica Vrankić Horvat Daliborka	BRODSKO - POSAVSKA ŽUPANIJA Ivaniš Jelena Mirković Damir Rečić Ana Vinković Danijela
MINISTARSTVO RADA I MIROVINSKOG SUSTAVA Matić Dubravka	MINISTARSTVO UPRAVE Juričić Vjekoslav	GRAD ZAGREB Brčić Davor Orlović Maša Sočivica Sonja	KARLOVAČKA ŽUPANIJA Peris Daniela Pogačić Mirjana Sečen Valentina
MINISTARSTVO KULTURE Crnokić Anuška Deranja	MINISTARSTVO TURIZMA Alilović Ivana	KOPRIVNIČKO - KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA Hirjanić Suzana Hlebar Sonja Kranjić Tihana	KRAPINSKO - ZAGORSKA ŽUPANIJA Radanović Ivana Jurman Mirjana Kos Marko Matuša Helena
MINISTARSTVO POMORSTVA, PROMETA I INFRASTRUKTURE Vuković Milan	MINISTARSTVO ZDRAVLJA Martina Bogut	MEĐIMURSKA ŽUPANIJA Pintar Mirjana Sobočanec Duić Ana Marija	OSJEČKO - BARANJSKA ŽUPANIJA Ambruš Denis Stojanović Gordana
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE Ciprijan Ivan	MINISTARSTVO SOCIJALNE POLITIKE I MLADIH Đukić Uglješa	POŽEŠKO – SLAVONSKA ŽUPANIJA Blažević Anamarija	SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA Antolec Božidar Čelan Mario Đozić Alan
MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOG UREĐENJA Tabulov - Štrelov Daria	MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I SPORTA Čukelj Zdenka	VARAŽDINSKA ŽUPANIJA Cesarec Čedomil Radat Dejan	VIROVITIČKO - PODRAVSKA ŽUPANIJA Bošnjak Sanja

AGENCIJA ZA REGIONALNI RAZVOJ REPUBLIKE HRVATSKE Kos Ines	HRVATSKA ZAJEDNICA ŽUPANIJA Tomašević Alojz	VUKOVARSKO - SRJEMSKA ŽUPANIJA Ćirba Željko Ćernok Kristina Ćuljak Marija Marijanović Ivan Velić Tomislav Žalac Gabrijela	ZAGREBACKA ŽUPANIJA Bašić Ivan Herček Zlatko Ilečić Zdenko Mandarić Ante
HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA Babić Marko	HRVATSKA OBRTHIĀKA KOMORA Kolesar Suzana	UDRUGA GRADOVA U REPUBLICI HRVATSKOJ Harmund Tihana	UDRUGA OPĆINA RH Klem Ivica
HRVATSKA POLJOPRIVREDNA KOMORA Jaić Tihomir	HRVATSKA TURISTIĀKA ZAJEDNICA JaĀan Obratov Slavija	MREŹA MLADIH HRVATSKE Janovski Sven	UDRUGA ZA RAD S MLADIMA „BREZA“ Ŗibalić Ivana

2. sjednica Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske 2. svibnja 2016., Gospić			
MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE Vučković Marija	MINISTARSTVO FINANCIJA Brkić Nevenka	DUBROVAČKA ŽUPANIJA Milić Melanija Novaković Andrea Oreb Marina	ISTARSKA ŽUPANIJA Kišberi Duško Sabatti Boris
MINISTARSTVO UPRAVE Juričić Vjekoslav	MINISTARSTVO POMORSTVA, PROMETA I INFRASTRUKTURE Batinić Ratko	LICKO-SENJSKA ŽUPANIJA Brkljačić Andrija Rogić Dragica Franić Ante Stilinović Slaven	PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA Florijan Anđelko Kauzlarić Marinko Krpan Ljudevit Ožanić Nevenka Pinezić Nedjeljko Zrilić Nataša
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE Ciprijan Ivan	MINISTARSTVO TURIZMA Alilović Ivana	SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA Biuk Vicencije Jerkunica Ana Šošić Ante Vučica Marija	ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA Babačić Anita Slavica - Matešić Sanja
MINISTARSTVO RADA I MIROVINSKOG SUSTAVA Domjančić Krešimir	MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I SPORTA Bošnjak Ivana	HRVATSKA ZAJEDNICA ŽUPANIJA Dobrosravić Nikola	ZADARSKA ŽUPANIJA Babić Marica Faričić Josip Lonić Davor Peričić Sanja
MINISTARSTVO ZDRAVLJA Bogut Martina	MINISTARSTVO SOCIJALNE POLITIKE I MLADIH Đukić Uglješa	UDRUGA OPĆINA RH Pilepac Damir	HRVATSKA UDRUGA POSLODAVACA Ivić Šimetin Vesna
MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOG UREĐENJA Tabulov - Štrelov Daria	AGENCIJA ZA REGIONALNI RAZVOJ REPUBLIKE HRVATSKE Copić Matilda	HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA Bukovac Saša	HRVATSKA POLJOPRIVREDNA KOMORA Šare Slavko
HRVATSKA TURISTIČKA ZAJEDNICA Borojević Igor	UDRUGA ZA PRIRODOSLOVNA ISTRAŽIVANJA „UPRIS“ Bumber Zvonko	UDRUGA ZA RAD S MLADIMA „BREZA“ Ivana Šibalić	

**Zajednička 3. sjednica Partnerskih vijeća Kontinentalne i Jadranske Hrvatske
17. lipnja 2016., Zagreb**

MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE Huška Davor Vučković Marija	MINISTARSTVO FINANCIJA Brkić Nevenka	BJELOVARSKO - BILOGORSKA ŽUPANIJA Emić Ivo Novotni Golubić Tanja Vrankić Horvat Daliborka Tomšić Boris	BRODSKO - POSAVSKA ŽUPANIJA Ivaniš Jelena Mirković Damir Rečić Ana Vinković Danijela
MINISTARSTVO GOSPODARSTVA Bobetko Ante Janko	MINISTARSTVO RADA I MIROVINSKOG SUSTAVA Matić Dubravka	GRAD ZAGREB Brčić Davor Jelinić Grgo Jošić Mladen Orlović Maša Vedriš Mladen	KARLOVAČKA ŽUPANIJA Peris Daniela Pogačić Mirjana Popović Nina Sečen Valentina Šaraf Josip
MINISTARSTVO KULTURE Crnokić Deranja Anuška	MINISTARSTVO POMORSTVA, PROMETA I INFRASTRUKTURE Jurišić Darijo	KRAPINSKO - ZAGORSKA ŽUPANIJA Barilar Karolina Jurman Mirjana Kos Marko	OSJEČKO - BARANJSKA ŽUPANIJA Ambruš Denis Krstić Darija Stojanović Gordana
MINISTARSTVO TURIZMA Alilović Ivana	MINISTARSTVO ZDRAVLJA Martina Bogut	SISAČKO - MOSLAVAČKA ŽUPANIJA Čelan Mario Đozić Alan Šeperac Andreja	VARAŽDINSKA ŽUPANIJA Ambroš Ivan Cesarec Čedomil Lehman Maja Kos Goran
MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOG UREĐENJA Šindler Zrinka	MINISTARSTVO PODUZETNIŠTVA I OBRTA Mlakar Vlatka	VIROVITIČKO - PODRAVSKA ŽUPANIJA Bošnjak Sanja Hirjanić Suzana Kraljić Tihana Kovač Emina	VUKOVARSKO - SRIJEMSKA ŽUPANIJA Cirba Željko Černok Kristina Ivanković Vinka Velić Tomislav Žalac Gabrielja
AGENCIJA ZA REGIONALNI RAZVOJ REPUBLIKE HRVATSKE Kos Ines	UDRUGA OPĆINA RH Klem Ivica	HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA Babić Marko	ZAGREBAČKA ŽUPANIJA Bašić Ivan Herček Zlatko Jaić Dejan Mandarić Ante
HRVATSKA OBRTNIČKA KOMORA Kolesar Suzana	HRVATSKA TURISTIČKA ZAJEDNICA Borojević Igor	MREŽA MLADIH HRVATSKE Janovski Sven	

**Zajednička 3. sjednica Partnerskog vijeća Jadranske Hrvatske i Partnerskog vijeća Kontinentalne Hrvatske
17. lipnja 2016., Zagreb**

MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE Vučković Marija	MINISTARSTVO FINACIJA Brkić Nevenka	DUBROVAČKA ŽUPANIJA Milić Melanija Oreb Marina	LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA Brkljačić Andrija Grgurić Marta
MINISTARSTVO GOSPODARSTVA Bobetko Ante Janko	MINISTARSTVO TURIZMA Alilović Ivana	PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA Florijan Anđelko Krpan Ljudevit Mandić Nataša Zrilić Nataša	SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA Katavić Anđelko Vučica Marija Žižić Ela
MINISTARSTVO RADA I MIROVINSKOG SUSTAVA Domjančić Krešimir	MINISTARSTVO ZDRAVLJA Bogut Martina	ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA Krnić Meri	ZADARSKA ŽUPANIJA Čupić Ivan Dedić Vladimir Lonić Davor Peričić Sanja
MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOG UREĐENJA Šindler Zrinka	MINISTARSTVO PODUZETNIŠTVA I OBRTA Mlakar Vlatka	AGENCIJA ZA REGIONALNI RAZVOJ REPUBLIKE HRVATSKE Kos Ines	HRVATSKA ZAJEDNICA ŽUPANIJA Dobroslavić Nikola
HRVATSKA TURISTIČKA ZAJEDNICA Borojević Igor	UDRUGA ZA PRIRODOSLOVNA ISTRAŽIVANJA „UPRIS“ Bumber Zvonko	ZNANSTVENA ZAJEDNICA Kersan – Škabić Ines	

TEMATSKA RADNA SKUPINA - 23. svibnja 2016.

STRATEŠKI CILJ 1. – POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJALNI RAZVOJ

Prioritet 1.1. Obogaćivanje znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života

Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne Lokalne i regionalne infrastrukture

Prioritet 1.3. Podrška područjima s razvojnim posebnostima

MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE Ajduković Ugarković Ljubica Baraba Andreja Ercegovac Ivana Hajduković Davorka Mioč Marija Sašin Pavo	MINISTARSTVO FINANCIJA Hohnjec Ida	MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODE Majdanić Matej Radić Ivan Rajilić Aleksandar	MINISTARSTVO GOSPODARSTVA Grubešić Bruno
MINISTARSTVO ZDRAVLJA Bogut Martina	MINISTARSTVO RADA I MIROVINSKOG SUSTAVA Pazin Gordana	MINISTARSTVO ZNANOSTI OBRAZOVANJA I SPORTA Batur Verica Birač Biljana Čukelj Zdenka Oremuš Vanja	MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOG UREĐENJA Šindler Zrinka
MINISTARSTVO KULTURE Deranja Crnokić Anuška	MINISTARSTVO SOCIJALNE POLITIKE I MLADIH Đukić Uglješa	MINISTARSTVO POMORSTVA, PROMETA I INFRASTRUKTURE Šoštarić Damir Vuković Milan	MINISTARSTVO TURIZMA Pericalić Sonja
AGENCIJA ZA REGIONALNI RAZVOJ REPUBLIKE HRVATSKE Kos Ines	DRŽAVNI URED ZA UPRAVLJANJE DRŽAVNOM IMOVINOM Džaić Vesna Roje Gorana	HRVATSKI ZAVOD ZA PROSTORNI RAZVOJ Šeparović Dubravka	HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE Alerić Kristina Oračić Darko
FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I ENERGETSKU UČINKOVITOST Dubravec Irena Gulan Zetić Vlatka	HRVATSKE ŽELJEZNICE Marchioli Zrinka Vučić Sanja	HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA Maroš Sabina	HRVATSKE VODE Barbalić Sanja Biondić Danko
HRVATSKE CESTE Cvetko Tomislav Kurteš Nevena Lekić Mirela Tomić Krešimir	HRVATSKA OBRTNIČKA KOMORA Jusić Krešo	UDRUGA OPĆINA RH Klem Ivica	INSTITUT ZA RAZVOJ I MEĐUNARODNE ODNOSI Maleković Sanja Tišma Sanja
DVOKUT ECRO d.o.o. Maličević Mirjana Pavelić Imelda			

TEMATSKA RADNA SKUPINA - 24. svibnja 2016.

STRATEŠKI CILJ 2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI

Prioritet 2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini

Prioritet 2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini

Prioritet 2.3. Jačanja ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini

MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE Ercegovac Ivana Hajduković Davorka Mioč Marija	MINISTARSTVO GOSPODARSTVA Grubešić Bruno
MINISTARSTVO ZNANOSTI OBRAZOVANJA I SPORTA Batur Verica Birač Biljana Oremuš Vanja	MINISTARSTVO TURIZMA Alilović Ivana Jakopić Nikolina
MINISTARSTVO RADA I MIROVINSKOG SUSTAVA Jelena Pavičić	DRŽAVNI URED ZA UPRAVLJANJE DRŽAVNOM IMOVINOM Džaić Vesna
HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE Alerić Kristina Oračić Darko	HRVATSKI ZAVOD ZA PROSTORNI RAZVOJ Marohnić Kuzmanović Vesna Šeparović Dubravka
NACIONALNO VIJEĆE ZA KONKURENTNOST Gable Jadranka	AGENCIJA ZA INVESTICIJE I KONKURENTNOST Huljak Marija
HRVATSKA OBRTNIČKA KOMORA Franović Mirela Kurteš Nevena Lekić Mirela Želinski Sanja	INSTITUT ZA RAZVOJ I MEĐUNARODNE ODNOSI Boromasa Anamarija Maleković Sanja
DVOKUT ECRO d.o.o. Bulešić Katarina Kiš Konrad	

TEMATSKA RADNA SKUPINA - 25. svibnja 2016.

STRATEŠKI CILJ 3. – SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM

Prioritet 3.1. Učinkovito upravljanje

Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja

Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini

MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE Ercegovac Ivana Hajduković Davorka Legac Martina Mioč Marija Sašlin Pavo Slivar Ksenija	MINISTARSTVO RADA I MIROVINSKOG SUSTAVA Brajković Bulat Lovrenka
MINISTARSTVO TURIZMA Nikolina Jakopić	MINISTARSTVO FINACIJA Hohnjec Ida Stepić Danijela
AGENCIJA ZA REGIONALNI RAZVOJ REPUBLIKE HRVATSKE Kos Ines	DRŽAVNI URED ZA UPRAVLJANJE DRŽAVNOM IMOVINOM Blažina Vedran Roje Gorana
URED ZA UDRUGE REPUBLIKE HRVATSKE Marković Fišter Stela Rašić Iva	HRVATSKA OBRTNIČKA KOMORA Kolesar Suzana
HRVATSKE ŽELJEZNICE Marchioli Zrinka Poljak Danijela	HRVATSKA ZAJEDNICA ŽUPANIJE Lehman Maja
INSTITUT ZA RAZVOJ I MEĐUNARODNE ODNOSI Maleković Sanja	DVOKUT ECRO D.O.O. Juratek Ivan

PRIOLOG 4. Provedbeni instrumenti - predlošci

Tablica 0. Financijski plan SRR RH 2020+ za trogodišnje proračunsko razdoblje

R.br.*	Naziv cilja /prioriteta/mjere/APP	Indikativni financijski plan 2017.	Indikativni financijski plan 2018.	Indikativni financijski plan 2019.	Referenca na izvor (Državni proračun, OP, dr.)
1.	STRATEŠKI CILJ	0,00			
1.1.	PRIORITET	0,00			
1.1.1.	Mjera				
1.1.2.	Mjera				
1.1.3.	Mjera				
1.2.	Prioritet	0,00			
1.2.1.	Mjera				
1.2.2.	Mjera				
1.2.3.	Mjera				
1.2.4.	Mjera				
1.3.	Prioritet	0,00			
1.3.1.	Mjera				
1.3.2.	Mjera				
1.3.3.	Mjera				
1.3.4.	Mjera				
1.3.5.	Mjera				
2.	STRATEŠKI CILJ	0,00			
2.1.	PRIORITET	0,00			
2.1.1.	Mjera				
2.1.2.	Mjera				
2.1.3.	Mjera				
2.2.	PRIORITET	0,00			
2.2.1.	Mjera				
2.2.2.	Mjera				
2.2.3.	Mjera				
2.2.4.	Mjera				
2.2.5.	Mjera				
2.2.6.	Mjera				
2.3.	PRIORITET	0,00			
2.3.1.	Mjera				
2.3.2.	Mjera				
3.	STRATEŠKI CILJ	0,00			
3.1.	PRIORITET	0,00			
3.1.1.	Mjera				
3.1.2.	Mjera				
3.1.3.	Mjera				
3.1.4.	Mjera				
3.2.	PRIORITET	0,00			
3.2.1.	Mjera				
3.2.2.	Mjera				
3.3.	PRIORITET	0,00			
3.3.1.	Mjera				
3.3.2.	Mjera				
Napomene:					
*numerički kod cilja/prioriteta/mjere u SRRRH					

Tablica 1. Akcijski plan i pokazatelji (primjer)

R.br.*	Naziv strateškog cilja /prioriteta/mjere/ APP (Aktivnosti, programi, projekti)	Nositelj Mjere/APP	Sunositelj(i) Mjere/APP	Osnova suradnje ** (O, Ur, S, Ug)	Pokazatelji****				
					Naziv	Definicija/Opis	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (godina)	Ciljana vrijednost (godina)
1.	Strateški cilj								
1.1.	Prioritet								
1.1.1.	Mjera								
1.1.1.1.	APP:								
1.1.1.2.	APP:								
1.1.1.3.	APP:								
1.1.2.	Mjera								
1.1.2.1.	APP:								
1.1.2.2.	APP:								
1.1.2.3.	APP:								
1.1.3.	Mjera								
1.1.3.1.	APP:								
1.1.3.2.	APP:								
1.1.3.3.	APP:								
1.2.	Prioritet								
1.2.1.	Mjera								
1.2.1.1.	APP:								
1.2.1.2.	APP:								
itd.	itd.								
2.	Strateški cilj								
2.1.	Prioritet								
2.1.1.	Mjera								
2.1.1.1.	APP:								
2.1.1.2.	APP:								
2.1.1.3.	APP:								
2.1.2.	Mjera								
2.1.2.1.	APP:								
2.1.2.2.	APP:								
2.1.2.3.	APP:								
2.1.3.	Mjera								
2.1.3.1.	APP:								
2.1.3.2.	APP:								
itd.	itd.								

Napomene:

*numerički kod cilja/prioriteta/mjere/APP-a u SRRRH

**Sunositelj - oblik formalizacije suradnje kroz odluku (O), uredbu (Ur), sporazum (S), ugovor (Ug)

***Status provedba - (NE) ne provodi se; (DA) - provedba u tijeku; (R) - realizirano

**** Pokazatelji: Strateški cilj - pokazatelj razvijenosti; Prioritet - pokazatelj učinka; Mjera - pokazatelj ishoda; APP - pokazatelj rezultata

Tablica 2. Izvještaj o provedbi Akcijskog plana (primjer)

R.br.*	Naziv strateškog cilja /prioriteta/mjere/ APP (Aktivnosti, programi, projekti)	Nositelj Mjere/ APP	Sunositelj(i) Mjere/APP	Osnova suradnje ** (O, Ur, S, Ug)	Status provedbe**** (NE, DA, R)	Pokazatelj****					Napomena	
						Naziv	Definicija/Opis	Mjerilo (jedinica)	Polazna vrijednost (godina)	Ciljana vrijednost (godina)		Ostvarena vrijednost (godina)
1.	Strateški cilj											
1.1.	Prioritet											
1.1.1.	Mjera											
1.1.1.1.	APP:											
1.1.1.2.	APP:											
1.1.1.3.	APP:											
1.1.2.	Mjera											
1.1.2.1.	APP:											
1.1.2.2.	APP:											
1.1.2.3.	APP:											
1.1.3.	Mjera											
1.1.3.1.	APP:											
1.1.3.2.	APP:											
1.1.3.3.	APP:											
1.2.	Prioritet											
1.2.1.	Mjera											
1.2.1.1.	APP:											
1.2.1.2.	APP:											
itd.	itd.											
2.	Cilj											
2.1.	Prioritet											
2.1.1.	Mjera											
2.1.1.1.	APP:											
2.1.1.2.	APP:											
2.1.1.3.	APP:											
2.1.2.	Mjera											
2.1.2.1.	APP:											
2.1.2.2.	APP:											
2.1.2.3.	APP:											
2.1.3.	Mjera											
2.1.3.1.	APP:											
2.1.3.2.	APP:											
itd.	itd.											

Napomene:

*numerički kod cilja/prioriteta/mjere/APP-a u SRRRH

**Sunositelj - oblik formalizacije suradnje kroz odluku (O), uredbu (Ur), sporazum (S), ugovor (Ug)

***Status provedba - (NE) ne provodi se; (DA) - provedba u tijeku; (R) - realizirano

**** Pokazatelji: Strateški cilj - pokazatelj razvijenosti; Prioritet - pokazatelj učinka; Mjera - pokazatelj ishoda; APP - pokazatelj rezultata

Tablica 3. Financijski plan i ostvarenje financijskog plana (primjer)

R.br.*	Naziv cilja /prioriteta/mjere/APP	Plan Iznos sredstava u godini n**	Plan Iznos sredstava u godini n+1	Plan Iznos sredstava u godini n+2	Ostvarenje Iznos sredstava u godini n**	Ostvarenje Iznos sredstava u godini n+1	Ostvarenje Iznos sredstava u godini n+2
1.	Cilj						
1.1.	Prioritet						
1.1.1.	Mjera						
1.1.1.1.	APP:						
1.1.1.2.	APP:						
1.1.1.3.	APP:						
1.1.2.	Mjera						
1.1.2.1.	APP:						
1.1.2.2.	APP:						
1.1.2.3.	APP:						
1.1.3.	Mjera						
1.1.3.1.	APP:						
1.1.3.2.	APP:						
1.1.3.3.	APP:						
1.2.	Prioritet						
1.2.1.	Mjera						
1.2.1.1.	APP:						
1.2.1.2.	APP:						
itd.	itd.						
2.	Cilj						
2.1.	Prioritet						
2.1.1.	Mjera						
2.1.1.1.	APP:						
2.1.1.2.	APP:						
2.1.1.3.	APP:						
2.1.2.	Mjera						
2.1.2.1.	APP:						
2.1.2.2.	APP:						
2.1.2.3.	APP:						
2.1.3.	Mjera						
2.1.3.1.	APP:						
2.1.3.2.	APP:						
itd.	itd.						

Napomene:

*numerički kod cilja/prioriteta/mjere/APP-a u SRRRH

**n - prva godina provedbe strategije (2017.)

Tablica 4. Izvori sredstava (primjer)

R.br.*	Naziv strateškog cilja /prioriteta/mjere/ APP (Aktivnosti, programi, projekti)	Ukupno planirana sredstva (sve godine***)					Planirana sredstva u prvoj godini provedbe (godina n**)				
		Državni proračun	Pomoći EU	Javna poduzeća	Ostali izvori****	Sveukupno	Državni proračun	Pomoći EU	Javna poduzeća	Ostali izvori****	Sveukupno
1.	Cilj										
1.1.	Prioritet										
1.1.1.	Mjera										
1.1.1.1.	APP:										
1.1.1.2.	APP:										
1.1.1.3.	APP:										
1.1.2.	Mjera										
1.1.2.1.	APP:										
1.1.2.2.	APP:										
1.1.2.3.	APP:										
1.1.3.	Mjera										
1.1.3.1.	APP:										
1.1.3.2.	APP:										
1.1.3.3.	APP:										
1.2.	Prioritet										
1.2.1.	Mjera										
1.2.1.1.	APP:										
1.2.1.2.	APP:										
itd.	itd.										
2.	Cilj										
2.1.	Prioritet										
2.1.1.	Mjera										
2.1.1.1.	APP:										
2.1.1.2.	APP:										
2.1.1.3.	APP:										
2.1.2.	Mjera										
2.1.2.1.	APP:										
2.1.2.2.	APP:										
2.1.2.3.	APP:										
2.1.3.	Mjera										
2.1.3.1.	APP:										
2.1.3.2.	APP:										
itd.	itd.										

Napomene:

*numerički kod cilja/prioriteta/mjere/APP-a u SRRRH

** n - prva godina provedbe strategije (2017.)

*** Za trogodišnje razdoblje n+(n+1)+(n+2)

**** Javno-privatna partnerstva, koncesije, sredstva privatnog sektora i drugi izvori.

PRILOG 5. Financijski okvir

INDIKATIVNI FINANCIJSKI OKVIR - PROCJENA TROŠKOVA ZA PLANIRANJE, PROVEDBU MJERA I PRAĆENJE PROVEDBE SRR RH 2020+			
	PLANIRANJE (APP)	PROVEDBA MJERA KROZ AKVIJSKI PLAN (APP)	PRAĆENJE
AKTIVNOSTI SRR RH	IZRADA APP	PLANIRANE APP U 2017.G.	DJELATNICI ODJELA
	ORGANIZACIJA TRS	- APP PREDVIĐENE U OP	IT SUSTAV - SOFTWARE
	Izrada nove SRR 2020	- APP PREDVIĐENE U DP	STUDIJE ZA IZRADU POKAZATELJA
PROCJENA I OPIS IZDATKA	1) TEKUĆE AKTIVNOSTI TDU POKRIVENE PLAĆAMA DJELATNIKA, NEMA DODATNOG IZDATKA; 2) IZRADA NOVE SRR 2020.	PROCJENA FINANCIJSKOG OKVIRA ZA PROVEDBU PROGRAMA I PROJEKATA KOJI DOPRINOSE OSTVARENJU RAZVOJNIH PRIORITETA SRR RH U RAZDOBLJU do 2020.: 1) IZNOSI U OP-ovima PO MJERAMA I 2) UDIO U PRORAČUNIMA TDU KOJI ĆE BITI IZGLEDNI PARTNERI U PROVEDBI NAVEDENI U OPISIMA MJERA. <i>NAPOMENA: PROCJENA IZDATAKA ZA FINANCIJSKI PLAN APP: PRIJE SVEGA PROGRAMI, PROJEKTI - INFORMACIJE O FINANCIJAMA PRIKUPLJAJU SE OD SVIH PARTNERA TIJEKOM IZRADA APP-A NAVEDENI U OPISIMA MJERA I DR. PO POTREBI</i>	1) TROŠAK 2 DJELATNIKA (96t.KN+144t.KN BRUTO/GODINI), 2) TROŠAK IT STRUČNJAKA I DOMENA (50t.KN), 3)TROŠAK 17 STUDIJA CCA 200 t.KN/STUDIJI
MOGUĆI IZDACI	0,00 kn	66.856.059.744,60 kn	960.000,00 kn
1)	1.500.000,00 kn	51.819.821.116,80 kn	50.000,00 kn
2)			6.800.000,00 kn
3)			
UKUPNO DO 2020+	1.500.000,00 kn	118.675.880.861,40 kn	7.810.000,00 kn
Indikativni iznosi NOVI IZDATAK 2017. ZA SRR RH 2020+	0,00 kn	22.505.820.957,00 kn	3.690.000,00 kn

PRILOG 6. Tablica pokazatelja

ELEMENTI SRR RH	VRSTE POKAZATELJA	RED. BR.	PRIJEDLOG POKAZATELJA	OPIS IZVORA	Mjerna jed.	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost
STRATEŠKI CILJ	POKAZATELJI RAZVOJA	1. 2. 3.	Indeks razvijenosti JLP(R)S Regionalni indeks konkurentnosti Indeks kvalitete regionalnog razvojnog upravljanja	1. Studija/revizija postojećeg indeksa (dinamika revizije svake 3 godine, u tijeku 2016.) 2. Studija/revizija postojećeg indeksa (dinamika revizije svake 3 godine, u tijeku 2016.) 3. Nova studija – potrebno pokrenuti javni natječaj (dinamika revizije godišnja, 2016.)			
PRIORITET	POKAZATELJI UČINKA	1.1 1.2 1.3 2.1 2.2 ...					
MJERA	POKAZATELJI ISHODA	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.2.1 1.2.2 ...					
AKTIVNOSTI PROGRAMI PROJEKT	POKAZATELJI REZULTATA	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.2.1 1.2.2 ...					

PRILOG 7. Vanjska usklađenost Nacrta SRR s EU i nacionalnim razvojnim dokumentima

Vanjska usklađenost Nacrta SRR s EU razvojnim dokumentima

Mjere za provedbu SRR podupiru realizaciju ciljeva i mjera relevantnih nacionalnih dokumenata koji su osnovica za povlačenje sredstava iz europskih investicijskih fondova. Time se proširuju mogućnosti financiranja provedbe svih mjera i povećava vjerojatnost uspješnog ostvarenja postavljenih ciljeva regionalnog razvoja RH do 2020. godine. Predviđene mjere podržavaju infrastrukturna ulaganja u prioritetnim sektorima što je u skladu s **Operativnim programom Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.godine** i **Programom ruralnog razvoja 2014.-2020. godine** (npr. M 07 - Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima, M 04 – Ulaganja u fizičku imovinu). Kod mjera koje obuhvaćaju aktivnosti vezane za jačanje upravljačkih kapaciteta, znanja i osnaživanje aktivnih mjera zapošljavanja vidljiva je usklađenost s **Operativnim programom Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.** te pojedinim mjerama i podmjerama **Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020.** (npr. Mjera 16 – Suradnja, Mjera 01 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja).

Usklađenost mjera Strategije s dokumentima za povlačenje sredstava EU fondova (Operativni program za konkurentnost i koheziju 2014.-2020. (OPKK), Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. (OPULJP) i Program ruralnog razvoja 2014.-2020. (PRR))

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
1.1.1.Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u području odgoja obrazovanja i sporta	OPULJP	10 - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje	10iv – Poboljšanje značaja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja	10.iv.1. Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje
		11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11ii-Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini	11ii1. Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
	OPKK	10 - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje	10a – Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje kroz razvoj infrastrukture za obrazovanje i osposobljavanje	10a3. Povećanje relevantnosti strukovnog obrazovanja poboljšanjem uvjeta za stjecanje praktičnih vještina u ciljanim sektorima strukovnog obrazovanja kako bi se postigla bolja zapošljivost studenata SOO-a
	PRR	M01 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja	Podmjera 1.1. Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	M01 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja
1.1.2.Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini	OPULJP	9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9iv-Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa	9iv.1. Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja 9iv.2. Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući podršku procesu deinstitucionalizacije
	OPKK	9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9a – Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu što pridonosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju, smanjujući nejednakosti u smislu zdravstvenog statusa, promičući socijalnu uključenost, kulturne i rekreativne usluge te prelazak s institucijske skrbi na skrb u zajednici	9a1. Poboljšanje pristupa primarnoj i hitnoj zdravstvenoj zaštiti, s naglaskom na udaljena i deprivirana područja 9a3. Promicanje socijalne uključenosti i smanjenje nejednakosti prelaskom s institucionalne skrbi na skrb u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture
1.1.3.Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva	OPKK	6 – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6c – Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine	6c1 – Povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom
	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11ii-Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini	11ii1. Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
	PRR	M 07 - Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	Podmjera 7.5 Potpora ulaganju za javno korištenje u rekreativnu infrastrukturu, turističke informacije i malu turističku infrastrukturu	
1.2.1.Razvoj lokalne infrastrukture u skladu s potrebama društva	OPKK	10 - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje	10a – Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje kroz razvoj infrastrukture za obrazovanje i osposobljavanje	10a2 Modernizacija, unaprjeđenje i proširenje infrastrukture studentskog smještaja u visokom obrazovanju s ciljem poboljšanja pristupa visokom obrazovanju te završetak studija za studente u nepovoljnom položaju 10a3. Povećanje relevantnosti strukovnog obrazovanja poboljšanjem uvjeta za stjecanje praktičnih vještina u ciljanim sektorima strukovnog obrazovanja kako bi se postigla bolja zapošljivost studenata SOO-a
	PRR	M01 – Prenošnje znanja i aktivnosti informiranja	Podmjera 1.1. Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	
1.2.2.Razvoj regionalne infrastrukture u skladu s potrebama društva	OPKK	2 – Poboljšanje dostupnosti, korištenja i kvalitete informacijskih i komunikacijskih tehnologija	2a – Daljnji razvoj širokopojasnog pristupa i iskorak prema mrežama velikih brzina i podrška prihvaćanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo 2c – Jačanje aplikacija informacijskih i komunikacijskih tehnologija za e-upravu, e-učenje, e-uključenost, e-kulturu i e-zdravlje	2a1. Razvoj širokopojasne infrastrukture mreža sljedeće generacije (NGN) u područjima bez zadovoljavajućeg komercijalnog interesa za investicije u infrastrukturu mreža sljedeće generacije (NGN), za maksimalno povećanje socijalne i gospodarske koristi 2c1.Povećanje korištenja IKT-a u komunikaciji između građana i javne uprave putem uspostave IKT koordinacijske strukture i softverskih rješenja
		5 – Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije i upravljanje rizicima	5a – Podupiranje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu 5b – Poticanje ulaganja za rješavanje specifičnih rizika, osiguranje otpornosti na katastrofe i razvoj sustava upravljanja u slučaju katastrofa	5a1 – Poboljšanje praćenja i predviđanja klimatskih promjena te planiranja mjera prilagodbe 5b1 – Poboljšanje nacionalnih sustava upravljanja u kriznim situacijama
		6 – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6ii – Ulaganje u sektor vodnog gospodarstva kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	6ii1 – Poboljšanje javnog vodoopskrbnog sustava u svrhu osiguranja kvalitete i sigurnosti opskrbe pitkom vodom

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
				6ii2 – Razvoj sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda
		7 – Promicanje održivog transporta i eliminacije uskih grla u ključnim mrežnim infrastrukturama	7a – Podupiranje multimodalnog jedinstvenog europskog prometnog prostora ulaganjem u TEN-T 7b – Poboljšanje regionalne mobilnosti povezivanjem sekundarnih i tercijarnih čvorišta s infrastrukturom TEN-T-a, uključujući multimodalna čvorišta	7a1. Poboljšanje cestovne mreže TEN-T i pristupa cestovnoj mreži TEN-T 7b1 – Povećanje sigurnosti cestovnog prometa na dionoicama s velikim volumenom mješovitog prometa
	PRR	M07 – Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima M05 – Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti	Podmjera 7.2 - Potpora za ulaganja u izradu, poboljšanje ili proširenje svih vrsta male infrastrukture, uključujući ulaganja u obnovljive izvore energije i uštedu energije Podmjera 5.2 - Potpora za ulaganja u obnovu poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama i katastrofalnim događajima	
1.2.3. Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine	OPKK	6 – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6c – Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine 6iii – Zaštita i obnova bioraznolikosti i tla te promicanje usluga ekosustava, uključujući Natura 2000 mrežu i zelenu infrastrukturu	6c1 – Povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom 6c2 – Povećanje privlačnosti edukacijskog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine 6iii2 – Uspostava okvira za održivo upravljanje bioraznolikošću (primarno Natura 2000)
	PRR	M10 – Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene	Podmjera 10.1. – Plaćanja povezana s poljoprivredom, okolišem i klimatskim promjenama	

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		M04 – Ulaganja u fizičku imovinu	Podmjera 4.4. Potpora za neproduktivna ulaganja povezana s ostvarenjem ciljeva poljoprivrede, okoliša i klimatskih promjena	
		Mjera 11 – Ekološki uzgoj	Podmjera 11.1. Plaćanja za prijelaz na prakse i metode ekološkog uzgoja	
1.2.4.Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini	PRR	M 07 - Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	Podmjera 7.2 Potpora ulaganjima u izradu, poboljšanje ili proširenje svih vrsta male infrastrukture, uključujući ulaganja u obnovljive izvore energije i uštedu energije	
		Mjera M04: Ulaganja u fizičku imovinu	4.4 Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva	
		Mjera 11 – Ekološki uzgoj	Podmjera 11.1. Plaćanja za prijelaz na prakse i metode ekološkog uzgoja	
	OPKK	5 – Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije i upravljanje rizicima	5a – Podupiranje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	5a1 – Poboljšanje praćenja i predviđanja klimatskih promjena te planiranja mjera prilagodbe
		4-Podržavanje prelaska na niskouglično gospodarstvo u svim sektorima	4b – Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u poduzećima	4b1 – Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja OIE u proizvodnim/prerađivačkim industrijama 4b2 – Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja OIE u privatnom uslužnom sektoru (turizam, trgovina)
		6 – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6i – Ulaganje u sektor otpada kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	6i1 Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagališta
1.3.1.Pružanje podrške razvoju	PRR	Mjera M06: Razvoj poljoprivrednih	Podmjera:6.4: Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima	

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
potpomognutih područja		gospodarstava i poslovanja		
		M 04 – Ulaganja u fizičku imovinu	Podmjera 4.1 - Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva	
		M05 – Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti	Podmjera 5.2 - potpora za ulaganja u obnovu poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama i katastrofalnim događajima	
	OPKK	9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9a – Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu što pridonosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju, smanjujući nejednakosti u smislu zdravstvenog statusa, promičući socijalnu uključenost, kulturne i rekreativne usluge te prelazak s institucijske skrbi na skrb u zajednici	9a1. Poboljšanje pristupa primarnoj i hitnoj zdravstvenoj zaštiti, s naglaskom na udaljena i deprivirana područja 9a3. Promicanje socijalne uključenosti i smanjenje nejednakosti prelaskom s institucionalne skrbi na skrb u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture
1.3.2. Pružanje podrške održivom otočnom razvoju	OPKK	9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9a – Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu što pridonosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju, smanjujući nejednakosti u smislu zdravstvenog statusa, promičući socijalnu uključenost, kulturne i rekreativne usluge te prelazak s institucijske skrbi na skrb u zajednici	9a1. Poboljšanje pristupa primarnoj i hitnoj zdravstvenoj zaštiti, s naglaskom na udaljena i deprivirana područja 9a3. Promicanje socijalne uključenosti i smanjenje nejednakosti prelaskom s institucionalne skrbi na skrb u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture
		6 – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6ii – Ulaganje u sektor vodnog gospodarstva kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	6ii1 – Poboljšanje javnog vodoopskrbnog sustava u svrhu osiguranja kvalitete i sigurnosti opskrbe pitkom vodom

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
				6ii2 – Razvoj sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda
	OPULJP	9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9iv-Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa	9iv.1. Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja 9iv.2. Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući podršku procesu deinstitucionalizacije
		8 – Promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage	8ii – Održiva integracija mladih na tržište rada (ESF), posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade	8ii1. Povećanje zapošljavanja i integracije dugotrajno nezaposlenih iz NEET skupine na tržište rada i za sve iz NEET skupine od 2019. godine
	PRR	MO6 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja Mjera 13 - Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	Podmjera 6.1. Potpora za pokretanje poslovanja mladim poljoprivrednicima Podmjera 6.3. – Potpora za pokretanje poslovanja za razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava Podmjera 13.3. Plaćanja u područjima s posebnim ograničenjima	
1.3.3.Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja	PRR	Mjera 07 – Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	Podmjera 7.2 - Potpora za ulaganja u izradu, poboljšanje ili proširenje svih vrsta male infrastrukture, uključujući ulaganja u obnovljive izvore energije i uštedu energije Podmjera 7.4 - potpora za ulaganja u uspostavu, poboljšanje ili širenje lokalnih temeljnih usluga za	

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		M05 – Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti	ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu Podmjera 5.2 - potpora za ulaganja u obnovu poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama i katastrofalnim događajima	
	OPKK	5 – Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije i upravljanje rizicima	5a – Podupiranje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	5a1 – Pобољшanje praćenja i predviđanja klimatskih promjena te planiranja mjera prilagodbe
	OPULJP	10 - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje	10iii – Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnog učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija 10iv – Pобољшanje značaja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se	10iii3. Pобољшanje obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika 10iv.1. Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
			temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja	
	PRR	Mjera 13 – Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	Podmjera 13.1. Plaćanja u gorsko planinskim područjima	
1.3.4. Unapređenje kvalitete življenja i razvoj urbanih područja	OPKK	5 – Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije i upravljanje rizicima	5a – Podupiranje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	5a1 – Pобоljšanje praćenja i predviđanja klimatskih promjena te planiranja mjera prilagodbe
		6 – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6e – Aktivnosti kojima se poboljšava urbani okoliš, revitalizacija gradova, obnova i dekontaminacija nekadašnjeg industrijskog zemljišta (uključujući prenamijenjena područja), smanjenje zagađenja zraka i promicanje mjera za smanjenje buke	6e2 – Obnova brownfield lokacija (bivša vojna i industrijska područja) unutar ITU
		4-Podržavanje prelaska na niskouglično gospodarstvo u svim sektorima	4c. Podupiranje energetske učinkovitosti, pametnog upravljanja energijom i korištenja OIE u javnoj infrastrukturi, uključujući javne zgrade, i u stambenom sektoru	4c1 – Smanjenje potrošnje energije u zgradama javnog sektora 4c2 – Smanjenje potrošnje energije u stambenim zgradama (u višestambenim zgradama i kućama) 4c3 – Povećanje učinkovitosti sustava toplinarstva 4c4 – Povećanje učinkovitosti javne rasvjete
	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1. Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9iv-Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa	9iv.2. Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući podršku procesu deinstitucionalizacije
1.3.5. Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima	OPKK	1-Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija	1a – Poboljšanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije s ciljem razvijanja uspješnosti istraživanja i inovacija te promoviranje centara za kompetencije, posebno onih od europskog interesa 1b – Promicanje poslovnih ulaganja u inovacijama i istraživanjima te razvoj veza i sinergija između poduzeća IR centara i visokog obrazovanja, posebno razvoja proizvoda i usluga, tehnološko povezivanje, socijalna inovacija, ekološka inovacija itd.	1a1. Povećana sposobnost sektora za IRI za provođenje istraživanja vrhunske kvalitete i zadovoljavanje potreba gospodarstva 1b1. Povećani razvoj novih proizvoda i usluga iz aktivnosti istraživanja i razvoja 1b2. Jačanje djelatnosti IRI poslovnog sektora kroz stvaranje povoljnog inovacijskog okruženja
	OPKK	6 – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6c – Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine 6iii – Zaštita i obnova bioraznolikosti i tla te promicanje usluga ekosustava, uključujući Natura 2000 mrežu i zelenu infrastrukturu	6c1 – Povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom 6c2 – Povećanje privlačnosti edukacijskog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine 6iii2 – Uspostava okvira za održivo upravljanje bioraznolikošću (primarno Natura 2000)
		5 – Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije i upravljanje rizicima	5a – Podupiranje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	5a1 – Poboljšanje praćenja i predviđanja klimatskih promjena te planiranja mjera prilagodbe
		1-Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija	1a – Poboljšanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije s ciljem razvijanja uspješnosti istraživanja i inovacija te promoviranje centara za kompetencije, posebno onih od europskog interesa	1a1. Povećana sposobnost sektora za IRI za provođenje istraživanja vrhunske kvalitete i zadovoljavanje potreba gospodarstva 1b1. Povećani razvoj novih proizvoda i usluga iz aktivnosti istraživanja i razvoja 1b2. Jačanje djelatnosti IRI poslovnog sektora kroz stvaranje povoljnog inovacijskog okruženja

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
	OPKK	7 – Promicanje održivog transporta i eliminacije uskih grla u ključnim mrežnim infrastrukturama	7a – Podupiranje multimodalnog jedinstvenog europskog prometnog prostora ulaganjem u TEN-T	7a1. Poboljšanje cestovne mreže TEN-T i pristupa cestovnoj mreži TEN-T
	OPULJP	9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9iv-Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa	9iv.1. Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja 9iv.2. Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući podršku procesu deinstitucionalizacije
	PRR	MO4 – Ulaganja u fizičku imovinu	Podmjera 4.1. Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva	
		M06 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	Podmjera 6.2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivredne djelatnosti u ruralnim područjima	
			Podmjera 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	
		M13 - Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	Podmjera 13.3. Plaćanja u područjima s posebnim ograničenjima	

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona	OPKK	3 – Pобољшanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora (za EPFRR) i sektora za ribarstvo i akvakulturu (za EFPR)	3a- Promicanje poduzetništva, posebno olakšavajući ekonomsko iskorištavanje novih ideja i poticanje stvaranja novih poduzeća, uključujući putem poslovnih inkubatora 3d – Podupiranje kapaciteta MSP-ova za rast na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima i inovacijske procese	3a2. Omogućavanje povoljnog okruženja za osnivanje i razvoj poduzeća 3d1. Pобољшani razvoj i rast MSP-ova na domaćem i stranim tržištima
2.1.2. Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1, 3.1.4.)	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1. Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
		10 - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje	10iii – Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija	10iii3. Poboљшanje obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika
2.1.3. Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i	OPULJP	10 - Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za	10iv – Poboљшanje značaja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se	10.iv.1. Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
objekata kulturne baštine (veza 1.2.1, 1.2.3, 3.3.1)		vještine i cjeloživotno učenje	temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja	
	OPKK	6 – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6c – Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine	6c1 – Povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom
	PRR	M07 – Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	Podmjera 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	
2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
	OPKK	3 – Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora (za EPFRR) i sektora za ribarstvo i akvakulturu (za EFPR)	3a- Promicanje poduzetništva, posebno olakšavajući ekonomsko iskorištavanje novih ideja i poticanje stvaranja novih poduzeća, uključujući putem poslovnih inkubatora 3d – Podupiranje kapaciteta MSP-ova za rast na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima i inovacijske procese	3a2. Omogućavanje povoljnog okruženja za osnivanje i razvoj poduzeća 3d1. Poboljšani razvoj i rast MSP-ova na domaćem i stranim tržištima
2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11ii-Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini	11ii1. Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja
		9 – Promicanje socijalne uključenosti,	9v – Promicanje društvenog poduzetništva i strukovne integracije u društvenim poduzećima te	9v1. Povećanje broja i održivosti društvenih poduzeća i njihovih zaposlenika

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
gospodarskim konceptima		borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	socijalne ekonomije i ekonomije solidarnosti radi olakšavanja pristupa zapošljavanju	
	OPKK	1-Jaćanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija	1a – Pобољшanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije s ciljem razvijanja uspješnosti istraživanja i inovacija te promoviranje centara za kompetencije, posebno onih od europskog interesa 1b – Promicanje poslovnih ulaganja u inovacijama i istraživanjima te razvoj veza i sinergija između poduzeća IR centara i visokog obrazovanja, posebno razvoja proizvoda i usluga, tehnološko povezivanje, socijalna inovacija, ekološka inovacija itd.	1a1. Povećana sposobnost sektora za IRI za provođenje istraživanja vrhunske kvalitete i zadovoljavanje potreba gospodarstva 1b1. Povećani razvoj novih proizvoda i usluga iz aktivnosti istraživanja i razvoja 1b2. Jačanje djelatnosti IRI poslovnog sektora kroz stvaranje povoljnog inovacijskog okruženja
	PRR	M06 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	Podmjera 6.1. Potpora mladim poljoprivrednicima	
		M01 – Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja	Podmjera 1.1. Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	
2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini	PRR	M09 – Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija	Podmjera 9.1. Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija u poljoprivrednom i šumarskom sektoru	
		M 04 – Ulaganja u fizičku imovinu	Podmjera 4.2. Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda	
	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
			11ii-Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini	11ii1. Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja
	OPKK	3 – Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora (za EPFRR) i sektora za ribarstvo i akvakulturu (za EFPR)	3d – Podupiranje kapaciteta MSP-ova za rast na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima i inovacijske procese	3d1. Poboljšani razvoj i rast MSP-ova na domaćem i stranim tržištima
2.2.4. Podrška poduzetnicima u potpomognutim područjima i područjima s razvojnim sposobnostima (veza 1.3)	PRR	M 13 – Plaćanja u područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	Podmjere: 13.1. Plaćanja u gorsko planinskim područjima – GPP 13.2. Plaćanja u područjima sa značajnim prirodnim ograničenjima – ZPO 13.3. Plaćanja u područjima s posebnim ograničenjima – PPO	
2.2.5. Bolje iskorištavanje razvojnih potencijala zaštićenih područja prirode s naglaskom na nacionalne parkove i parkove	OPKK	3 – Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora (za EPFRR) i sektora za ribarstvo i akvakulturu (za EFPR)	3a- Promicanje poduzetništva, posebno olakšavajući ekonomsko iskorištavanje novih ideja i poticanje stvaranja novih poduzeća, uključujući putem poslovnih inkubatora	3a1. Bolji pristup financiranju za MSP-ove 3a2. Omogućavanje povoljnog okruženja za osnivanje i razvoj poduzeća
	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
prirode (veza mjera 1.2.3)		te učinkovite javne uprave		
	OPKK	5 – Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencije i upravljanje rizicima	5a – Podupiranje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	5a1 – Pобоljšanje praćenja i predviđanja klimatskih promjena te planiranja mjera prilagodbe
		6 – Očuvanje i zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa	6c – Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine 6iii – Zaštita i obnova bioraznolikosti i tla te promicanje usluga ekosustava, uključujući Natura 2000 mrežu i zelenu infrastrukturu	6c2 – Povećanje privlačnosti edukacijskog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine 6iii2 – Uspostava okvira za održivo upravljanje bioraznolikošću (primarno Natura 2000)
2.3.1. Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini	OPULJP	8 – Promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage	8i – Pristup zapošljavanju za osobe koje traže posao i neaktivne osobe, uključujući one koji su dugotrajno nezaposleni i one koji su daleko od tržišta rada, kao i provedbom lokalnih inicijativa za zapošljavanje i potpore za mobilnost radne snage 8ii – Održiva integracija mladih na tržište rada (ESF), posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade 8iv – Modernizacija ustanova tržišta rada kao što su javne i privatne službe za zapošljavanje te bolja usklađenost s potrebama tržišta rada, uključujući putem djelovanja koja povećavaju transnacionalnu mobilnost radne snage, kao i putem programa mobilnosti, te bolja suradnja institucija i relevantnih dionika	8i1. Povećanje zapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice dugotrajno nezaposlenih i osoba čije vještine ne odgovaraju potrebama tržišta rada 8i3. Povećanje održivog samozapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice žena 8ii1. Povećanje zapošljavanja i integracije dugotrajno nezaposlenih iz NEET skupine na tržište rada i za sve iz NEET skupine od 2019. godine
		9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv	9i – Aktivna uključenost, uključujući s ciljem promicanja jednakih mogućnosti te aktivnog sudjelovanja i poboljšanja zapošljivosti	9i1. Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina, i borba protiv svih oblika diskriminacije

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
		siromaštva i svake diskriminacije		
	PRR	M01 – Prenos znanja i aktivnosti informiranja	Podmjera 1.1. Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	
2.3.2. Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage	OPULJP	8 – Promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage	8i – Pristup zapošljavanju za osobe koje traže posao i neaktivne osobe, uključujući one koji su dugotrajno nezaposleni i one koji su daleko od tržišta rada, kao i provedbom lokalnih inicijativa za zapošljavanje i potpore za mobilnost radne snage 8ii – Održiva integracija mladih na tržište rada (ESF), posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade 8iv – Modernizacija ustanova tržišta rada kao što su javne i privatne službe za zapošljavanje te bolja usklađenost s potrebama tržišta rada, uključujući putem djelovanja koja povećavaju transnacionalnu mobilnost radne snage, kao i putem programa mobilnosti, te bolja suradnja institucija i relevantnih dionika	8i1. Povećanje zapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice dugotrajno nezaposlenih i osoba čije vještine ne odgovaraju potrebama tržišta rada 8i3. Povećanje održivog samozapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice žena 8ii1. Povećanje zapošljavanja i integracije dugotrajno nezaposlenih iz NEET skupine na tržište rada i za sve iz NEET skupine od 2019. godine
		9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9i – Aktivna uključenost, uključujući s ciljem promicanja jednakih mogućnosti te aktivnog sudjelovanja i poboljšanja zapošljivosti	9i1. Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz pomicanje integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina, i borba protiv svih oblika diskriminacije
3.1.1. Uređenje ciklusa upravljanja javnim politikama	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
na svim razinama upravljanja		te učinkovite javne uprave		
3.1.2. Unapređenje upravljanja regionalnim razvojem	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
	PRR	Mjera 16 – Suradnja	Podmjera 16.4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje aktivnosti u lokalnom kontekstu u vezi s razvojem kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta	
3.1.3. Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
		9 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	9iv-Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa	9iv.1. Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja 9iv.2. Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući podršku procesu deinstitucionalizacije
3.1.4. Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
upravljanja (veza mjera 1.2.1. i 2.1.2.)		te učinkovite javne uprave		
3.2.1. Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
		11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
3.2.2. Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima
	PRR	Mjera 16 – Suradnja	Podmjera 16.4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje aktivnosti u lokalnom kontekstu u vezi s razvojem kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta	Mjera 16 – Suradnja
3.3.1. Jačanje dionika u regionalnom razvojnom	OPULJP	11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana	11i – Ulaganje u institucionalne kapacitete te učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja	11i1 – Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
upravljanju i provedbi razvojnih projekata		te učinkovite javne uprave		
			11ii-Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini	11ii1. Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja
	PRR	Mjera 02 - Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima	Podmjera 2.1. Potpora za pružanje savjetodavnih usluga	
		Mjera 01 – Prenošnje znanja i aktivnosti informiranja	Podmjera 1.1 Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	
		Mjera 16 – Suradnja	Podmjera 16.4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje aktivnosti u lokalnom kontekstu u vezi s razvojem kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta	
3.3.2. Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim	OPULJP	11ii-Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz	11ii1. Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja	11ii-Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini

Mjera SRR	Dokument s kojim je vidljiva usklađenost	Tematski cilj OP-a/ Mjera PRR-a	Investicijski prioritet OP-a/ Podmjera PRR-a	Specifični cilj OP-a
razinama upravljanja		pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini		
	PRR	Mjera 01 – Prenos znanja i aktivnosti informiranja	Podmjera 1.1 Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina	

Izvor: IRMO i MRRFEU, 2016.

B. Usklađenost Nacrta SRR s nacionalnim razvojnim dokumentima

Osnovno načelo pri oblikovanju svih ciljeva, prioriteta i mjera SRR RH je postizanje komplementarnosti s ciljevima i prioritetima važećih nacionalnih razvojnih dokumenata čime će se osigurati doprinos provedbe SRR ostvarenju pojedinih sektorskih, a time i ukupnih razvojnih ciljeva Republike Hrvatske

Strateški razvojni dokumenti na nacionalnoj razini s kojima je provjerena usklađenost SRR su slijedeći: Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020., Strategija upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske za razdoblje od 2013. do 2017. godine, Strateški plan Ministarstva kulture 2015.-2017., Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011.-2020., Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje 2016.-2020., Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine, Strategija zaštite okoliša (2002.), Strategija i akcijski plan biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (2008.), Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.), Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti RH 2014.-2020., Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015.-2020., Strategija održivog razvitka RH (2009.), Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine, Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u RH 2016.-2020, Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020, Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u RH 2011.-2016., Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2030., Strategija upravljanja vodama (2009.), Strategija gospodarenja otpadom (2005.), Strategija energetskog razvoja RH (2009), Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije do 2020. godine, Strategija poticanja inovacija RH 2014.-2020., Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine, Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020, Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020., Program ruralnog razvoja 2014.-2020.

U tablici je navedena koherentnost svake pojedinačne mjere SRR RH s ključnim nacionalnim dokumentima kojima su definirani strateški ciljevi i razvojnih prioriteta pojedinih gospodarskih sektora Republike Hrvatske. Izdvojeni komentari prate tablice.

U okviru cilja 1 - **Poticanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja** se podržava održivi teritorijalni razvoj RH i jačanje ukupne kvalitete življenja stanovništva RH. Za realizaciju ovog cilja su predviđena tri razvojna prioriteta u okviru kojih je definirano ukupno 12 konkretno oblikovanih mjera. Mjerama u okviru cilja 1 će se djelovati na jačanje svih razvojnih potencijala i resursa koji imaju presudan učinak na jačanje kvalitete života, a ključni je naglasak na obrazovanju i jačanju kompetencija i vještina za konkurentnost na tržištu rada, razvoju lokalne i regionalne infrastrukture, poboljšanju kvalitete prirodnog okoliša, ravnomjernoj naseljenosti i postizanju ujednačenog razvoja svih područja, s naglaskom na područja s posebnim razvojnim ograničenjima. S obzirom na njihov sadržaj, mjere iz okvira cilja 1 će sinergijskim učincima u najvećoj mjeri poduprijeti realizaciju **Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije** (npr. *Mjera 1.1.1. Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta, Mjera 1.2.1. Razvoj lokalne infrastrukture u skladu s potrebama društva te Mjera 1.2.2. Razvoj regionalne infrastrukture u skladu s potrebama društva*). Djelovanjem na poboljšanje i zaštitu kvalitete prirodnog okoliša će se osigurati doprinos realizaciji **Nacionalne strategije zaštite okoliša** i sektorskih strategija iz područja zaštite okoliša (npr. **Strategija krajobrazne i biološke raznolikosti, Strategija upravljanja vodama, Strategija gospodarenja otpadom**). Zaštiti okoliša izravno i neizravno doprinose sve mjere,

budući da se borba protiv klimatskih promjena provlači kao horizontalna tema u sadržaju gotovo svih mjera. Usklađenost s ciljevima i prioritetima relevantnih nacionalnih strategija iz sektora zaštite okoliša je posebice vidljiva u *sadržaju Mjere 1.2.3. Održivo korištenje u vrednovanje kulturne i prirodne baštine i Mjere 1.2.4. Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini*. Predviđenim ulaganjima u poboljšanje razvoja prometne infrastrukture će se izravno djelovati na ispunjenje ciljeva **Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.** (npr. *Mjera 1.2.2. Razvoj regionalne infrastrukture u skladu s potrebama društva, Mjera 1.3.3. Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja*), a predviđena ulaganja u jačanje kvalitete zdravstvenih i socijalnih usluga su u skladu s ciljevima **Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti 2014.-2020.**, **Nacionalne strategije razvoja zdravstva 2012.- 2020. godine** i **Strategije razvoja sustava socijalne skrbi u RH 2011.-2016** (npr. *Mjera 1.3.1. Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja, Mjera 1.1.2. Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini*).

Usklađenost Strategije s drugim ključnim nacionalnim razvojnim dokumentima – CILJ 1

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
1.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
1. Poticanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja	1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života	1.1.1.Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u području odgoja obrazovanja i sporta	Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.)	<p>CJELOŽIVOTNO UČENJE:</p> <p>1.Izgraditi sustav za identificiranje, poticanje i razvoj sposobnosti i potencijala pojedinaca te ojačati službe za cjeloživotno osobno i profesionalno usmjeravanje</p> <p>2.Unaprijediti kvalitetu i uspostaviti sustav osiguranja kvalitete</p> <p>3.Razviti procese i sustav priznavanja neformalno i informalno stečenih znanja i vještina</p> <p>RANI I PREDŠKOLSKI, OSNOVNOŠKOLSKI I SREDNJOŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE:</p> <p>1.Unaprijediti razvojni potencijal odgojno-obrazovnih ustanova</p> <p>6. Razviti cjelovit sustav podrške učenicima</p> <p>7. Osigurati optimalne uvjete rada odgojno obrazovnih ustanova</p> <p>VISOKO OBRAZOVANJE:</p>	<p>6.1. Uspostaviti standardizirane mehanizme rane identifikacije razvojnih potreba i mogućih teškoća djece</p> <p>6.3. Izgradnja kapaciteta cjelovite podrške djeci i učenicima</p> <p>7.1. Uspostaviti optimalnu mrežu odgojno-obrazovnih ustanova</p> <p>7.4. Unapređivanje rada odgojno-obrazovnih ustanova u kojima se ostvaruju posebni programi odgoja i obrazovanja za učenike s poteškoćama</p> <p>1.1.Uskladiti broj i profil studijskih programa s društvenim i gospodarskim potrebama</p>

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
1.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
				<p>1.Unaprijediti studijske programe dosljednom provedbom postavki Bolonjske reforme i redefinirati kompetencije koje se njime stječu</p> <p>OBRAZOVANJE ODRASLIH:</p> <p>1.Osigurati preduvjete za povećanje uključenosti odraslih u procese cjeloživotnog učenja i obrazovanja</p> <p>2.Unaprijediti i proširiti učenje, obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje kroz rad</p> <p>3.Uspostaviti sustav osiguranja kvalitete u obrazovanju odraslih</p>	
			<p>Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine</p>	<p>5.Osnažiti kapacitete građanskih inicijativa i organizacija civilnog društva koje djeluju u lokalnim zajednicama za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima</p>	<p>10. Uvesti i sustavno provoditi građanski odgoj i obrazovanje na svim razinama obrazovnog sustava</p> <p>12. Uvođenje odgojno-obrazovnih sadržaja usmjerenih stjecanju znanja, stavova i vrijednosti u vezi s volontiranjem u obrazovni sustav</p>
			<p>Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti RH (2014.-2020).</p>	<p>2.Osiguravanje uvjeta za sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba</p>	<p>1.Povećanje dostupnosti odgoja i obrazovanja na svim razinama neovisno o ekonomskom statusu pojedinca</p> <p>2.Poticanje inkluzivnog obrazovanja kroz uključivanje djece i učenika s teškoćama u redoviti sustav odgoja i obrazovanja</p> <p>3.Unaprijeđenje kvalitete obrazovanja na svim razinama obrazovanja</p> <p>4.Poticanje cjeloživotnog učenja i povećanje broja odraslih osoba uključenih u programe obrazovanja</p>
			<p>Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u RH 2016.-2020.</p>	<p>2.Poticanje cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (CPU) prema potrebama tržišta rada i gospodarstva</p>	<p>2.2.Razviti usluge CPU prema potrebama tržišta rada i gospodarstva</p>

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
1.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
			Strategija pametne specijalizacije RH (S3)	1. Usmjeravanje kapaciteta u području znanja i inovacija na područja od najvećeg potencijala za Hrvatsku radi pokretanja konkurentnosti i društveno-gospodarskog razvoja i transformacije hrvatskog gospodarstva kroz učinkovite aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija	6. Razvoj pametnih vještina – unaprjeđenje kvalifikacija postojeće i nove radne snage za pametnu specijalizaciju
		1.1.2.Unaprjeđenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini	Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.	2.Ujednačavanje i poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite 3.Poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti zdravstvenog sustava 4.Povećanje dostupnosti zdravstvene zaštite	2.Jačanje i bolje korištenje ljudskih resursa u zdravstvu 5.Poticanje kvalitete u zdravstvenoj zaštiti
			Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti RH (2014.-2020).	1.Osiguravanje uvjeta za uspješnu borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu 2. Osiguravanje uvjeta za sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba	2.Unaprjeđenje dostupnosti, priuštivosti i kvalitete socijalnih usluga 1.Zdravstvena zaštita najranjivijih skupina poboljšanjem dostupnosti zdravstvene zaštite 1. Unaprjeđenje kvalitete života starijih osoba i širenje usluga u zajednici
			Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u RH 2011.-2016.	1. Pridonijeti osiguranju minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva, olakšavanju pristupa socijalnim pravima, te primjerenom zadovoljavanju potreba socijalno osjetljivih skupina.	1.Povećati djelotvornost sustava socijalnih pomoći, 2.Provesti decentralizaciju sustava socijalne skrbi 3.Zaustaviti trendove institucionalizacije te provesti deinstitucionalizaciju i transformaciju domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba 4.Povećati iskoristivost pretpripravnih fondova Europske unije, programa EU i strukturnih fondova
		1.1.3.Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva	Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine	5.Osnažiti kapacitete građanskih inicijativa i organizacija civilnog društva koje djeluju u lokalnim zajednicama za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima 4.Osigurati ujednačen razvoj i zastupljenost organizacija civilnog društva u svim regijama RH	7. Poboljšati djelotvornost savjetovanja s OCD u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata 1. Poboljšati djelotvornost postojećih i ustanoviti nove institucionalne oblike i modele potpore razvoju civilnog društva na nacionalnoj i lokalnim razinama

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
1.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
				Unaprijediti sudjelovanje OCD u procesu donošenja odluka na lokalnim razinama	
			Strateški plan Ministarstva kulture 2015.-2017.	1.Razvoj kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i proizvodnje te javne komunikacije 2.Zaštićena i očuvana kulturna baština	1.1.Potpora umjetničkom stvaralaštvu, poduzetništvu i participaciji u kulturi 1.2.Razvoj nezavisne (izvaninstitucionalne) kulture 2.2.Osiguran optimalan model zaštite i upravljanja kulturnim dobrima
	1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture	1.2.1.Razvoj lokalne infrastrukture u skladu s potrebama društva	Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.)	CJELOŽIVOTNO UČENJE: 4.Izgraditi sustav za identificiranje, poticanje i razvoj sposobnosti i potencijala pojedinaca te ojačati službe za cjeloživotno osobno i profesionalno usmjeravanje RANI I PREDŠKOLSKI, OSNOVNOŠKOLSKI I SREDNJOŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE: 7. Osigurati optimalne uvjete rada odgojno obrazovnih ustanova OBRAZOVANJE ODRASLIH: 1.Osigurati preduvjete za povećanje uključenosti odraslih u procese cjeloživotnog učenja i obrazovanja	6.3. Izgradnja kapaciteta za cjelovit sustav podrške djeci i učenicima 7.2. Ujednačavanje uvjeta rada u odgojno obrazovnim ustanovama
			Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2030.	3.Unapređenje regionalne povezanosti u putničkom prometu jačanjem teritorijalne kohezije 6.Unapređenje prometnog sustava u smislu organizacije i operativnog ustrojstva, a s ciljem osiguranja efikasnosti i održivosti samog sustava	3.1.Unapređenje regionalne povezanosti na kopnu 3.2.Unapređenje regionalne povezanosti prema otocima/s otoka/među otocima 6.4.Unapređenje sigurnosti prometnog sustava
			Strategija upravljanja vodama (2009.)	1.Osigurati dovoljno kvalitetne pitke vode za javnu vodoopskrbu stanovništva 3.Zaštititi ljude i materijalna dobra od štetnog djelovanja voda	N/A

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
1.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
		1.2.2. Razvoj regionalne infrastrukture u skladu s potrebama društva	Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.)	RANI I PREDŠKOLSKI, OSNOVNOŠKOLSKI I SREDNJOŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE: 7. Osigurati optimalne uvjete rada odgojno obrazovnih ustanova	6.3. Izgradnja kapaciteta za cjelovit sustav podrške djeci i učenicima 7.2. Ujednačavanje uvjeta rada u odgojno obrazovnim ustanovama
			Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti RH (2014.-2020).	2. Osiguravanje uvjeta za sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba	4.Unapređenje standarda stanovanja ranjivih skupina
			Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2030.	4.Unapređenje pristupačnosti u putničkom prometu unutar i prema glavnim urbanim aglomeracijama 5.Unapređenje pristupačnosti u teretnom prometu 6.Unapređenje prometnog sustava u smislu organizacije i operativnog ustrojstva, a s ciljem osiguranja efikasnosti i održivosti samog sustava	4.1.-4.6.Unapređenje pristupačnosti u putničkom prometu – čvorišta (Zagreb,Rijeka,Split,Osijek,Dubrovnik,Zadar) 5.1.-5.5.Unaprjeđenje pristupačnosti u teretnom prometu –Središnja Hrvatska, Sjeverni Jadran, Istočna Hrvatska, Sjeverna i Srednja Dalmacija, Južna Dalmacija 6.4.Unapređenje sigurnosti prometnog sustava
		1.2.3.Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine	Strateški plan Ministarstva kulture 2015.-2017.	1.Razvoj kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i proizvodnje te javne komunikacije	Strateški plan Ministarstva kulture 2015.-2017.
			Strategija zaštite okoliša (2002.)	1.Održati postojeću biološku raznolikost u Republici Hrvatskoj	2. Integrirati zaštitu okoliša u sve sektore koji djeluju na okoliš ili žive od okoliša, na taj način da je zaštita okoliša sastavni dio svih politika, planova i programa
			Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (2008.)	1.Očuvati sveukupnu biološku, krajobraznu i geološku raznolikost kao temeljnu vrijednost i potencijal za daljnji razvitak Republike Hrvatske 4. Osigurati integralnu zaštitu prirode kroz suradnju s drugim sektorima	N/A
			Strategija održivog razvitka RH (2009.)	Učinkovita zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti, primjenom i unapređivanjem postojećih i donošenjem novih zakonskih	14. Poticati razvojne modele koji, primjereno značajkama prostora, unapređuju prostor, uz

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
1.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
				propisa te razumnim gospodarenjem i zaštitom prirodnih vrijednosti, primjenom naprednih tehnologija, integriranjem politike zaštite prirode u razvojne politike pojedinih sektora, uz praćenje pritisaka te uz stručni nadzor	očuvanje fizičke i ekološke cjelovitosti resursnih područja. 15. Velike infrastrukturne sustave razvijati funkcionalnom integracijom teritorija Republike Hrvatske.
		1.2.4.Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini	Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2030.	6.Unapređenje prometnog sustava u smislu organizacije i operativnog ustrojstva, a s ciljem osiguranja efikasnosti i održivosti samog sustava	6.3.Unapređenje operativnih postavki sustava
			Strategija gospodarenja otpadom (2005.)	1.Izbjegavanje nastajanja otpada – smanjivanje količina i opasnih svojstava otpada 2.Povećavanje udjela kontroliranog skupljanja i zbrinjavanja otpada 3.Sanacija postojećih odlagališta	N/A
			Strategija energetskog razvoja RH (2009).	3.Održivost energetskog razvoja	N/A
			Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije do 2020. godine	Doseći udio energije iz OIE-a u bruto neposrednoj potrošnji energije od 20% do 2020. godine	N/A
	1.3.Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima	1.3.1.Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja	Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u RH 2011.-2016.	1. Pridonijeti osiguranju minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva, olakšavanju pristupa socijalnim pravima, te primjerenom zadovoljavanju potreba socijalno osjetljivih skupina.	2.Provesti decentralizaciju sustava socijalne skrbi
			Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.	2.Ujednačavanje i poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite	5.Poticanje kvalitete u zdravstvenoj zaštiti

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
1.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
			Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2030.	3.Unapređenje regionalne povezanosti u putničkom prometu jačanjem teritorijalne kohezije	3.1.Unapređenje regionalne povezanosti na kopnu
			Strategija upravljanja vodama (2009.)	1.Osigurati dovoljno kvalitetne pitke vode za javnu vodoopskrbu stanovništva 3.Zaštititi ljude i materijalna dobra od štetnog djelovanja voda	N/A
			Strategija energetskog razvoja RH (2009.)	1.Sigurnost opskrbe energijom 3.Održivost energetskog razvoja	N/A
			Strategija održivog razvitka RH (2009.)	Zaustaviti daljnji pad prirodnog prirasta stanovništva i nepovoljna migracijska kretanja	7. Planski usmjeravati ukupne migracijske tokove koji će pridonijeti povoljnijim demografskim kretanjima, osobito one usmjerene na povratak mlađe, nedavno iseljene populacije
		1.3.2. Pružanje podrške održivom otočnom razvoju	Strategija upravljanja vodama (2009.)	1.Osigurati dovoljno kvalitetne pitke vode za javnu vodoopskrbu stanovništva 3.Zaštititi ljude i materijalna dobra od štetnog djelovanja voda	N/A
			Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2030.	3.Unapređenje regionalne povezanosti u putničkom prometu jačanjem teritorijalne kohezije	3.1.Unapređenje regionalne povezanosti na kopnu 3.2.Unapređenje regionalne povezanosti prema otocima/s otoka/među otocima
			Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.	4.Povećanje dostupnosti zdravstvene zaštite	5.Poticanje kvalitete u zdravstvenoj zaštiti
			Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u RH 2011.-2016.	2.Povećati dostupnost i kvalitetu socijalnih usluga uz regionalnu ravnomjernost	N/A

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
1.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
			Strategija razvoja poduzetništva u RH od 2013. – 2020. godine	1.Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u RH	2. Poboljšan pristup financiranju 3.Promocija poduzetništva 5.Poboljšano poslovno okruženje
		1.3.3.Pružanje podrške razvoju brdsko-planiniskih područja	Strategija održivog razvitka RH (2009.)	Zaustaviti daljnji pad prirodnog prirasta stanovništva i nepovoljna migracijska kretanja	7. Planski usmjeravati ukupne migracijske tokove koji će pridonijeti povoljnijim demografskim kretanjima, osobito one usmjerene na povratak mlađe, nedavno iseljene populacije
			Strategija razvoja poduzetništva u RH od 2013. – 2020. godine	1.Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u RH	3.Promocija poduzetništva
			Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u RH 2016.-2020.	2.Poticanje cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (CPU) prema potrebama tržišta rada i gospodarstva	2.2.Razviti usluge CPU prema potrebama tržišta rada i gospodarstva
			Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2030.	4.Unapređenje pristupačnosti u putničkom prometu unutar i prema glavnim urbanim aglomeracijama	4.1.-4.6.Unapređenje pristupačnosti u putničkom prometu – čvorišta (Zagreb,Rijeka,Split,Osijek,Dubrovnik,Zadar)
			Strategija zaštite okoliša (2002.)	Sačuvati prirodne zalihe, a osobito integritet i značajke područja posebnih prirodnih vrijednosti (more, obala i otoci, planinski dio Republike Hrvatske itd.)	Integrirati zaštitu okoliša u sve sektore koji djeluju na okoliš ili žive od okoliša, na taj način da je zaštita okoliša sastavni dio svih politika, planova i programa
			Strategija upravljanja vodama (2009.)	1.Osigurati dovoljno kvalitetne pitke vode za javnu vodoopskrbu stanovništva	N/A
		1.3.4. Unapređenje kvalitete življenja i	Strategija energetskog razvoja RH (2009).	1.Sigurnost opskrbe energijom 3.Održivost energetskog razvoja	N/A
			Strategija održivog razvitka RH (2009)	Jačanje prostorno-razvojne strukture uravnoteženim policentričnim razvitkom	Poticati razvojne modele koji, primjereno značajkama prostora, unapređuju prostor, uz

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
1.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
		razvoj urbanih područja		temeljenim na opremljenosti kvalitetnom infrastrukturom, stvaranjem mreže gradova srednje i male veličine te uvažavanjem osobitosti prirodne i kulturne baštine kao važnih čimbenika nacionalnoga prostornog identiteta.	očuvanje fizičke i ekološke cjelovitosti resursnih područja.
			Nacionalna strategija zaštite okoliša (2002.)	Sačuvati i unaprijediti kakvoću voda, mora, zraka i tla u Republici Hrvatskoj	Integrirati zaštitu okoliša u sve sektore koji djeluju na okoliš ili žive od okoliša, na taj način da je zaštita okoliša sastavni dio svih politika, planova i programa
		1.3.5. Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima	Nacionalna strategija zaštite okoliša (2002.)	Sačuvati i unaprijediti kakvoću voda, mora, zraka i tla u Republici Hrvatskoj Održati postojeću biološku raznolikost u Republici Hrvatskoj	Integrirati zaštitu okoliša u sve sektore koji djeluju na okoliš ili žive od okoliša, na taj način da je zaštita okoliša sastavni dio svih politika, planova i programa
			Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije do 2020. godine	Doseći udio energije iz OIE-a u bruto neposrednoj potrošnji energije od 20% do 2020. godine	N/A
			Strategija održivog razvitka RH (2009)	Učinkovita zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti	Smanjiti gubitak morske i obalne biološke raznolikosti i povećati broj zaštićenih područja. U planiranju i uređivanju prostora te planiranju i korištenju prirodnih dobara osigurati očuvanje značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza te održavanje bioloških, geoloških i kulturnih vrijednosti koje određuju njegovo značenje i estetski doživljaj
			Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2030.	3.Unapređenje regionalne povezanosti u putničkom prometu jačanjem teritorijalne kohezije	3.1.Unapređenje regionalne povezanosti na kopnu
			Strategija poticanja inovacija RH 2014.-2020.	1.Poboljšana inovacijska izvedba RH 3.Jačanje ljudskih kapaciteta za istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije	1.1.Poboljšanje učinkovitosti nacionalnog inovacijskog sustava, 3.2.Rješavanje društvenih izazova kroz primjenu društveno korisnih inovacija

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
1.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
			Strategija razvoja poduzetništva u RH od 2013. – 2020. godine	1.Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u RH	3.Promocija poduzetništva 4.Poboljšanje poduzetničkih vještina 5.Poboljšano poslovno okruženje
			Strategija pametne specijalizacije RH (S3)	1. Usmjeravanje kapaciteta u području znanja i inovacija na područja od najvećeg potencijala za Hrvatsku radi pokretanja konkurentnosti i društveno-gospodarskog razvoja i transformacije hrvatskog gospodarstva kroz učinkovite aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija	2. Prevladavanje rascjepkanosti inovacijskog lanca vrijednosti i jaza između znanstveno-istraživačkog i poslovnog sektora

Za podršku ostvarenju cilja 2 - **Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti** definirana su tri razvojna prioriteta te deset mjera. Sadržaj mjera ukazuje na to da su ključne aktivnosti za ispunjenje ovog cilja usmjerene na jačanje regionalnih i lokalnih gospodarstava. To će se ostvariti kroz snažniju podršku razvoju poduzetništva, osnaživanje primjene inovacija u poduzetničkom poslovanju i stavljanjem u funkciju razvoja nedovoljno iskorištenih razvojnih resursa (npr. zaštićenih prirodnih područja i kulturnih dobara). U odnosu na ciljeve i prioritete nacionalnih strateških dokumenata, najuočljivija je poveznica mjera u okviru ovog cilja s dokumentima vezanima za razvoj poduzetništva. Tako je, između ostalog, vidljiva jasna usklađenost sa **Strategijom razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020.** (npr. *Mjera 2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona* i *Mjera 2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija*), **Strategijom razvoja klastera Republike Hrvatske 2011.-2020.** (npr. *Mjera 2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini*) i **Strategijom pametne specijalizacije Republike Hrvatske** (npr. *Mjera 2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima*).

Usklađenost strategije s drugim ključnim nacionalnim razvojnim dokumentima – CILJ 2

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
2.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
2. Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti	2.1 Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini	2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona	Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020.	1.Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u RH	3.Promocija poduzetništva 5.Poboljšano poslovno okruženje
		2.1.2. Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1, 3.1.4.)	Strategija upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske za razdoblje od 2013. do 2017. godine	Cilj je dugoročno osigurati učinkovito i transparentno upravljanje i raspolaganje imovinom Republike Hrvatske čija je održivost važna za život i rad postojećih i budućih naraštaja, te osigurati da imovina Republike Hrvatske bude u službi gospodarskog i rasta te zaštite nacionalnih interesa.	N/A
		2.1.3. Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1, 1.2.3, 3.3.1)	Strateški plan Ministarstva kulture 2015.-2017.	Opći cilj 2. Zaštićena i očuvana kulturna baština	Posebni cilj 2.1. Razvoj službe zaštite i očuvanja kulturne baštine Republike Posebni cilj 2.2. Osiguran optimalni model zaštite i upravljanja kulturnim dobrima
	2.2. Stvaranje poticajnog	2.2.1. Jačanje lokalnih i	Strategija razvoja poduzetništva u	1.Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u RH	1. Poboljšanje ekonomske uspješnosti

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
2.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
	poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini	regionalnih poduzetničkih potpornih institucija	Republici Hrvatskoj 2013.-2020.		5. Poboljšano poslovno okruženje
		2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima	Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020.	1.Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u RH	1. Poboljšanje ekonomske uspješnosti 3. Promocija poduzetništva 4. Poboljšanje poduzetničkih vještina
			Strategija pametne specijalizacije RH (S3)	1. Usmjeravanje kapaciteta u području znanja i inovacija na područja od najvećeg potencijala za Hrvatsku radi pokretanja konkurentnosti i društveno-gospodarskog razvoja i transformacije hrvatskog gospodarstva kroz učinkovite aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija	2. Prevladavanje rascjepkanosti inovacijskog lanca vrijednosti i jaza između znanstveno-istraživačkog i poslovnog sektora
		2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na	Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011.-2020.	1.Jaćanje klastera i klusterskih udruženja 2.Jaćanje znanja i vještina za razvoj klastera	2.1.4. Informiranje i promidžba politike razvoja klastera 2.2.3. Umrežavanje klastera na regionalnoj razini 2.5.1. Jaćanje znanja i vještina 2.5.2. Informacijske i komunikacijske aktivnosti klastera

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
2.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
		regionalnoj i lokalnoj razini	Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje 2016.-2020.	1. Usmjeravanje kapaciteta u području znanja i inovacija na područja od najvećeg potencijala za Hrvatsku radi pokretanja konkurentnosti i društveno-gospodarskog razvoja i transformacije hrvatskog gospodarstva kroz učinkovite aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija	5. Partnerski rad na rješavanju društvenih izazova
			Strategija razvoja poduzetništva 2013.-2020.	1.Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj	1.Poboljšanje ekonomske uspješnosti 4.Promocija poduzetništva 5.Poboljšano poslovno okruženje
			Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine	4.Povećanje turističke potrošnje	7. Pokretanje novih programa za poticanje razvoja malih, srednjih i velikih poduzetničkih poduhvata (mjera) 10. Stvaranje poduzetničkih klastera (mjera)
		2.2.4. Podrška poduzetnicima u potpomognutim područjima i područjima s razvojnim sposobnostima (veza 1.3)	Strategija razvoja poduzetništva 2013.-2020.	1.Povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj	2.Poboljšan pristup financiranju

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
2.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
		2.2.5. Bolje iskorištavanje razvojnih potencijala zaštićenih područja prirode s naglaskom na nacionalne parkove i parkove prirode (veza mjera 1.2.3)	Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine	3.Investicije 4.Povećanje turističke potrošnje	7. Pokretanje novih programa za poticanje razvoja malih, srednjih i velikih poduzetničkih poduhvata (mjera) 10. Stvaranje poduzetničkih klastera (mjera)
			Strategija zaštite okoliša (2002.)	3. Sačuvati prirodne zalihe, a osobito integritet i značajke područja posebnih prirodnih vrijednosti (more, obala i otoci, planinski dio Republike Hrvatske itd.)	2. Integrirati zaštitu okoliša u sve sektore koji djeluju na okoliš ili žive od okoliša, na taj način da je zaštita okoliša sastavni dio svih politika, planova i programa
			Strategija i akcijski plan biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (2008.)	4. Osigurati integralnu zaštitu prirode kroz suradnju s drugim sektorima	N/A

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
2.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
	2.3. Jačanje ljudskih potencijala, obrazovanje i osposobljavanje povezano s potrebama regionalnog i lokalnog gospodarstva	2.3.1. Podrška povećanju osposobljenost radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini	Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.)	<p>CJELOŽIVOTNO UČENJE:</p> <p>1.Izgraditi sustav za identificiranje, poticanje i razvoj sposobnosti i potencijala pojedinaca te ojačati službe za cjeloživotno osobno i profesionalno usmjeravanje</p> <p>3.Razviti procese i sustav priznavanja neformalno i informalno stečenih znanja i vještina</p> <p>2.Provesti cjelovitu kurikularnu reformu</p> <p>RANI PREDŠKOLSKI, OSNOVNOŠKOLSKI I SREDNJOŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE:</p> <p>1.Unaprijediti razvojni potencijal odgojno-obrazovnih ustanova</p> <p>7.Osigurati optimalne uvjete rada odgojno obrazovnih ustanova</p> <p>OBRAZOVANJE ODRASLIH:</p> <p>1.Osigurati preduvjete za povećanje uključenosti odraslih u procese cjeloživotnog učenja i obrazovanja</p> <p>3.Uspostaviti sustav osiguranja kvalitete u obrazovanju odraslih</p>	<p>2.5. Razviti i uvesti cjelovit sustav vrednovanja, ocjenjivanja i izvještavanja o razini usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda (ishoda učenja)</p> <p>2.4. Izraditi i uvesti nacionalne kurikulume</p> <p>7.1.Uspostaviti optimalnu mrežu odgojno obrazovnih ustanova</p>
			Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti RH 2014.-2020.	<p>1.Osiguravanje uvjeta za uspješnu borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu</p>	<p>1.Povećanje dostupnosti odgoja i obrazovanja na svim razinama neovisno o ekonomskom statusu pojedinca</p>

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
2.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
				2. Osiguravanje uvjeta za sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih kao i smanjenja broja siromašnih i socijalno isključenih osoba	3. Unaprjeđenje kvalitete obrazovanja na svim razinama obrazovanja 1.Korištenje mjera aktivne politike zapošljavanja i omogućavanje stručnog osposobljavanja
		2.3.2. Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage	Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015.-2020.	1.Povećanje učinkovitosti i djelotvornosti u sustavu javne uprave	7. Unaprijeđen sustav stručnog usavršavanja u javnoj upravi
			Strategija održivog razvitka RH (2009.)	1.Zaustaviti daljnji pad prirodnog prirasta stanovništva i nepovoljna migracijska kretanja	4. Donijeti i provoditi strategiju stambenog zbrinjavanja na nacionalnoj, lokalnoj i regionalnoj razini, osobito za mlade koji tek dolaze na tržište rada i osnivaju obitelji 7. Planski usmjeravati ukupne migracijske tokove koji će pridonijeti povoljnijim demografskim kretanjima, osobito one usmjerene na povratak mlade, nedavno iseljene populacije

Ciljem 3 - **Sustavno upravljanje regionalnim razvojem** će se djelovati na osnaživanje kapaciteta, sposobnosti i suradnje za dugoročni održivi regionalni razvoj. Cilj podupiru tri razvojna prioriteta unutar kojih je ukupno osam mjera. U okviru mjera su najzastupljenije aktivnosti, programi i projekti usmjereni na poboljšanje učinkovitosti javnih politika i osnaživanje mehanizama za kvalitetno upravljanje razvojem (npr. međusektorska suradnja, koordinacija, participativni pristup u upravljanju razvojem i dr.). Stoga se mjerama u okviru ovog cilja u najvećoj mjeri doprinosi realizaciji ciljeva nacionalne **Strategije razvoja javne uprave 2015.-2020.** (npr. *Mjera 3.1.1. Uređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja, Mjera 3.2.2. Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i ostale*).

Usklađenost Strategije s drugim ključnim nacionalnim razvojnim dokumentima – CILJ 3

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
3.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
3.Sustavno upravljanje regionalnim razvojem	3.1.Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)	3.1.1. Uređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja	<i>Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020.</i>	Cilj 1. Unaprijeđeni procesi u javnoj upravi Cilj 3. Povećana dostupnost informacija javne uprave	Mjera 1.1. Unaprijediti proces stvaranja javnih politika i strateškog planiranja u javnoj upravi Mjera 3.1. Unaprijediti pristup informacijama javne uprave
		3.1.2. Unapređenje upravljanja regionalnim razvojem	Nema usklađenosti strategije s drugim ključnim nacionalnim razvojnim dokumentima		
		3.1.3. Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i	<i>Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020.</i>	CILJ 17. RACIONALIZIRANI SUSTAV LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE	Mjera 17.1. Definirati model funkcionalne i fiskalne decentralizacije

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
3.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
		fiskalne decentralizacije			
		3.1.4. Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja (veza mjera 1.2.1. i 2.1.2.)	Strategija upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu republike hrvatske za razdoblje od 2013. do 2017. godine	Cilj je dugoročno osigurati učinkovito i transparentno upravljanje i raspolaganje imovinom Republike Hrvatske čija je održivost važna za život i rad postojećih i budućih naraštaja, te osigurati da imovina Republike Hrvatske bude u službi gospodarskog i rasta te zaštite nacionalnih interesa.	N/A
	3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije)	3.2.1. Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini	<i>Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020.</i>	CILJ 2. OLAKŠANA KOMUNIKACIJA KORISNIKA UPRAVNIH USLUGA S JAVNOPRAVNIM TIJELIMA CILJ 16. POBOLJŠANA KOORDINACIJA DJELOVANJA JAVNE UPRAVE	Mjera 2.1. Uspostaviti jedinstvena upravna mjesta Mjera 2.3. Unaprijediti sustav elektroničkih usluga Mjera 2.3. Unaprijediti sustav elektroničkih usluga Mjera 16.1. Unaprijediti horizontalnu koordinaciju središnjih tijela državne uprave
		3.2.2. Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju	<i>Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020</i>	CILJ 16. POBOLJŠANA KOORDINACIJA DJELOVANJA JAVNE UPRAVE	Mjera 16.1. Unaprijediti horizontalnu koordinaciju središnjih tijela državne uprave Mjera 16.2. Unaprijediti međusobnu suradnju središnjih tijela državne uprave, ureda državne uprave u županijama i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Strategija regionalnog razvoja RH 2020+			Poveznica s nacionalnim razvojnim dokumentima		
3.Strateški cilj	Prioritet	Mjera		Strateški cilj	Prioritet
	3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini	3.3.1. Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata	<i>Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020</i>	CILJ 7. UNAPRIJEĐEN SUSTAV STRUČNOG USAVRŠAVANJA U JAVNOJ UPRAVI	Mjera 7.1. Jačati kompetencije svih zaposlenih u javnoj upravi Mjera 7.2. Jačati kapacitete za dobro upravljanje Mjera 7.3. Razvoj i implementacija novih te kontinuirano unaprjeđivanje postojećih metodologija i mehanizama u sustavu usavršavanja u javnoj upravi
		3.3.2. Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja	Nema usklađenosti strategije s drugim ključnim nacionalnim razvojnim dokumentima		

Izvor: IRMO i MRRFEU, 2016.

PRILOG 8. Reference SRR RH

Citirani radovi i studije

Bajo, A.; Primorac, M.; Sopek P.; Vuco M. (2015): Neto fiskalni položaj županija od 2011. do 2013., Newsletter Instituta za financije br. 94, Zagreb

Charron, Nicholas, Lapuente, Victor i Lewis Dijkstra, 2012. "Regional Governance Matters", WP 01/2012.

Economist Intelligence Unit (u suradnji sa Siemens-om), Metodologija mjerenja indeksa zelenog grada (Green City Index)

Ekonomski institut, Zagreb (2016), Smjernice za reformu fiskalnih odnosa u Republici Hrvatskoj, Ekonomski institut, Zagreb.

Ekonomski institut, Zagreb, (2015) Mapiranje kreativnih i kulturnih industrija u Republici Hrvatskoj, Zagreb: Ekonomski institut, Zagreb.

Ekonomski institut, Zagreb, Croatian Economic Outlook Quarterly, br. 67., ožujak 2016.

Ernst and Young, (2014.): Creating growth Measuring cultural and creative markets in the EU, Studio EY France.

European Agenda for Culture, How can cultural and creative industries contribute to economic transformation through smart specialisation? POLICY HANDBOOK on: How to strategically use the EU support programmes, including Structural Funds, to foster the potential of culture for local, regional and national development and the spill-over effects on the wider economy?, 2012. Dostupan na poveznici: http://ec.europa.eu/culture/policy/cultural-creative-industries/index_en.htm

Filipić, Petar (2016.a), Economic Effects of the Capital City, ERSA 2016. Rad pripremljen za konferenciju dostupan na poveznici: <https://www.researchgate.net/publication/298722939>

Filipić, Petar (2016.b), The estimate of regional balances of payments in Croatia, Finacial Theory and Practice, Vol.40/1, p. 85-128, dostupan na poveznici: http://www.fintp.hr/en/archive/the-estimate-of-regional-balances-of-payments-in-croatia_835/

Murray, Robin, Caulier-Grice, Julie i Geoff Mulgan, The Open Book of Social Innovation, London: The Young Foundation i NESTA, 2010. dostupan na poveznici: <http://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/The-Open-Book-of-Social-Innovationg.pdf>

Stanford Graduate School of Business, Defining social innovation, dostupan na poveznici: <https://www.gsb.stanford.edu/faculty-research/centers-initiatives/csi/defining-social-innovation>, (pristupljeno 27. lipnja 2016.)

The Department for Culture, Media & Sport - DCMS, Creative Industries Mapping, 1998.

Vehovec, Maja (ur.), O zdravstvu iz ekonomske perspektive, EIZ, 2014.

Strateški dokumenti i izvještaji

Ministarstvo uprave Republike Hrvatske (MURH), Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020. godine, NN70/2015.

Republika Hrvatska, Nacionalni program razvoja otoka, usvojio Sabor RH, 1997.

Zavod za prostorno uređenje Republike Hrvatske, Nacrt prijedloga Strategije prostornog razvoja RH, lipanj 2015.

MRRFEU i EIZ, Izvještaj o provedbi 1. Kruga SWOT radionica s predstavnicima lokalne i regionalne razine, radni materijal projekta MRRFEU, radni materija projekta, 2016.

MRRFEU i EIZ, Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, studija, 2015.

Ured za udruge Vlade RH (UDUVRH), Nacionalna Strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2012.-2016., dostupna na poveznici: <https://udruge.gov.hr/nacionalna-strategija-stvaranja-poticajnog-okruzenja-za-razvoj-civilnoga-drustva-2012-2016/274>

Izvješće Europske komisije za Hrvatsku 2016. godine

Zakoni i propisi

Protokol Barcelonske konvencije o integralnog upravljanju obalnim područjem, RH ratificirala 2012.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, Priručnik za korištenje središnje elektroničke baze razvojnih projekata i razvojnih pokazatelja, 2016.

Ministarstvo kulture, Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (NN 89/11, 130/13) Dostupno na web stranicama Ministarstva kulture RH <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31>.

PRILOG 9. Sažetak izvještaja prethodnog vrednovanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine

(srpanj 2016.)

Svrha prethodnog vrednovanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine bila je unaprijediti cjelokupni proces programiranja te poboljšati kvalitetu finalne verzije Strategije kroz pružanje pravovremenih i relevantnih osnova Programskom timu (Izrađivaču) u svim fazama njezine izrade. Ovo je učinjeno kroz primjenu pristupa, ključnih načela i kriterija vrednovanja, te uz korištenje evaluacijskih pitanja koja su uobičajena za ovu vrsta vrednovanja, a koja su propisana „Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja” (Narodne novine, broj 121/15).

Jedan od ključnih ciljeva bio je omogućiti da rezultati vrednovanja posluže kao osnova za kontinuirano unapređivanje politike regionalnog razvoja RH, kroz stvaranje osnove za djelotvorno upravljanje, podizanje razine znanja ključnih dionika i osnaživanje njihove odgovornosti za korištenje javnih sredstava i ostvarivanje održivih rezultata.

Proces prethodnog vrednovanja slijedio je tri faze izrade SRR RH te se sastojao od:

- Ocjene izrađene SWOT analize (uključujući i osvrt na izrađenu analitičku podlogu),
- Ocjene definiranih strateških ciljeva, prioriteta i mjera,
- Ocjene identificiranih provedbenih mehanizama i izrađenog financijskog okvira.

Komentari, preporuke i zaključci evaluatora navedeni su u tri Fazna izvješća koja su pratila spomenute faze izrade SRR RH, a Završno izvješće dati će ocjenu dijelova koji u trenutku pisanja ovog Sažetka nisu bili izrađeni.

U trenutku kada je započeo proces vrednovanja evaluatori nisu imali na raspolaganju sažetu analizu stanja te su se na nju vraćali u narednim fazama vrednovanja. Međutim, na raspolaganju je bila vrlo argumentirana i detaljno razrađena Analitička podloga Strategije regionalnog razvoja RH, što je omogućilo evaluatorima da prezentiraju prve sugestije vezano za njeno sažimanje Programskom timu.

Prvi nacrt SWOT analize je bio vrlo detaljno razrađen i ekstenzivan, posljedica uzornog participativnog pristupa koji je primijenio Programski tim. Prihvaćene su sugestije za kraćenje i unapređenje ove analize te je ona sada jasno elaborirana i pruža cjelovit i vrlo objektivan prikaz svih ključnih slabosti, ali i razvojnih potencijala svih područja Hrvatske.

Vrednovanje je potvrdilo da su sva tri cilja te, vertikalno sagledavajući, prioriteta i mjere koji slijede u okviru svakog cilja, iznimno značajni. Isto tako, sve mjere su vidljivo kreirane na način da su usmjerene ka rješavanju utvrđenih slabosti i problema, vodeći pri tome računa o prijetnjama koje mogu ugroziti iskorištavanje snaga i razvojnih prilika, što dodatno potvrđuje da je svaka od predloženih mjera nužna i relevantna. Izvrsno su opisane, a u zadnjem Nacrtu SRR RH su sadržajno bolje usklađene te je već sada razvidno da će poslužiti kao odlična osnova za učinkovitu i djelotvornu provedbu regionalne politike.

Strateški ciljevi su vidljivo komplementarni s odmah uočljivim i vrlo naglašenim efektom međusobnog osnaživanja. Nema preklapanja među ciljevima, a jasna razgraničenost i komplementarnost kao i međusobna sinergija vidljiva je između različitih prioriteta i mjera unutar istog kao i unutar različitih ciljeva.

Logika podjele Strategije na ciljeve i prioritete je jasna te je postignuta nužna hijerarhija ciljeva. Međutim, evaluatori su ocijenili da je unutrašnja usklađenost u većoj mjeri razvidna u odnosu na uzorno odrađenu SWOT analizu, a tek u manjoj mjeri u odnosu na analizu stanja. Ovaj je mali nedostatak riješen na način da je SWOT analiza inkorporirana u analizu stanja. Također, uz SRR RH je priložen Statistički prilog, a jedan od dodataka je i spomenuta, vrlo detaljno razrađena, *Analitička podloga Strategije regionalnog razvoja RH (2015)*. Usklađenost je moguće provjeriti i temeljem uvida u Dodatak 2: *Cjeloviti dokument SWOT analize*.

Evaluatori su prilikom provjere vanjske usklađenosti SRR RH sa 27 ključnih strategija na nacionalnoj razini izradili ocjenu ove usklađenosti koja je priložena uz SRR RH (Prilog 7.) na 40 stranica. Slijedom detaljno izrađene provjere, potvrđeno je da je usklađenost zaista uzorna u odnosu na svih 27 strateških dokumenata na nacionalnoj razini te Nacrt SRR RH može s aspekta primjene ovog kriterija također biti primjer najbolje prakse.

Kako evaluatori trenutno ne raspolažu dovršenim financijskim okvirom, ocjena prema uobičajenim evaluacijskim pitanjima u ovom segmentu nije za sada moguća. No svakako je moguće u osnovi pretpostaviti da će se predloženim mjerama postići očekivana razina ostvarivanja ciljeva i utjecaj na društveno-gospodarsku situaciju, na situaciju u okolišu/prostoru te na djelotvorno i učinkovito upravljanje razvojem u NUTS II regijama. Dosad prikazani pristup u izradi i glavni elementi koji su ocrtni ukazuju da je vjerojatno moguće predloženim mjerama postići očekivana razina ostvarivanja ciljeva u predviđenim rokovima te da bi uspješna provedba Strategije mogla dovesti do željenih društveno-gospodarskih promjena i promjena u okolišu/prostoru te doprinijeti učinkovitom upravljanju razvojem u NUTS II regijama.

Zaključak

U cjelini možemo ocijeniti izuzetno pozitivnim pristup koji je primijenio Programski tim prilikom rada na svim fazama izrade SRR RH. Uzorno primijenjen participativan pristup te izvrsno poznavanje problematike regionalnog razvoja RH od strane Programskog tima izravno se reflektiralo na kvaliteti zadnjeg nacrt. Kada je riječ o primjeri participativnog pristupa, vrednovanje je potvrdilo da cjelokupan proces izrade SRR može poslužiti kao primjer najbolje prakse prilikom izrade strateškog programa.

Programski je tim koristio i niz inovativnih metoda i rješenja kako bi se došlo do potrebnih informacija, ocjena, ideja i prijedloga od strane ključnih aktera na svim razinama. Ovo, uz izradu nekoliko novih, sadržajno ne standardnih poglavlja za jedan strateški dokument, smatramo u pravom smislu dodanu vrijednost Nacrta SRR RH.

Suradnja sa Programskim timom je bila kontinuirana i naglašeno interaktivna te je uključivala niz vrlo svrhovitih sadržajnih i metodoloških što je izuzetno olakšalo postizanje ciljeva vrednovanja.

Temeljem primjene pristupa i metodologije prethodnog vrednovanja koju propisuje Pravilnik MRRFEU, te usvojenih komentara i sugestija iz tri Fazna izvješća prethodnog vrednovanja od strane Programskog tima, evaluatori pozitivno ocjenjuju izrađen Nacrt SRR RH.

PRILOG 10. Tablice Utjecaja mjera SRR RH na okoliš, stanovništvo i zdravlje, ekološku mrežu, otpad i accidente

(srpanj 2016.)

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJALNI RAZVOJ					
Prioritet 1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života					
1.1.1	Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta	0	Očekuje se pozitivan utjecaj u vidu poboljšanja i olakšanja uvjeta školovanja i kvalitete života te smanjenja razlika između regija unutar RH u razvijenosti i dostupnosti odgojno- obrazovnih i sportskih ustanova ranjivim skupinama stanovništva. Moguć je razvoj određenih djelatnosti na nekom prostoru u skladu sa specifičnim kvalifikacijama stanovništva na tom području.	0	0
1.1.2	Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini	0	Očekuje se pozitivan utjecaj na poboljšanje dostupnosti zdravstvenih usluga svim stanovnicima RH, ali i posjetiteljima tijekom turističke sezone, a općenito će se to odraziti na povećanje kvalitete života.	0	0
1.1.3	Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva	Provedbom aktivnosti unutar ove mjere pozitivni utjecaji prvenstveno se odnose na kulturnu baštinu. Definiranje kulturnog identiteta regija može pozitivno utjecati na nematerijalna kulturna dobra poput tradicionalnih vještina ili običaja podržavajući njihov razvoj i očuvanje. Promicanje programa i aktivnosti u kulturi te kvalitetno korištenje i razvoj sadržaja vezanih	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz povećanje pristupačnosti raznih društveno-kulturnih sadržaja, a posebno se to odnosi na povećanje dostupnih sadržaja informatizacijom (digitalizacija, e-podrška različitih oblika). Moguće je očekivati i smanjenje broja nezaposlenih kroz zapošljavanje pružatelja navedenih usluga.		

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJALNI RAZVOJ					
	<p>uz kulturna dobra doprinijet će, ne samo zaštititi i očuvanju kulturne baštine, već i njenom održivom korištenju. Višestruka korist može se postići revitalizacijom zapuštenih graditeljskih elemenata kulturne baštine u suradnji s nosiocima nematerijalne baštine, turističkim djelatnostima ili poduzetnicima u kulturi.</p> <p>Promicanje programa i aktivnosti za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama na lokalnoj i regionalnoj razini pozitivno će doprinijeti u vidu preventivnog djelovanja s ciljem smanjenja ljudskih, gospodarskih, ekonomskih, kulturnih i inih šteta koje mogu nastati kao posljedica klimatskih promjena.</p>				
Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture					
1.2.1 Razvoj lokalne infrastrukture u skladu s potrebama društva	<p>Pozitivan utjecaj moguć je u obliku stavljanja u funkciju neaktivnih nekretnina, a koje imaju kulturološku vrijednost, ili na neizravan način kada se razvojem infrastrukture omogućavaju povoljniji uvjeti za život u ruralnim, kulturološki vrijednim područjima. Ma taj način je moguće sprečavanje odljeva stanovništva i zadržavanje tradicionalnog načina života. Gledano u cjelini razvoj sustava javne infrastrukture (vodoopskrbe i odvodnje) djelovat će pozitivno u vidu poboljšanja kemijskog i</p>	<p>Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje kvalitete i olakšanje uvjeta školovanja, a time i kvalitete života stanovništva. Očekuje se smanjenje razlika između regija unutar RH u razvijenosti i dostupnosti odgojno-obrazovnih i sportskih ustanova. Također, očekuje se povećanje kvalitete života u manje razvijenim područjima RH (ruralna područja, otoci), a time se povećava mogućnost smanjenja iseljavanja stanovništva. Provedba predviđenih aktivnosti imat će pozitivan utjecaj</p>	<p>Negativan utjecaj na ekološku mrežu najviše se očituje ukoliko se izgradnja ovih građevina ne planira u skladu s ograničenjima područja ekološke mreže, odnosno ako postoji opasnost ugrožavanja ciljnih vrsta i staništa. U odnosu na aktivnosti unutar ove mjere, značajan utjecaj se prvenstveno može očekivati izgradnjom građevina za obranu od poplava i navodnjavanje (korištenje vodnih resursa). Glavnom ocjenom prihvatljivosti za ekološku mrežu Višegodišnjeg programa gradnje</p>		

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJALNI RAZVOJ					
	<p>količinskog stanja grupiranih tijela podzemne vode, poboljšanja ekološkog i kemijskog stanja površinskih vodnih tijela (smanjenje gubitaka vode u vodoopskrbnom sustavu i opterećenja recipijenata otpadnih voda) što će se odraziti i na sve ostale sastavnice okoliša. Učinkovitije korištenje prometne infrastrukture umanjuje emisije onečišćujućih tvari koje nastaju kao posljedica sagorijevanja fosilnih goriva u motorima s unutrašnjim izgaranje. Željeznički promet pri tome je prepoznat kao grana prometa koja uz brodski (riječni ili morski) proizvodi najmanje onečišćujućih tvari u odnosu na prevezeni teret. Provedbom aktivnosti unutar ove mjere mogući su negativni utjecaji na gotovo sve sastavnice okoliša kada se radi o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izgradnji novih građevina-kampus, sportskih objekata kada se radi o velikim građevinama neprimjerene arhitekture (krajobraz), • izgradnji novih prometnica, • izgradnji sustava vodoopskrbe i odvodnje, kada se ne poštuje načelo objedinjavanja infrastrukturnih koridora • sustavima zaštite od poplava i navodnjavanja, u vidu dugoročne postupne promjene krajobrasa zbog smanjenja krajobrazne raznolikosti, 	<p>na stanovništvo uslijed povećanja broja stanovnika koji su priključeni na sustav vodoopskrbe, sustav odvodnje i obrade otpadnih voda te onih kojima je dostupna prometna i ostala infrastruktura. U skladu s tim očekuje se povećanje kvalitete života svih obuhvaćenih stanovnika. Moguće je da će provedba aktivnosti omogućiti razvoj ili revitalizaciju ruralnih, nerazvijenih i depopulacijskih područja unutar RH.</p>	<p>regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije za razdoblje 2013.- 2017. prepoznato je da se najveći pritisak može očekivati na područja ekološke mreže na području Posavine, Drave i Podunavlja te delte Neretve (prepoznato je 7 „žarišnih“ područja) zbog relativno velikog broja projekata te osjetljivosti tih područja na promjene hidroloških uvjeta. Prilikom planiranja sustava za obranu od poplava, posebno u dijelovima izvan izgrađenih dijelova građevinskih područja, potrebno je maksimalno primijeniti principe ekološki prihvatljivih sustava zaštite od poplava na način da se rijekama da prostora za prirodno plavljenje, očuva povezanost sustava vodotoka, uzme u obzir i krajobrazna vrijednost vodnih tijela, očekivano kretanje velikih voda, sigurnost metoda zaštite od poplava i dr. Također, potrebno je razmotriti i druge mogućnosti primjene alternativnih metoda obrane od poplava kao što su promjene u načinu korištenju površina, korištenje prirodnih retencija za zadržavanje dijela vodnog vala te obnova poplavnih područja rijeka. Primjenom ovih načela moguće je osigurati efikasnu zaštitu od poplava, na način prihvatljiv za okoliš, a time i</p>		

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJALNI RAZVOJ					
	<p>promjene hidromorfoloških značajki vodotoka (uslijed izgradnje hidrotehničkih građevina, zahvaćanjem vodnih resursa), a time i utjecaja na bioraznolikost vodenih ekosustava</p> <ul style="list-style-type: none"> • izgradnjom UPOV-a na neprimjerenim lokacijama i neadekvatnom razinom pročišćavanja (kvaliteta zraka, bioraznolikost i dr.). <p>Rizik za okoliš posebno postoji ukoliko se planiranje ovih građevina i sustava ograniči na administrativne granice (posebno na granice JLS-a), umjesto da se sagledavaju realne potrebe (šireg gravitacijskog područja (za građevine društvene namjene) i izvan administrativnog obuhvata, odnosno umjesto da se rješavanje vodoopskrbe, odvodnje, navodnjavanja, obrane od poplava i prometnog povezivanja sagledava cjelovito, planira racionalno i uzimaju u obzir realne potrebe. Intenzitet utjecaja najviše ovisi o lociranju građevina te načinu njihove gradnje. Pravilnim planiranjem ovih građevina u prostoru, uzimajući u obzir i okolišni aspekt, razvoj se može usmjeravati na održivi način. Tome doprinose postupci strateške procjene ukoliko se dovoljno rano uključe u proces planiranja</p>		<p>područja ekološke mreže. Rizik koji se može javiti odnosi se na rješavanje ovih problema na razini administrativnih granica, umjesto cjelovitim sagledavanjem problematike i rješavanjem problema na regionalnoj razini.</p>		

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJSKI RAZVOJ					
1.2.2 Razvoj regionalne infrastrukture u skladu s potrebama društva	Isto kao i 1.2.1. Dodatno, ovom mjerom predviđaju se i ulaganja u riječnu infrastrukturu što potencijalno može imati značajan negativan utjecaj, posebno na bioraznolikost vodenih ekosustava, krajobraz i promjene hidromorfoloških značajki vodnih tijela.	Isto kao 1.2.1.	Isto kao i 1.2.1. Dodatno, ovom mjerom predviđaju se i ulaganja u riječnu infrastrukturu što potencijalno može imati značajan negativan utjecaj na područja ekološke mreže gdje su vodena staništa i vrste vezane za vodu bitne za očuvanje (ciljne vrste i staništa).	0	0
1.2.3 Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine	Provedbom aktivnosti unutar ove mjere pozitivni utjecaji prvenstveno se odnose na kulturnu baštinu i kulturnog krajobraz. Mjera je u potpunosti usmjerena na djelatnosti koje potpomažu očuvanje, zaštitu i održivo korištenje kulturne baštine i time ima naglašeno pozitivan utjecaj. Kod sanacije eksploatacijskih polja utjecaj na krajobraz može biti negativan ako se neprikladno odabere namjena tog prostora i ako se moguća izgradnja vrši izvan konteksta lokacije i okolnog krajobraz. Površinski kopovi su većinom smješteni izvan naselja, u prirodnom okruženju. Namjena, kao npr. poslovna, može doprinijeti degradaciji krajobraz.	0	0	0	0
1.2.4 Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i	Provedbom aktivnosti unutar ove mjere očekuju se uglavnom pozitivni utjecaji na sastavnice okoliša. Aktivnosti vezane za veće iskorištavanje OIE podrazumijeva i mjere za veće/ učinkovitije	Očekuje se pozitivan utjecaj na poboljšanje stanja nekih sastavnica okoliša koje imaju utjecaj na javno zdravlje (npr. uspostavom cjelovitog sustava gospodarenja otpadom i veće korištenje OIE utječe se na	Positivni utjecaji mogu se očekivati aktivnostima vezanim za unaprjeđenje sustava upravljanja zaštićenim prirodnim područjima i NATURA 2000 područjima. Povezati se s aktivnostima i zaključcima za mjere 3.1.1. i 3.2.4.	Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom će generalno imati pozitivan utjecaj na okoliš s obzirom na	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJALNI RAZVOJ					
regionalnoj razini	<p>korištenje šumske biomase (trenutno najvažnijeg OIE), što se može pozitivno odraziti na šumarsku djelatnost u vidu bolje iskoristivosti potencijala šuma u nerazvijenim područjima.</p> <p>Pozitivni utjecaji očituju se i u smanjenju upotrebe konvencionalnih izvora energije čime se može doprinjeti smanjenim količinama stakleničkih plinova u atmosferi koji uzrokuju klimatske promjene.</p> <p>Međutim, kod realizacije projekata vezanih za OIE, mogu se očekivati i rizici posebno ako se radi o vjetroelektranama (krajobraz, bioraznolikost- ptice, šišmiši) i velikim hidroenergetskim objektima (krajobraz, hidromorfološke značajke, bioraznolikost vodenih ekosustava i dr.). Razvoj OIE može imati i potencijalno negativan utjecaj na kulturnu baštinu- kulturološki kontekst područja i kulturne krajobrase.</p> <p>Unapređenje sustava upravljanja zaštićenim područjima imat će pozitivan utjecaj na očuvanje prirodnih vrijednosti zbog kojih su područja proglašena zaštićenima, ali i na šumarsku djelatnost u onim područjima gdje su gospodarske aktivnosti dozvoljene.</p> <p>Aktivnosti povezati s onima u mjerama 2.2.4. i 2.2.5.,</p>	povećanje kvalitete života obuhvaćenog stanovništva).	Negativni utjecaji mogu se očekivati kod realizacije projekata vezanih za OIE, posebno ako se radi o vjetroelektranama (ptice, šišmiši – ciljne vrste područja ekološke mreže) i velikim hidroenergetskim objektima (ciljne vrste i staništa područja ekološke mreže).	to da će se smanjiti pritisci na okoliš povezani s neprimjerenim odlaganjem otpada.	

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJALNI RAZVOJ					
	Rizici su najviše povezani s ne cjelovitim i neracionalnim planiranjem ovih građevina, a i intenzitet utjecaja također ovisi o lociranju građevina te načinu njihove gradnje.				
Prioritet 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima					
1.3.1 Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja	<p>Isto kao 1.2.1. i 1.2.2.</p> <p>Uz navedeno, čišćenje miniranih površina pozitivno će utjecati na šumarsku, lovnu i poljoprivrednu djelatnost predmetnih područja budući da će se razminirane površine vratiti u sustav redovnog gospodarenja šuma, omogućiti razvoj poljoprivredne proizvodnje te će se povećati lovno-produktivna površina za lovišta.</p> <p>Poticanje ostanka i povratka stanovništva može imati pozitivan utjecaj u smislu mobilizacije velikih količina neiskorištene drvne mase, odnosno vraćanje u funkciju zapostavljenih privatnih šumskih površina.</p> <p>Kroz razradu modela privlačenja investicija u potpomognuta područja te primjenom ostalih mjera razvoja može se očekivati i razvoj poljoprivredne i šumarske proizvodnje. Zbog niske industrijalizacije te slabije razvijenosti područja u većini slučajeva radi se o lokalitetima sa očuvanim okolišem, pogodnim za</p>	Očekuje se pozitivan utjecaj kroz poboljšanje dostupnost usluga i cjelokupne infrastrukture na mjestima gdje je ona bila nedostatna i neadekvatna i u kojima postoji nezadovoljavajuća struktura dostupnih usluga. To može pozitivno utjecati na ruralna i demografski ugrožena područja. Određenim se aktivnostima može povećati mogućnost seljenja mladog i obrazovanog stanovništva u navedena područja, a u svrhu njegove revitalizacije. Aktivnostima čišćenja miniranja područja povećat će se sigurniji uvjeti za život stanovnika koji žive u ugroženim područjima. Isto tako, povećat će se iskoristivost zemljišta (poljoprivredno tlo, pašnjaci, itd.) koje su trenutno neiskoristive jer spadaju u minski sumnjiva područja.	Isto kao 1.2.1.	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJSKI RAZVOJ					
	razvoj različitih tipova ekološke i održive poljoprivrede.				
1.3.2 Pružanje podrške održivom otočnom razvoju	<p>Aktivnosti su iste ili slične kao kod mjere 1.2.1. i 1.2.2. Međutim, zbog specifičnosti otočnog područja, potreban je dodatan oprez kod planiranja određenih aktivnosti. Negativni utjecaji na okoliš mogu se očekivati uslijed izgradnje prometnica, izgradnje infrastrukture zračnog prijevoza (avioni, hidroavioni, helikopteri), pomorske infrastrukture i sl</p> <p>Intenzitet utjecaja najviše ovisi o tome koliko će se takvih aktivnosti stvarno realizirati. Utjecaji su mogući na krajobraz, bioraznolikost (kopnenu i morsku), kulturnu baštinu, tlo, tak i dr. Razvojem vodnogospodarske infrastrukture i kvalitetnim zbrinjavanjem otpadnih voda na otocima mogući su i pozitivni utjecaji u vidu smanjenja opterećenja/emisija onečišćujućih tvari u lokalne krške vodonosnike i plitko priobalno more.</p> <p>Zbog otočne izoliranosti, niske industrijalizacije te slabije razvijenosti otoci su jedinstvena područja sa očuvanim okolišem i pogodnim za razvoj različitih tipova ekološke i održive poljoprivrede.</p>	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje dostupnosti usluga i cjelokupne infrastrukture na mjestima gdje je ona bila nedostatna i neadekvatna i u kojima postoji nezadovoljavajuća struktura dostupnih usluga. To može pozitivno utjecati na ruralna i demografski ugrožena područja. Određenim se aktivnostima može povećati mogućnost seljenja mladog i obrazovanog stanovništva u navedena područja, a u svrhu njegove revitalizacije.	Ovisno o tome kakve aktivnosti se planiraju i gdje mogući su pozitivni i negativni utjecaji na ekološku mrežu. Najveći rizici se prepoznaju kod turističkih aktivnosti (posebno povećanje turističkih kapaciteta) ako se oni se usklade s očuvanjem ciljnih vrsta i staništa EM. Jednako tako, zračni promet na otocima gdje su određena područja EM u kojima su ciljevi čuvanja ptice, može imati negativan utjecaj.	0	0
1.3.3 Pružanje podrške razvoju brdsko-	Aktivnosti su iste ili slične kao kod mjere 1.2.1. i 1.2.2.	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje dostupnosti usluga i cjelokupne infrastrukture na mjestima gdje je	Isto kao 1.2.1.	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJSKI RAZVOJ					
planinskih područja		ona bila nedostatna i neadekvatna i u kojima postoji nezadovoljavajuća struktura dostupnih usluga. To može pozitivno utjecati na ruralna i demografski ugrožena područja. Određenim se aktivnostima može povećati mogućnost seljenja mladog i obrazovanog stanovništva u navedena područja, a u svrhu njegove revitalizacije. S druge strane, ujednačena kvaliteta i razvijenost infrastrukture mogla bi pojačati dnevne migracije i zapošljavanje radne snage. Aktivnostima čišćenja miniranja područja povećat će se sigurniji uvjeti za život stanovnika koji žive u ugroženim područjima. Isto tako, povećat će se iskoristivost zemljišta (poljoprivredno tlo, pašnjaci, itd.) koje su trenutno neiskoristive jer spadaju u minski sumnjiva područja.			
1.3.4 Unapređenje kvalitete življenja i razvoj urbanih područja	Očekuje se pozitivan utjecaj, prvenstveno na krajobraz, te na kulturnu baštinu zbog aktivnosti vezanih za revitalizaciju gradskih jezgri, u kojima se gotovo u pravilu nalaze graditeljska kulturna dobra. S obzirom na to da su aktivnosti usmjerene prema rješavanju pitanja potrošnje velike količine energije, zagađenosti, prometnih zagušenja, loše povezanosti s okruženjem i sl. te razvoju sustava urbane zelene infrastrukture može se očekivati i pozitivan utjecaj na kvalitetu zraka u urbanim područjima.	Očekuje se pozitivan utjecaj na poboljšanje kvalitete života obuhvaćenih stanovnika odnosno onih koji žive u urbanim područjima.	0	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJALNI RAZVOJ					
1.3.5	Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima	Aktivnosti su iste ili slične kao kod mjere 1.2.1. i 1.2.2.	Isto kao 1.2.1.	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
Prioritet 2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini					
2.1.1	Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona	[Aktivnosti unutar mjere su uglavnom administrativnog karaktera te nemaju direktan utjecaj na okoliš. Međutim, bitno je istaknuti da se i kod izrada smjernica i preporuka uzimaju u obzir i okolišna pitanja i moguća ograničenja kako bi se spriječile „komplikacije“ u budućim fazama realizacije.]	Očekuje se pozitivan utjecaj na poboljšanje uvjeta za otvaranje poduzeća i obrta te općenito veću usklađenost potreba i potražnje na tržištu rada. Također se može očekivati specijalizacija pojedinih područja za određene sektore djelatnosti, a koja je temeljena na vlastitim potencijalima. Uz to, inzistiranje na suradnji i povezanosti raznih djelatnosti (može utjecati na smanjenje sezonalne nezaposlenosti i smanjenje značajnih razlika u razvijenosti između pojedinih dijelova RH).	0	0
2.1.2	Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1., 3.1.4.)	Aktiviranje državne imovine, ukoliko ona uključuje i kulturološki važne objekte može imati pozitivan utjecaj, prvenstveno na kulturnu baštinu.	Očekuje se pozitivan utjecaj zbog poboljšanja uvjeta poslovanja i suradnje za potencijalne investitore, a dugoročno time i povećanje zaposlenosti (uz to očekuje se i učinkovitije i brže rješavanje procedura oko zemljišta koje je u vlasništvu države i dr.).	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
2.1.3	Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1.,1.2.3. i 3.3.1)	<p>Pozitivan utjecaj se prvenstveno odnosi na kulturno-povijesnu baštinu jer predviđa niz mjera usmjerenih na poboljšanje stanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine.</p>	0	0	0
Prioritet 2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini					
2.2.1	Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje uvjeta i većih mogućnosti za uključivanje u tržište rada (mogućnost zapošljavanja)	0	0	0
2.2.2	Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima	<p>Pozitivan indirektan utjecaj može se očekivati za šume, posebno u dijelu privatnog šumarstva. Postoje potencijali da osnivanja novih privatnih šumarskih tvrtki/obrta i povezivanja/ udruživanja malih šumoposjednika u interesne skupine (klasterizacija), što će povoljno utjecati na razvoj šumarske djelatnosti općenito. U smislu zaštite okoliša pozitivno će djelovati zbog mobilizaciju neiskorištenih šumskih resursa.</p>	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje uvjeta i većih mogućnosti za uključivanje u tržište rada (mogućnost zapošljavanja)	0	0
2.2.3	Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na	Aktivnosti unutar ove mjere najviše se, s okolišnog aspekta, mogu povezati s održivim gospodarenjem šumama i tla. Pozitivni utjecaji mogu se očekivati u vidu kvalitetnijeg gospodarenja	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje uvjeta i većih mogućnosti za uključivanje u tržište rada, a posebice kroz razvoj zajedničkih projekata (povećana mogućnost zapošljavanja i razvoj „specifičnih“	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
regionalnoj i lokalnoj razini	<p>privatnim šumama, prednostima primjene ekološke poljoprivrede. Pozitivan indirektan utjecaj može se očekivati na šume i šumarski sektor, posebno u smislu udruživanja subjekata u privatnom šumarskom sektoru. Ovo može dovesti do kvalitetnijeg i opsežnijeg gospodarenja privatnim šumama. Udruživanje u neki drugi oblik interesnih skupina osim udruga (npr. zadruge) bitan je iz razloga postizanja ekonomije obujma i korištenja mogućnosti koje na pojedinačnoj razini ne bi bile dostupne (npr. nabavka skupih strojeva i opreme i sl.). Svako poboljšanje kvalitete i efikasnosti gospodarenja privatnim šumama posljedično će imati i pozitivan utjecaj na okoliš (bioraznolikost, krajobraz, vodni režim itd.).</p> <p>Jednako tako, pozitivan utjecaj na poljoprivredu rezultira se kroz mjeru podrške izradi marketinških strategija i organizacija plasmana specifičnih lokalnih i regionalnih proizvoda karakterističnih za pojedino područje na nacionalnoj i međunarodnoj razini te stvaranjem preduvjeta za brendiranje i labeling turističkih proizvoda i usluga u destinaciji u cilju podizanja kvalitete turističke ponude. Proizvodi obuhvaćeni navedenim mjerama mogu biti i poljoprivredni te se kao izvorni brendirani proizvodi te se</p>	zanimanja na konkretnom području) čime se povećava kvaliteta turističke ponude, ali i standard lokalnog stanovništva.			

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
	jednim dijelom plasiraju na tržište u sklopu turističke ponude nekog kraja.				
2.2.4 Bolje iskorištavanje razvojnih potencijala zaštićenih područja prirode s naglaskom na nacionalne parkove i parkove prirode (veza mjera 1.2.3)	<p>Aktivnosti koje su usmjerene na razvoj modela međusektorske suradnje i uključivanje lokalnih gospodarskih subjekata u upravljanje zaštićenim područjima prirode doprinijet će kvalitetnijem upravljanju ovim područjima, a time i očuvanju prirodnih značajki zbog kojih su područja proglašena zaštićenima. Pozitivan utjecaj na okoliš očitovati će se u vidu boljeg upravljanja prirodnim resursima na zaštićenim područjima u kojima je dopuštena gospodarska uporaba prirodnih dobara (npr. sprečavanje daljnjeg zaraštavanja planinskih travnjaka i sl.). U kombinaciji s aktivnostima unutar mjere 2.2.4. koji se odnose na dodatne poticaje za poduzetnike koji se bave pitanjima zaštite okoliša, pozitivan utjecaj bit će i naglašeniji.</p> <p>Prilike se prepoznaju i na području materijalne i nematerijalne kulturne baštine, posebno u obliku povezivanja turizma i tradicijskih djelatnosti s ruralnim sredinama i kulturnim krajolicima.</p> <p>Rizik za stanje okoliša unutar zaštićenih područja koji se može prepoznati odnosi se najviše na potencijalnu preopterećenost uslijed nekontroliranog i prekomjernog posjeta turista</p>	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz razvoj gospodarstva na lokalnoj razini, a time i povećanje mogućnosti zapošljavanja lokalnog stanovništva. Kroz jačanje turizma u nekim destinacijama može doći do povećane potrebu za popratnim djelatnostima (npr. uslužne djelatnosti) i u okolnim područjima.	Isto kao i za Okoliš	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI					
Prioritet 2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini					
2.3.1 Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini	0	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo kroz poboljšanje i olakšanje uvjeta na tržištu rada, školovanja i općenito kvalitete života. S obzirom na sadašnje stanje gdje ne postoji dovoljna usklađenost obrazovne strukture s potrebama gospodarstva, uz provedbu aktivnosti iz mjere 2.3.1. može se očekivati veća usklađenost između potrebe i potražnje za određenim kadrovima u obrazovanju	0	0	0
2.3.2 Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage	Programima privlačenja zapošljavanja i radnika može imati određen pozitivan utjecaj na šumarstvo manje razvijenih područja (s indeksom razvijenosti I i II), budući da će utjecati na mobilizaciju neiskorištenih/zapretanih potencijala šumskih područja koja su trenutačno zapostavljena, osobito nakon ratnih razaranja, te čiji su ih vlasnici napustili.	Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo koje bi migriralo u područje s nedostatkom radne snage i to kroz poboljšanje i olakšanje uvjeta na tržištu rada (ukoliko je riječ o nezaposlenima), školovanja (prekvalifikacije npr.) i općenito kvalitete života za doseljeno, ali i već postojeće stanovništvo.	0	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
Prioritet 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)					
3.1.1 Uređenje ciklusa upravljanja javnim	0	Očekuje se indirektan pozitivan utjecaj. Uređenjem procesa planiranja i provedbe razvojnih politika i strateških dokumenata,	Ova mjera nije direktno povezana s utjecajima na područja ekološke mreže, ali postoji rizik da, ukoliko se prilikom pripreme razvojnih	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
politikama na svim razinama upravljanja		<p>postići će se efikasnije usmjeravanje razvoja u pojedinim regijama, što će posljedično utjecati i na povećanje kvalitete života stanovništva tog područja.</p> <p>Tome će doprinijeti i aktivnosti vezane na poboljšanje dostupnosti statističkih podataka i informacija jer će omogućiti lakše prepoznavanje razvojnih potreba pojedinih područja.</p> <p>S obzirom na postojeći sustav pripreme razvojnih dokumenata na razini administrativnih jedinica (županijskih/ JSL), postoji potencijalan rizik neujednačenog razvoja susjednih jedinica i neujednačenosti u postizanju kvalitetnijeg života u njima, što će biti posebno izraženo u područjima koja prostorno čine jedinstvenu i neodvojivu cjelinu (npr. otoci i dr.). (veza s mjerama: 1.1.1., 2.2.1., 2.2.3., 2.2.5).</p>	<p>dokumenata ne uzmu u obzir ograničenja, ali i potencijali područja ekološke mreže, dođe do planiranja aktivnosti koje mogu dovesti do ugrožavanja ciljnih vrsta i staništa ovih područja. Kao posljedica toga može se javiti nemogućnost ili otežana realizacije pojedinih projekata planiranih razvojnim dokumentima.</p>		
3.1.2 Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima	Mjera nije direktno povezana s utjecajima na okoliš. Ipak, prepoznaju se prilike za poboljšanje stanja u privatnom šumarskom sektoru, što može, u određenoj mjeri, imati pozitivan utjecaj na razvoj šumarske djelatnosti u područjima s nižim indeksom razvijenosti (umrežavanje JLS/JRS, distinkcija regionalnih od nacionalnih projekata), pogotovo kada je riječ o privatnim šumama i oblicima udruživanja privatnih	Isto kao 3.1.1. Umrežavanjem i intenzivnom suradnjom među JLP(R)S može se postići ujednačeniji razvoj regija RH te ojačati kapacitet i konkurentnost regija (i županija unutar njih te je moguće ujednačiti indeks konkurentnosti na županijskoj razini). U skladu s tim, može se očekivati poboljšanje kvalitete života obuhvaćenih stanovnika.	Vidi pod Okoliš dio koji se odnosi na postupke SPUO/PUO i OPEM. Usklađivanje procesa planiranja i postupaka OPEM posebno je bitno s obzirom na to da postoji mogućnost da se tijekom provedbe postupka OPEM na projektnoj razini ustanovi potreba za dodatnim istraživanjima zbog nedostatka adekvatnih podataka za procjenu mogućih utjecaja, što može iziskivati dodatni jedno- ili višegodišnje razdoblje.	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
	<p>šumoposjednika radi zajedničkog nastupa na tržištu.</p> <p>Prilikom objedinjavanja projektnih baza različitih tijela bitnu ulogu u ovom procesu (npr. usklađivanje hodograma i jasno određivanje institucionalnih nadležnosti) imaju postupci SPUO/ PUO i OPEM koje pojedini razvojni dokumenti i projekti moraju/ mogu provesti. Ne uzimanje u obzir ovih postupaka prilikom planiranja projekata i pripreme razvojnih dokumenata, može dovesti do kašnjenja, ali i do nemogućnosti realizacije pojedinih projekata. Posebno je bitna suradnja sa sektorom zaštite prirode i prepoznavanje potencijalnih rizika u planiranju nacionalnih i regionalnih projekata.</p>		<p>Npr. u Glavnoj ocjeni prihvatljivosti Višegodišnjeg programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije za razdoblje 2013.- 2017. za ekološku mrežu navodi se: „Ukoliko je zahvat u fazi pripreme, odnosno još mora proći postupak OPEM, napominje se kako u slučaju kada je u postupku prethodne ocjene utvrđeno da postoji potreba za izradom glavne ocjene prihvatljivosti zahvata, a ne postoje adekvatni podaci (npr. o rasprostranjenosti i brojnosti vrsta i stanišnih tipova ciljeva očuvanja ekološke mreže) za pripremu iste, treba u vremenskom i financijskom planu realizacije zahvata uzeti u obzir i potrebna istraživanja“.</p>		
3.1.3	Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije	Potencijalno, ali u manjoj mjeri, aktivnosti unutar ove mjere mogu imati neizravan pozitivan utjecaj na kulturno-povijesnu baštinu i njeno održivo korištenje, i to uslijed razvoja mehanizama upravljanja javnim dobrima koja su elementi kulturno- povijesne baštine.	Isto kao 3.1.1. i 3.1.2.	0	0
3.1.4	Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja	Nije direktno povezano s utjecajima na okoliš. Ipak, prepoznaje se da bi ova mjera mogla imati određeni, ali ne značajan, pozitivan utjecaj na šume i šumarstvo u smislu pokušaja rješavanja imovinsko-pravnih odnosa i katastarske izmjere koji su jedni od osnovnih problem koji	Očekuje se pozitivan utjecaj. Može se očekivati poboljšanje kvalitete života stanovnika kroz učinkovitiju provedbu projekata koji na kvalitetu života utječu (od dostupnosti različitih oblika edukacije za dionike do dostupnosti određenih sadržaja koji do sad nisu bili dostupni zbog	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
(veza mjera 1.2.1 i 2.1.2)	priječe učinkovito gospodarenje šumskim resursima. Pozitivan utjecaj može se očitovati u uklanjanju prepreka učinkovitim gospodarenju prirodnim resursima, u ovom slučaju šumom i šumskim zemljištem.	neriješenih imovinsko-pravnih odnosa i dr.)			
Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije)					
3.2.1 Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini	Iako mjera nije direktno povezana s utjecajem na okoliš, smatra se bitnim istaknuti da se uključivanjem postupaka SPUO/ PUO/ OPEM u što ranijoj fazi planiranja i pripreme razvojnih dokumenata i projekata koji proizlaze iz njih, može postići razvoj područja na okolišno prihvatljiv način s obzirom na to da se već u ranoj fazi može ukazati na potencijalne rizike. Neizravno to može potaknuti i podizanje svijesti sudionika o okolišu i okolišnim komponentama (kulturna baština, krajobraz, klimatske promjene, bioraznolikost i dr.) što se smatra pozitivnim.	Aktivnosti iz navedene mjere, uz pretpostavljeno smanjenje administrativnih barijera, ubrzat će procedure planiranja i provedbe projekata što će se pozitivno odraziti na bržu i efikasniju realizaciju projekata koji doprinose razvoju pojedinih područja. Očekuje se povećan broj kvalificiranih i educiranih dionika potrebnih za provedbu razvojnih i ostalih projekata. Posljedično će to utjecati i na povećanje kvalitete života stanovništva tog područja.	Vidi pod Okoliš.	0	0
3.2.2 Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju	Mjere usmjerene poboljšanju sustava reagiranja u slučaju iznenadnih događanja pozitivno će utjecati na šume i šumarstvo, budući da su razni kalamiteti i velike štete nastale iznenadnim događanjima (poplave, ledolomi, snjegolomi, vjetrolomi i sl.) vrlo učestali u šumarstvu. S obzirom na to da klimatske promjene uzrokuju sve češće pojave	Aktivnosti unutar ove mjere doprinijeti će poboljšanju sigurnosti i kvalitete života obuhvaćenog stanovništva.	Izvanredni događaji često uzrokuju štete u šumama, vodotocima i dr. staništima koja su bitna za očuvanje ciljnih vrsta ekološke mreže te bi programi prevencije, kao i mjere ublažavanja posljedica izvanrednih događaja trebali u najvećoj mogućoj mjeri uzeti u obzir da se razvijaju na način da se ne ugroze područja ekološke mreže.	0	Sukladno analizi sustava civilne zaštite napravljene u okviru Procjene rizika od katastrofa za RH, kao značajan izazov prepoznata je nedovoljna kapacitiranost sustava civilne zaštite na lokalnoj

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI	
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM						
	ekstremnih vremenskih pojava, aktivnosti unutar ove mjere predstavljaju pozitivan utjecaj na ublažavanje posljedica tih pojava.				razini. Naime, u RH djeluje velik broj općina koje ne raspolažu mogućnostima za provođenje poslova koji su im stavljeni u djelokrug rada. Predložena mjera doprinosi procesu organizacijskog jačanja sustava administriranja sustavom civilne zaštite što predstavlja pozitivan utjecaj na sprječavanje nastajanja i upravljanje akcidentnim situacijama.	
Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini						
3.3.1	Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata	Sve aktivnosti unutar ove mjere-obrazovanje i podizanje svijesti o važnosti zaštite okoliša i prirode i dr. imat će indirektan pozitivan utjecaj na očuvanje krajobrazu, kulturne baštine, učinkovitije gospodarenje šumskim resursima (posebno privatnim), očuvanju kvalitete zraka, smanjenju količine otpada, ublažavanju i prilagodbi klimatskim promjenama, stanovništvo, zdravlje ljudi i dr.	Očekuje se pozitivan utjecaj kroz stvaranje povoljnih uvjeta za potencijalne prijavitelje EU projekata te intenzivnije upoznavanje zainteresiranih kandidata s mogućnostima financiranja iz EU fondova. To može utjecati na povećanje broja prijavljenih kandidata i veći broj prijavljenih kvalitetnih projekata	Podizanje svijesti o važnosti očuvanja područja ekološke mreže, kao i o potencijalima koje ona nudi u smislu gospodarskih koristi i usluga ekosustava imat će pozitivan utjecaj i može doprinijeti očuvanju ciljnih vrsta i staništa, ali i na usmjeravanje regionalnog razvoja na održiv način. Provedenom SWOT analizom, kao prilike u JH prepoznati su potencijali ruralnih područja za proizvodnju proizvoda visoke dodane vrijednosti, kao i	0	0

	OKOLIŠ	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE	EKOLOŠKA MREŽA	OTPAD	AKCIDENTI
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM					
	Jednako tako, subvencije za pripremu projektne dokumentacije će olakšati prijavu projekata za sufinanciranje iz raznih programa namijenjenih korištenju EU fondova, a svaki uspješan projekt znači i učinkovitije gospodarenje šumskim resursima (odnosi se na projekte vezane uz šumarstvo), kulturnom baštinom i dr.		prilike za razvoj koji se temelji na očuvanom okolišu. U KH se ističu prilike vezane za brendiranje proizvoda tradicijske poljoprivrede u Hrvatskoj koji doprinose razvoju bioraznolikosti, kao i za razvoj održivog turizma temeljenog na prirodnoj i kulturnoj baštini.		
3.3.2 Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja	0	0	0	0	0

Izvor: Dvokut ECRO d.o.o. i MRRFEU, 2016.

PRILOG 11. Izvještaj o e-savjetovanju

(rujan 2016.)

PRILOG 12. Pojmovnik

Agencija za regionalni razvoj - Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske osnovana je Uredbom o osnivanju Agencije za regionalni razvoj Republike Hrvatske (NN 155/08), 24. prosinca 2008. godine, kao bitni čimbenik provedbe dijela regionalne razvojne politike Republike Hrvatske iz nadležnosti Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Akcijski plan - plan koji omogućava provedbu strategije navođenjem konkretnih aktivnosti za određeni broj godina provedbe strategije.

Aktivnost - akcija koja se provodi u okviru mjere. Aktivnosti predstavljaju tekuće zadatke upravnih tijela, institucija ili organizacija.

Brdsko-planinska područja - područja određena Zakonom o brdsko-planinskim područjima (NN 12/02, 32/02, 117/03, 42/05, 90/05, 80/08, 148/13, 147/14) kao područja s nepovoljnim prirodnim obilježjima. Brdsko-planinska područja su ona područja čija nadmorska visina, nagib terena, orijentacija, plodnost, klimatska i druga prirodna obilježja uzrokuju nepovoljne uvjete života i rada stanovništvu koje ih naseljava.

Cilj - očekivani učinak poduzetih aktivnosti. Detaljnije razrađuje strateški cilj; pojašnjava smjer djelovanja te upućuje na sljedeću razinu strategije, odnosno na prioritet.

Dionik (eng. Stakeholder) - onaj koji sudjeluje, koji je u širem smislu dio nečega. Dionici (akteri, čimbenici) su svi oni na koje utječe ili bi moglo utjecati donošenje, odnosno provođenje odluka i programa te koji su zainteresirani za sudjelovanje u odlučivanju i/ili provođenju tih odluka ili programa

Indeks razvijenosti – kompozitni pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek više društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Infrastrukturni projekt – postoje različite vrste infrastrukture primjerice prema namjeni kao što je javna, gospodarska, tehnološka, zdravstvena, poduzetnička, komunalna, obrazovna, sportska i dr. Ona može biti od lokalnog, regionalnog ili nacionalnog značaja ovisno o nadležnostima za provedbu i financiranje, te ovisi o učincima koje korištenje infrastrukture ima na korisnike u okruženju. Lokalna infrastruktura je regulirana Zakonom o komunalnoj infrastrukturi, dok su objekti i uređaji od regionalnog i nacionalnog značaja regulirani specifičnim propisima vezanim uz funkcije pojedinih objekata ili uređaja, kao na primjer prometna infrastruktura željeznice, ceste, zračne luke, pomorske luke i slično.

Intervencija - sredstvo kojim tijela javne vlasti utječu na ponašanje tržišta kako bi se poboljšala postojeća situacija i postigli ciljevi javne politike.

Javna politika (eng. policy): skup različitih aktivnosti (programa, procedura, zakona) koje se s godinama nadograđuju i množe a usmjerene su k jedinstvenom strateškom cilju.

Javnopravno tijelo – može biti tijelo državne uprave, drugo državno tijelo, tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravna osoba koja ima javne ovlasti.

Komunalna infrastruktura – jesu objekti i uređaji kojima se obavljaju komunalne djelatnosti ili objekti i uređaji koji se koriste prilikom obavljanja ovih djelatnosti. Što će se u određenoj lokalnoj jedinici smatrati objektima i uređajima komunalne infrastrukture, usko je vezano uz djelatnosti koje se u njoj obavljaju kao komunalne. Ovim djelatnostima u Republici Hrvatskoj, dakle u svim jedinicama lokalne samouprave, smatraju se opskrba pitkom vodom, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda, prijevoz putnika u javnom prometu, održavanje čistoće, odlaganje komunalnog otpada, održavanje javnih površina, održavanje nerazvrstanih cesta, tržnice na malo, održavanje groblja i krematorija i prijevoz pokojnika, obavljanje dimnjačarskih poslova i javna rasvjeta.³⁶

Krajobraz/krajolik - određeno područje, viđeno ljudskim okom, čija je narav rezultat međusobnog djelovanja prirodnih i/ili ljudskih čimbenika, a bitna je sastavnica čovjekova okruženja, izraz raznolikosti zajedničke prirodne i kulturne baštine te temelj identiteta područja. Krajobraz se kao pojam veže uz prirodu, a krajolik uz kulturu.

Komunikacijska strategija - sadrži ciljeve, mjere, aktivnosti, nositelje, ciljne skupine i vremenski raspored, a može imati i akcijski plan.

Konkurentnost - skup faktora, razvojnih politika i institucija koje utječu na razinu produktivnosti.

Kulturna baština - može biti svjetska, nacionalna, lokalna i osobna, a praksa očuvanja kulturne baštine razlikuje se između zemalja i kultura širom svijeta. Prema Konvenciji o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine, kulturno naslijeđe je podijeljeno u tri kategorije (UNESCO, 1972.): spomenici, skupine građevina i lokaliteti.

Lokalna razina - određeni poslovi spuštene na onu razinu koja je najbliža i često najprimjerenija građanima u zadovoljavanju njihovih svakodnevnih životnih interesa i potreba.

Lokalna akcijska grupa – tijelo sastavljeno od predstavnika lokalne samouprave, malih i srednjih poduzeća, neprofitnih organizacija i drugih predstavnika različitih društveno-ekonomskih kategorija, koji dogovaraju zajednički pristup u cilju razvoja utvrđenog zemljopisnog područja.

Lokalna razvojna agencija – pravna osoba osnovana s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja razvoja na lokalnoj razini.

Mjera – je intervencija u nekom razvojnom području i predstavlja okvir za pripremu i izradu akcijskog plana s konkretnim razvojnim aktivnostima, programima i projektima. Mjere proizlaze iz prioriteta i ciljeva te s njima tvore hijerarhijsku strukturu.

Nacionalni razvojni dokumenti – strateški dokumenti koje je donijela Vlada Republike Hrvatske, odnosno Hrvatski sabor, kojima se utvrđuju temeljni nacionalni razvojni ciljevi i drugi ključni elementi pojedinih javnih politika.

NUTS (Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku) - hijerarhijski sustav klasifikacije teritorija EU-a uspostavljen od strane Statističkog ureda Europske unije u suradnji s nacionalnim statističkim uredima. NUTS sustav osigurava statističku podjelu državnog teritorija koja se može, ali i ne mora,

³⁶ Zakonu o komunalnom gospodarstvu (»Narodne novine«, br. 36/95., 70/97., 128/99., 57/00., 129/00., 59/01., 82/04., 178/04., 38/09., 79/09., 153/09., 49/11., 84/11., 90/11., 144/12., 94/13., 153/13. i 147/2014.)

poklapati s administrativnom. Postoje tri razine klasifikacije definirane prema veličini i broju stanovnika (NUTS 1, NUTS II i NUTS 3).

NUTS II - druga razina unutar NUTS klasifikacije. Prostorne jedinice za statistiku na NUTS II razini trebaju imati između 800 000 i 3 000 000 stanovnika. Republika Hrvatska podijeljena je u dvije NUTS II regije (Kontinentalnu Hrvatsku i Jadransku Hrvatsku).

NUTS 3 - treća razina unutar NUTS klasifikacije. Prostorne jedinice za statistiku na NUTS 3 razini trebaju imati između 150 000 i 800 000 stanovnika. U Republici Hrvatskoj županije odgovaraju NUTS 3 razini.

Participacija - sudjelovanje građana u procesima odlučivanja i aktivnostima na svim područjima društvenog života, te sudjelovanje zaposlenih u odlučivanju o radnim/privrednim poslovima u poduzećima i javnim ustanovama.

Partnerstvo - suradnja između različitih sudionika u razvoju (akteri iz javnog, privatnog, civilnog sektora) na postizanju zajedničkih ciljeva.

Partnersko vijeće – savjetodavno tijelo sastavljeno od predstavnika javnog, poslovnog i civilnog sektora, odnosno predstavnika tijela državne uprave, jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnoga društva, koje raspravlja i daje mišljenja i prijedloge na razvojne dokumente tijekom njihove pripreme, izrade i provedbe.

Plan razvojnih programa – prikaz planiranih rashoda vezanih uz provođenje investicija i davanje kapitalnih pomoći i donacija, koji se sukladno posebnom zakonu donosi za trogodišnje razdoblje.

Planski dokumenti politike regionalnog razvoja – Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, županijska razvojna strategija te strategija razvoja urbanog područja.

Područje – mjera za površinu; može biti regija, dio grada, države, ili svijeta.

Područja posebne državne skrbi - područja određena Zakonom o područjima posebne državne skrbi (Narodne novine br. 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14, 18/15). Područja posebne državne skrbi određuju se u tri skupine, i to: prva i druga skupina prema okolnostima nastalim velikom broju osnovnih pokazatelja koji izražavaju kvalitetu poslovnog okruženja i poslovnog sektora.

Prioritet – vrsta razvojnog cilja i po svom sadržaju objedinjuje odnosno stavlja pod zajednički nazivnik određeni broj mjera koje su tematski komplementarne te čija će provedba doprinijeti ostvarenju prioriteta.

Program – operativni razvojni dokument, konkretniji od strategije i obuhvaća niz intervencija kojim se rješavaju složenija razvojna pitanja i može sadržavati niz aktivnosti i projekata.

Projekt - je vremenski određena aktivnost s ciljem da se proizvede jedinstven proizvod, usluga ili rezultat.

Središnja elektronička baza razvojnih projekata i Razvojnih pokazatelja - sustav koji sadrži ažuriranu bazu podataka razvojnih projekata od unosa podataka o projektu u fazi projektne ideje do trenutka

izvršenja provedbe ili odustajanja od projekta i praćenje ostvarenja razvojnih pokazatelja projekta po njegovoj provedbi. Nadležnost nad Bazom ima Ministarstvo.

Strategija - odabir prioriternih aktivnosti sukladno hitnosti potreba koje trebaju biti zadovoljene, ozbiljnosti problema koji trebaju biti riješeni te sukladno šansama za uspješno provođenje određenih aktivnosti. Pri definiranju strategije odabiru se i stupnjuju ciljevi te se određuje razina njihova postignuća.

Strategija razvoja urbanog područja – planski je dokument politike regionalnog razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja urbanog područja.

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske – temeljni je planski dokument politike regionalnoga razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja Republike Hrvatske te način njihova postizanja, područja s razvojnim posebnostima, kao i međusobni odnos i aktivnosti tijela državne uprave i drugih sudionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu Strategije.

Strategija razvoja urbanog područja – planski je dokument politike regionalnog razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja urbanog područja.

Strateški cilj - sveukupna strateška namjera strateškog plana.

Strateška procjena utjecaja na okoliš - postupak kojim se procjenjuju učinci na okoliš do kojih može doći zbog provedbe plana ili programa. Odluku o pokretanju izrade Strateške procjene utjecaja na okoliš donosi tijelo nadležno za izradu plana ili programa.

Teritorij - je izraz koji se u najširem smislu koristi za određeno područje ili prostor - najčešće dio Zemljine površine - koji se po nekim biološkim, političkim ili pravnim karakteristikama razlikuje od drugih.

Teritorijalna kohezija – ne postoji jednoznačna definicija ovog pojma, no moguće je opisati što se podrazumijeva pod tim pojmom u Europskoj uniji koja je ovaj pojam u nedostatku prostorne razvojne dimenzije uvela u europsku razvojnu politiku u vidu trećeg kohezijskog cilja uz društvenu i gospodarsku koheziju. Ovom politikom nastoji se rješavati sljedeće: kapitalizirati prednosti svakog državnog područja kako bi ona mogla najbolje doprinijeti održivom i ujednačenom razvoju cijelog EU-a; upravljati koncentracijama jer gradovi imaju i pozitivan i negativan utjecaj - istovremeno povećavaju inovacije i produktivnost kao i zagađenje i socijalnu isključenost; bolje povezati državna područja jer bi ljudi trebali moći živjeti gdje god žele, imati pristup javnim službama, učinkovitim prijevozom, pouzdanim energetske mrežama i širokopojasnom internetu na cijelom državnom području; razviti suradnju jer se učinci klimatskih promjena i gustoće prometa ne zaustavljaju na tradicionalnim administrativnim granicama, stoga su potrebni novi oblici suradnje među zemljama i regijama; te poticati povezivanje urbanih i ruralnih područja.

Učinak (eng. Impact) - djelovanje razvojne aktivnosti ili intervencije u dužem roku nakon provedbe.

Upravljanje regionalnim razvojem (engl. regional governance) – podrazumijeva vladanje i upravljanje javnom politikom vezanom uz pitanja regionalnog razvoja, objedinjuje i traži koordinaciju djelovanja svih razina upravljanja unutar nadležnih institucija ili tijela – političku, upravljačku i upravnu razinu -

kao i među različitim institucijama i tijelima iste razine (horizontalno) i različitim teritorijalnih razina (vertikalno), slijedi ciklus javnih politika koji obuhvaća kreiranje javne politike na osnovi rezultata vrednovanja provedbe prijašnjih politika, analize stanja u području javne politike, analizira potrebe korisnika i procjenjuje institucionalne kapacitete, izrađuju se strateški, programski i projektni dokumenti, uređuje se sustav provedbe i praćenja provedbe, te vanjskog vrednovanja tijekom planiranja, provedbe i nakon provedbe politike.

Urbane aglomeracije – obuhvaća gradove i lokalne jedinice, utvrđuje ih ministar odlukom na prijedlog grada, sjedišta urbane aglomeracije uz prethodno mišljenje svih lokalnih jedinica uključenih u pojedinu aglomeraciju i ministarstva nadležnog za prostorno uređenje. Uspostavljene su sljedeće urbane aglomeracije Zagreb, Split, Rijeka, i Osijek.

Urbano područje – obuhvaća urbane aglomeracije i veća, odnosno manja urbana područja utvrđena ovim Zakonom za koja se izrađuju strategije urbanog razvoja

Višerazinsko razvojno upravljanje i vladanje (engl. multilevel governance) – podrazumijeva vertikalne odnose između različitih dionika između nacionalne, regionalne i lokalne razine vladanja i razvojnog upravljanja.

Vizija – kreativna izjava kojom se opisuje buduća željena situacija u dugom roku koja usmjerava strateški cilj koji je konkretan i vremenski određen.

Vrednovanje (evaluacija) - prosudba učinkovitosti neke javne razvojne intervencije prema jasnim kriterijima i na temelju informacija koje su prikupljene i analizirane posebno za tu svrhu.

Županijska razvojna strategija – planski je dokument kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteta razvoja jedinice područne (regionalne) samouprave.

DODATCI

Dodatak 1. Analitička podloga Strategije regionalnog razvoja RH (2015.)

Dodatak 2. SWOT analiza (cjelovit dokument)

Dodatak 3. Izvještaj prethodnog vrednovanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine (cjelovit dokument)

Dodatak 4. Izvještaj Strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine (cjelovit dokument)

Dodatak 5. Komunikacijska strategija za provedbu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine s Komunikacijskim akcijskim planom